

Szeminárium a prostitúció törvényesítésének hatásairól

Kritikai elemzés

Stockholm, 2002. november 5–6.

– gyorsfordítás –

Gunilla Ekberg

A prostitúció kérdéseivel foglalkozó különleges tanácsadó a Társadalmi Nemek Egyenlőségének Svéd Hivatalában. Gunilla Ekberg jogász, a nőkereskedelem ellen irányuló észak-balti kampány koordinátora.

Janice Raymond

A nők helyzetével és orvostikai kérdésekkel foglalkozó professzor – University of Massachusetts, Amherst. Fellép a nők elleni erőszak, a nők szexuális kizsákmányolása, valamint a nők sérelmére az egészségügyben elkövetett visszaélések ellen. Janice Raymond a Nőkereskedelem Elleni Koalíció (CATW) igazgatója. A CATW a világ különböző országaiban irodákat működtető nemzetközi, nem kormányzati szervezet, amely ECOSOC II. kategóriájú tanácsadó jogállással rendelkezik.

Rosario Carracedo

Jogász, a prostitúció és nőkereskedelem kérdéseinek szakértője, C.I.M.T.M. (Comisión para la Investigación de Malos Tratos a Mujeres) – Madrid, Spanyolország.

Sheila Jeffreys

A Politikai Tudományok segédprofesszora – University of Melbourne, Ausztrália. A Nőkereskedelem Elleni Ausztráliai Koalíció (CATWA) alapító tagja. Sheila Jeffreys öt könyvet írt a szexualitás történetéről és politikájáról, melyek egyike a *The Idea of Prostitution* című mű.

Marianna Solomatova

Az Angel Coalition (Oroszországban és a Független Államok Közösségében 43 civil szervezetet egyesítő, nőkereskedelem ellen harcoló szervezet) moszkvai irodájának fejlesztési igazgatója.

Jean D’Cunha

Az UNIFEM Kelet- és Délkelet-Ázsiai Regionális Irodájának (Bangkok, Thaiföld) vezető programszakértője. Jean D’Cunha széles körben publikál a társadalmi nemekkel kapcsolatos különböző kérdésekről, leginkább a szexualitás témakörében, különös tekintettel a prostitúcióra és a prostitúciót szabályozó törvényekre.

Jenny Westerstrand

A nemzetközi közjog doktori hallgatója – Uppsala University. Jenny Westerstrand érdeklődési területe: a prostitúció törvényi szabályozása Európában, az emberi jogi kérdések, és ezen belül különösen a testi sérthetlenséghez való jog. Jenny Westerstrand koordinálta a *Captured Queen* (Leütött királynő) jelentésben előterjesztett svéd nemzeti tanulmányt, mely a nők férfi ak általi bántalmazásának elterjedtségével foglalkozik.

Esohe Aghatise

Nemzetközi gazdasági és kereskedelmi jog valamint a külföldi emigránsok etnoklinikai közvetítésének szakértője, különös tekintettel az emberkereskedelem áldozataira. Esohe Aghatise a prostitúciót és egyéb célokat szolgáló emberkereskedelem szakértője.

Tartalomjegyzék

Margareta Winberg miniszterelnök-helyettes beszéde	4
Nemzetközi vita a prostitúcióról és a nőkereskedelemről (Gunilla S. Ekberg)	6
A prostitúció-párti csoportok érvei	6
A prostitúció férfi előszak	8
A prostitúció szabályozása, dekriminalizálása és legalizálása	8
Az emberkereskedelem és a prostitúció kapcsolata	9
Kliensek, stricik és emberkereskedők	10
Következtetések	10
Az államilag támogatott prostitúció (Janice Raymond)	13
Az államilag támogatott prostitúció	13
Az emberkereskedelem és a prostitúció összefonódása	14
Az államilag támogatott prostitúció következményei	14
Az államilag támogatott prostitúció mellett hangoztatott érvek vizsgálata	15
Konkrét feladatok	16
A spanyol kormány álláspontja a prostitúcióról (Rosario Carracedo Bullido)	19
Vita a prostitúció legalizálásáról az Orosz Föderációban (Marianna Solomatova)	22
Bevezető	22
A politikai vita	22
Legalizálást támogató nézetek népszerűsítésének módszerei	23
Az Angel Coalition erőfeszítései a prostitúció legalizálása ellen	24
Legalizált nyilvánosházi prostitúció Victoria államban, Ausztráliában (Sheila Jeffreys)	25
A prostitúció kultúrája	25
A legalizálás	25
Az illegális iparág	25
Az utcai prostitúció	26
Az emberkereskedelem	26
Biztonságosabbak-e a legális nyilvánosházak?	26
A szado-mazochista bordélyok	27
Megerősztétel tréning	27
A prostitúció legalizálása	27
Áttekintés a prostitúciós kultúráról	28
A jövedelmező ágazat	28
Stricik vállalkozó státuszban	28
Férfi -rői kapcsolatok	28
A heteroszexuális kapcsolatok tönkretétele	29
Szex a prostitúció kultúrájában	29
A prostitúción kívüli kultúra megteremtése	30

Alternatíva keresése a társadalmi nemek és emberi jogok perspektívájából (Jean D’Cunha)	31
Tartalmi összefoglaló	31
Nu arcképe	31
Az emberkereskedelem, a prostitúció és a beleegyezés elemzése	34
A prostitúció és az emberkereskedelem új ismertetőjegyei	35
Az emberkereskedelem és prostitúció tapasztalata: halmozódó ártalom és erőszak	37
A nők egészségi állapotában és közérzetében bekövetkező változások	39
A szex és szexualitás a prostitúcióban	40
Az engedélyezett prostitúció kedvezőtlen hatása az emberi közösségekre	42
Dilemmák gyakorlati kezelése	44
Egyéb, több lábon álló beavatkozási formák	46
Sajátos beavatkozások	46
A prostitúció és a körmönfont patriarchátus (Jenny Westerstrand)	52
A prostitúció sürgető problémája	52
Bizonytalan alapokon álló, de jószándékú törvény?	52
Nők elleni erőszak – a széttöredeztettség felfogása	53
... a prostitúcióról szóló vitát is a töredékes megközelítés jellemzi	53
Az erőszak koherens megközelítése	54
A tudás és annak következményei	54
A prostitúció „per se”	56
Szexmunkások – a (kimondott) szó hatalma	56
Kinek van joga megmondani?	57
A saját testhez való jog?	58
Az európai unió – kinek a belső piaca?	59
Új felfogás	60
A megértés alapja	61
Prostitúciós célú emberkereskedelem Olaszországban (Esohe Aghatise)	62
Előzmények	62
Az olasz leánykereskedelem	62
Prostitúciós célú emberkereskedelem Nigériából	63
Prostitúciós célú emberkereskedelem Kelet-Európából	65
A leánykereskedelem áldozatait segítő olasz stratégiák és programok	66
Emberkereskedelem elleni küzdelem jogi keretei Olaszországban	68
Továbbhaladás iránya: A nőkereskedelem elleni harc és megelőzési stratégiák	69

Margareta Winberg miniszterelnök-helyettes beszéde

2002. november 5.

Hölgyeim és uraim,

Nagy öröm számomra, hogy üdvözölhetem önöket a prostitúció törvényesítésének hatásairól rendezett szemináriumunkon.

Remélem, a meghívott külföldi szakértők mindannyiunkat ösztönözni fognak a prostitúció és a nőkereskedelem elleni harcra, és az előadásokat követően egyre szélesebb körben fog folytatódni a vita mind Svédországban, mind pedig külföldön, és bízom benne, hosszú távon mindez kedvező fordulatot hoz mindnyájunk számára.

Az elmúlt években, mint ismeretes, számos európai ország törvényesítette a nyilvánosházakat, majd ezzel egy időben más intézkedések végrehajtásával is igyekeztek elérni a prostitúció elfogadtatását és ún. „szakmaként” történő elismertetését. A világ néhány más országában is mérlegelik hasonló törvénymódosítások életbe léptetését, vagy egyes esetekben a prostitúciós iparban közreműködő egyéb aktív szereplők: a futtatók, a nyilvánosház-tulajdonosok és mások dekriminalizálását.

Szerintem ezek az országok kapituláltak, összeropantak a nyereséget hajszoló prostitúciós üzlet nyomása alatt. Úgy gondolom azonban, hogy egy magát demokratikus államként meghatározó ország nem fogadhatja el nők férfi ak által történő szexuális kizsákmányolásának legalizálását. A nyilvánosházak és a prostitúcióval összefüggő más tevékenységek törvényesítésével ezeknek az államoknak a kormányai és parlamentjei azt üzenik a világnak: helyénvaló dolog nőket, esetenként gyermekeket áruba bocsátani, megvásárolni és fogyasztani, mint bármely más árut.

Végő soron vajon nem futtatóként viselkedik-e az az állam, amely adókat szed és jövedelemhez jut a szexkereskedelemből?

Sőt, meggyőződésem, hogy ezek az országok képtelenek lesznek sikeresen fellépni a globális nőkereskedelemmel szemben. A prostitúciós tevékenység különböző formáinak elfogadásával ezekben az országokban hatalmas, a világszerte tevékenykedő emberkereskedők számára igen vonzó prostitúciós piacot teremtettek. És itt érhető tetten az összefüggés – prostitúció nélkül nem létezne nőkereskedelem.

Hiszem, hogy sohasem lehetünk sikeresek a nőkereskedelem elleni harcban, ha ezzel egyidejűleg nem teszünk intézkedéseket a prostitúció felszámolására, a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolásának megszüntetésére. Ez az állítás különösképpen helytálló annak a ténynek az ismeretében, hogy a törvényes prostitúció országaiban működő prostituáltak többsége eredetileg maga is éppen a nőkereskedelem áldozata volt. Ezen a ponton érdemes újra szemügyre vennünk az említett összefüggéseket.

Úgy vélem, napjainkban a nagyfokú felfordulás és zűrzavar korszakát éljük az egész világon. Megengedhetjük-e, hogy a globális prostitúciós ipar, azaz a szervezett nő- és gyermekkereskedelem mögött álló

magánszemélyek, csoportok és szervezetek, illetve a pornográfia és prostitúciót áruik értékesítéséhez meggyőző eszközként felhasználó, a nők és gyermekek elnyomásából hasznot húzó ágazatok tovább működjenek? Nem kellene tiltakoznunk, tennünk ellene valamit?

Elfogadjuk-e hallgatólagosan a tényt, hogy férfi ak világszerte megvásárolják és szexuálisan kizsákmányolják lányok és asszonyok nemzedékeit?

Evidenciaként kell-e fogadnunk, hogy nők és gyermekek, elsősorban fiatal lányok meghatározott csoportjait – közülük jobbra a gazdaságilag és etnikailag a leginkább peremre szorultakat – olyan alacsonyabb osztályként kezelik, amelynek egyetlen rendeltetése a férfi ak szexuális kiszolgálása?

Nem, természetesen nem. Hiszem, hogy nekünk, svédeknek különleges felelősségünk van: régóta harcolunk a prostitúció, a nők prostitúció általi leigázása ellen. Világossá tettük, egyértelműen megfogalmaztuk, hogy a nőket és gyermekeket megvásárló és szexuálisan kizsákmányoló férfi ak bűncselekménynek követnek el.

Határozottan állítjuk, hogy a prostitúció a férfi ak által a nők sérelmére elkövetett szexualizált erőszak egyik formája. Tudjuk, hogy a nők és gyermekek használatára irányuló igény nélkül a prostitúciós ipar nem lenne képes virágozni, és a nőkereskedelem sem folytatódhatna. Ezért fontos, hogy bátran, az ellenvéleményekkel is dacolva, a keresleti oldalra összpontosítsuk fi gyelmünket.

Meggyőződésem, hogy Svédországnak fontos szerepet kell vállalnia Európában és a nemzetközi szinten is a prostitúció és az egyre terjedő nő- és gyermekkereskedelem elleni harcban. Svédországi esélyegyenlőségi erőfeszítéseink fontos elemének tekintjük, hogy nemzeti és nemzetközi szinten régóta kiemelt feladatként kezeljük a prostitúció és nőkereskedelem elleni harcot.

2002 júliusában Svédországban hatályba lépett egy új törvény a szexuális célokat szolgáló emberkereskedelem ellen. Eszerint bűncselekménynek számít minden lépés a prostitúció és nőkereskedelem egymásba kapcsolódó hosszú láncsorában, bűncselekményt követnek el a nőket és gyermekeket használat céljából vásárló kliensek éppúgy, mint a futtatók és a nőkereskedők.

Jelenleg azt vizsgáljuk, milyen eszközökkel tudnánk védelmet és segítséget nyújtani a Svédországban a nőkereskedelem áldozataivá vált nőknek és gyermekeknek.

A prostitúció, a kerítés és a prostitúcióhoz kapcsolódó egyéb tevékenységek elfogadása összeegyeztethetetlen egy olyan társadalommal, amelynek célja a nemek közötti egyenlőség megteremtése, egyszerűen mind súlyos visszaélést jelent a férfi ak által szexuális használat céljából megvásárolt, eladott és kizsákmányolt nők és gyermekek ellen.

Ezzel a háttérrel javasoltam 2001 júniusában Vilniusban, a *Nők és a Demokrácia* konferencián kollégáimnak, az északi és balti államok társadalmi nemek egyenjogúságáért felelős minisztereinek, hogy 2002-ben indítsunk közös kampányt a nőkereskedelem ellen. Később az igazságügyi miniszterek is csatlakoztak ehhez a kezdeményezéshez.

Régiókban nélkülözhetetlenek a nem kormányzati, azaz civil szervezetek erőfeszítései a prostitúció és nőkereskedelem elleni harcban. Értékes ismereteiket és tapasztalataikat nem nélkülözhetjük. Ezeknek a szervezeteknek éppen az az egyik feladata, hogy nyomást gyakoroljanak ránk és ösztönözzenek bennünket; ezért nekünk nyitottnak kell lennünk elképzeléseikre és támogatnunk kell munkájukat.

Kampányunknak az volt a célja, hogy bővítse ismereteinket és felhívja a közvélemény, az intézmények és az önkéntes szervezetek figyelmét a nőkereskedelem jelenségére régiókban éppúgy, mint globálisan is. A kampány immáron hat hónapja folyik. Ami a legfontosabb, sikerült elindítanunk az eszmecsere és ösztönöztük az országainkban kibontakozott vitát. Lassan egyetértésre jutunk abban, hogy nem tudunk a nőkereskedelem ellen harcolni anélkül, hogy egyúttal ne harcolnánk a prostitúció ellen is. Nagyon elégedett vagyok az eddig elért eredményekkel.

Legfontosabb feladataink közé sorolom, hogy bemutassuk a prostitúció és nőkereskedelem kiváltó okainak nőszempontú megközelítését. Mindkét jelenség a Svédországot és a világ többi országát egyaránt jellemző, a társadalmi nemek között meglévő hatalmi struktúrával, más szóval a férfi ak uralmi pozíciójával, illetve a nők alárendelt helyzetével magyarázható.

Ezért is nagy öröm számomra, hogy északi országainkban széles körben kezdtek megvitatni részben azt a svéd törvényi szabályozást, amely bűncselekménynek tekinti a szex megvásárlását, másrészt egyéb intézkedéseket is, amelyek azokkal a férfiakkal foglalkoznak, akik prostitúció céljára nőket és gyermekeket vásárolnak. Szeretnék egy konkrét példát bemutatni arról, hogy erőfeszítéseink hogyan nyerték el jutalmukat: az elmúlt héten Helsinkiben az Északi Tanács 50. ülésén a tagok többsége úgy foglalt állást, hogy a prostitúció, valamint a nő- és gyermekkereskedelem elleni erőfeszítéseknek a probléma kiváltó okára kell irányulniuk, vagyis a nők és gyermekek iránt megnyilvánuló keresletet kell felszámolni. A nyilatkozatot aláírták az északi országok és autonóm területek parlamenti képviselői.

Őszintén remélem, hogy ebben a kérdésben az északi országok példát fognak tudni mutatni a világ többi részének.

Az északi és balti államokban általunk kezdeményezett kampány azonban a prostitúció és a nőkereskedelem ellen indított hosszú távú programunknak csupán az első lépése. 2003. január 1-jén Svédország veszi át az Északi Minisztertanács elnökségét. Aktívan elő kívánjuk segíteni a prostitúció és az emberkereskedelem, különösen a nő- és gyermekkereskedelem elleni erőfeszítések folytatását, és azon leszünk, hogy intézkedéseink holisztikus megközelítésben valósuljanak meg, politikai prioritást élvezve.

Feltett szándékom meghívni az északi és balti kormányok képviselőit, országaink politikusait, intézményeit

és önkéntes szervezeteit egy 2003 tavaszán tartandó konferenciára, ahol a meghívottaknak lehetőségük lesz arra, hogy a prostitúció és nőkereskedelem elleni regionális fellépést célzó, hosszú távra szóló, további konkrét intézkedéseket ismertessenek és vitassanak meg.

Ezenkívül egy felmérést készítünk és programokat kezdeményezünk a prostitúció és nőkereskedelem ellen Svédország északi részében, Norvégiában, Finnországban és Oroszország észak-nyugati régióiban, mivel gondok mutatkoznak többek között Norrbotnia területén is.

Ezeknek a kezdeményezéseknek a célja, hogy a fenntartható fejlődést figyelembe véve alternatív megoldásokat kínáljanak azoknak az oroszországi nőknek és lányoknak, akik a prostitúció és nőkereskedelem áldozataivá válnak vagy válhatnak, mint például azok is, akiket hétvégeken vásárolnak meg svéd férfi ak egy norrbotniai falu közelében. További intézkedéseket készítünk elő és vezetünk be annak érdekében, hogy harcoljunk a svéd, norvég és finn férfiak körében a nők és gyermekek szexuális használatára céljából megnyilvánuló kereslet ellen.

A svéd külügyminiszter kezdeményezést tett arra, hogy államtitkári irányítás alatt létrehozzanak egy emberkereskedelem ellen fellépő északi-balti akciócsoportot. Rövidesen előterjesztik konkrét javaslatukat.

Mint a társadalmi nemek egyenlőségéért felelős miniszterelnök-helyettes, a jövőben kiemelten fogom kezelni és intenzívebbé teszem a prostitúció és nőkereskedelem elleni harcot – Svédország határain belül és kívül egyaránt.

Végezetül mindenkit szeretnék emlékeztetni arra, hogy a prostitúció és nőkereskedelem ellen tett erőfeszítések csak akkor lehetnek eredményesek, ha nem leszünk a nemzetközi prostitúciós ipar fejbőlintó jánosai. Ahelyett, hogy elfogadnánk azokat a felszínes és egyéni érdekeket képviselő érveket, amelyeket a legalizálás támogatói hangoztatnak, határozottan fel kell lépünk egy olyan társadalommal szemben, amelyben a nőkre és gyermekekre eladható áruként tekintenek; fel kell lépünk a nők és gyermekek férfi ak által történő megvásárlása ellen, egy olyan jövő érdekében, amelyben minden nő és gyermek egyenlő lehetőségekhez jut, és ahol tiszteletben tartják emberi jogukat.

Köszönöm.

Nemzetközi vita a prostitúcióról és a nőkereskedelemről: az érvek cáfolata

Gunilla S. Ekberg
szakértő tanácsos,
Nemek Egyenlőségének Hivatala,
Ipari, Foglalkoztatási és Hírközlési Minisztérium,
Svédország

Mai előadásom témája a prostitúcióval, valamint a nő- és leánykereskedelemmel kapcsolatos nemzetközi vita alapfogalmainak ismertetése és értelmezése. Ismertetem, majd igyekszem megdönteni a prostitúció legalizálása mellett állást foglalók érveit. A prostitúciót támogató lobbijai közé olyan magánszemélyeket, csoportokat, szervezeteket, illetve országokat sorolok, amelyek szerint a prostitúciót szabadon választható munkává kellene tenni, és amelyek a nyilvános házak, a kerítés és a prostitúcióhoz kötődő egyéb tevékenységek legalizálását vagy dekriminalizálását szorgalmazzák, és el kívánják érni, hogy a prostituált nőket tevékenységük alapján (és nem alapvető állampolgári jogon) kapcsolják be a társadalombiztosítási rendszerbe. A prostitúció védelmezői szerint a prostitúciót és a nőkereskedelmet külön kategóriába kellene sorolni, szerintük ugyanis a nőkereskedelem csak akkor jelent problémát, ha erőszak, illetve kényszer áll a háttérben.

A prostitúciós iparág fogalmába sorolom a nyilvános házakat, a szex-, night- és striptízkлубokat, az utcai prostitúciót, az escort service-eket, a prostituált nők és gyermekek internetes forgalmazását, a postán rendelt menyasszonyok közvetítését, a telefonszexszolgáltatást, a szexurizmusra szakosodott irodákat, valamint a pornográfia előállítását és terjesztését. Ehhez az iparághoz tartoznak továbbá az olyan áttételes kedvezményezettek is, mint a nők és gyermekek prostitúcióján nyereszkeskedő utazási irodák, szállodák és légitársaságok.

Bár előadásomban a nők és lányok szavakat használok, elemzésemben a prostitúció és emberkereskedelem minden áldozatával foglalkozom.

Elengedhetetlen a prostitúció legalizálása mellett szóló érvek ismertetése, hiszen a nemzetközi vita háttérbe hozza a prostitúcióval és nőkereskedelemmel kapcsolatos szakmai diskurzust és fellépést országos és nemzetközi szinten egyaránt.

A PROSTITÚCIÓ-PÁRTI CSOPORTOK ÉRVEI

Azt szeretném bizonyítani, hogy a következő érvek hamis feltételezéseken alapulnak, és főleg kívül hagyják az olyan, legalapvetőbb szempontokat, mint a prostitúció nemi jellege, vagy a férfi ak és nő közötti hatalmi különbségek. Köztudott, hogy a prostitúció és az emberkereskedelem áldozatainak többsége nő és leány, az elkövetők, stricik, emberkereskedők és kliensek többsége pedig férfi.

Arra kérem önöket, hogy miközben a legalizálás melletti érveket ismertetem, gondolkodjanak el azon,

hogyan kik a nők és gyermekek prostitúciójából származó nyereség haszonélvezői.

A PROSTITÚCIÓ MINT VÁLASZTÁSI LEHETŐSÉG

A prostitúció legalizálása mellett az egyik leggyakrabban hangoztatott érv, hogy a nők és lányok elégséges információval rendelkeznek, és alapos megfontolás után választják a prostitúciót. A döntési szabadságra és a személyes integritásra hivatkozva szorgalmazzák, hogy a prostitúciót választók szabadon gyakorolhassák választott „munkájukat” és szabadon élhessenek életük és testük feletti önrendelkezési joggal.

A prostitúciós lobbijai el akarja hitetni velünk, hogy a prostitúció nem más, mint a nő szexuális felszabadítása, lehetőség legbensőbb szexuális vágyaik kiélésére. Ezek a gondolatok az egyéni választás szabadságáról szóló ósdi libertárius eszmék kritikátlán átvételén alapulnak, teljes mértékben nélkülöznek minden társadalomkritikai, illetve a férfi uralom elemzésén alapuló megfontolást. Figyelmen kívül hagyják, hogy szabad választásról kizárólag többféle választási lehetőség és a döntési helyzet fölötti kontroll birtoklása esetén lehet szó.

A prostitúció védelmezői azzal érvelnek, hogy csak az erőszaknak ellenálló nőket bántalmaznak és zsákmányolják ki a férfi ak. Mi, akik a férfi ak által elkövetett szexuális erőszak áldozataival dolgozunk, jól tudjuk, hogy van, amikor a nők és lányok „beleegyeznek” a kizsákmányolás különféle formáiba: félnek a bántalmazóiktól, megszokták a kegyetlen bánásmódot, vagy már jól ismerik a férfi ak által gyakorolt szexuális és fi zikai erőszakot.

A nők elleni férfi erőszak effajta elemzése azért rendkívül veszélyes, mert két csoportra osztja a nőket. Azokra a nőkre, akik nem „egyeznek bele” a nemi erőszakba, kizsákmányolásba és prostitúcióba, illetve a prostituáltakra, akik a kliensek pénzének elfogadásával mintegy hozzájárulásukat adják klienseiknek, bármiféle erőszakot is kívánnak elkövetni rajtuk. Ez a megközelítés tehát a prostituáltakra hárítja a felelősséget helyzetükért, főleg kívül hagyva a nő szisztematikus elnyomását és kizsákmányolását, szemet hunyva afölött, hogy a nő a férfi ak erotikus vágyainak, szexuális „élvezetének” pusztá eszközévé tárgyiasulnak.

Miféle „választási lehetőségeik” vannak valójában ezeknek a nőknek és lányoknak?

Az elnyomás számos formája; a szegénység, a hajléktalanság, a drogfüggőség, a nemi egyenlőtlenség, a nemi és faji diszkrimináció, csak úgy, mint a férfi rokonok, ismerősök, férjek, stricik és a többi férfi szexuális, fi zikai és lelki bántalmazása alkotják azokat a körülményeket, amelyek között a futtatók és az emberkereskedők nőket és lányokat vonnak be a prostitúcióba.

A világ legkülönbözőbb országaiban e témában végzett kutatások tanúsága szerint a prostituált nők és

lányok többsége gyermekkorában szexuális erőszak áldozata volt. San Francisco városában 130 prostituált körében készült felmérés alapján a kutatók megállapították, hogy a megkérdezettek 57 százaléka volt gyermekkorában szexuális abúzus, 49 százaléka pedig fi zikai bántalmazás áldozata.¹ A Council of Prostitution Alternatives (Prostitúció Alternatívái Tanács) az oregoni Portland-ben készített, „Túlélő Tanú” kutatása hasonló megállapításokat tett: a megkérdezett nők 85 százaléka kislánként incesztus áldozatává vált, 90 százalékukat pedig fi zikailag bántalmazták.²

A kanadai Calgaryban, 2001-ben készített tanulmány arról tanúskodik, hogy a fiatal nők 82 százalékát erőszakolták meg korábban, és 86 százalékukat 18 éves kora előtt prostituálták.³ A kutatók egyetértenek abban, hogy nemzetközi szinten a prostitúcióba való bekerülés átlagosan a lányok 14. életévére esik.

Ahhoz, hogy a férfi ak szabadon hozzáférhessenek a nőkhöz, le kell igázniuk, alávetett helyzetbe kell kényszeríteniük bennünket. Ha egy nőt kislánykorától a férfi ak szexuális kielégülésének pusztá eszközként használnak, végül maga is elhiszi, hogy ez így van rendjén, s hogy egyetlen értéke a szexualitása. Saját teste immár nem az övé, önértékelését és önbecsülését porrá zúzzák a bántalmazók.

Ilyen körülmények között szívtelen és értelmetlen dolog választási lehetőségekről papolni. Cinkosok vagyunk, ha szótlanul eltűrjük, hogy a prostitúció szószólói magukat az áldozatokat okolják áldozattá válásukért. A férfi erőszak valósága homályban marad, s fi gyelmünk elfordul a valódi tettesekől.

Ahelyett, hogy a prostitúció választásáról értekez-nénk, azt a kérdést kellene inkább megválaszolniuk, hogy ha a prostitúció valóban szabad választás, vajon miért mindig éppen a legkevesebb választási lehetőség bíró nők és lányok végzik prostituáltként.

A PROSTITÚCIÓ MINT MUNKA

A prostitúció legalizálása mellett érvelők másik vesz-szőparipája, hogy a prostitúciót legitim munkaként, a nők gazdasági érvényesülésének törvényes formájaként definiálják.⁴ Azt állítják, hogy a prostitúció nem különbözik a többi, hagyományosan rosszul fi zetett női munkától, sőt még rugalmasabb, jövedelmezőbb és időtakarékosabb is az ipari vagy a szolgáltató szektor más kereső tevékenységeinél.⁵

A legalizációs lobbij teljes meggyőződéssel állítja, hogy tulajdonképpen nincs semmi különbség egy egészségügyi gondozó és egy prostituált munkája között. Hollandiában vannak olyan városi önkormányzatok, melyek úgynevezett „szexuális Szamaritánus” munkakörben foglalkoztatnak nőket. Ezek a nők és (van köztük néhány férfi is) rendszeresen látogatnak rokkant és/vagy értelmi fogyatékos, illetve idősek otthonában élő férfi akat (és néhány nőt), hogy „szexuális szolgáltatásokat” nyújtsanak nekik. 1998-ban 2200 ilyen „látogatásra” került sor Hollandiában.⁶

Egyesek szerint a prostitúció szakma; szakavatott nők fontos társadalmi küldetést töltenek be azzal, hogy szexuális szolgáltatásokat nyújtsanak olyan férfi aknak, akiknek nincs más lehetőségük szexuális „késztetéseik” levezetésére. A férfi ak kielégítésével – állítják –, különböző lelki traumák, sőt, elvetemült

szatírok más nők elleni erőszakos cselekményei is megelőzhetőek.

Sokan azt hiszik, hogy „szexmunkásnak” nevezvén a prostituáltat, mintegy felemelik e lenézett csoportot. Én ennek pont az ellenkezőjét gondolom. A „szexmunkás” definiáció elkenőzi az erőszak, a szegénység és az elnyomás tényét. Pedig ezek szolgáltatják ki a nőket és lányokat a striciknek és emberkereskedőknek, és főként ezek kényszerítik és tartják fogva a prostitúciós iparban őket. Egy friss amerikai felmérés szerint a nők 90 százaléka felhagyna a prostitúcióval, ha csak tehetné.⁷ Ez a meghatározás életképes gazdasági ágazatként állítja elének a prostitúciót, elfedi a rendszerben rejlő súlyos kizsákmányolást, mely évente nők és lányok millióinak életét teszi tönkre.

A prostitúció keresőtevékenységként való meghatározása helyett helyesebb a prostitúciót – annak feminista megközelítését követve – egyszerűen a nők és leányok elleni férfi erőszakként definiálni.⁸ Csakúgy, mint a nők elleni erőszak bármilyen más formái, a prostitúció is a férfi ak (futtatók, kereskedők és kliensek) műve; öröklött erejükkel és hatalmukkal élve uralkodnak és ellenőrzést gyakorolnak a náluk erőtlenebb, kiszolgáltatottabb nők és lányok fölött.

Az emberkereskedők, stricik és kliensek ugyanazt a taktikát használják a manipulációhoz, mint az erőszakos és bántalmazó férfi partnerek és családtagok. A bántalmazott nők is, a prostituáltak is gyakran látszólag önként kerülnek bántalmazó, kizsákmányoló helyzetekbe. Kitartanak bántalmazójuk mellett, visszatérnek hozzá, letagadják a történeteket, sőt, egyenesen védelmükbe veszik az agresszort. Ugyanakkor senki sem gondolhatja komolyan, hogy a gazdasági vagy egyéb okok miatt, esetleg a gyerekeik érdekében a bántalmazójuk mellett maradó nők tényleg szabad akaratukból, szabadságjogaikat érvényesítve járnak el.

Bizony nehéz helyzetben vagyunk, amikor a nők minden jel szerint önként vetik alá magukat a női nem elnyomásában gyökerező patriarchális intézményeknek. A férfi erőszak más formáinak magát önként alávető nőről szóló patriarchális hazugságokat a feministák sikerrel megcáfolták már. Természetesen mi sem leszünk restek leleplezni a prostitúcióhoz és a nőkereskedelemezhez fűződő hasonló ferdítéseket.

PROSTITÚCIÓ, SZEGÉNYSÉG ÉS RASSZIZMUS

A prostitúció védelmezői azzal is érvelnek, hogy a prostitúció a szegénységprobléma egyik elfogadható megoldása. Azt állítják, hogy a prostitúció legitim és ésszerű választás a szegény, iskolázatlan és képzetlen, a munkaerőpiac egyéb lehetőségeitől többé-kevésbé elzárt nők számára.⁹

Ha ki nem is mondják, azért úgy vélik, hogy a szegénységben élő nők számára a prostitúció a megfelelő megoldás. Olyan javaslatot azonban nem túl gyakran hallok, hogy a szegény férfi ak helyesen tennék, ha a szegénységből való kijutás érdekében rendszeresen és szabályozott körülmények között péniszeket, vagy különféle tárgyakat helyeztetnének testnyílásaikba, vagy ha kacsingató és maszturbáló férfi ak előtt meztelenül táncolnának egy színpadon.

A prostitúciós ipar azzal él vissza, hogy a prostituált

nők és gyermekek többsége a társadalom legelnyomottabb és legsebezhetőbb rétegeiből kerül ki. A prostitúció abból is rengeteget profi tál, hogy a színes bőrű és őslakos nők a rasszizmus miatt fokozott erőszaknak és elnyomásnak vannak kitéve. Ezeknek a nőknek és lányoknak valóban nincs választásuk. Gazdasági és faji értelemben is a társadalom margójára szorultak, prostitúcióra kényszerülnek tehát, hiszen sem az élelem, sem a tanulási lehetőségek biztosítására, sem a munkavállalásra, sem a lakhatásra ezen kívül nem nyílik valós, ésszerű alternatívájuk.

Tipikus példaként említeném Kanadát: itt az őslakos nők és lányok felülreprezentáltak a prostituáltak körében. Egy néhány éve Vancouverben készült tanulmány szerint az utcai prostituált nők 80 százaléka őslakos.¹⁰ Hasonló a helyzet Winnipegben: itt a prostituált nők 70 százaléka az.

Az elmondottakon túl az egyre intenzívebb gazdasági globalizáció és piacnyitás, valamint a felgyorsuló kereskedelmi és befektetési szabad verseny a fejlődő országokat egy szoros, bérminimalizálási versenybe kényszerítette. Ennek rendkívül pusztító társadalmi, gazdasági és politikai hatása van a fejlődő országokban élő nőkre és lányokra. A nők árucikké váltak az egyre nagyobb méreteket öltő prostitúció és nőkereskedelem révén. A prostitúció megnyomorította az életüket óriási társadalmi, gazdasági és pszichológiai költségeket róva nemcsak a nők, hanem a népesség egészére.

A PROSTITÚCIÓ FÉRFIERŐSZAK

A pornográfia a gyakran úgy ábrázolja a rőket, mintha hatalmuk volna az őket kihasználó és meggyalázó férfi ak fölött. A pornográfia reprezentációja szerint a nők dominálják a szexuális aktust, a pénzügyi tranzakciót és az egyéb feltételeket is.

A prostitúciós ipar hasonlóképp mélységesen lebecsüli, lefitymálja és lekicsinyli a prostituált nők és lányok ellen elkövetett rendkívül súlyos férfi erőszak mértékét. Gondosan kerüli a tényleges prostitúciós aktus nevének nevezését, ami álláspontom szerint a férfi ak által elkövetett szexuális erőszak egyik szélsőséges formája, a megerőszakolás.

A stricik, emberkereskedők és kliensek brutális nemi erőszaknak, testi bántalmazásoknak vetik alá a prostituálandó nőket, hogy letörjék ellenállásukat és „bevezethessék” őket a „szakmába”. A prostituált nő vagy gyermek végletesen függő helyzetbe kerül attól a férfi tól, aki megvásárolja, szexuálisan kihasználja és bántalmazza őt; minden elvárásnak maradéktalanul meg kell felelnie. A testi erőszak és leigázás ezerféle változatát kell naponta elviselnie, kliensek hadát – anonim férfi akat – kell „kiszolgáltatni”, színélve, hogy élvezzi a vele szemben elkövetett erőszakot.¹¹

Azok a nők és lányok, akiknek több éves bántalmazás után sikerül kimenekülniük a prostitúcióból, egyöntetűen a terror, az elképzelhetetlen és elviselhetetlen kegyetlenség időszakaként élevenítk fel klienseik és futtatóik markában eltöltött esztendőket. Egyéni, különleges szexuális igények, pl. szado-mazo¹² aktusok címén különféle szexuális kínzásokat kell elszenvedniük, rendszeres megalázzák, szexuálisan zaklatják, fenyegetik, megerőszakolják, verik és elrabolják őket.

Emellett nagyon sok prostituált nő és lány nemi betegséget – többek között AIDS-t – kap stricijétől vagy klienseitől. A futtatók és kliensek gyakran fotózzák és fi lmezik le az erőszakos nemi közösülést, és pornófi lmként vagy internetes honlapfotókként terjesztik ezeket.

Mindez óriási mértékben pusztítja a prostituáltak fi zikai, mentális és érzelmi életét, és hosszú távú testi és érzelmi károsodásokhoz vezet.

Nemzetközi kutatások kimutatták, hogy a prostituált nők ugyanolyan súlyos pszichés sérüléseket szenvednek el, mint a háborús veteránok vagy a kínzások áldozatai: őket is gyakran a kínzások visszatérő emlékképei, szorongás, depresszió, alvászavar és stressz gyöttri.¹³ Sokan követnek el vagy kísérelnek meg öngyilkosságot.

A gyilkosság a prostituált nők és lányok mindennapi életének velejárója. Kanadában a prostituált nők és lányok halálózási rátája az országos átlag 40-szerese.¹⁴ Sebezhetőségüket látva, a szexuális szörnyettek elkövetői és a sorozatgyilkosok leggyakrabban őket pécézik ki áldozatul, hiszen pontosan tudják, hogy viszonylag zavartalanul követhetnek el ellenük nemi erőszakot, vagy gyilkosságot.

A PROSTITÚCIÓ SZABÁLYOZÁSA, DEKRIMINALIZÁLÁSA ÉS LEGALIZÁLÁSA

Egyes kormányok¹⁵ és nemzetközi szervezetek¹⁶ a prostitúciós tevékenységek szabályozását, illetve legalizálását támogatják, mondván, hogy az emberkereskedelem és a prostitúció két különböző dolog. Szerintük van olyan, hogy nők választják a prostitúciót, szerintük a prostitúció munka, amelyet tiszteletben kell tartani, szerintük a nőkereskedelem csak akkor okoz gondot, ha erőszak vagy kényszer alkalmazásával történik.

A nőkereskedelem eme „önkéntes” válfaját – amikor nők „munkavégzés céljából” emberkereskedők segítségével egyik országból a másikba jutnak –, „migráció szexuális munkavállalás céljából” titulussal illetik. Szerintük nem maga a prostitúció, hanem a „szexmunkás” stigma okozza a gondokat.

A prostitúció támogatói a prostitúció összes szereplőjét dekriminalizálnák, többek között a nyilvánosházak és az escort szolgálatok tulajdonosait, a striciket, a kerítőket és a klienseket is. (Az Egyesült Államokban és Kanadában a prostitúcióra vonatkozó törvények a prostituált nők mellett a kliensekre is vonatkoznak, tehát az ő tevékenységük is büntetendő). A prostitúciós tevékenységet javaslatuk szerint a többi kereső tevékenységhez hasonlóan a munka törvénykönyvében kellene szabályozni, biztosítva a prostituáltak számára a szokásos szociális juttatásokat is, megkövetelve egyben a „munkaadóktól” – striciktől és bordélytulajdonosoktól –, hogy tartsák be a foglalkoztatást szabályozó törvényeket.

A szabályozott munkakörülményeket biztosító, legális nyilvánosházak e szerint az elképzelés szerint védelmet jelentenek majd a prostituált nők számára a stricik kizsákmányolásával és az „ügyfelek” erőszakoskodásaival szemben. A szabályozott prostitúció hívei azt állítják, hogy a „védett” környezet a prostituált nők

számára visszaadja az ellenőrzést jövedelmük és saját testük fölött egyaránt. Tagadják, hogy a prostitúció eleve a nők és leányok elleni szexuális erőszak.

A prostitúció mellett lobbizók gyakran szorgalmazzák a városokban az önkormányzatok által engedélyezett nyilvánosházak és a szabályozott prostitúció számára elkülönített területek, úgynevezett „türelmi zónák” létrehozását.

2000 júniusában Mac Harb, a Kanadai Liberális Párt parlamenti képviselője egyéni képviselői indítványt terjesztett a parlament elé, amelyben a büntető törvénykönyv módosítását javasolta. A módosítás értelmében engedélyezték volna az önkormányzatoknak „piros lámpás negyedek” létrehozását és nyilvánosházak működtetését, ám a tervezet az Alsóházban megbukott.¹⁷ Réal Menard, a Bloc Québécois Párt parlamenti képviselője ugyancsak szeretné dekriminalizálni a prostitúciót és engedélyezni olyan türelmi zónák létesítését, ahol „zavartalanul” lehet művelni a „szakmát”.¹⁸

A prostitúciós iparág szabályozása segíti az államot abban a törekvésében, hogy felügyelje és ellenőrizze a helyi prostitúciós piacokat és a nőkereskedelmet. A prostitúcióhoz „munkaként” való viszonyulás logikus következményeként létrejönnek a „szexmunkások” szakszervezetei¹⁹ és az ügyfelek érdekvédelmi szövetségei²⁰, valamint megjelennek a „prostitúcióval foglalkozó vállalkozók”²¹ üzleti egyletei.

A prostitúció legalizálásának egyik támogatója így foglalja össze a legfőbb érveket:

Amennyiben az államok valóban komolyan gondolják az évente a világ különböző országaiban eladott és megvásárolt több százezer nő emberi jogainak védelmét, a következőket kell tenniük: hatálytalanítani kell a kifejezetten a prostitúcióval kapcsolatos törvényeket; alkalmazniuk kell az egészségmegőrzésre, minimálbérekre, betegszabadságra, nyugdíjgaradékokra vonatkozó egységes munkahelyei rendelkezéseket a szexiparban dolgozók védelmére; be kell tartaniuk a tettelegesség, a jogtalan bebörtönzés és az egyéb bántalmazások elleni törvényeket; létre kell hozniuk egy „szexmunkásokból” álló bizottságot, amely kidolgozza a vonatkozó, ágazatspecifikus, törvényi rendelkezéseket; és végül támogatniuk kell a szexmunkások civil és emberi jogainak védelméről gondoskodó érdekvédelmi testületek és szakszervezetek létrehozását.²²

A prostitúció munkaként és nem erőszakként való meghatározásával és az állítólagos előnyök hangsúlyozásával épp a prostitúció lényegéről terelik el a figyelmet.

A prostitúció legalizálásának első számú haszonélvezője a globális prostitúciós ipar, s persze azok az államok is nyereszkeskednek rajta, ahol a prostitúció legális.

Meg kell jegyezni, hogy minden olyan ország, amely törvényesíti a prostitúciót, megsérti az összes, jelentős nemzetközi emberjogi egyezményt, többek között a nők elleni hátrányos megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló CEDAW egyezményt²³, a gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezményt (CRC)²⁴ és kiegészítő jegyzőkönyvét²⁵, az ICESCR²⁶ és az ICCPR²⁷ rendelkezéseket, valamint az emberi jogok egyetemes nyilatkozatának²⁸

rendelkezéseit, végül az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról született 1949-es egyezmény²⁹ rendelkezéseit.

A prostitúció legalizálása elkerülhetetlenül normalizálja a szexuális alárendeltség és a férfi erőszak szélsőséges megnyilvánulásait, és fenntartja a férfi uralmat, nem csupán a prostituáltak, hanem a nők mint társadalmi csoport fölött.

AZ EMBERKERESKEDELEM ÉS A PROSTITÚCIÓ KAPCSOLATA

Az elmúlt években a prostitúciópárti csoportok és azok az országok, ahol a prostitúció szabályozott és legális, jelentős erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy különválasszák a nő- és gyermekkereskedelmet a prostitúciótól és a prostitúciós ipartól. Mivel ezek a csoportok azzal érvelnek, hogy a nőnek jogában áll „prostituálnia önmagát”, és mivel az illető országok jövedelmező helyi prostitúciós piacot hoztak létre, igyekeznek úgy átfogalmazni az emberkereskedelem defi nícióját, hogy a prostitúció teljesen kimaradjon belőle.

Ezért tágabbra vennék az emberkereskedelem defi nícióját, „emberek kényszerített, vagy erőszakos országhatáron túla szállításaként” határozva meg azt. A hangsúlyt az emberkereskedelem tényleges céljai helyett az emberi jogi szempontokra, a méltatlan körülményekre helyezve, valójában lekicsinylik a prostitúció erőszakos mivoltát.

Különösen hamis ez az érvelés, hiszen az emberkereskedők, futtatók és szervezett bűnözői körök tagjai az esetek elsősorú többségében, belföldön és külföldön egyaránt a prostitúciós ipar számára válogatják, szállítják és adják-veszik a nőket.

Mi több, azok a lányok és nők is gyakran szexuális kizsákmányolás áldozataivá válnak, és nem egyszer prostitúcióra kényszerülnek, akiket eredetileg más célból – mondjuk házimunkára vagy menyasszonynak – adtak el külföldre. Piaci keresletet támasztva a nők testére valójában a prostitúció működteti a leánykereskedelmet.

Ez az érvelés az emberkereskedelem és a prostitúció közti szoros kapcsolat tagadásával egyszersmind a nem a prostitúciós célú nő- és gyermekkereskedelem jelentőségét is kisebbiti, azt sugallva, mintha volnának az emberi jogok súlyos megsértése elleni védettségre „érdemes” nők – akiket kegyetlen bántalmazások közepette országhatárokon túla szállítanak –, és olyanok, akik bár ugyanezeket az atrocitásokat szenvedik el, de hát ők csak amolyan helyi, belföldi prostituáltak.

Ne feledjük, a nők eladásának és a leánykereskedelemnek egyik legalapvetőbb feltétele, hogy létezzen a helyi prostitúciós piac, ahol a férfiak hajlandóak és képesek megvásárolni saját honfi társúikat. Ezek a piacok könnyen bővíthetők, az emberkereskedők, stricik és kerítők számára sokféle lehetőség nyílik új igények felkeltésére.

A kliensek igényei folyamatosan alakulnak és változnak. A nyilvánosházak, a sztriptízklubok, a masszázsszalonok, az escort szolgálatok és az utcasarok vendégei korlátlan utánpótlásra tartanak igényt a

különböző nemzetiségű, kultúrájú és etnikumú nők-ből. Az új áru iránti töretlen kereslet irányítja a nemzetközi nő- és leánykereskedelem mindenkor alakulását. Ha a férfi ak nem tarthatnának igényt nők és lányok megvásárlására és szexuális kizsákmányolására, nem is létezne leánykereskedelem.

Megítélésem szerint csak akkor érthetjük meg, hogy a prostitúció és az emberkereskedelem nem más, mint a nők és lányok elleni férfi erőszak, ha elismerjük a két jelenség összefüggéseit, szembeszállva egyúttal a prostituált nők és leányok kirekesztésével és az ellenük elkövetett erőszakkal.

KLIENSEK, STRICIK ÉS EMBERKERESKEDŐK

A prostitúció és emberkereskedelem taglalása során érthető és indokolt okoknál fogva szinte mindig a lányokkal és a nőkkel, e káros cselekmények áldozataival foglalkozunk.

De mi a helyzet a kliensekkel? Mit kezdünk azokkal a férfival, akik vitathatatlan és feltétlen joguknak tartják, hogy nőket és leányokat vásárolhatnak, hogy szexuális szolgaként megalázó és fájdalmas szexuális aktusoknak vethetik alá őket?

Az emberkereskedelem láncolatában a kliensekről hallani a legkevésbé. A férfi ak prostitúcióra, pornográfira vagy „menyasszonyként” adják-veszik a nőket otthon és szexturista útjaikon külföldön.

Számos magyarázata van annak, hogy miért terelődik el a fi gyelem a kliensekről. A prostitúció legalizálását támogató szervezetek némelyike szerint azért nem helyes a klienseket büntetni, mivel ők, úgymond, segíthetik a prostituáltak menekülését. Mások egyenesen azzal érvelnek, hogy prostituáltakhoz járó férfi ak maguk is áldozatok, hiszen nem képesek normális módon nőt szerezni maguknak.

A prostitúciót és a nőkereskedelmet egymástól gondosan elkülönítő prostitúciós lobbival ellentétben a kliensek a legkevésbé sem törődnek az egész problémával. Nem kérdezzetik a nőket és lányokat, vajon önként vagy kényszer hatására lettek-e prostituáltak, hogy helybéliek-e, vagy netán külföldről hurcolták be őket, és eszük ágában sincs fi rtatni, hogy a lány elmúlt-e már 18 éves: mindenestre a lehető legsebezhetőbb nőkre vadásznak. Tény ugyanakkor, hogy a gyermeklányokat kedvelő kliensek olykor felnőtt prostituáltakat is használnak.

A prostitúciópártiak egyik kedvelt érve, hogy a prostitúció a női szexus szerves része. Ez a valóság súlyos torzítása. A prostitúciónak semmi köze sincs a női szexualitáshoz. Ellenkezőleg: a prostitúció éppen a férfi szexualitás megnyilvánulása, szoros rokonságban a nemi erőszakkal és más szexuális visszaélésekkel.

A prostitúcióban a férfi ak a nők és lányok testét, vagináját, végbélnyílását, száját szexuális élvezeteik kielésére, amolyan ejakulációs tartályként használják újra és újra. A prostitúció nem szexuális felszabadulás; a prostitúció megaláztatás, kínzás, nemi erőszak, szexuális kizsákmányolás: helyesen tesszük, ha egyszerűen a nevének nevezzük. Következőképp a nőket és lányokat a prostitúcióban használó férfi ak szexuális bántalmazók és erőszaktevők.

KÖVETKEZTETÉSEK

A feminista megközelítés lényege abban áll, hogy meg kell hallgatni, rögzíteni kell és főként el kell hinni a valóban létező nők és lányok történeteit. A prostitúciós ipar és támogatói által hangoztatott érvek kritikátlan elfogadása helyett mi a prostitúcióból megmenekült nőket és lányokat kérdezzük, és nekik hiszünk. Ők soha sem állították, hogy önszántukból lettek prostituáltak. Egyikük sem szimpla munkaként, vagy a szexuális felszabadulás útjaként tekint a prostitúcióra. És ha valaki, hát ők jobban tudják. Abba, hogy nap mint nap végtelen számú, névtelen férfi erőszakolja meg, bizonyosan egyetlen nő vagy gyermek sem egyezett bele.

A prostitúció elválaszthatatlan a nők elleni férfi erőszak más formáitól, mint ahogy elválaszthatatlan a női nem világszerte érvényesülő alávettségétől is. Egy patriarchális társadalomban a férfi erőszak a nők leigázásának és rabszolgasorba döntésének egyik legfélelmetesebb eszköze. Ha a férfi erőszak konkrét valóságával közvetlenül csak maguk az áldozatok találkozhatnak is, a nők elleni erőszak eszköztársaság egyezsmind, amely minden nő és leány életének ellenőrzés alatt tartását szolgálja.

És ugyanígy elválaszthatatlan az emberkereskedelem a prostitúciótól. Az emberkereskedelem az esetek többségében a prostitúció és szexuális kizsákmányolás kiszolgálója. A szervezett bűnözők kiválasztják, megvásárolják és eladják, majd országhatáron innen és túl, a helyi és regionális prostitúciós piacon forgalmazzák a nőket és lányokat.

Végül kanyarodjunk vissza az eredeti kérdésemhez: ki az, aki hasznot húz a nők és gyermekek prostitúciójából?

A világszerte jól szervezett prostitúciós ipar fenntartásához és bővítéséhez kézzel fogható gazdasági érdekek fűződnek hazánkban és a világ többi részén egyaránt. A prostitúcióban érdekeltek és a prostitúció támogatói a szexuális kizsákmányolás és a nemi erőszak kultúrájának elfogadtatása érdekében világszerte terjesztik nézeteiket, elkendőzik a valóságot, hamis képet festenek a prostituáltak életéről, és hazugságokkal tévesztik meg a nemzetközi közvéleményt.

A prostitúció erőszak. A prostitúció keretei között férfi ak fi zetnek férfi aknak azért, hogy őket használhassanak, kizsákmányolhassanak és kínozhassanak. A prostitúció a férfi ak számára a női testekhez való tetszés szerinti hozzáférés jogát jelenti.

A prostituált nők életének dicsőítése helyett bírálunk kell és vissza kell utasítanunk a prostitúciót támogatók érvelését. Ki kell mutatnunk szolidaritásunkat a férfi elnyomás e szélsőséges formája alatt nyögő, s az abból már kiszabadult nőkkel egyaránt.

A nők és gyermekek tömegein elkövetett gaztettek ellen úgy bizonyosan nem léphetünk fel sikerrel, ha többet és még többet teszünk lehetővé belőlük. Fel kell vennünk a harcot a prostitúciós ipar által terjesztett elképesztő hazugságokkal szemben. S akkor nem győzhetnek. . .

© Gunilla S. Ekberg 2002

Jegyzetek

¹M. Farley & H. Barkan „Prostitution, Violence Against Women, and Posttraumatic Stress Disorder” (1998) 27 Women and Health 37.

²Susan Kay Hunter, „Prostitution is Cruelty and Abuse to Women and Children” (1993) 1 Michigan Journal of Gender and Law, 1994. évi 91. szám

³Lásd például: „Alberta (DIS) Advantage: the Protection of Children Involved in Prostitution Act and the Rights of Young Women” műhely, lásd *Women’s Resistance: from Victimization to Criminalization* konferencia, 2001. október 1–3., Ottawa, Kanada

⁴Lásd például *Whores, Maids és Wives: Making Links – Proceedings of the North American Regional Consultative Forum on Trafficking in Women in 1997*, Global Alliance Against Trafficking in Women – Kanada

⁵ILO Sajtóközlemény, 1998. augusztus 19. (ILO/90/31)

⁶Ann-Christine Sjölander, „Kommunen betalar Annekes älskare”, *Kommunalarbetaren* (1999) at 14-18.. Beszélgetés Monika Smithel, holland nemzeti emberkereskedelmi jegyző helyettesével, A.G. Korvinus, 2002. május 27.

⁷Melissa Farley, Isin Baral, Merab Kiremire & Ufuk Sezgin: „Prostitution in Five Countries: Violence and Post Traumatic Stress Disorder”: (1998) 8 F & P 405-426

⁸Lásd például: Amerikai nyilatkozat a nők elleni erőszak felszámolására 48/104, 48 U.N. Doc. A/48/49 (1993) – Ismerve, hogy a nők elleni erőszak a férfi ak és nők között a történelem folyamán kialakult egyenlőtlen hatalmi viszonyok manifesztációja, amely a férfi ak nők fölötti uralmához, a nők elleni diszkriminációhoz, a nők előrelépésének megakadályozásához vezetett, és hogy a nők elleni erőszak azon meghatározó társadalmi mechanizmusok egyike, amelyekkel a nőket a férfi akhoz képest alárendelt szerepre kényszerítették.

⁹L.L. Lim, *The Sex Sector: The Economic and Social Bases of Prostitution in Southeast Asia*, (Genf: International Labour Organization 1998).

¹⁰Jackie Lynne, *Street Prostitution as Sexual Exploitation in First Nation Women’s Lives* (Vancouver: University of British Columbia 1998). A Statistics Canada 1996. évi népszámlálási adatai szerint a kanadai lakosság közel 3 százaléka óslakos (kb. 800 000 ember, Kanada lakossága 28,5 millió)

¹¹Lásd például Jayme Ryan, „Legalized Prostitution: For Whose Benefit?” (1989) July Sojourner: The Women’s Forum 22.

¹²Lásd például: Nikki, Hustler: *Min tid som prostitueret* (Copenhagen: Rosinante, 2000).

¹³Supra, 17. lábjegyzet

¹⁴*Pornográfiai és Prostitúciós Bizottság (Fraser Bizottság): Pornography and Prostitution in Canada* (Ottawa: Igazságügyi Minisztérium)

¹⁵Hollandiában 2000. október 1-jétől legálisak a nyilvánosházak. A helyi önkormányzatok engedélyezik a nyilvánosházak működését és határozzák meg a higiénés, a biztonsági és a egészségügyi ellenőrzések feltételeit. Azok a nők „dolgozhatnak” nyilvánosházakban, akik betöltötték 18. életévüket és érvényes munkavállalási engedéllyel rendelkeznek. Németországban 2001. április 1-je óta legálisak a nyilvánosházak. Több mint félmillió a prostituáltak száma. Forrás: „Germany Plans Pensions for Prostitutes” Reuters (1998. november 7.). Ausztráliában Victoria államban, Queenslandben és a főváros közigazgatási területén törvényes a prostitúció. Új-Dél-Wales állam területén liberalizált bordélyok működnek, melyek szabályozása folyamatban van.

Tasmánia és Nyugat-Ausztrália területén tárgyalnak a legalizálásról, Nyugat-Ausztrália nem fogja törvényesíteni, az Északi Terület egyelőre nem törvényesítette a prostitúciót. Köszönet Sheila Jeffrey-nek az információkért.

¹⁶Lásd Global Alliance against Trafficking in Women (GAATW), International Human Rights Law Group, STW Holland Alapítvány és La Strada.

¹⁷Tim Naumetz, „MP wants to legalize red-light districts” The Ottawa Citizen (2000. június 3.)

¹⁸Bloc Québécois, *De l’Anathème au Dialogue: Rapport du Comité du Bloc Québécois sur la prostitution de rue* (Montreal, 2001. június)

¹⁹Lásd például: Stichting De Rode Draad holland szervezet, amelynek egyik célja „a prostitúció elismertetése szakmaként, a prostituáltak és korábbi prostituáltak érdekvédelme.” <http://www.rodedraad.nl>

²⁰Lásd például: a holland *The Man/Woman and Prostitution Foundation* (Stichting Man/Vrouw en Prostitutie) lobbicsoport céljai közt szerepel „a kliensek érdekvédelme”, valamint annak elérése, hogy a „prostitúció és a hozzá kötődő szolgáltatások igénybevétele elfogadottá és megvitathatóvá váljon” (*Trafficking in Women: First Report of the Dutch National Rapporteur* 116 (The Hague: Bureau NRM, 2002).

²¹Lásd például Adult Entertainment Association of Canada, klubtulajdonosok és futtatók érdekvédelmi szervezete, amely arra törekszik, hogy „rendet teremtsen az ágazatban és érvényesítse a legmagasabb normákat”, az Association of Relaxation Businesses (Vereniging Exploitanten Relaxbedrijven) és a Cooperating Consultation of Operators of Window Prostitution (Samenwerkend Overleg Raamexploitanten) Hollandia és Brothel Owners’ Association of Victoria, Ausztrália

²²Gillian Caldwell, „Decriminalization Would Limit Abuse” (1998) 1 Transitions 1 at 2

²³Lásd például: 6. Cikk, az aláíró országok kötelesek megtenni a szükséges intézkedéseket, többek között a törvényhozás területén a nőkereskedelem és a prostituált nők kizsákmányolásának felszámolására.

²⁴Lásd például:

34. Cikk: Az aláíró államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy megvédik a gyermekeket a szexuális kizsákmányolás és a szexuális bántalmazások minden formájától. Ennek érdekében az aláíró államok megteszik a szükséges nemzeti, bilaterális és nemzetközi intézkedéseket az alábbiak megakadályozására:

(a) gyermekek bármilyen, törvénytelen szexuális tevékenységre buzdítása vagy kényszerítése;

(b) gyermekek szexuális kizsákmányolása és felhasználása a prostitúcióban, illetve egyéb törvénytelen szexuális tevékenységekben;

(c) gyermekek kizsákmányolása és felhasználása pornográf anyagok előállításához; valamint

35. Cikk: Az aláíró államok megfelelő nemzeti, bilaterális és multilaterális intézkedéseket tesznek gyermekek bármilyen célra és bármilyen formában történő elablásának, eladásának, illetve a gyermekkereskedelemnek a megakadályozására.

²⁵A gyermekek jogairól szóló egyezmény nem kötelező jegyzőkönyve a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és gyermekpornográfiáról, U.N. Doc. A/54/L.84 at 5 (2000).

²⁶Lásd például a preambulomot: Az aláíró államok, mérlegelve, hogy az ENSZ Alapokmányában rögzített elvek értelmében az emberi méltóság és a család minden tagját megillető egyenlő és elidegeníthetetlen emberi jogok elismerése az egész világon a szabadság, az igazságosság

és a béke alapja. Elismerve, hogy ezek a jogok az emberi lény eredendő méltóságából erednek.

²⁷Lásd. például: 8. Cikk. 1. Senkit sem lehet rabságban tartani; a rabszolgatartás és kereskedelem minden formája tilalom alá esik. 2. Senki sem tartható szolgaságban; és 26. Cikk: Minden személy a törvény előtt egyenlő és minden diszkriminációtól mentesen egyenlő törvény általi védelemre jogosult. E vonatkozásban a törvény nem engedélyez semmilyen megkülönböztetést és garantálja minden ember számára az egyenlő és hatékony védelmet a diszkriminációval szemben, legyen annak alapja faj, bőrszín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb nézetek, nemzeti vagy szociális hovatartozás, vagyoni helyzet, születés stb.

²⁸Lásd például: 1. Cikk: „Minden emberi lény szabadnak született, méltóságában és jogaiban minden ember egyenlő”; és 4. Cikk: „Senkit sem lehet rabságban vagy szolgasorban tartani; a rabszolgatartás és -kereskedelem minden formája tilos.”

²⁹„a prostitúció és az azt kísérő rossz, a prostitúció céljait szolgáló emberkereskedés az emberi személy méltóságával és értékével összeegyeztethetetlen és veszélyezteti az egyén, a család és a társadalom jólétét” . . .

Az államilag támogatott prostitúció

Dr. Janice Raymond
University of Massachusetts professzora,
a Nőkereskedelem elleni Nemzetközi Koalíció
(CATW) igazgatója

A gazdaság globalizációja egyszersmind a szexipar globalizációját, a prostitúció határokon átívelő iparrá alakulását is jelenti. Kisebb-nagyobb nemzetközi emberkereskedő hálózatok tevékenykednek itt is ott is, főként a falvak, a nagyvárosok utcáiról és a közlekedési csomópontokból gyűjtve be a lányokat és nőket. A szállodákat, légitársaságokat és charterjáratokat üzemeltető cégek – gyakran a korrupció közvetlen és közvetett eszközei révén a kormányaikkal is együttműködve – maguk is részt vállalnak a nőkereskedelemből, azon belül pedig főként a szex-turizmusból. A reklám-ipar az Internet, az újságok és az idegenforgalmi kiadványok segítségével ugyancsak hozzájárul az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás világméretű terjedéséhez.

Az emberkereskedelmet a szexipar globalizációja tartja fenn. A szexipar globalizációjának köszönhetően egyes országok úgy hiszik, a prostitúció kérdésének mellőzésével úrrá lehetnek az emberkereskedelem okozta gondokon. Különböző kormányok képviselőitől több helyen is azt halljuk, hogy „elég, ha az emberkereskedelemtől beszélünk, ne keverjük most bele a prostitúciót”.

AZ ÁLLAMILAG TÁMOGATOTT PROSTITÚCIÓ

Feltétlenül foglalkoznunk kell az emberkereskedelem alapvető okaival. Éppen eleget hallani, hogy egyre több nő és gyermek jut szexuális szolgálatra a növekvő női szegénység miatt, hogy a nemzetközi pénzintézetek a fejlődő országok versenyképességének fokozása érdekében a szociális ellátások és a foglalkoztatás visszafogását követelik, hogy az emberkereskedőket a szigorú bevándorlási politika a globális migráció előmozdítóinak nagytekintélyű nemzetközi szereplőivé emeli, hogy a világ számos pontján a szexipart felfuttató katonaság állomásozik, hogy az Interneten a rasszokról szóló mítoszok és sztereotípiák népszerűsítik a szexuális kizsákmányolás különféle formáit. Ezek a tényezők valóban felelőssé tehetőek a szex-kereskedelem forgalmának növekedéséért világszerte. Ugyanakkor amit az „alapvető okok” hangoztatói nem akarnak észrevenni, az az államilag támogatott prostitúció és következményei, elsősorban a szex-kereskedelem világszerte tapasztalt növekedése közötti szoros összefüggés.

Meggyőződésem, hogy az államilag támogatott prostitúció a szex-kereskedelem egyik legjelentősebb oka. A legális, vagy szabályozott prostitúciót államilag támogatott prostitúciónak nevezzük, hiszen ha a törvényesített vagy szabályozott rendszerek különböznek is egymástól, abban mind megegyeznek, hogy magát a prostitúciós szisztémát az állam elfogadja és legitimálja. Már az „államilag támogatott prostitúció”

kifejezés is rámutat, hogy a szexuális szolgáltatókat legitím vállalkozásként elfogadó törvényesített vagy szabályozott rendszerekben az állam maga is futtatóvá válik, hiszen a prostituált nők által kitermelt jövedelemből él. Az államilag támogatott prostitúció tehát provokatív megfogalmazás, különösen manapság, amikor az „államilag támogatott” kifejezést a terrorizmussal összefüggésben szoktuk használni. De nem véletlenül provokálok. Az államilag támogatott prostitúció ugyanis, bár a nők szexuális és gazdasági szabadságjogainak álcájában jelenik meg, valójában nem más, mint államilag támogatott szexuális terrorizmus.

A prostitúció jogállásáról folyó helyi és nemzetközi közbeszédben használt nyelvezet is felettébb zavaros. Egyes magánszemélyek, intézmények és kormányok a prostitúció legalizálása helyett a prostitúció dekriminalizálásról beszélnek. Prostitúció alatt pedig a szexipar egészét, tehát a prostituált nők mellett az ügyfeleket és a futtatókat is értik. A Nőkereskedelem Elleni Nemzetközi Koalíció (CATW) a nők dekriminalizálását támogatja azokban az országokban, ahol a prostituált nőket kriminalizálták, hiszen nem a nőket kellene büntetni kizsákmányolásukért. A CATW nem támogatja viszont a szexipar egészének dekriminalizálását.

Az államilag támogatott prostitúcióval kapcsolatos szabályozás országonként eltérő, de bizonyos helyeken engedélyezik a rendszeres orvosi vizsgálatra járó, egészség- és társadalombiztosítási járulékot fizető és adózó nők prostitúcióját. A futtatás fogalmát is újradefiniálják, Ausztráliában például a striciket megbecsült üzletembereknek tartják. A szexipar törvényesítésének és dekriminalizálásának szószólói azzal érvelnek, hogy a megfelelő jogi környezet megszüntetné a prostituált nők elleni erőszakot és bántalmazást, a tiltott kábítószer-kereskedelmet, a pénzmosást, és megfékezne a prostitúció terjedését is. A valóságban azonban az ilyen, államilag szponzorált rendszerek mindegyikében tovább izmosodik a szexipar, egyre nagyobb méreteket ölt az emberkereskedelem, terjed a gyermekprostitúció, és egyre több férfi jár nyilvánosházakba meg szexklubokba, mert nem tart a megszégyenüléstől vagy attól, hogy bárki is a nők szexuális kizsákmányolásával vádolja.

Az Amerikai Egyesült Államok előző, Clinton-kormányja nyilvánosan ugyan elítélte az emberkereskedelmet, de az ENSZ emberkereskedelem elleni ajánlása (2000) körüli vitában azokhoz az országokhoz csatlakozott, amelyek – Hollandiához hasonlóan – amellet érveltek, hogy a prostitúció és az emberkereskedelem független egymástól. A Clinton-kormány azokat a társadalmi szervezeteket támogatta és szponzorálta, amelyek a kerítés és a nyilvánosházak dekriminalizálásáért lobbiztak, és a munka törvénykönyvében szerették volna szabályozni a legitím kereső tevékenységnek tekintett prostitúciót.

A jelenlegi, Bush-adminisztráció emberkereskedelmet ellenző képviselői társadalmi szervezetekkel folytatott tárgyalások során azt mondták, hogy ellenzik a

prostitúció legalizálását, és erről politikai állásfoglalást fognak kibocsátani. Egyelőre semmi sem történt, sőt, az emberkereskedelem és az államilag támogatott prostitúció ellen fellépő csoportok sem kaptak anyagi támogatást a mostani kormányzattól.

Az emberkereskedelemre óriási mértékben hatnak a prostitúcióval kapcsolatos jogszabályok. Azoknak a szervezeteknek és törvényhozóknak, akik ellenzik az emberkereskedelmet, a szexpiacot kiszolgáló emberkereskedelem egyik legfontosabb okaként kell szabályozniuk a prostitúciót. Kormányzati és társadalmi szervezetek emberkereskedelem elleni fórumain nem szabad elhallgattatniuk a prostitúcióról beszélőket. Nemzetközi fórumokon már számos kormány és civil szervezet behódolt a „cenzúrának”, amely nem engedélyezi, hogy a prostitúcióval összefüggésben szó legyen az emberkereskedelemtől. Senkinek se legyenek illúziói az efféle elhallgattatási kísérleteket illetően – ez is része a cenzúrának.

AZ EMBERKERESKEDELEM ÉS A PROSTITÚCIÓ ÖSSZEFONÓDÁSA

A kerítést, prostituálást és a prostitúcióból való megélhetést tiltó rendelkezések nagy része az ötvenes években született, ami jelzi az 1949. évi emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról született egyezmény jelentőségét. Az 1949. évi egyezmény hatására a prostitúciót rabszolgaságnak, és nem munkának tekintették. A jelek szerint azonban az utóbbi huszonöt évben a jogalkotás visszakanyarodott a „munkaügyi modellhez”: a prostitúciót és a nemzetközi leánykereskedelmet szexuális munkavégzésnek, illetve szexuális munkavégzéshez szükséges migrációnak tekinti; megkülönbözteti a kényszerből végzett, illetve a szabadon választott prostitúciót; az emberkereskedelemre és a prostitúcióra vonatkozó jogszabályokat a konszenzusra, és nem a kizsákmányolásra alapozza.

Fontos, hogy történelmi perspektívából is megvizsgáljuk a prostitúciót szabályozni kívánó és azt legalizált gazdasági szektorként intézményesíteni akaró kezdeményezéseket. A prostitúcióval kapcsolatos kérdések egy része ugyanis korábban, az afrikai rabszolgáltatással kapcsolatos nyugati vitákban is felmerült. Egyesek akkoriban komolyan azt gondolták, hogy nem kellene felszámolni a rabszolgatartást, hanem üzleti tevékenységként, állami szinten szabályozott „gazdasági ágazatként” kellene kezelni. Egyes országok a rabszolgaszállító hajók hivatalos ellenőrzésével szerették volna a szabályozni a rabszolgaságot; mások higiéniai előírásokat szerettek volna érvényesíteni a rabszolgasorba taszított afrikaiakat szállító hajókon; és voltak olyanok is, akik csak az elrabolt rabszolgákat akarták visszaengedni Afrikába, a megvásároltakat nem (Thomas, 1997). Portugália a rabszolgák élelmiszer- és ivóvízellátásának, valamint a rabszolgaszállító hajók menetidejének korlátozásával szabályozta a rabszolga-kereskedelmet. Sokan pedig azzal érveltek, hogy Észak-Amerikában a rabszolgáknak „jobb életük van rabszolgaként, mint szabad emberként” (Thomas, 1997:518).

Akkor is fenntartjuk-e nézetünket, hogy a leánykereskedelem a nők emberi jogainak túrheteren megsértése, amikor ugyanez az erőszak, kizsákmányolás és egészségkárosodás a helyi prostitúcióban résztvevő

nőket éri, akik hazájukon belül sodródhatnak negyedből negyedbe, városból városba, államból államba és tartományból tartományba? Valóban támogatjuk-e azt az érvet, miszerint csak akkor beszélhetünk kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásról, ha külföldre szállítják a nőket? Ne feledjük, a nemzetközi leánykereskedelemben eladott nők jelentős része külföldi „útja” előtt vagy után, a helyi prostitúcióban is megfordul.

Akár helyi, akár nemzetközi leánykereskedelemtől van szó, a nők elleni erőszak ugyanaz, ezt az áldozatok személyesen is bizonyíthatják. A Coalition Against Trafficking International (CATW) két jelentős tanulmányt készített a szexkereskedelemtől 5 országban: Indonéziában, a Fülöp-szigeteken, Thaiföldön, Venezuelában és az Egyesült Államokban.

Az első CATW tanulmányban, amely az Egyesült Államok Igazságügy Minisztériumának fi nanszírozásával valósult meg, 128 olyan embert kérdeztünk, akik ismeretekkel rendelkeztek az Amerikában folyó emberkereskedelemtől. Köztük negyven külföldről ideszállított, illetve országon belül eladott nő számolt be a tapasztalatairól.

A kutatás arról tanúskodik, hogy az Egyesült Államok helyi prostitúciójában foglalkoztatott nők gyakrabban váltak az erőszak áldozatává, mint a külföldről importáltak. Az amerikai prostituáltak 86 százaléka, míg a külföldi nők 28 százaléka számolt be a kliensektől elszenvedett bántalmazásokról (Raymond, Hughes & Gomez, 2000: 75-77).

Bár valószínű, hogy a külföldről szállított nők érthető okok miatt nem voltak teljesen őszinték a bántalmazás mértékét illetően, mindkét tanulmányunk azt mutatja, hogy a helyi prostitúcióban foglalkoztatott nők ugyanakkora, és legalább ugyanolyan gyakori bántalmazásnak vannak kitéve, mint a nemzetközi emberkereskedelemben foglalkoztatottak. Ez a lényeg, ezért nem sorolhatjuk külön kategóriába a nemzetközi nőkereskedelemben és a helyi prostitúciós iparban résztvevő nők kizsákmányolását.

Egy másik kutatásunk során a nemzetközi, belföldi és helyi leánykereskedelem 145 áldozatát kérdeztük Indonéziában, a Fülöp-szigeteken, Thaiföldön, Venezuelában és az Egyesült Államokban. Az adatok itt is egyértelműen azt mutatták, hogy a nemzetközi és a helyi nőkereskedelemben „forgalmazott” nők hasonló bántalmazásnak vannak kitéve (a kutatásban szereplő nők 80 százalékát bántalmazták fi zikailag a futtatók és a kliensek). Az erőszak és a szexuális kizsákmányolás egészségügyi következményei is mindkét csoportnál azonosak voltak (Raymond, D’Cunha, Ruhaini Dzuhatyin, Hynes, Ramirez Rodriguez és Santos, 2002: 60-74).

AZ ÁLLAMILAG TÁMOGATOTT PROSTITÚCIÓ KÖVETKEZMÉNYEI

A szexiparban érdekeltséggel rendelkezők soha sem fogják bevallani, hogy támogatják a szexuális kizsákmányolást. Különböző érveket sorakoztatnak fel, hogy elhitessék az emberekkel, ők valójában védelmezik a nőket, sőt a testük feletti önrendelkezés biztosításával emberi jogukat érvényesítik.

Tavaly márciusban felkértek, hogy szakértőként tanúskodjak egy peres eljárásban a kanadai Vancouverben. A vádlott vitatta a Vancouverben működő nyilvánosházak törvénytelenységét arra hivatkozva, hogy a büntető törvénykönyv „bordélyházakra” vonatkozó rendelkezései túlságosan tágan, felületesen fogalmaznak, és ezért alkotmányellenesek. Azt állította, hogy ő nem nyilvánosház, hanem egy „biztonságos otthont” hozott létre az utcai prostituáltaknak, hiszen az utcáról egy ellenőrzött, és „védett” környezetbe helyezte őket, ahol az erőszak- és kizsákmányolásmentesen „üzlethelhetnek” és szolgálhatják az „ügyfeleiket”.

Én azt vallottam, hogy a vádlott új megnevezésű nyilvánosház hozott létre; hogy az állítólagos különbségtétel az utcán és a nyilvánosházban üzött prostitúció között illuzórikus, hiszen számos tanulmány igazolja, hogy a prostitúcióban résztvevő nők mindkét helyen azonos mértékű és gyakoriságú erőszaknak vannak kitéve; hogy a prostitúció egyformán káros a nőknek, akár magánlakásban, akár masszázsszalomban, akár szexklubban, akár nyilvánosházban, akár az utcán történik; és hogy a nyilvánosházak betiltására hozott törvényi szabályozás célja a nők kizsákmányolásának megakadályozása. Az erőszak, amelyet a prostituált nők elszenvednek, a szexuális kizsákmányolás belső természetéből fakad, függetlenül attól, hogy hol kerül rá sor.

Az ausztrál Victoria államban a prostitúció legalizálásának támogatói azzal érveltek, hogy a törvényesítéssel ki lehet szorítani a bűnözőket a prostitúcióból, meg lehet állítani az illegális prostitúció terjedését, és az utcai prostituált nők elleni erőszakot. A legalizálás valójában azonban egyik problémát sem oldotta meg, csak újabbakhoz vezetett (Sullivan & Jeffreys, 2000). Biztos vagyok abban, hogy Sheila Jeffreys a prostitúció ausztráliai törvényesítésének következményeiről szóló előadásában foglalkozni fog ezekkel a kérdésekkel is.

Szemben azokkal az okfejtésekkel, amelyek arra számítanak, hogy a legalizálás és a dekriminálizálás megakadályozza és ellenőrizés alatt tartja majd a szexipar növekedését, a szexipar részesedése napjainkban már a holland gazdaság 5 százalékát teszi ki (Daley, 2001: 4). Az elmúlt évtizedben – mióta legalizálták a kerítést, és toleránsabbak a nyilvánosházakkal szemben is – a szexiparban 25 százalékos növekedés következett be (Daley, 2001: 4). A holland bordélyok és szexklubok hírhedt kirakataiban a nap bármely órájában, egy szál semmiben kínálják a legkülönbözőbb korú és etnikumu nőket a férfi-fogyasztóknak. A prostituáltak hangsúlyozzák, hogy sem a szexipar törvényesítése, sem a dekriminálizálása nem képes letörölni a prostitúció bélyegét, sőt egyesek arra panaszkodnak, hogy a nyilvántartás és az anonimitás elvesztése miatt még sebezhetőbbé váltak. Ezért a prostituáltak többsége továbbra is inkább illegálisan, titokban dolgozik, és sokan ugyanúgy keresik a futtatók „védelmét”, mint régen (Daley, 2001: 4). Mára számos parlamenti képviselő, aki korábban a nyilvánosházak törvényesítésében a nők felszabadítását látta, rádöbbent, hogy a legalizálás a valóságban a nők elnyomását erősítette (Daley, 2001: 4).

Azokban az országokban, ahol munkaügyi szempontok szerint, kereső tevékenységként szabályozták,

illetve törvényesítették a prostitúciót, a szexipar jóváhagyása miatt a prostitúció az illegalitás éveihez képest virágozni kezdett. Bizonyítható, hogy az olyan országokban – mint Németország vagy Hollandia –, ahol munkaként és gazdasági ágazatként definiálják a prostitúciót, a prostitúciós célból emberkereskedők által eladott nők aránya az átlagnál jóval magasabb. A kormányzati Budapest Csoport jelentése szerint a prostituáltak 80 százaléka külföldről kerül a holland nyilvánosházakba (Budapest Csoport, 1999: 11). Az International Organization of Migration (IOM) már 1994-ben megállapította, hogy a Hollandiában dolgozó „prostituált nők közel 70 százaléka közép- és kelet-európai országokból származik” (IOM, 1995: 4).

Az ausztrál legalizálás következményeiről is rendelkezésünkre áll egy előtanulmány. Újságcikkek sora számol be a német és holland szexipar törvényesítésének és dekriminálizálásának következményeiről is. Azonban szükség volna egy alapos felmérésre arról is, hogy bizonyos országok miért siettetik a törvényesítést, vajon ez mekkora gazdasági haszonnal jár a számukra, és milyen következményekkel jár a világ többi részére nézve. Úgy gondolom, hogy ez az egyik legfontosabb kutatási terület napjainkban: alapos és átfogó vizsgálatokban kellene elemezni az államilag támogatott prostitúció mellett hangoztatott érveket, főként a törvényesítés tényleges szerepét a nők védelmében, az iparág működésének ellenőrzését, és a nőkereskedelem csökkentését.

AZ ÁLLAMILAG TÁMOGATOTT PROSTITÚCIÓ MELLETT HANGOZTATOTT ÉRVEK VIZSGÁLATA

A gyakran hallani azt az érvet, hogy a szexipar szabályozása csökkenti a HIV-fertőzés terjedését. Egyes kormányok, civil szervezetek, sőt még ENSZ-intézmények is – például az Egészségügyi Világszervezet (WHO) Délkelet-Ázsiában – támogatja azt a nézetet, miszerint a szexipar törvényesítése, vagy dekriminálizálása csökkenti az ártalmakat, különösen az ázsiai országokban, ahol az AIDS súlyosan veszélyezteti a lakosok egészségét és jólétét.

Az esetek többségében azonban az állami szabályozás csak a prostituált nőkre vonatkozik, a kliens férfi akra nem. A legalizálás, illetve dekriminálizálás csak a prostituált nők szűrővizsgálatával jár. Tehát kit védenek valójában a szűrővizsgálatok? Ha a cél valóban a prostituált nők védelme volna, az állami szabályozás a nyilvánosházakat látogató férfi akat kötelezné egészségügyi ellenőrzésre és igazolás beszerzésére.

Az AIDS elleni küzdelemben hatástalan módszer a prostituált nők egészségügyi szűrése. Egy valóban hatékony AIDS-ellenes programnak a legegészségtelebber és legkockázatosabb viselkedésű embereket, azaz a szexvásárló férfi akat kellene megcélözni. A HIV-et főként férfi ak terjesztik. Korunk pestisének előfordulási gyakoriságára, földrajzi és nemek szerinti terjedésére vonatkozó legfrissebb adatok azt igazolják, hogy csak saját érdekeikre gondoló szexuális promiszkuításuk miatt elsősorban a férfi ak terjesztik az AIDS-fertőzést (Hynes és Raymond, 2002). A prostituáltakhoz járó férfi ak fertőzik meg feleségeiket, szexuális partnereiket és alkalmi áldozataikat. Ebből következik, hogy nők és lányok a férfi aktól kapják meg a HIV vírust, mely a nők körében gyorsabban

terjed, mint a férfi aknál és fi úknál (Foreman, 1998: B1). Erre a valójában férfi problémára többnyire az a divatos megoldás, hogy a nőknek óvszert osztogatnak, hogy adják tovább szexuális partnereiknek.

Végtére is a „biztonságosabb szex” és az óvszer használatára indított programok biztonságosabb prostituáltkínálatot szolgáltatnak a férfi klienseknek. Lehetőség van arra, hogy a nyilvánosházak tulajdonosai kiszűrjék a fertőzötteket, és friss női testekkel töltsék fel a készleteket.

A férfi ak jó része nem azért él feleőtlen szexuális életet és jár rendszeresen prostituálthoz, mert nem ismeri az óvszert, hanem mert képtelen az intimításra, az érzelmekre, a nemi egyenlőségére és az igazságosságra építeni szexuális identitását.

A legitimációra törekvő szexipar az óvszer népszerűsítésére indított kampányokat reputációja fényezésére, a nyilvánossággal való jó kapcsolat kiépítésére használja fel. Ugyanakkor, ha a civil szervezetek engedélyt kapnak óvszerosztogatásra nyilvánosházakban és a prostitúció egyéb helyszínein, többnyire nem a nőknek, hanem csak a nyilvánosházak tulajdonosainak adhatják át az óvszereket. Azoknak a szociális munkásoknak, akik közvetlenül a nőknek osztják az óvszereket, a tulajdonosok megtiltják a társalgást. Például Bombayben az AIDS-felvilágosítással foglalkozó önkéntesek arról számoltak be, hogy csak akkor kaptak engedélyt munkájukra, ha betartották a nyilvánosházak tulajdonosai által szabott szabályokat, tehát nem beszéltek a prostituáltakkal „szociális kérdésekről”, vagy a prostitúció alternatíváiról, és szemet hunytak a túrelmi zónák gyermekprostitúciója felett is (Friedman, 1996: 4).

A CATW nem ellenzi az óvszerek osztogatását, csak úgy véli, hogy sokkal több a tennivaló a prostitúció megakadályozására és a prostituált nők egyenjogúsítására. Ehhez életképes és pénzügyi szempontból fenntartható alternatívák kellenének. Ösztönözni, segíteni, sőt követelni kell a férfi ak magatartásának megváltoztatását. Sokkal etikusabb és hatékonyabb közegészségügyi válaszlépés volna, ha a szexiparban foglalkoztatott nők egészségét és biztonságát védenék, és emellett a szexipar teljes felszámolásán is munkálkodnának.

KONKRÉT FELADATOK

1. A prostitúció kerüljön a döntéshozók napirendjére. A prostitúciót legalizáló, illetve szabályozó politika válságba került. Azok a kormányok, amelyek nem az államilag támogatott prostitúció hamis megoldását választották, hanem a prostitúciót női, emberjogi problémaként kezelik, most kulcspozícióban vannak. Ezek az országok nemzetközi fórumokat hozhatnak létre, és segíthetnek abban, hogy a prostitúció visszakerüljön a törvényhozók napirendjére. Különösen nagy szükség volna egy olyan kutatásra, amely kiterjedne a világ különböző régióira, és alaposan és rendszeresen megvizsgálja az állam által támogatott prostitúció következményeit. Ehhez olyan fi nanszírozási háttérre volna szükség, amely lehetővé tenné a téma alapos kutatását.

2. Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról született 1949. évi ENSZ-

egyezmény ratifikációjának, megfigyelési és végrehajtási mechanizmusainak támogatása. Az 1949. évi egyezmény rendelkezései a közvélemény számára nagyrészt ismeretlenek, de a kormányok képviselői, sőt az egyezményt ratifikáló országok képviselői sincsenek tisztában pontos tartalmával. Az emberkereskedelem és a prostitúció áldozatait segítő társadalmi szervezetek sem ismerik pontosan az egyezményt. Ennek ellenére az egyezmény a mai napig eszköz maradt a prostitúciós kizsákmányolás következetes elítéléséhez (Lásd Marcovich, 2002).

Megjegyzem, hogy gyakran még azok az országok is megsértik az 1949. évi egyezményt, amelyek egykor ratifikálták. Például azok az államok, amelyek legalizálják, szabályozzák, munkaként határozzák meg a prostitúciót, illetve kriminalizálják a prostitúcióban résztvevő személyeket, megsértik az egyezmény 6. Cikkét, amely kimondja, hogy az aláírók kötelesek „hatályon kívül helyezni vagy eltörölni minden olyan hatályos törvényt, rendeletet vagy államigazgatási rendelkezést”, amely a prostitúcióban résztvevő nők nyilvántartásáról rendelkezik. Tehát azok az országok, amelyek ratifikálták az 1949. évi egyezményt, nem ismerhetik el munkaként vagy gazdasági szektorként a prostitúciót, hiszen a munkaügyi törvények a prostitúció nyilvántartásával, ellenőrzésével és szabályozásával járnak.

Az 1949. évi egyezmény azon kevés ENSZ-konvenciók egyike, amelynek nincs megfigyelési, vagy végrehajtási rendelete. Ezért meg kellene erősíteni egy olyan megfigyelési bizottsággal, amely segíti annak végrehajtását, azaz ellenőrzi, hogy a ratifikáló országok eleget tesznek-e az egyezmény rendelkezéseinek. Végül fontos volna, hogy még több ország csatlakozzon az egyezményhez.

3. Használjuk az Új ENSZ Ajánlást és az Emberkereskedelemtől szóló Meghatározását az új vagy bővített országos, illetve regionális törvényhozásban az emberkereskedelem ellen. Biztosítsuk az ENSZ emberkereskedelemmel kapcsolatos Ajánlásának pontos értelmezését.

Noha megszületett egy új, emberkereskedelem elleni ENSZ Ajánlás, gondoskodni kell pontos értelmezéséről, hogy az új, európai, regionális, és multiregionális törvényhozás alapjává válhassék.

Egyéb óvintézkedések mellett az ENSZ új emberkereskedelem elleni Ajánlása az emberkereskedelem minden áldozatának védelméről rendelkezik, tehát nem csak azokéról, akik bizonyítani tudják az ellenük elkövetett erőszakot (3.a. és b. Cikk); és irrelevánsnak minősíti, hogy az áldozat beleegyezésével történt-e az emberkereskedelem, vagy sem (3.b. Cikk). Átfogóan meghatározza az emberkereskedelemhez kötődő bűncselekmények körét is, ide sorolja többek között az erőszakot, a kényszert, a nőrablást, a csalást és az erőfölénnyel való visszaélést, valamint az olyan, kevésbé nyilvánvaló eszközöket is, mint az áldozat sebezhetőségének kihasználása (3.a. Cikk). Gondoskodik arról is, hogy a bizonyítás terhe ne az áldozatokra háruljon (3.b. Cikk). Noha az ajánlás nem tesz egyenlőségjelet a prostitúció és az emberkereskedelem közé, elismeri, hogy az emberkereskedelem nagyrészt prostitúciót és egyéb szexuális kizsákmányolást szolgál (3.a. Cikk). Ez az ajánlás az ENSZ első válaszlépése a nő- és gyermekkereskedelem

íránti kereslet megjelenésére. Az ENSZ felszólítja tagjait, hogy tegyenek további lépéseket a törvényhozáásban, illetve erőszak meg korábbi intézkedéseiket a nők és gyermekek mindenféle kizsákmányolására ösztönző kereslet felszámolásának érdekében (9.5. Cikk)¹ (Lásd Guide to New UN Trafficking Protocol, <http://www.catwinternational.org>).

Sajnos vannak olyan kormányok és társadalmi szervezetek, amelyek az Ajánlásnak csak a számukra megfelelő rendelkezéseit hangsúlyozzák. Mások pedig továbbra is csak a „nők beleegyezése nélküli” emberkereskedelemmel foglalkoznak. Nem veszik tudomásul, félreértelmezik, vagy tagadják, hogy az emberkereskedelem az áldozat „beleegyezésével”, vagy nélküle is megvalósulhat, és hogy épp ez az ENSZ politikájának és szabályozásának az egyik legfőbb pontja. Az emberkereskedelem defi níciójának csak egy részét idézik – amely kiemeli az erőszakot és a kényszert –, és azt javasolják, hogy csak ezt a részt használják fel a nemzeti és regionális emberkereskedelem elleni törvénykezésnél.

Például a Nőkereskedelem Elleni Globális Szövetség (GAATW) honlapján az International Human Rights Law Group szervezet azt írja, hogy „ha egy kormány ragaszkodik a szexuális kizsákmányolás, vagy hasonló kifejezés alkalmazásához, ösztönözniük kell az olyan defi níciók [a társadalmi szervezet által ajánlott] használatára, melyek szerint a szexuális kizsákmányoláshoz – a többi munkaerő-piaci kizsákmányoláshoz hasonlóan – nélkülözhetetlen az erőszak vagy kényszer...”²

Ez az üzenet pont ellentétes az Ajánlás defi níciójával, amely azt állítja, hogy a prostitúcióra irányuló nőkereskedelem vagy egyéb, szexuális kizsákmányolás nemcsak erőszak és kényszer hatására, hanem az áldozat kiszolgáltatottságának kihasználásával is létrejöhethet. Miután a prostitúciót munkaként elismertetni szándékozó lobbizás elveszítette az emberkereskedelem defi níciója körül vívott csatát, most otromba torzítással igyekszik elferdíteni az Ajánlás tartalmát.

4. Foglalkozzunk a prostitúció iránti kereslet kérdésével is! A nők elleni erőszakra vonatkozó új, svéd törvény modellként szolgálhat a prostitúció jövőbeni szabályozásához. Önök közül sokan tisztában vannak azzal, hogy Svédország a „szexuális szolgáltatások” vásárlásának tiltására úttörő törvényt fogadott el. Ez az új rendelkezés egy olyan, nagyobb, nők elleni erőszakot tiltó törvénycsomag része, amely a prostitúciót nem kívánatos társadalmi jelenségnek nyilvánítja, és eltörli a prostituált nőket terhelő összes, korábbi bírságot. A törvény a prostitúciót és a nők elleni erőszak összes formáját egyértelműen a női egyenlőség akadályának tekinti. Ez az egyik első törvény, amely az úgynevezett „szexuális szolgáltatásokat” vásárló férfi akat bünteti. A svéd törvényhozás forrásokat biztosít a prostituáltak egyéb jövedelemszerzési lehetőségeire is.

Ez a törvény reménnyel tölt el mindannyiunkat, akik a prostitúció legalizálása ellen küzdünk. A nők és gyermekek szexuális kizsákmányolása ellen tevékenykedő Nőkereskedelem elleni Nemzetközi Koalíció (CATW) és a társadalmi szervezetekből álló Nemzetközi Emberi Jogi Hálózat nevében szeretném megragadni ezt a lehetőséget arra, hogy kifejezzem nagyrabecsülésemet azért, ahogy a svéd kormány a nem-

zetközi fórumokon fellép a nők elleni erőszak, többek között a prostitúció, a nő- és a gyermekkereskedelem ellen. A szexuális szolgáltatások vásárlását tiltó és a klienseket büntető svéd törvény az egyik első olyan jogszabály, amely választ ad a kereslet kérdésére is, és a megfelelő helyen kezeli a felelősség kérdését is: bünteti a prostitúció és emberkereskedelem támogatóit.

Gratulálunk a nemek egyenlőségéért felelős miniszternek, Margareta Winbergnek bátor kiállásáért, és köszönjük munkatársainak, hogy megváltoztatták a prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatos nemzetközi közbeszédet. Kiemelkedő eredmény, hogy míg 5 éve számos ország Európában és másutt a prostitúció legalizálása felé tartott, ma már megkérdőjelezzik e megközelítés létjogosultságát.

Továbbá szeretnék gratulálni Gunilla Ekbergnek a nőkereskedelem elleni észak-balti kampány megszervezéséért. Ez a kampány mintaként szolgálhat minden olyan társadalmi szervezet és kormány számára, amely komolyan veszi az emberkereskedelem problémájának kreatív megközelítését, tehát az emberkereskedők büntetőjogi felelősségre vonását, a nőkereskedelem megakadályozását, az áldozatvédelmet, valamint a prostitúciós kizsákmányolás és az emberkereskedelem közös kezelését.

Lehetséges, hogy a többi észak-európai országban is hasonló törvények fognak születni. Komolyan meg kellene fontolniuk a svéd törvényhozó és végrehajtó intézményekkel való együttműködést: meg kellene ismerniük a svéd szabályozást, hogy az állam által támogatott prostitúciós lobbizás ne tudja önöket térdre kényszeríteni, és saját hazájukban is követhessék a svéd mintát. Remélem, hogy a konferencián hallottakon felbuzdulva a többi országban dolgozó nők is létrehozhatnak munkacsoportokat a svéd törvényhozás tanulmányozására, és komolyan elgondolkoznak azon, hogyan lehetne a svéd jogszabályokat saját hazájukban alkalmazni. Arra is szükség van, hogy a társadalmi szervezetek és kormányok elterjesszék ezeket a nézeteket a nők különböző csoportjaiban, az Európai Unióban, az ENSZ-ben és a nemzetközi szervezetekben. A prostitúcióval szemben a zéró tolerancia politikájára van szükségünk.

Jegyzetek

¹ Voltak bizonyos rendelkezések, amelyek a defi nícióval kapcsolatban létrejött végső kompromisszum nyomán keletkeztek, különös tekintettel azokra az országokra, amelyek törvényesítették vagy szabályozták a prostitúciót. Ezek a pontok azonban átkerültek a „travaux préparatoires”-ba (a Jegyzőkönyv értelmezését szolgáló magyarázatokba), és nem részei a Jegyzőkönyv szövegének. Ezek az értelmező megjegyzések egy utalást tartalmaznak arra, hogy „a kiszolgáltatottsággal való visszaélés olyan helyzetre vonatkozik, amikor az érintett személy számára kínáló egyedüli valós és elfogadható választási lehetőség, hogy aláveti magát az erőszaknak.” Egy másik megjegyzés jelzi, hogy „a Jegyzőkönyv nem vonatkozik arra, hogyan szabályozzák a tagállamok a prostitúciót saját hazai törvényeikben”.

² Ez az információ megtalálható a Global Alliance Against Trafficking (GAATW), <http://www.inet.co.th/gaatw>, vagy a Human Right Law Group, <http://www.hrlawgroup.org> weboldalakon.

Referenciák

Budapest Group. (1999, június). The Relationship Between Organized Crime and Trafficking in Aliens. Austria: International Centre for Migration Policy Development.

Daley, Suzanne. (2001. augusztus 12.). „New Rights for Dutch Prostitutes, but No Gain.” New York Times, pp. A1 és 4.

Foreman, Martin. (1998. november 28.). „A Global Epidemic Driven by Men Puts Women at Risk.” The Gazette, Montreal, p. B1

Friedman, Robert I. (1996. április 8.) „India’s Shame: Sexual Slavery and Political Corruption are Leading to an AIDS Catastrophe”, The Nation, p. 1-11.

Hynes, H. Patricia és Janice G. Raymond (2002). „Put in Harm’s Way: the Health Consequences of Sex Trafficking in the United States.” Policing the National Body: Race, Gender, and Criminalization. Szerk. Jael Silliman és Annanya Bhattacharjee. Boston: South End Press.

IOM (International Organization for Migration). (1995. május). „Trafficking and Prostitution: the Growing Exploitation of Migrant Women from Central and Eastern Europe”. Budapest: IOM Migration Information Program.

Marcovich, Malka (2002). Guide to the UN Convention of 1949. N. Amherst: MA: Coalition Against Trafficking in Women. Elérhető: <http://www.catwinternational.org>

Raymond, Janice G. (2001). Guide to the New UN Trafficking Protocol. N. Amherst: MA: Coalition Against Trafficking in Women, European Women’s Lobby, MAPP, AFEM és Article Premier. Elérhető: <http://www.catwinternational.org>

Raymond, Janice G., Hughes, Donna M. és Gomez, Carol A. (2001). Sex Trafficking of Women in the United States: Links Between international and Domestic Sex Industries, a Amerikai Igazságügyi Intézet támogatásával, N. Amherst: MA: Coalition Against Trafficking in Women. Elérhető: <http://www.catwinternational.org>

Raymond, Janice G., Jean d’Cunha, Siti Ruhiani Dzuhatyatin, H. Patricia Hynes, Zoraida Ramirez Rodriguez és Aida Santos (2002). A Comparative Study of Women Trafficked in the Migration Process: Patterns, Profiles and Health Consequences of Sexual Exploitation in Five Countries (Indonézia, Fülöp-szigetek, Thaiföld, Venezuela és az Amerikai Egyesült Államok). (2002), a Ford Alapítvány támogatásával. N. Amherst: MA: Coalition Against Trafficking in Women. Elérhető: <http://www.catwinternational.org>

Sullivan, Mary és Jeffreys, Sheila (2001). Legalising Prostitution is Not the Answer: the Example of Victoria, Australia. Coalition Against Trafficking in Women, Ausztrália és Amerikai Egyesült Államok. Elérhető: <http://www.catwinternational.org>

Thomas, Hugh. (1997). The Slave trade: the Story of the Atlantic Slave Trade: 1440-1870. New York: Simon & Shuster.

A spanyol kormány álláspontja a prostitúcióról: Spanyol társadalmi vita a prostitúcióról

Rosario Carracedo Bullido
jogász, Bizottság a nők elleni erőszak és bántalmazás vizsgálatára, Spanyolország
(Comisión de Investigación de Malos Tratos a Mujeres)

Azért vagyok itt, hogy a hatályos törvényeken és rendelkezéseken keresztül ismertessem országom prostitúcióval kapcsolatos álláspontját, valamint, hogy bemutassam a prostitúcióról folyó spanyol társadalmi vita legfőbb pontjait.

A XX. század eleje óta Spanyolország ideológiai pozíciója kifelé, azaz a nemzetközi közösség felé – látszólag – tiltáspárti volt. Ez a megállapítás azonban nem teljesen pontos; további minősítésre és pontosításra szorul, mivel a belső tényezők, nevezetesen törvényeink és rendeleteink, nincsenek összhangban a prostitúció eltörlését követelő elvekkel. Valójában belpolitikai irányelveink ezen a területen rendezetlenek és ellentmondásosak.

1904-ben Spanyolország ratifikálta a fehér rabszolgák kereskedelmének felszámolásáról szóló nemzetközi egyezményt. Ezt követően aláírtuk a nőkereskedelem felszámolásáról szóló nemzetközi egyezményt Párizsban, 1910-ben, majd csatlakozunk az 1949. évi, emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról született ENSZ-egyezményhez.

1962. június 18-án látott napvilágot az a hivatalos nyilatkozat, miszerint alávetjük magunkat az utóbbi egyezmény rendelkezéseinek.

A nemzetközi jog hazai jogrendszerbe és törvényhozásba ültetésének mechanizmusa előírja, hogy a nemzetközi jogi rendelkezést közzé kell tenni a Hivatalos Állami Közlönyben. Erre 1962. szeptember 25-én került sor. Sőt, ez a nyilatkozat azzal járt, hogy kötelezettséget kellett vállalnunk a szóban forgó bűncselekmények szabályozására. Ehhez be kellett vezetnünk a törvényes magatartást definiáló szabályokat, s ez szükségessé tette büntető rendelkezések megfogalmazását is. Ezeket a jogszabályok 1963. január 24-én léptek hatályba, és ennek megfelelően módosították az akkor hatályos Büntető Törvénykönyvet.

Így 1963-ban a futtatásnak, azaz mások prostituálásának minden, az 1949. december 2-i ENSZ-egyezményben meghatározott módozata bekerült a büntető törvénykönyvbe és a spanyol büntetőjog részévé vált.

Ettől kezdve bűncselekménynek minősült a prostitúció szervezése, támogatása, ösztönzése, mások szexuális kizsákmányolása vagy ennek fenntartása, más szóval a harmadik személyek prostitúciójából származó gazdasági haszon lefoglalása, függetlenül attól, hogy ez a nevezettek beleegyezésével történt-e vagy sem.

Ugyanígy bűncselekménynek minősült egy bár, szalonna, szálloda, épület, létesítmény vagy épületrész

prostitúció céljára történő fenntartása, bérbeadása vagy működtetése.

Érthető, hogy a nemzetközi közösség Spanyolországot a prostitúció felszámolói között tartotta számon.

Ahogy azonban az előadásom kezdetén megjegyeztem, a kép további értékelésre és pontosításra szorul.

Noha a kerítést büntették, a belső törvényhozás, azaz a Peligrosidad y Rehabilitación Social (kockázati és szociális rehabilitációs törvény) magát a prostitúciót is bűncselekménynek minősítette. Noha Spanyolország az eltörlés mellett kiálló országnak minősült, ezzel a törvénnyel a tiltó országok sorába lépett.

A nemzetközi kötelezettségeink és belső törvények közti ellentmondás többé-kevésbé a diktatúra végéig, a demokrácia beköszöntéig fennmaradt. 1975 végén, a Franco halálát követő rendszerváltással, politikai és társadalmi értékváltozásokkal a Peligrosidad y Rehabilitación Social gyakorlati alkalmazása megszűnt, a törvényt hatályon kívül helyezték. Így a hetvenes évek végétől 1995-ig a spanyol törvényhozás összhangban volt az 1949. évi egyezmény ratifikációjával vállalt nemzetközi kötelezettségekkel.

Ez az állapot azonban csak 15 évig tartott: 1995-ben ismét fordult a kocka.

Abban az évben a Spanyol Szocialista Párt vezetésével a kormány elkészítette a büntető törvénykönyv módosítását, amely a büntető törvénykönyvről szóló törvény (Ley Orgánica 10/95, de 23 de noviembre del Código penal) 1995. november 23-i elfogadásával életbe lépett.

Ez a törvény, amely egyértelmű szakítást jelentett a prostitúciót eltörlőni kívánó spanyol hagyománnyal, a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények alapvetően új értelmezését és kezelését jelentette, és újfent megsejtette a spanyol prostitúciót tiltó álláspont alapelveit és az 1949. december 2-i egyezmény aláírásával vállalt nemzetközi kötelezettségeket.

Mire alapozom ezt a megállapítást?

Az új büntető törvénykönyv csak a prostitúcióra kényszerítést, azaz a prostituált beleegyezése nélküli futtatást bünteti. Kényszernek minősül a fizikai erő alkalmazása, a pszichológiai nyomásgyakorlás, a fenyegetés, az erőfölénnyel való visszaélés stb.

Ez ellentétes a nemzetközi egyezmény 1. Cikkével, amely kimondja a részes Felek kötelezettségvállalását arra, hogy „büntetnek minden olyan személyt, akik más személy kéjelgésének kielégítésére: prostitúció céljából megkerítene, rábírnak vagy elcsábítanak más személyt, akár annak beleegyezésével is”, vagy „más személy prostitúcióját kizsákmányolják, akár annak beleegyezésével is”.

Törvényhozásunk pálfordulása messzemenő ideológiai és gyakorlati következményekkel járt.

Néhány feminista szervezet megpróbálta megakadályozni a büntető rendelkezés bevezetését, azonban nem járt sikerrel. Találkoztunk és tárgyaltunk szocialista képviselőkkel és igyekeztünk mozgósítani a közvéleményt, érveink azonban süket fülekre találtak.

Ez az ideológiai fordulat, ez a paradigmaváltás a prostitúció megítélésében már a kérdés parlamenti vitája során is nyilvánvalóvá vált.

Az új rendelkezés bevezetése és a kerítés büntetésének eltörlése az országunkban lépésről lépésre, egyre határozottabban erősödő törekvések jegyében születtek, amelyek a prostitúció állami szabályozására törekedtek.

A törvényhozásban a prostitúcióra vonatkozó büncselekmények újszerű megközelítése körüli viták során a reform mellett felszólaló szocialista képviselő úgy terjesztette elő a törvénytervezetet, mint a politikaváltás szükségességét megalapozó ideológiai érvet a szabad szexuális önmeghatározás jogáért. Érveit elfogadták.

„A szabad szexuális önmeghatározás joga” torz kifejezés, amely csak látszólag vonatkozik a prostituáltakra. A valóságban azonban ez csakis a „prostituálóra”, azaz az ügyfélre vonatkozhat, hiszen a szexuális szolgáltatást igénybe vevő ügyfél az egyetlen, aki valóban kiélheti szexuális szabadságát.

A „szabad szexuális önmeghatározás jogára” való hivatkozás a prostitúcióval kapcsolatban ideológiai okfejtés, egy új szabadságjog – „önmagunk prostituálásának joga” – megfogalmazásának, védelmezésének és vindikálásának kísérlete.

Egy kétértelmű, álságos, vagy meghamisított cél eléréséhez vagy megvalósításához létezik egy jól bevált taktika: mondandónkat a „jog” vagy „szabadság” szavakba kell „öltöztetni”.

A prostituált személy szabadságjogára hivatkozni rendkívül hatékony taktika. Hazámban ez az érv ma nagyon divatos. Bármerre járok, szociális munkások hivatkoznak az önmagunk prostituálásához való jogra és szabadságra.

Különös szabadság ez, hiszen a legelszántabb védelmezői saját maguknak, gyermekeiknek, feleségeiknek, leánytestvéreiknek vagy barátnőiknek nem kívánnák ezt.

Különös szabadság ezt azért is, mert ezt mások nevében védelmezik és érvényesítik. Ennél a pontnál veszítem el a nyugalmat, és amikor azzal vádolnak, hogy ellenzem a szabad választást, visszakérdezek: vajon a szabadság bajnokai miért nem ösztönzik saját gyermekeiket, testvéreiket, feleségeiket arra, hogy ezt a szabadságjogot gyakorolják? Arra lettem fi gyelmes, hogy nem csupán elzárkóznak családtagjaik és hozzátartozóik ösztönözésétől, hanem rendkívül meg is sértődnek ezen a felvetésen.

A kerítés dekriminalizálásával, tehát azzal, hogy csak az erőszakot alkalmazó futtató büntethető, a büntető törvénykönyv reformja nagymértékben segítette a szervezett prostitúció térnyerését.

Noha hazámban korábban is létezett a prostitúció, következetesen magas számban fordultak elő elmarasztaló bírósági ítéletek a prostitúció szervezőivel

szemben. Az ítéletek száma mára érzékelhetően csökkent.

Spanyolország a prostituált nők tranzitországából napjainkra célországá vált.

A prostituált nők kizsákmányolása is nagy üzlet lett. Nem ritka látvány a szexhipermarket olyan kistelepülésen sem, ahol a lakosok száma még ezer fő sincs.

A futtatók törvényes, országos szervezetet alapítottak, s az ANELA-t regisztrálta a Foglalkoztatási Minisztérium is. „Szexvállalkozóknak” nevezik magukat. A szervezet honlapja nyilvános és a csoport célkitűzései is egyértelműek. Hadd idézzek közülük néhányat:

Az egyesület céljai:

1. Az egyesület jogállásának megszilárdítása – tevékenységeinek elfogadtatása (kereskedelmi tevékenységeikre utalnak).
2. Létesítményeink megjelölése megkülönböztető emblémákkal, eszközökkel és emblémákkal, amelyek a szolgáltatás minőségi garanciájaként segítik ügyfeleink tájékozódását.
3. Az illegális verseny, az utcákon és a nem megfelelően felszerelt, a professzionális szolgáltatást, biztonságot, tisztaságot és higiénéiát szavatolni képtelen létesítményekben végzett tevékenységek jelentése a hatóságoknak, fellépés az ilyen tevékenységek ellen.
4. Rövid távú célok: az egyesület minden tagja köteles intézménye bejáratnál kifüggeszteni egy jelet, amely alkalmas az üzemeltető azonosítására és a minőség garanciájaként szolgál az ügyfeleknek. Az ANELA előnyeit ismertető promóciós tevékenység támogatása. Egyik középtávú célkitűzés az ANELA egészségügyi kártya bevezetése. Ez a kártya minden dolgozó egészségügyi vizsgálatának adatait tartalmazza, így lehetővé válik a tevékenység minden mozzanatának megbízható nyomon követése és ellenőrzése.

Ezeknek a világos célkitűzéseknek a jelentőségüket külön is ki kell emelni. Az egyesület saját megfogalmazásában:

„A prostituált nőket úgy kínáljuk eladásra, mint bármilyen más fogyasztási cikket: egészségesen, tisztán, minőségi garanciával a »prostituáló« hasznára, szavatossággal.”

A prostitúció szervezésének ekkora felfutása a jelenlegi büntető törvénykönyv nélkül nem következhetett volna be.

Sem a jobb-, sem a baloldali politikai pártok nem bocsátkoznak szívesen vitába a prostitúcióról, csak az emberkereskedelemtől hajlandóak tárgyalni.

Az emberkereskedelemtől beszélni rendkívül humánus dolog. A prostitúciót működtető maffia módszereinek taglalása viszont felzaklatja a közvéleményt és a lelkiismeretünket. Az emberkereskedelem problémájának elemzése nem okoz gondot – legalábbis súlyos gondot – a választásokon.

Ezzel szemben a prostitúció és a lehetséges megoldások taglalása igenis gondokkal jár.

Városainkban rohamosan szaporodnak azok a negyedek, ahol a prostituáltak teste közterületeken hívogatja a potenciális ügyfeleket. Ez feszültségeket

okoz a lakóközösségekben, hiszen csökkenti a helyi boltok és üzletek forgalmát, és csökkennek az ingatlanárak is, hiszen senki sem szeretne „pirolámpás” negydedben élni.

Mindez további feszültségeket idéz elő az állampolgárok és a politikusok között, hiszen utóbbiaknak egyre inkább szembe kell nézniük a helyzet megváltoztatására vonatkozó követelésekkel. A probléma kezelésének legegyszerűbb módja, ha nem veszünk tudomást róla. Ami nem látható, az láthatatlan. Ami láthatatlan, az nem tartozik, és nem is hat ránk.

Az egyre inkább támogatott – támogatókat és követőket mozgósító – megoldások egyike az olyan rendszer kialakítása, amelyben a prostitúciót csak a működési engedéllyel rendelkező nyilvánosházakban engedélyezik. Ezt az a politika, amelyet helyi rendeletekkel és szabályokkal valósítanak meg helyi, települési önkormányzati és bizonyos esetekben regionális szinteken.

A szervezett kerítés és prostitúcióra kényszerítés hatékony megelőzése, a szabályozás támogatói által használt érvek – a prostituáltak szabadsága és a prostituáltak jogainak védelme – beágyazódnak a társadalom szövetébe, befolyásolják a közösséget és meggyőzik a közvéleményt arról, hogy szigorúbb szabályozásra van szükség.

Hazámban, ma már nagyon kevesen, szinte kizárólag az általam képviselt szervezethez hasonló feminista csoportulások szeretnék betiltani a prostitúciót. A nők érdekképviseleti szervezetei között is vannak olyanok, amelyek támogatnák a prostitúció legalizálását.

Szervezetek egy csoportja – ide tartozik az általam képviselt szervezet is – a közelmúltban elindított egy kampányt, amelynek címe Politikai Manifesztum a Prostitúció Felszámolásáért.

Megkezdtük az aláírásgyűjtést; azonban politikai kiáltványunk publikálásához össze kell gyűjtenünk 17 500 pezetát.

Kezdeményezésünk célja a társadalmi vita serkentése, amely során világosan és egyértelműen kifejtjük alapvető feminista, etikai és politikai elvekkel alátámasztott érveinket az abolicionista álláspont mellett.

Szeretnénk felhívni az érintett politikusok figyelmét arra is, hogy ellenezzük a prostitúció szabályozását, és megbélyegzünk minden olyan politikai pártot, amely választási kampányában ennek szándékát hangoztatja. Ezek olyan módszerek, amelyek megerősítik a nők társadalmi egyenlőtlenségét és törvényesítik a nők testének használatát.

A múlt hétvégét az ügyvédnök nemzeti kongresszusán töltöttem, ahol elfogadták abolicionista téziseinket. Ezeket szeretném most megosztani önökkel:

Az „kliens” vagy a „prostituált személy szolgáltatásait igénybevevő” helyett a „prostituátor” fogalmat kellene használni, hiszen ez pontosabban fejezi ki nevezett személy magatartásával és viselkedésével járó felelősséget.

Az 1995. évi büntető törvénykönyv prostitúcióra vonatkozó büntető rendelkezései törvénytelenek, mivel ellentétesek országunk által ratifikált 1949. december

2-i egyezmény feltételeivel és a nemzetközi közösséggel szemben vállalt kötelezettségekkel.

A spanyol büntetőjognak el kell ítélnie a prostituálók magatartását, és büntetendő cselekménnyé kell nyilvánítani a szexuális szolgáltatások vásárlását.

Vita a prostitúció legalizálásáról az Orosz Föderációban

Marianna Solomatova
fejlesztési igazgató, Angel Coalition,
az Oroszországban és a Független Államok
Közösségében tevékenykedő 43 civil szervezet
emberkereskedelem elleni koalíció

BEVEZETŐ

Szeretném ismertetni önökkel, hogy áll a prostitúció helyzete Oroszországban – a politikában, a társadalmi szervezetek és a hétköznapi emberek körében. A prostitúció a XX. század elején, a szocialista forradalom előtt Oroszországban legális volt. A forradalom után a bolsevik kormány döntése értelmében a prostitúciót betiltották, és máig törvénytelen – pénzbírsággal büntetendő közigazgatási vétség – maradt. Ennek ellenére nálunk számos más országhoz hasonlóan az elmúlt néhány évben rohamos tempóban nőtt a szexipar.

A Belügyminisztérium jelentései alapján egyértelműen megállapítható a prostitúcióval és futtatással kapcsolatos bűncselekmények ugrásszerű növekedése. Az Orosz Föderáció Belügyminisztériumának Központi Sajtószolgálatát által rendelkezésünkre bocsátott adatok szerint 30 000 személy ellen alkalmaztak különböző büntető intézkedéseket – pénzbírság –, 145 személlyel szemben indult büntetőeljárás illegális bordélyházak szervezéséért és működtetéséért. Az Orosz Föderáció területén közel 20 olyan bűnszövetkezetet lepleztek le, amelyeknek tevékenysége szorosan kapcsolódott a prostitúcióhoz és gyakori volt bennük az erőszakos nemi közöszülés, a gyilkosság és a kábítószer-kereskedelem.¹ Rendkívül súlyos probléma, hogy a prostitúcióban egyre nagyobb számban vesznek részt kiskorúak. Ez nagyon aggasztja a közvéleményt, különösen miután az új törvény értelmében a korábbi 18 évről 14 évre csökkentették a nagykorúság alsó határát.² A prostitúciónak ezek a következményei természetesen erősítik azok pozícióit, akik a prostitúció legalizálását támogatják.

A POLITIKAI VITA

A Jobboldali Erők Szövetsége a prostitúció törvényesítését javasolja. PR-akcióról van szó vagy a prostitúció problémájának rendezéséről szóló komoly törvényhozói kezdeményezésről?

A prostitúció törvényesítésének kérdése minden választás előtt felkerül az Állami Duma napirendjére. Ez alkalommal az ötletgazda a Jobboldal Erők Szövetsége (SPS)³ és ennek a politikai tömörülésnek két képviselője, Andrej Vulf és Alexandr Barannyikov. Mindketten fiatalok, korábban a show business-ben rendelkeztek különböző érdekeltségekkel, és vélhetően értenek ahhoz, hogyan kell felhasználni egy olyan forró témát, mint a prostitúció, ahhoz, hogy egy politikai neve bekerüljön a köztudatba. A párt képviselőcsoportjában nem mindenki támogatja elképzeléseiket, a párt vezető politikusi bölcseken hallgatnak, bár a prostitúció törvényesítésére vonatkozó

információk elérhetők a párt hivatalos honlapján.⁴ Az SPS a fiatalok pártjaként került be a köztudatba, haladó nézeteket vall számos kérdésben, ezért a prostitúció témaköre a párt politikai profiljába vág. Egyelőre nehéz véleményt formálni arról, hogy PR-fogásról vagy egy valóban komoly politikai programról van-e szó.

A prostitúció legalizálásával kapcsolatos meghallgatásokra a Duma őszi ülészakán kerül sor. Ez anynyiban kedvező Oroszország számára, hogy ugyanekkor vitatják meg az emberkereskedelem elleni új törvényt is. A törvény előkészítése folyamatban van. Fennáll azonban az a veszély, hogy az emberkereskedelem felszámolására való hivatkozással sor kerülhet a prostitúció legalizálására, amennyiben úgy értékelik, hogy a prostitúció az emberkereskedelem kiváltó oka. Úgy vélem azonban, hogy a legalizálás a szexipar terjeszkedését váltaná ki, és intenzívebbé tenné az Oroszországból kifelé, az államhatárokon belüli és Oroszországba irányuló emberkereskedelmet egyaránt.

Az emberkereskedelem helyzete Oroszországban rendkívül bonyolult: az emberkereskedők küldő- és célországa, de egyben tranzitország is. Emberszállítmányok indulnak innen Nyugat- és Dél-Európába, az Egyesült Államokba, Ausztráliába és más országokba. Oroszország viszont a volt szocialista köztársaságok, többek között Ukrajna, Moldovai Köztársaság, Belorusszia, Grúzia, Azerbajdzsán, Kazahsztán számára tranzit- és célország. A Szovjetunió összeomlását követően kialakult elfogadhatatlan gazdasági feltételek arra kényszerítik az ezekben a köztársaságokban élő embereket, hogy új lehetőségeket keressenek Oroszországban. Nagyon sok nő más köztársaságból és Oroszország távoli vidékeiről érkezik Moszkvába vagy a többi nagyvárosba munkát találni. Ha nem járnak sikerrel, gyakran prostitúcióra kényszerülnek. Napjainkban közel 15 000 prostituált él Moszkvában, többségük nem moszkvai lakos. Moszkva teljes szexiparának becsült napi forgalma több mint félmillió amerikai dollár, a becsült évenkénti forgalom több mint 182 millió dollár.⁵ A kormányzat természetesen érdekelt abban, hogy ennek a bevételnek egy része az állami költségvetést gazdagítsa, s ez nyomós érv a prostitúció legalizálása mellett.

A törvényesítésnek számos támogatója van a kormány és a társadalom tekintélyes tagjai körében. Az Orosz Föderáció nemi betegség szaktanácsadója, Anna Kubanova azért támogatja a legalizálást, mert megítélése szerint ez csökkentené a nemi betegségek előfordulását. Adatai szerint minden harmadik orosz prostituált szifi lisszel fertőzött. De meg fogják-e ténylegesen szervezni az engedéllyel rendelkező prostituáltak és a kliensek orvosi ellenőrzését? Ki, és hogyan végzi majd a vizsgálatokat? Hogyan kívánják csökkenteni a megbetegedések számát, ha a nemzetközi tapasztalatok egyértelműen azt jelzik, hogy a törvényesítés azonnal az illegális prostitúció robbanásszerű növekedését okozza? Ezekre a kérdésekre egyelőre nincs válasz.

A moszkvai rendőrség vezetői, polgármesterek és helyi önkormányzatok szintén támogatják a törvényes prostitúciót. Azzal érvelnek, hogy a nyilvánosházak állami ellenőrzésével csökkenthető volna a bűnözés, a prostituáltak – vagy a prostitúció törvényesítését támogatók nemzetközi szakmai szlengjének megfelelően „szexuális munkások” – belső és külső migrációja. És végül azt mondják, hogy így a kormány gondoskodhat a prostituáltak szociális védelméről. Az viszont nem világos, hogyan szándékoznak gondoskodni a prostituáltak szociális védelméről, ha az állam még a pedagógusok és orvosok szociális védelmét sem képes biztosítani?

LEGALIZÁLÁST TÁMOGATÓ NÉZETEK NÉPSZERŰSÍTÉSÉNEK MÓDSZEREI OROSZORSZÁGBAN, ELLENTÉTEK A CIVIL TÁRSADALOMBAN

Oroszország lakosságának többsége nem rendelkezik elég ismerettel ahhoz, hogy állást foglaljon a kérdésben (a fi atalok többsége nem lát semmilyen veszélyt a szexszolgáltatások törvényesítésében).

Közösségi szinten nagy a törvényesítés támogatottsága. A prostitúció mint probléma éveken át túlzottan nagy szűgyennek számított ahhoz, hogy nyíltan megvitassák. Napjaink szabadabb társadalmában a többség tolerálja, és elkerülhetetlen rossznak tekinti a prostitúciót, noha a prostitúcióban résztvevő nőket a társadalom elítéli. 2002 augusztusában egy internetes közvélemény-kutatás⁶ során kiderült, hogy az orosz internetfelhasználók 88 százaléka támogatja a prostitúció törvényesítését, 7 százaléka van ellene és 4 százalék bizonytalan. Ez jól tükrözi a fi atalok nézeteit, hiszen az orosz internetfelhasználók többsége fi atal. A Kazahsztánban – Oroszország déli szomszédja – végzett kutatás pont ellentétes eredménnyel járt. Arra a kérdésre, vajon képesek-e az engedélyezett nyilvánosházak teljesen felszámolni az utcai prostitúciót, a megkérdezettek 74,3 százaléka válaszolt nemmel, 21 százaléka igennel, és 4,7 százalék volt a bizonytalanok aránya.

Kazahsztán természetesen Oroszországnál patriarchálisabb ország, de az orosz közvéleményt korábban még nem mérték fel. Vélhetően a teljes kép különbözne az internetes kutatási eredményektől, és sokkal inkább közelítene a kazah statisztikákhoz, ha fi gyelemben venné a társadalom idősebb, konzervatívabb rétegeinek véleményét is. Az orosz kormány döntéshozatalainál viszont hagyományosan fi gyelman kívül hagyja a közvéleményt, ezért fennáll annak a veszélye, hogy az Oroszországi Föderációban a nemzet akarata ellenére vagy a közvélemény politikai akaratának fi gyelman kívül hagyásával törvényesítik a prostitúciót.

A civil társadalom két ellentétes táborra oszlik. A legális szexiparággal rendelkező országok kormányai pénzzel is támogatják a prostitúció mellett kiálló, emberkereskedelem-ellenes Oroszországban működő társadalmi szervezeteket, ily módon befolyásolva az ország politikáját.

Az orosz civil társadalomban az egyetlen, politikai értelemben tevékeny erő a különböző külföldi állami

és magánalapítványok által támogatott civil szervezetek képezik. Sajnálatos módon egyértelműen kimutatható a fi nanszírozók befolyása a civil szervezetek magatartására. Erről a mechanizmusról és keletkezésének okairól lásd Donna Hughes (a University of Rhode Island professzora, USA) „A civil társadalom korrupciója” című tanulmányát.⁸ Létezik egy Crisis Centers Union nevű szervezet, amelyet a holland kormány és a Global Alliance Against Trafficking of Women (GAATW) fi nanszíroz. Tudjuk, hogy Hollandiában törvényes a prostitúció, a GAATW pedig a prostitúció legalizálását támogató világszerte ismert szervezet. Az említett Crisis Center Union szervezetnek természetesen el kell fogadnia a támogatók politikáját. Nem jelentik be nyíltan, hogy törvényesíteni szeretnék a prostitúciót Oroszországban, de kiállnak a „szexuális munkások” és bevándorló „szexuális munkások” jogaiért, ami jól hangzik olyan emberek és civil szervezetek számára, akik, illetve amelyek nem képesek felismerni, hogy minden ember jogosult jogainak védelmére.

Az Egyesült Államok Külügyminisztériumának az Emberkereskedelmet Tanulmányozó Hivatala (TIP) az emberkereskedelem helyzetéről szóló nemzetközi jelentésében 2002 nyarán Oroszországot a „3. szint” alá sorolta be. Ez a legrosszabb szint. Itt említik azokat az országokat, ahol rendkívül súlyosak a problémák, ám a kormány egyáltalán nem tesz lépéseket a megoldáshoz. A TIP-jelentést követően az Egyesült Államok Külügyminisztériuma az emberkereskedelem elleni törvények oroszországi előkészítésének fi nanszírozására jelentős összegeket különített el. Az Angel Coalition is nagy erőfeszítéseket tett azért, hogy felhívja a jelentésre a kormányzati intézmények fi gyelmét. Kiadtunk egy sajtóközleményt, melyet elküldtünk az összes szövetségi bizottságnak és több hírügynökségnek is. Információs csomagunkat postáztuk Valentina Matvienko miniszterelnök-helyettesnek és Putyin elnöknek is.

A TIP-jelentést követően és a civil szervezetek erőfeszítéseinek köszönhetően az Állami Dumában megkezdődött az emberkereskedelem elleni törvény előkészítése.

Az Oroszországi Föderáció Állami Dumájának Törvényelőkészítő Bizottsága által létrehozott munkacsoport kibővített ülésére 2003. január 29-én és 30-án került sor, Jelena Mizulina képviselő irányításával. A legfontosabb napirendi pont az emberkereskedelem elleni törvény előkészítése volt. Ludmilla Jerohina (Vlagyivosztok), Marianna Solomatova (Moszkva) és Viktoria Sakina (Irkutsk), az Angel Coalition tagjai is részt vettek az ülésen. Ez volt a munkacsoport utolsó ülése a parlamenti meghallgatás előtt, amelyre az Állami Dumában 2003. február 17-én kerül sor.

Az ülésen előterjesztett törvénytervezet a büntető törvénykönyvet módosítja: kiegészíti egy 127. Cikkkel, melynek „Kereskedelem emberekkel” a címe, s az emberkereskedelem különböző vonatkozásait jeleníti meg és a kereskedők, közvetítők és elkövetők büntetéseiről rendelkezik. A törvény emberkereskedelem elleni Állami Tárcaközi Bizottság felállításáról is határoz, az államot pedig a hazatérő áldozatok támogatására, állami menhelyek és krízis-központok létesítésére kötelezi.

A törvény a nemzetközi normákat tükrözi, defi níciói

megegyeznek az ENSZ nemzetközi szervezett bűnözés elleni 2000. évi Egyezményében és az emberkereskedelem megelőzéséről és felszámolásáról szóló 2000. évi jegyzőkönyvében alkalmazottakkal.

Az Angel Coalition szorgalmazta az ENSZ nyelvezetének és definiációinak átvételét az orosz törvénytervezetbe, ezt azonban a törvényelőkészítők hosszú ideig nem vették figyelembe. A legutóbbi ülésen részt vett Christopher Ram ENSZ-szakértő is, és jelenlétének köszönhetően a munkacsoport vezetői meghallgatták érveinket. Természetesen kiderült, hogy miután mi támogattuk az ENSZ álláspontját, az ENSZ is támogatott bennünket. A „szexuális munka” és „szexuális szolgáltatás” fogalmát kiemelték a törvénytervezet szövegéből, helyettük a „szexuális kiszákmányolás” fogalmát alkalmazták. A törvénytervezetbe bekerült a „beleegyezés” fogalma, amely már létezett az orosz büntető törvénykönyvben. Reményeink szerint a Dumában a törvénytervezet szövege számottevően már nem fog változni.

A Duma szakértői tájékoztattak bennünket arról, hogy közel egy évre van szükség ahhoz, hogy a tervezetből törvény legyen. A törvény aláírását követően további fél évnek kell eltelnie, mire egy törvény hatályba léphet. Ezzel együtt egy ilyen törvény elkészítése fontos történelmi esemény az Oroszországi Föderációból kifelé, az Oroszországi Föderációba befelé irányuló, és az országon belüli emberkereskedelem megelőzésén és az áldozatok megsegítésén dolgozó orosz társadalmi szervezetek közösségének életében.

AZ ANGEL COALITION ERŐFESZÍTÉSEI A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁLÁSA ELLEN

Az Angel Coalition kampányt indított hét orosz városban az Állami Duma helyi képviselőinek meggyőzésére, hogy a törvényesítés ellen szavazzanak.

Az Angel Coalition kezdeményező intézkedéseket tett és akciót indított ugyanazokban a nagyvárosokban, ahol 2000-ben tájékoztató kampányt szerveztett (Moszkva, Szentpétervár, Petrozavodszk, Jaroszlavl, Cseljabinszk, Nyizsnyij Novgorod és Velikij Novgorod). Leveleket írtunk a szövetségi Duma helyi képviselőinek, vagy telefonon jelentkezünk az irodáikban. A Duma minden egyes képviselőjének levelet írtunk, amelyben felszólítottuk őket, hogy ne szavazzák meg a prostitúció törvényesítését. A képviselők egy része támogat bennünket, ám még mindig kevés ismerettel rendelkeznek a prostitúció legalizálásának hatásairól.

Reményeink szerint sikerül felhívunk a törvényelőkészítők figyelmét az emberkereskedelem és a prostitúció problémáinak alternatív megközelítésére. Nem hiszem, hogy a prostitúció törvényesítése bármilyen előnnyel járna az orosz társadalom számára. Nem szükséges csak azért a legalizálás mellett dönteni, mert a prostitúció elkerülhetetlennek tűnik. Szeretnék az Angel Coalition egyik tagjára, Larisza Bojcsenkora, a társadalmi nemmel kapcsolatos Karjalai Központ munkatársára hivatkozni. Az Angel Coalition prostitúció legalizálása elleni akciója során ezt mondta a sajtónak: „Az, hogy a világ egyes részeiben előfordul kannibalizmus, és egyes embereknek élvezetet okoz mások elfogyasztása, még nem jelenti

azt, hogy nekünk is legalizálnunk kellene a kannibalizmust.”

Jegyzetek

¹Az Orosz Föderáció Külügyminisztériumának statisztikai adatai

²Az Orosz Föderáció büntető törvénykönyve, „Bűncselekmények a szexuális szabadság és személyi biztonság ellen” c. fejezet, 134. Cikk

³Interjú A. Barannyikovval és I. Khakamadával, „Eho Moskvya” rádió, 2002.11.07.

⁴Az SPS párt honlapja <http://www.sps.ru>, 2002. augusztus

⁵A prostituáltakkal dolgozó moszkvai civil szervezetek adatai (AIDS Alapítvány Kelet-Nyugat).

⁶„Ros Business Consulting” orosz hírügynökség, 2000. augusztus 13–14.

⁷A 16. életévét betöltött 300 alma-atai lakos körében végzett telefonos közvélemény-kutatást a „Komkon-2 Eurasia” ügynökség bonyolította le.

⁸<http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes>

A prostitúció kultúrája: legalizált nyilvánosházi prostitúció Victoria államban, Ausztráliában

Sheila Jeffreys
a politikatudományok segédprofesszora,
Politológiai Tanszék, University of Melbourne,
Ausztrália

A PROSTITÚCIÓ KULTÚRÁJA

Amikor a prostitúciót legalizálják vagy dekriminalizálják, létrejön a prostitúció kultúrája, amelynek nemcsak a prostituált nőkre, hanem a kultúrában élő minden egyes nőre káros hatásai vannak. A prostitúciónak ez a fajta, pusztító kultúrája már létezik az ausztrál Victoria államban. Miután normalizálták a prostitúció gyakorlatát, a prostitúció elkezdett egyre természetesebbnek tűnni. Számos utcában működnek nyilvánosházak. Iskolás gyermekek sétálnak el a bordélyok mellett, hogy fürdőruhát vásároljanak a szemközti boltban. A nyilvánosházak tulajdonosai a Rotary Club tagjai és tiszteletre méltó újságok példaképként ábrázolják őket. Nyilvánosházakat jegyeznek a tőzsdén. Hetente 60 000 férfi vásárol prostituált rőt.

A prostituált nők elleni férfi erőszak problémájának megoldásaként napjainkban számos országban mérlegelik a nyilvánosházak legalizálását és dekriminalizálását. A kampányszervezők jó példaként említik a Victoria államban törvényesen működő nyilvánosházakat; a nemzetközi gyakorlatban ez számít a *crème de la crème*-nek. Ezért is fontos, hogy alaposan megvizsgáljuk, mit jelentetett a Victoria államban élő nők számára a prostitúció törvényesítése. A legalizálás egy prostitúciós kultúrát hozott létre.

A LEGALIZÁLÁS

Victoria államban 1984-ben törvényesítették a nyilvánosházakat. 1995-ben a prostitúciót dekriminalizálták Új-Dél-Wales államban. Létezik törvényes nyilvánosházi prostitúció a főváros közigazgatási területén Canberrában és Queenslandben. A törvényesítésre vonatkozó javaslatot egyelőre elutasították Dél-Ausztráliában, de támogatják Nyugat-Ausztrália és Tasmánia területén. Jelenleg Új-Zélandon is folyik az egyeztetés a prostitúció törvényesítéséről.

Victoria államban a legalizálás mellett a következő érveket sorakoztatták fel:

1. Ellenőrzés alá vonná az illegális masszázsszaloni ipart.
2. Megakadályozná az iparág terjeszkedését.
3. Véget vetne az utcai prostitúciónak – az elképzelések szerint az utcai prostituáltak szívesebben dolgoznak a törvényes bordélyokban.
4. Biztonságosabbá válna a prostituált nők élete, hiszen a törvényes nyilvánosházakban védelmet élvezhetnének a gyilkosokkal és az erőszakoskodó férfiakkal szemben. Ezt a megközelítést a feminista szervezetek annak idején elfogadták.

A korábbi futtatók – ma köztisztviselőként álló üzletemberek – kötelesek voltak hatósági engedélyt kérni a nyilvánosházak működtetéséhez. Az engedélyek kiállítására és az iparág szabályozására létrehozta egy Prostitúciót Ellenőrző Tanácsot. A szabályozásba beletartozott a prostituált nők havi orvosi vizsgálata.

AZ ILLEGÁLIS IPARÁG

Rendőrségi források szerint Victoria államban 400 illegális nyilvánosház működik, szemben a 100 engedélyezett (Murphy, Padraic. Licensed brothels call for blitz on illegal sex shops. The Age 3/6/02). Az illegális bordélyházak gyakran költöznek, nehezen kiszűrhetők, ha egyáltalán létezik törekvés és akarat az ilyen intézmények felderítésére és felszámolására. A rendőrségnek nincs semmilyen hivatalos funkciója a törvényes és illegális nyilvánosházak ellenőrzésében, hiszen a nyilvánosházakat törvényesítették és dekriminalizálták. Az intézmények a helyi önkormányzatok felügyelete alatt működnek.

Új-Dél-Walesben a rendőri korrupció vezetett a bordélyházak dekriminalizálásához, amelyeket így kivonhatták a rendőrség ellenőrzése alól. A helyi önkormányzatok kísérik fi gyelemmel a nyilvánosházak tevékenységét, erre azonban nincs se elég emberük, se elég pénzük. Az illegális nyilvánosházak leleplezéséhez Victoria államban a helyi tanácsok kénytelenek magándetektíveket fizetni, akik eljárnak ezekben az intézményekben és megvásárolják a szolgáltatásokat. A Melbourne Yarra negyedében működő nyilvánosházak vizsgálata az elmúlt hónapokban 42 000 dollárba került az adófi zeőknek (Melbourne Yarra Leader 30/9/02). Az illegális nyilvánosházakban tevékenykedő nyomozók eskü alatt tett írásos nyilatkozatban rögzítik a nekik kínált szexuális szolgáltatásokat. Ezeket továbbítják a polgármesteri hivatalba, amely megtilthatja a belépést az ingatlanba. Ez a rendelkezés az ingatlan tulajdonosokat bünteti, ám a helyiségeket használó, majd azokat elhagyó bordélyüzemeltetőket büntetlenül hagyja.

Aligha kétséges, hogy az illegális szexipar nem ellenőrzött. A törvényesítés és a dekriminalizálás nem számolja fel és nem is lehet képes az illegális bordélyok felszámolására. Melbourne-ben a rendőrség látókörébe került egy hongkongi állampolgár, aki 6 illegális nyilvánosházát működtet a város egyik külső negyedében, és az elmúlt három év alatt 8 millió amerikai dollár jövedelemre tett szert.

A nyilvánosházi prostitúció 1995-es dekriminalizálása Új-Dél-Walesben hasonló következményekkel járt. A jelentésekben szereplő több száz nyilvánosház döntő többsége nem igényelt működési engedélyt a helyi önkormányzatoktól, a városvezetés azonban nem képes olyan ellenőröket foglalkoztatni, akik látogatnák az illegális nyilvánosházakat, és bizonyítékokkal támasztanák alá a szabálysértést.

AZ UTCAI PROSTITÚCIÓ

A legalizálás idején az illetékesek úgy gondolták, hogy a gyilkosságok és súlyos testi sértések szempontjából legveszélyeztetettebb utcai prostituáltak nagyobb védelmet élveznének, ha törvényes nyilvánosházakba költöznének. A férfi ak is kevesebbet kellemtlenkednének az utcai prostituáltakkal. Valójában azonban az utcai prostitúció továbbra is súlyos társadalmi probléma Melbourne-ben. A kormány 2001-ben készített egy felmérést a férfi ak magatartása okozta problémákról St Kilda településen (a Legfőbb Ügyész Hivatalának utcai prostitúcióval foglalkozó tanácsadó csoportja, időközi jelentés, 2001. szeptember). Az utcai prostituált nők száma ebben a negyedben pillanatok alatt 350 főre emelkedett. A férfi ak eőkertekben és lakóházak bejárati lépcsőin használják a nőket szexuális célokra. A használt óvszerek, az ürülék és a tűk is problémákat okoznak. A jelentés türelmi zónák kijelölését javasolta – ahol a férfi ak szabadon tehetnek volna ajánlatokat a prostituáltaknak –, emellett pedig a nők használatára „védett házak” létrehozását tartotta volna helyesnek. A védett házak tulajdonképpen állami nyilvánosházak lettek volna, bár a tanács reményei szerint jótékonyasági szervezetek, például az Üdvhadsereg és mások tartották volna fenn őket. Az ajánlást végül félretették, mert rendkívül népszerűtlennek bizonyult a lakosok körében, és pont a választások előtt jártak.

Új-Dél-Wales államban, Sydney városában létrehoztak türelmi zónákat, ahol a prostituáltak szobát bérelhetnek a „védett házakban”, itt kell találkozniuk rongálóikkal. Ez a próbálkozás egyértelműen eredménytelennek bizonyult. A prostituált nők nem maradnak a zónákban, hanem a környező lakónegyedeket használják (Ausztrál Hírközlés. Utcai prostitúció. A törvényes jelentés. Nemzeti Rádió 30/40/2002).

AZ EMBERKERESKEDELEM

A legalizálás és a dekriminalizáció megerősítette a prostitúciós ipart. Az intézkedés elkerülhetetlenül a törvényes és illegális nyilvánosházakat ellátó nőkereskedelemhez vezetett. A szexvállalkozók nem tudják helybéliekkel kielégíteni a bővülő iparág keresletét, ráadásul az emberkereskedelemmel szerzett nők sebezhetőbbnek, így jövedelmezőbbnek is bizonyulnak. A megvásárolt nőket Victoria állam illegális és legális bordélyházaiban helyezik el. A legális nyilvánosházakban munkavállalási engedéllyel törvényesen is dolgozhatnak, ha az emberkereskedők menekültstátuszért folyamodnak a nevükben. Az emberkereskedők 15 000 dollárért adják tovább a prostituáltakat a legális és illegális nyilvánosházaknak (Sullivan, Mary & Jeffreys, Sheila 2002: The Failure of Legalised Brothel Prostitution in Victoria, Australia Coalition Against Trafficking in Women). A nőket eladósítják, ezért rabszolgatartásuk nyereségéből egy fi llért se kapnak. A rendőrség nyomozni kezdett számos olyan külvárosi bordélyházban, ahol felmerült a gyanú, hogy délkelet-ázsiai nőket turistavízummal használnak. A rendőrség becslései szerint vagy 800 férfi val kell lefeküdniük anélkül, hogy fizetést kapnának (Murphy 2002, lásd fent). Az egyik rendőrségi szóvivő szerint úgy tűnik, „ezzel a módszerrel törik be a nőket és szokatják engedelmességre”. Becslések szerint a leánykereskedelemből heti 1 millió dollár bevétel származik.

BIZTONSÁGOSABB-AK-E A LEGÁLIS NYILVÁNOSHÁZAK?

Az utcai prostitúció rendkívül veszélyes (Farley, Melissa és mások, 1998, „Prostitution in Five Countries: Violence and Post-Traumatic Stress Disorder”, *Feminism and Psychology*, Vol. 8, No. 4 405-426. p.). Az utcai prostitúció a nemi erőszak, a gyilkosság, a verés és a késelés kockázatával jár. A nők és a szexualitás iránt érzett gyűlöletüket a prostituált nőknél töltik ki a férfi ak, hiszen ők testesítik meg gyűlöletük tárgyát. Ennek következménye az ellenük irányuló erőszak. A nyilvánosházakban ezeknek a „különös problémáknak” csökkenteniük kellett volna, hiszen egy „normális munkahelyen” nem számíthatják a gyilkosságot a munkahelyi kockázatok közé. Tekintsük át a Melbourne városában működő legális bordélyházakat, a prostitúció állítólagos *crème de la crème*-jét! Az egyik hallgatóm felmérést készített egy törvényesen működő nyilvánosházban: a „szobafoglalások” előtt és után arról kérdezte az ott dolgozó prostituáltakat, hogy milyen határokat szabtak magukkal kapcsolatban a férfi ak cselekvési szabadságának, és mennyire eredményesek ebben (Barclay, Ingrid, *Interactive Processes in Brothel Prostitution*, Honours Thesis. Political Science, University Melbourne 2001).

A vizsgált bordélyban volt egy társalgó, itt zajlott az „ismerkedés”. Az összes nő itt várakozott. A férfi akat egyesével engedték be, és a nőknek versenyezniük kellett azért, hogy őket válasszák. Odamentek hozzá, izgatni kezdték, és versenyeztek ajánlatokban, hogy ki mit tenne vele. Ha egy nőnek nagyon kellett a pénz, még az óvszer nélküli szexet is felajánlotta. Aztán felmentek a szobába. Fölfelé menet gyakran besíkosították magukat a fürdőszobában, mert a férfi ak rendkívül elégedetlenek voltak, ha kiderült, hogy a nő nincs izgalmi állapotban. Néhányan ilyenkor nem is hajlandóak fizetni. Ezek után kellene a nőnek az ellenőrzése alá vonnia az aktust. A férfi ak néha „az egész világot” akarják, azaz minden nyílásba minden módon be akarnak hatolni, és jogot formálnának a nő minden egyes porcikájának fogdosásához. A nőnek úgy kell a férfi akat korlátoznia, hogy ne hiúsuljon meg az üzletet. A férfi csavargathatja mellbimbóit és betolhatja ujját a nő végbélynyílásába. Az egyik nő azt mondta, hogy az analíz szexért 500 dollárt kér. A pontos ár a hímvessző nagyságától függ, hiszen a mérettel a fájdalom is nő. Egy másik nő elmondta, hogy mikor egy férfi az öklére kezdett síkosítót kenni, megkérdezte tőle, hogy minek az. Erre azt felelte a férfi: azért, mert „ököllem baszlak meg”. Az „ökölbaszás” iránti igény megjelenése arra enged következtetni, hogy a pornográfia rökkel szemben egyre erőszakosabb és megalázóbb üzenetei a férfi aknak új vágyakat tanítanak a nővel kapcsolatban. Ezeket először a prostituáltakon, aztán partnereiken próbálják ki. Ez az analíz szexre is igaz.

Az egyik nőnek egy aktus után 10 percig kellett tűzforró víz alatt zuhanyoznia, hogy lemossa testéről a rengeteg mocskot. Az egyik rendelés előtt egy nő libabőrös volt. A bőre összehúzódott a gondolatától, hogy mit kell majd kibírnia a soron következő kienstől, akit már jól ismert. A férfi ak valójában a szexuális zaklatásért fizetnek. Azért, hogy túléljék a megpróbáltatásokat, a nők gyakran kábítószerrel vagy alkohollal próbálnak eltávolodni testüktől.

A prostituált nők nem különböznek a többi nőtől: ők se tudják könnyebben elviselni a nem kívánatos férfi ak érintését és nem is szerveik testükbe hatolását. Igaz, hogy sokuk viharezett, hiszen gyermek- vagy felnőttkorában megerőszakolták, ezért úgy tűnhet, hogy a prostitúció erőszaka kevésbé súlyos a korábbi bántalmazásokhoz képest (Hoigard, Cecilie és Finstad, Liv. 1992. Backstreets: Prostitution, Money and Love. Cambridge: Polity). De a prostituált nők is ugyanúgy gyűlölik a prostitúció mindennapos erőszakát, mint bárki más gyűlölné hasonló helyzetben. Aki azt gondolja, hogy van létjogosultsága a prostitúciónak, az azt is helyesli, hogy a nők egy bizonyos csoportját olyan zaklatásokhoz kínálja tálcán a társadalom, melytől a nem prostituált nők munkahelyükön és magánéletükben minden erejükkel menekülnek.

Ez a világ legtisztéletreméltóbbnak tartott prostitúciós rendszerének története. Ausztráliában léteznek az állami hatóságok által elfogadott és érvényesített, nyilvánosházakra vonatkozó üzemegezségügyi és biztonsági előírások (OHS) is, ezek azonban csak a törvényes nyilvánosházak szűk körére vonatkoznak. Nagyon nehéz érvényesíteni üzemegezségügyi és biztonsági előírásokat olyan munkahelyen, ahol a nők életveszélyes erőszaknak és betegségeknek vannak kitéve, ahol időnként ürülékkel, vizelettel és ondóval kell érintkezniük, ahol a tudathasadás, illetve a szexuális zaklatás és a bántalmazás káros lelki következményeivel is számolni kell. Míg más munkahelyekre vonatkozó szabálygyűjtemények megkövetelik a veszélyes anyagok elkülönített tárolását, védőkesztyűk stb. viselését, addig prostitúcióban egy potenciálisan halálos anyagot, ondót lőnek be egyenesen a „dolgozó” testébe. A prostituált nők nincsenek abban a helyzetben, hogy kesztyűt viseljenek, vagy biztonságos konténerekben különítsék el az ondót. Valószínűbb, hogy az arcukon vagy testnyílásaikban landol.

A SZADO-MAZOCISTA BORDÉLYOK

A szado-mazochista (SM) nyilvánosházak napjainkban két ok miatt „bimbózó” területei a prostitúciónak. Az egyik ok, hogy az SM rendkívül jól jövedelmező piaci ágazattá vált saját klubokkal, eszköztárral, pornóval és nyilvánosházakkal. A másik ok, hogy Ausztráliában az SM az illegális nyilvánosházak létesítésének eszköze. Az SM nyilvánosházak gyakran nem kérnek hatósági működési engedélyt arra való hivatkozással, hogy ezekben az intézményekben a „szex” nem történik meg. Úgy tesznek, mintha terápiát és fantáziálást nyújtanának. Lakhelyemen a helyi önkormányzat épp most dolgozik azon, hogy bebizonyítsa, az SM nyilvánosságokban megtörténik a szexuális aktus, ám a bizonyítás során komoly nehézségek merültek fel. Az SM nyilvánosházakban a nők elleni erőszak rendkívül súlyos probléma. Itt ugyanis nem csak a férfi akkal erőszakoskodó dominák vannak. A nemi erőszak áldozatainak egyik krízisközpontjában dolgozó tanácsadók szerint a nőket itt szexuális rabszolgaként kezelik, és súlyos bántalmazásokat kell elszenvedniük.

MEGERŐSZAKOLÁS TRÉNING

A prostitúció megerőszakolás. A prostitúció túlélői közül sokan teljes joggal nevezik a prostitúciót kereskedelmi megerőszakolásnak, vagy megvásárolt nemi erőszaknak (Giobbe, Evelina, 1991, „Prostitution: Buying the Right to Rape”. Ann Wolpert Burgess (szerk.) Rape and Sexual Assault III: A Research Handbook). A prostitúcióban a férfi ak azért fi zetnek, hogy nézhessek (mint a pornográfia ában) vagy elvégezzék a nők testén azokat az aktusokat, amelyek nem kereskedelmi módozatukban a férfi erőszaknak épp azok a megnyilvánulásai, amelyeket a nők ki akarnak törölni a házaseletükből, az utcákról, a gyermekkorukból és a munkahelyükről. Nem állítom, hogy a prostitúció a nemi erőszak egyetlen kiváltója, hiszen a prostitúciómentes kultúrákban is előfordul a megerőszakolás. A megerőszakolás inkább férfi dominanciaként értelmezhető. De a szexipar tanítja rá a férfi akat. A legőbb gyakorlat a nem kívánt szexuális aktus, amelyben a prostituált nő a túlélésért elidegeníti magát, miközben a férfi személyiségét teljes mértékben fi gyelmen kívül hagyva hatol a testébe. A telefonszex-szolgáltatásokban a nőknek azért kell elidegeníteniük magukat, hogy túléljék a férfi ak verbális bántalmazását, akik azért fi zettek, hogy bármit a fejükhöz vághassanak. Obszcén telefonhívásaikkal a férfi ak – néha ugyanazok – behatolnak a nők otthonaiba, hogy ott is ijesztgezzék őket. A prostitúcióban a férfi ak mocskos szavakkal gyalázzák a nőket, szexuálisan zaklatják őket, féltett testrészeiket fogdoszák, és éppen azt követelik a nőktől, amit nem akarnak. Az utcákon és a munkahelyeken a férfi ak ugyanezt teszik, azzal a különbséggel, hogy itt nem fi zetnek érte. Nekik még kéjesebb az élvezet, ha a nő egyértelműen nem akarja. A prostituált nőket megostorozzák, bébi- vagy kislányruhákba kell öltöznük. Mindez brutalitásra és a gyermekek szexuális bántalmazására edzi és bátorítja a férfi akat.

A PROSTITÚCIÓ LEGALIZÁLÁSA

A nyilvánosházi prostitúció legalizálása Victoria államban minden célját tekintve megsemmisítő kudarcot vallott. Amikor ennek a politikának a megvalósításáról döntöttek, fel se merült, hogy mindez hogyan befolyásolja majd az államban élő nők helyzetét, életét és kapcsolatait. A prostitúció kultúrája megfertőzte az üzleti közösséget, az utcákon elhelyezett hirdetőtáblákat, a helyi médiát, a párkapcsolatokat és munkahelyi viszonyokat. A legalizálás elfogadtatta a prostitútor férfi ak magatartását. Az elfogadó légkör miatt 1993-ban Victoriába sztriptizklubok költöztek, amelyek ma „Üriemberek Klubja” néven működnek. Miután szárnyra kapott a hír, hogy a klubokban prostitúció folyik, megkezdődött egy kormányzati vizsgálat. A bizonyítás azonban nem könnyű.

Más közösségekben – például Glasgowban –, ahol a prostitúció tilos, a közösség tiltakozott a sztriptizklubok ellen, így nem engedélyezték őket. Az írországi Dublinban például most zajlik a kampány. Ausztráliában elképzelhetetlen volna egy ilyen kampány, hiszen az évek óta legális nyilvánosházi prostitúció következményeként a nők szexuális kizsákmányolása természetessé vált.

Az iparág növekedésével a férfi ak újabb nemzedékei sajátítják el a prostitúciós kultúrában illő viselkedést. Becslések szerint 1998-ban Victoria államban hetente 60 000 férfi élt vissza a prostituált rökkel, vélhetően napjainkban számuk még nagyobb. Férfi ak és fi úk generációi szocializálódnak a prostitúciós magatartásra. Belőlük lesznek azok a szexturisták és utazó üzletemberek, akik külföldön élnek vissza a leánykereskedelem révén odaszállított prostituáltak helyzetével.

ÁTTEKINTÉS A PROSTITÚCIÓS KULTÚRÁRÓL

A legális bordélyházak elhelyezésével kapcsolatban vannak bizonyos megkötések. Nem működtethetők templomok és oktatási intézmények közelében. Az illegális nyilvánosházakra ezek a korlátozások nem vonatkoznak. Az engedélyezett bordélyok ugyanakkor a fő bevásárló utcákon és a lakónegyedekben találhatóak. A város hétköznapijához tartoznak. A bordélyokból elégedetten somolygó férfi ak távoznak a vásárló járókelők és gyermekek közé. A nyilvánosházak és sztriptízklubok reklámjai csomópontok hirdetőtábláin nőket ajánlanak használati tárgynak. Az Állami Vásárközpontban minden évben megrendezik a szexipar kiállítását, a SEXPO-t. A nyilvánosházak és zártkörű szórakozóhelyek bemutatják a készletükben lévő nőket, több ezer állampolgár szeme láttára, állami pénzen pornográf jeleneteket, sztriptízt és erotikus táncokat adnak elő. Az ingyenes helyi sajtótermékekben olyan neveken, mint Keleti Szilvák vagy Romantikusok, bordélyok hirdetnek (The Melbourne Times, 2002. december 11.).

A JÖVEDELMEZŐ ÁGAZAT

A szexuális kizsákmányolás iparágát izgatónak találó napilapok gazdasági és hír rovatai alaposan feltárják a prostitúciós befektetők nyereségét. A The Age című újság 1998-ban gazdasági mellékletének címlapját szentelte a SEXPO-nak és az ausztrál szexipar bemutatásának. A lap szerint az ágazat éves forgalma 1,2 milliárd ausztrál dollár. A Daily Planet nyilvánosházat 2003-ban az ausztrál tőzsdére viszik.

STRICIK VÁLLALKOZÓ STÁTUSZBAN

A Sunday Age című lap október 13-ai lapszámának Naplóm rovatában, egy bordélytulajdonosról szóló cikke jelzi, hogy mennyire megbecsült szakmává vált a kerítés (The Sunday Age Agenda 13/10/02:2). Ez a cikksorozat Melbourne köztisztületben álló polgárainak, általában nőknek a dolgos hétköznapijait mutatja be. Korábban egy híres magán lányiskola igazgatónőjét mutatták be, a múlt héten pedig egy lovaglósapkákat készítő kalapszalton tulajdonosnőjéről olvashattunk. A nyilvánosház-tulajdonost, a Chailai Richardson nevű thaiföldi nőt úgy mutatták be, mint a Flinders utcai Top of the Town nyilvánosház tulajdonosát és menedzserét. A cikk röviden jellemezte a kiválasztott hölgy foglalkozását, majd áttért napjainak részletes ismertetésére.

Megtudtuk, hogy Richardson 11 évvel ezelőtt „a nyilvánosház létesítése” során ismerte meg választottját. A hölgy a Thai Egyesület alelnöke. Az emberkereskedelem útján az országba hozott és Melbourne

városában működő törvényes és illegális nyilvánosházakban adós-rabszolgaságba eladott nők döntő többsége thaiföldi. Hatalmas bordélyában 100 nő dolgozik. Azt mondja: „nagy a nyomás a hölgyeken. Néha nehezen viselik a munkájukat... a szombati nap simán ment. Nagyon sok fi atal fi ú látogat hozzánk pénteken és szombaton”. Olyan, városunkban rendezett gyűléseken népszerűsíti vállalkozását, mint a 3000 thaiföldi férfi találkozója a Világkereskedelmi Központban. Ellenőrzi, hogy a nők viselik-e a harisnyakötőjüket, melyet gyűlölnék, mert viszketnek tőle, de szükséges, mert „jól mutatnak” benne vetkőzés közben. Csütörtökönként „strip show” műsort tartanak, „néhányan maradnak és vesznek utána egy hölgyet”. Végül megjegyzi, hogy „azért vagyunk itt, hogy kipróbáljuk önmagunkat, a lehető legjobbat nyújtjuk és elérjük mindent, amit csak tudunk”.

Melbourne városában egy ilyen, kerítésről szóló cikk a város legnagyobb példányszámú, vasárnapi lapjában nem vált ki tiltakozást, és nem érkeznek felháborodott olvasói levelek sem. A bordély üzemeltetése ugyanolyan tisztességes foglalkozásnak számít, mint egy iskola igazgatása. A nyilvánosházakat birtokló vagy menedzselő nők többsége valamikor maga is prostituált volt. Ebben az iparágban nincs előléptetés, a madammá válás az egyetlen módja annak, hogy valaki kiszabaduljon a rabszolgaságból.

FÉRFI-NŐI KAPCSOLATOK

A prostitúció kultúrája romboló hatást fejt ki az egyenlőségre, tiszteletre és őszinteségre épülő férfi – női kapcsolatok létesítésének lehetőségeire a családban, a munkahelyen és az élet minden területén. Ahogy a férfi ak új generációi elsajátítják a prostitúciós kultúrát, elkerülhetetlenül megváltozik a viszonyuk a női nemhez az életükben, a családjukban, a partnerkapcsolataikban, a munkahelyi és a baráti kapcsolataikban egyaránt. Sok nő számára még mindig nehézséget okoz az egyenlő nemi kapcsolatok kialakítása. A lo-kálok, a nyilvánosházak és a pornográfia a, valamint a szexuális kizsákmányolás hirdetése tovább nehezíti a helyzetüket. A prostitúciós ipar formálja a fi úk és férfi ak röképét, amely szerint a nők nem a férfi akkal egyenlő emberi lények, hanem szexuális eszközök.

A szexipar megteremti a férfi ak kultúráját, amely a nők kirekesztésével uralja az üzleti és a politikai szférát. Az „Úriemberek Klubja” névre keresztelt intézményekben a nőket azért fi zetik, hogy a férfi ak elé tolják meztelen és borotvált vaginájukat és végbélnyílásukat, hogy azok belebámulhassanak. Valamikor régen az úriemberek klubjában a felső középosztály férfi tagjai találkoztak egymással, hogy kapcsolataikat ápolják, politizáljanak és üzleteljenek. Az úriemberek új klubjai sokkal demokratikusabbak: ezekben a bordélyokban meztelen nőket kínálnak nekik fürdőzésre, vagy arra, hogy ölükben táncoljanak, és természetesen egyéb „szexuális szolgáltatásokra” is. Minden férfi ingyen bemehet. Üzletek továbbra is köttetnek itt. A férfi ak más férfi akkal találkoznak, tárgyalnak, üzletelnek, vállalatok tartanak találkozókat itt. Nagyobb cégek kibérlik a tárgyalót, majd a kávé- és ebédszünetben meztelen nőket táncoltatnak az asztalokon. Hogyan befolyásolja ez a nők esélyegyenlőségét ezeknél a cégeknél? A vezető beosztásban dolgozó

nők jelen lehetnek a tárgyalásokon, majd fájdalommal és megalázva nézhetik, ahogy nőtársaikkal bánnak. Vagy megtagadhatják a részvételt, ez esetben azonban hátráltatják szakmai előmenetelüket. A nő igazgatók nem lehetnek egyenlők a prostitúciós kultúrában, ahol férfi kollégáikkal azzal szentesítenek üzleteket, hogy prostituált nőket kínálnak ügyfeleiknek, vagy csatlakoznak ügyfeleikhez, és együtt látogatják a nyilvánosházakat.

Különösen érintettek a jogi pályán dolgozó nők. Melbourne városában az erotikus-táncos szórakozóhelyek a jogi negyedben működnek. Az ügyvédnők azt tapasztalják, hogy a férfi partnerek ebédedben látogatják ezeket a klubokat, és csodálkoznak azon, hogy a nők milyen nehezen lehetnek partnerek. A titkárnők arra kényszerülnek, hogy hazudjanak a telefonon érdeklődő feleségeknek, akik férjeik hollétéről tudakozódnak. A nők számos csoportját érinti a férfiaknak ez a magatartása. A szexipar létezése, illetve a szexipar hatása arra, hogyan kötik üzleteiket az ausztrál férfi ak, egyszerűen elképzelhetlenné teszi a nők egyenjogúságát és esélyegyenlőségét az üzleti életben.

Prostitúciós kultúrában lányok és fiúk olyan világban nevelkednek, ahol a nőket eladják a férfiaknak, ahol a fiúk azt tapasztalják és látják, hogy a nők meztelenül vagy félmeztelenül kínálják magukat a férfiaknak, a hirdetőtáblákon, a szexüzletekben, az utcákon, a videotékákban. A fiúkat arra tanítják, hogy mindezt megtehetik a lányokkal, mivel a lányok ilyenek, és erre valók. Lányok és fiúk olyan környezetben válnak felnőtté, amelyben az emberi faj egyik felét az emberi faj másik felének szexuális kiszolgálására szánják.

A szexipar a férfi ak titkos üzlete, amelyben a férfi ak egyes nők szexuális kiszákmányolásával él ki szexuális vágyait, és erről az anyák, a feleségek, a barátnők és a leánygyermekek mit sem tudnak. A férfi szocializációban megszokottá vált a szexuális kiszákmányolás helyszínein tett csoportos látogatás. A legénybúcsúkon a férfi ak rőket zsákmányolnak ki szexuálisan. Bulikon, társaságban pornófilmet néznek, és bámulják a nőket, akiket férfi színészek használnak vágyaik kielégítésére.

A HETEROSZEXUÁLIS KAPCSOLATOK TÖNKRETÉTELE

A férfi ak nem lehetnek egyenlő partnerei a nőknek szexuális kapcsolatokban, ha részt vesznek más nők szexuális kiszákmányolásában. Victoria államban annak a 60 000 férfinak, aki hetente igénybe veszi prostituáltak szolgáltatásait, vélhetően vannak barátnői. Az iparág terjeszkedésével egyre több férfi jelenik meg kliensként a piacon, és egyre több nő válik közvetlenül érintetté. Mit tegyenek a nők, miközben a férfi ak más nőkkel szórakoznak? A férfi ak szórakozása titokban maradhat, ez esetben a feleség nem szerez tudomást arról, mivel foglalkozik a férje, ami azt jelenti, hogy a minden kapcsolat alapját képező bizalom és megbecsülés csorbát szenved. Ha a feleség tudomást szerez férje viselkedéséről, el kell döntenie, hogyan viszonyuljon hozzá. Vélhetően elhagyja. A férfi leánygyermekének végig kell gondolniuk, mit jelent az, hogy apjuk bámulja a korosztályukhoz tartozó lányok borotvált nemi szerveit egy helyi klubban, vagy behatol nemi szervükbe, miután

ezek a lányok a túlélésért kénytelenek elviselni a férfi ak kiszákmányolását. Ezek a lányok ugyancsak valakinek a lányai.

Nyilvánvaló, hogy minél több férfi jelenik meg ügyfélként a szexiparon, annál elképzelhetlenebbé válik az egyenlőség alapján működő férfi–nő kapcsolat. A szexipar terjeszkedése, és a férfi ügyfelek növekvő jelenléte a piacon közvetlen következményekkel jár és ellehetetleníti az egyenlőség elvén működő kapcsolatokat a férfi ak és a nők között.

SZEX A PROSTITÚCIÓ KULTÚRÁJÁBAN

A prostitúció kultúrájában a fiúkat és férfi akat arra tanítják, hogy a túlélésért küzdő nőbe való behatolás a „szex”. Ez nemcsak a pornó és a prostitúciós iparágban résztvevőkre, hanem minden szexuális életet élő nőre hatással van. A feminizmus célja a nők által definiált, élvezhető és tiszteleten alapuló szexualitás érvényesítése. A nők élvezetről alkotott elképzelései az egész test érzékiségére vonatkoznak, a gyöngédséget, és a szerelmet is a szexuális kapcsolat alapjává tennék. Nem mindig tartozik bele mindenképpen a közösülés, vagy bármely más, olyan mozdulat, amely csak a férfiaknak kedvez, vagy amibe a nők nem szívesen mennek bele. Az is elképzelhető, hogy az anális szex nem szerepel a nők képzeletben írt listáján. A nők által meghatározott szexualitásba a nőknek is élvezetet okozó, nem csupán a férfiak szexuális igényeit kielégítő aktusok férnek bele. Az egyenjogú szexualitás a tiszteletre és nem az erőszakra, vagy a másik megalázásra épülne. Olyan szexualitás volna, amelyben a kölcsönösség és egyenlőség önmagáért okozna élvezetet. Ebben a változatban a nőknek nem kellene csak azért engedniük, hogy a férfiak beléjük hatoljanak, mert egyébként nem engednék őket aludni, a férfi rosszkedvű lenne, nem kapnák meg a zsebpénzüket, vagy nem kapnának pénzt a gyerekek etetésére. Egy nő lehet nagyon is szexuális, ha megkíván egy férfit, vagy lehet, hogy nem az, de egy biztos: mindig szüksége van a szeretet melegére, s ez a nőknél független a szextől. Talán kissé furcsán hangzik mindez, hiszen az elmúlt húsz évben a szexipar által épített szexértelmezés tökéletesen ellentétes azzal, amire a nők többsége vágyik. A pornográfia és a prostitúció egyéb fajtáin keresztül a szexiparosok teljesen eltorzították a szexualitást: a férfi ak olyan nőkért fizetnek, akik abban a pillanatban valahol teljesen másutt szeretnének lenni, és csak arra gondolnak, hogy bárcsak minél előbb túl lennének az egészen. A férfi ujjal, nyelvvel és pénisszel hatolhat a nő szájába, vaginájába vagy végbélnyílásába, és markolászhatja a többi testrészét is, amely eredetileg nem szerepelt az „étlapon”. Egyáltalán nem veszi fi gyelembe sem a nő személyiségét, sem az élvezetét. Ez a szexualitás a pornográfia és a prostitúció egyéb formáinak szexualitása.

És ez az a „szex”, amely a legnehezebb a partnerkapcsolatban élő nők számára is. Mégis, a szexipar olyan befolyással van a politikai döntéshozókra és a médiára, hogy képes valódi és igazi szexként eladni ezt a kereskedelmi célú szexuális kiszákmányolást. A szexipar a legbefolyásosabb szexoktató a nyugati társadalmakban. A szexuális felvilágosításnak nincs olyan forrása, mely képes volna felvenni a versenyt a

kerítők befolyásával. Férfi ak és fi úk egész generációját arra oktatják, hogy a szex lényege az orgazmus. Ez pedig szöges ellentétben áll a nők arra irányuló erőfeszítéseivel, hogy a férfi ak végre ne szexuális eszközként tekintsék a nőket; értékeljék a nem szexuális töltetű gyengédséget is; és a szexuális kapcsolat ne csak arról szóljon, hogy a férfi bedugja péniszét a lukba, miközben a nő esze a munkahelyi problémákon jár. A szexipar defi nícója szerint a szex arról szól, hogy a nő egy lukas tárgy, melybe ujjakat és péniszeket lehet dugdosni, miközben a nő csak arra tud gondolni, hogy érzelmileg túlélje ezt az egészet. Mi lehet ennél zavarosabb? Ki élvezi ezt a szexet? És végül: milyen következményekkel jár mindez?

Azért kéri a mai fi úk és férfi ak a nőket, hogy a prostitúcióból ismert forgatókönyv szerint cselekedjenek, mert erre trenírozták őket. A férfi ak elismeréséért a nőknek különféle pozíciókban kell tekeregniük, fetiszált ruhákat kell viselniük és más, visszataszító dolgokba kell belemenniük. Ezért olvassuk a lapokban, hogy házibulikon tini lányoknak rutinszerűen „le kell szopniuk” tizenéves fi úk egész csoportját. Egyre több tanítványom meséli, hogy egyre többször várják el a férfi ak az anális szexet is. Mivel a pornográfia és a prostitúció tanítja a szexet a férfi aknak, módszereik rohamosan terjednek, és egyre normálisabb elvárás-ként jelennek meg minden nővel szemben.

A nők nem rendelkeznek erőforrásokkal vagy saját iparággal, hogy megjelenítsék saját szexuális vágyaikat, melyek a szexuális ipar zűrzavarán kívül találhatóak. Csak akkor jutunk szóhoz, ha beállunk a szexipar üzenetét szajkózók sorába azt hajtogatva, hogy mennyire, de mennyire élvezzük a megvásárolható szexet. A prostitúción kívüli szexuális valami egészen más: ám minél több teret kap a „szex” oktatásában a szexipar, annál távolabb kerülünk még a gondolatától is. A prostitúción kívüli szexualitás az egyenlőségen alapul: nők és férfi ak, nők és nők, férfi ak és férfi ak egyenlő partnerként, társként nyújtanak élvezetet egymásnak.

A PROSTITÚCIÓN KÍVÜLI KULTÚRA MEGTEREMTÉSE

Minél nagyobb teret nyer életünkben a legális szexipar, annál nehezebben tudjuk elképzelni azt a kultúrát, amelyben a nők egyenjogúak lehetnek. Ebben a kultúrában a nők nem egy éjszakai szállás áráért, vagy kábítószerért, hanem saját élvezetükért kerülnek intim kapcsolatba a férfi akkal. Ebben a kultúrában a férfi ak és fi úk egyenlő viszonyba kerülhetnek a partnerükkel, és megtapasztalhatják, hogy kölcsönös tiszteleten és megbecsülésen is alapulhatnak munkahelyi, családi és baráti kapcsolataik az ellenkező neműekkel. Azokban a társadalmakban, ahol a nyilvános prostitúció legalizálása és dekriminalizálása még nem hozta létre a prostitúció kultúráját, el kell utasítani azokat az „értékeket”, amit prostitúció tanít a nőknek. Ezekben a társadalmakban könnyebben lehet a nők szabadságáról álmodni, és elképzeléseinket is könnyebb megvalósítani.

A prostitúció törvényesítése: Alternatíva keresése a társadalmi nemek és emberi jogok perspektívájából

Jean D’Cunha
az UNIFEM Kelet- és Délkelet-Ázsiai regionális irodájának vezető programspecialistája, Bangkok, Thaiföld

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓ

Dolgozatunk a prostitúció legalizálásának kritikája. Érveink a prostitúció intézményének sajátos felfogásából fakadnak – fi gyelembe vesszük a prostitúció strukturális alapjait, dekonstruáljuk a szex és szexualitás fogalmát a prostitúcióban, továbbá a prostitúcióban részt vevő nők és lányok által tapasztalt elidegenedést. A fentiekben túl a prostitúciót legalizáló országok tapasztalataiból is merítünk, hogy értékelhessük azokat állításokat, amelyek szerint a prostitúció törvényesítése a nők érdekét szolgálja.

A dolgozat azonban felismer egy lényeges dilemmát, a törvényesített prostitúció kritikáját egyik oldalról, másrészt pedig annak szükségességét, hogy foglalkozunk a prostitúcióban részt vevő nők és gyermekek aggodalmaival a globalizáció jelenlegi szakaszában, a virágzásnak indult szexipar összefüggésében, amelyben egyre több nőt és gyermeket ránt magával ez a túlélési stratégiát is jelentő örvény. Dolgozatunk az intervenció jó példáira támaszkodik, amelyekben a prostitúció törvényesítése nélkül igyekeznek foglalkozni a dilemmával, egyúttal az erőteljes vizsgálódás és adatgyűjtés mellett érvelünk, hogy jobban megismerkedhessünk ezekkel a kezdeményezésekkel. A legalizált prostitúció alternatívájának keresése során egy sereg egyéb kezdeményezés megvitatására is sor kerül a társadalmi nemek és emberi jogok perspektívájából.

A tanulmány a prostitúcióban résztvevő nők és lányok tapasztalataiból gyűjtötte az információkat, pontosabban a szexiparág alsó rétegeiből – Dél-Ázsia különböző helyszínein működő utcai és nyilvános házi prostituáltaktól, továbbá a délkelet-ázsiai legális vendéglátószektorban dolgozó nők köréből.

NU ARCKÉPE

„Várom gyermekem születését. Remélem, nem lány lesz. Nem akarom, hogy úgy szenvedjen, mint én” – mondja a 28 éves Nu, aki hét hónapos terhes és ideiglenesen egy civil szervezet menedékházában él Bangkokban. Történetének katartikus elbeszélése során kiad magából mindent, ami lényének legmélyebb rétegeiben gyűlt fel. . .

„Szüleim lemondtak rólam, elhagytak, távoli rokonoknál nevelkedtem. Az általános iskola alsó szintjéig jutottam el, és közben elvégeztem minden házi munkát. Pubertáskoromban a család fi úgyermeke kikezdettem velem. Több alkalommal megerősszakolt, majd

alkalmanként rövid időre elküldött kliensekkel, és figyelmeztetett, hogy ne merészeljek szólni a szüleinek. Miután már úgys »romlottak« számítottam, elhatároztam, hogy megszököm, hogy az ő »felügyelete« nélkül élhessek, és önállóan szórakoztassam a klienseket. 15 éves voltam, amikor megérkeztem Bangkokba, béreltem egy szobát és mindenkitől függetlenül fogadtam kuncaftjaimat. Kiderült azonban, hogy rendkívül nehéz elegendő és jó klienst szerezni, és a független, védelem nélküli munka kockázattal járt.

Egy fodrász barátnőm szolt, hogy keressek egy jól fizető munkát az országon kívül, ahol ráadásul a szállásomról és ételmezezemről is gondoskodnak. Elmondta, hogy rengeteg thai nő van, aki Japánban dolgozott és gazdagon tértek haza. Biztosított, hogy amennyiben nincsenek kapcsolataim, és nem tudom, hogyan kell intézni az ilyen ügyeket, bemutat engem egy ügynöknek, aki segít munkát találni Japánban. Érdekelte a dolog, és megállapodtunk egy találkozásban.

Az ügynök kikérdezett, honnan jöttem, mit csináltam. Elmondta, hogy nincsenek rokonaim, hogy Bangkokban az önálló működés alig hozott nekem rendes klienst és pénzt, és aggódom amiatt, hogy nem vagyok elég okos és szép ahhoz, hogy elmehessek Japánba. Biztosított arról, hogy ez egyáltalán nem probléma, de a végső döntés előtt fi zikailag is meg kell vizsgálnia engem. Megkért, hogy vetközzem le egy összetakolt paraván mögött, megvizsgálta a testemet »sérüléseket« keresve, majd belém nyúlt a csupasz kezével, hogy kitapogassa a »betegségeimet«. Miután meggyőződött arról, hogy rendben vagyok, elmondta, hogy elküldenek Japánba.

Elmondta, hogy felszolgálóként fogok dolgozni egy bárban, hogy körülbelül havi 200 amerikai dollár lesz a keresetem, hogy nem kötelező elmenni az ügyfelekkel, de elmehetek, ha többet akarok keresni. Az ügynöknek járó díjat, az utazási és egyéb költségeket csak azután kell kifizetni, miután már megkaptam az első fi zetésemet.

Attól kezdve, hogy az ügynök elkezdett dolgozni utazási okmányaim elkészítésén, egészen az eltávozásomig – ehhez valamivel több mint két hétre volt szükség – egy kis szállodai szobában laktam, ahol elláttak étellel. Az ügynök azt mondta, hogy erre elutazásom előkészítése miatt van szükség. Később megtudtam, hogy turistavízummal utaztam Japánba valaki másnak az útlevelével, amelybe az én fényképet ragasztották.

Az elutazásom előtti napon elmondták, hogy a bangkoki repülőtérrel egy thai család fog elkísérni – egy férfi , a felesége, fi ú- és leánygyermekük. Azt mondták, hogy úgy kell viselkednem, mintha ezek lennének a szüleim és testvéreim. Ügynököm utasított, hogy mamának és papának szólítsam őket, és hogy ne beszéljek velük túl sokat. Külön utasítást kaptam, hogy ne beszéljek a thai és japán bevándorlási hivatalnokokkal vagy bármely más hivatalos személlyel. Majd »apám« gondoskodik mindenről. Be kellett

mutatnom az ügynöknek, hogyan fogok viselkedni a családommal, hogy biztosítsam arról, megérttem az utasításokat.

A repülőtéren bemutattak a »családomnak«. Nem tudom, hogy valóban egy család voltak-e, de rendesek voltak és jól öltözöttek, és úgy tűnt, pontosan tudják, mit kell tenniük. »Apám« magánál tartotta az útlevelemet. Mielőtt elváltunk, az ügynök átadott nekem 30 000 yent a költségeimre.

Japánban a Narita repülőtéren »apám« elintézte a beutazási formákat. Miután megkaptuk csomagjainkat, a nő a fiúval és a lánnyal elment, míg az »apám« engem az ellenkező irányba kísért, ahol egy japán férfi val és három gondjaira bízott fi atal thai nővel találkoztunk. »Apám« elvette tőlem a 30 000 yent, otthagyt engem a japán férfi val és eltűnt.

Egy taxi vitt bennünket egy karaokebárba Shinjukuba. A tulajdonos japán volt, felesége – a mamasan – egy thai asszony. A bár tulajdonos elmondta nekünk, hogy nem fogad be lányokat nagy tetoválásokkal és testi jelekkel, ezért arra utasított bennünket, hogy egyenként menjünk be a bár hátsó részében levő fülkébe. A tulajdonos megkért, hogy vetközzek le, és elkezdte nyomogatni és masszírozni a testem különböző részeit. Megvizsgálta a vaginát. Ez a Thaiföldi eljárás megismétlése volt, itt azonban el kellett töltenem egy éjszakát a tulajdonossal, mielőtt felvett. Borzalmasan éreztem magam – mint »egy darab hús«, amelyet megvizsgálhatnak, eladnak és megvásárolnak. Vérvizsgálaton kellett részt vennem HIV/AIDS-ellenőrzés céljából. Én voltam az egyetlen a négy nő közül, akit a bár megvásárolt. A többi lányt elvitték máshová. Később megtudtam, hogy amennyiben kiderül, hogy a nők HIV-pozitívak vagy fi zikailag nem találják őket elég kielégítőnek, csak rosszabb színvonalú bárokban vásárolják meg őket, ahol kevesebb a kereset, és a körülmények sokkal rosszabbak.

Miután a többiek elmentek, a mamasan azt mondta nekem, hogy ki kell fizetnem a több mint egymillió jen összegű adósságot. Az étkezésem költségeit, a bérleti díjat és az egyéb költségeket hozzáadják ehhez az összeghez. Nem kaptunk jutalékot az italok után, noha rá kellett vennünk a vendégeket italfogyasztásra. Az adósságtörlesztés ideje alatt a vendégek közvetlenül a mamasannak fizettek, ha elvitték a lányokat. A mamasan fi gyelmeltetett, hogy meg ne próbálják elszökni, mert a büntetés nagyon szigorú lesz, és hogy minden lányt, aki ezzel megpróbálkozott, a Yakuza visszahozott és kegyetlenül elvert, vagy eladta más bárba, aminek következtében megkétszereződött az adósságuk. Megdöbbenem, és megérttem, hogy az adósságom visszafizetésének egyetlen módja, hogy a lehető legtöbb ügyféllel menjek el szobára. A klienstől kapott borral való volt az egyedüli készpénz, amit megkerestünk. Néha egy-egy nagyvonalú ügyfél segítette a lányoknak kifizetni adósságukat.

Lakrészünkben harminc 14 és 30 év közötti lány lakott. Legtöbbjük már Thaiföldön is prostituált volt, mielőtt Japánba jöttek, de hozzám hasonlóan nem tudták, hogy mindenképpen el kell menniük ügyfelekkel, hatalmas adósságot kell visszafizetniük és teljes elzártágban kell élniük. Néhányuknak azonban fogalmuk sem volt arról, hogy prostituáltak adják el

őket, és emiatt sokkal rosszabbul bírták a helyüket. Egy kis szobába zsúfoltak össze bennünket melyhez egyetlen vécés fürdőszoba tartozott a mamasan háza fölött, messze a bártól. Nem volt rádió vagy TV, és azt az utasítást kaptuk, hogy amikor nem dolgozunk, mindig beszéljünk halkán vagy aludjunk. Figyelmeztettek, hogy ne kukucskáljunk ki az ablakon, mivel a rendszeresen járőröző rendőrök letartóztathatnak bennünket. Nagyon hideg volt, de nem volt se fűtés, se melegvíz. Kaptam egy lepedőt, egy takarót, egy párnát, egy pár zoknit, és a földön kellett aludnom. Egymással szorosan összebújva aludtunk, így igyekeztük megmelegíteni egymást. Általában éjszaka dolgoztunk, reggel fekdűtünk le aludni és kora este ébredtünk. Csoportokban zuhanyoztunk, hogy időt és vizet takarítsunk meg. Mindig ugyanazt főztük és ettük – rizst, nyers, főtt vagy sült tojással, vagy rántottát halszósszal és chilivel, és esetenként sült zöldséget. Utáltam ezeket az ételeket, de ezt kaptuk. Ez olcsóbb is volt, és azt jelentette, hogy rövidebb időn belül tudjuk ledolgozni az adósságunkat. A bárban elfogyasztott egyéb ételeket a mamasanon keresztül lehetett rendelni egy hozzánk kapcsolódó thai étteremből, a költségeket hozzáadta az adósságunkhoz. Soha sem engedélyezték, hogy közvetlenül kommunikáljunk az étterem dolgozóival vagy bárki mással. Még a leveleinket is cenzúrázták.

Fél hétre elkészültünk, hogy átkísérjenek minket a bárba. Többségünk indulás előtt kábítószerrel fogyasztott vagy alkoholt döntött le magába. Rendszeres ellátmányunk a mamasantól jött, és a költségeket hozzáadták az adósságainkhoz. Egy domikum nevű készítményt szedtem, amitől boldognak, viccesnek és gondtalannak éreztem magam. Ez segítette elvezíteni minden gátlásomat, sohasem éreztem intenzív fájdalmat, amikor szedtem, illetve nem észleltem. Többségünk nem beszélt a japán nyelvet, és arra kényszerítettek, hogy testi kommunikációt folytassunk az ügyfelekkel. Szorosan az ügyfelek mellé kellett ülnünk, meg kellett érintsük őket és ők megérintettek minket. Nagyon rövid ruhát kellett viselnünk, vékony pánttal, alsónemű nélkül. Esetleg teljesen meztelenül kellett sétálnunk a bárban, hogy felhívjuk magunkra a vendégek figyelmét. Erre csak akkor voltam képes, ha drogoztam.

Egy éjszaka alatt átlagosan három-négy klienst szórakoztattam, attól függően, mennyi vendége volt a bárnak. Klienseink mind 20-70 éves japánok voltak, de a többségük már elmúlt negyven. Szerették a fi atal lányokat. A fi atalabb férfi ak gyakorta vallottak nekünk szerelmet, mi azonban tisztában voltunk azzal, hogy ezt nem gondolják komolyan. Nagyon rövid időn belül ejtettek volna minket. Fiatal vendégeim többsége rendkívül érzéketlen és durva volt. Az idősebb férfi ak általában kedvesebbek voltak. Klienseink többsége azt gondolta, azért jöttünk Japánba, mert a thai nők szeretik a szexet. A bárunkban a harminc lány közül kettő volt olyan, aki azt mondta, hogy nem bánja a szexet, feltéve, hogy nem erőszakos, a többiek azonban bedrogoztak vagy ittak, hogy képesek legyenek elviselni ezt az egészet. Gyakorta voltak olyan szadista vagy perverz kliensek, akiket a bár tulajdonosa sem ismert – sokkal több ilyen vendéggel volt itt dolgom, mint Bangkokban. Közösülés előtt botokkal, szíjjakkal és láncokkal vertek bennünket, amíg el nem veszítettük az eszméletünket. Az egyik ügyfelem azt akarta, hogy szex előtt hangosan sikitozzak, amíg

ver, de sohasem vert véresre. Egyes impotens férfi ak mű hímvesszőket használtak. Voltak olyan ügyfelek, akik kólásüveget nyomtak fel a lány vaginájába; gertyákat gyújtottak, testünkre és vaginánkba forró viaszt csöpögtettek; bámulták a nők vagináját és forró víz-sugarat eresztettek bele; mellbimbóinkat másodperceken keresztül elektromos árammal sokkolták, vagy orális vagy anális szexet követeltek. Ha a lányok egy szadista kliens után traumaitzálva tértek vissza, és hisztérikusan reagáltak, vagy éjszaka rémlátomásaik voltak, a mamasan megverte őket, és azt mondta, biztos kiprovokálták az ügyfelek erőszakos viselkedését. A mamasan sohasem vonta kérdőre a szadista ügyfeleket. Ha sírtunk munka közben vagy ellenálltunk a kliensnek, még nagyobb verést kaptunk. Ezért fogyasztottunk rutinszerűen kábítószerrel, mert így nem éreztük annyira a fájdalmat.

Akkor is dolgoznunk kellett, ha betegek voltunk vagy menstruáltunk. A menstruáció alatt általában szivacs-darabot helyeztünk fel, hogy az ügyfél ne észlelje, hogy menstruálunk. A mamasan utasított, hogy mondjuk meg az ügyfeleknek, hogy használjanak óvszert. Egyesek használtak, a többség azonban nem. Miután nem beszéltem japánul, nem tudtam megkérni őket az óvszer használatára, ezért felizgattam a férfi akat és felcsúsztattam az óvszert úgy, hogy a férfi ak nem is tudtak róla. Ha az ügyfelek elutasították az óvszer használatát, engednünk kellett. A mamasan sohasem ragaszkodott ahhoz, hogy a férfi aknál legyen óvszer.

A terhesség megelőzéséhez a mamasan által adott fogamzásgátlót használtuk. A bárban dolgozó harminc lány közül ott-tartózkodásom alatt ketten estek teherbe. Bevettek valamilyen gyógyszert, amitől az egyik lány elvetélt. A másik arra kérte a lányokat, hogy addig tapossák a hasát, amíg el nem vetél. A vetéléseket a lányok általában saját maguk indították el a többi bárban dolgozó lány segítségével. Ha mamasan értesült volna a terhességről, nagyon dühös lett volna, segítsége és az orvos esetleges igénybevétele csak növelte volna az adósságszámlánkat. A magzatelhajtó – Satreepenpark (folyékony gyógyszer a menstruáció szabályozására vagy vetélés beindítására, amely Thaiföldön mindenki számára hozzáférhető) – titokban került hozzánk a thai éttermi dolgozókon keresztül, és a nőknek 5-6 üveg elfogyasztására volt szükségük a vetéléshez. A nők ezt követően kimerültségre, hasi fájdalmakra és vérzésre panaszkodtak.

Nem sokat tudtunk az STDs¹/AIDS betegségekről, kivéve ezeknek a betegségeknek a nevét. Azok közülünk, akik elmentek az STD-klinikára, láttak képeket STD által fertőzött testrészekről. Csak akkor vittek minket orvoshoz, ha nem voltunk képesek a lábunkra állni. A tulajdonos attól félt, hogy ha kívülállóhoz fordulunk, az illetékesek tudomást szereznek illegális tevékenységéről és a mi illegális ott-tartózkodásunkról. Az orvosi ellátás magas költségei tovább növelték adósságainkat.

Sok lány arra panaszkodott, hogy vizelet során égő fájdalmat érez. A thai étterem tulajdonosai elmondták, hogy ez a szifi lisz jele, és pénzért ellátták a lányokat narancssárga tablettával. Nem tudtuk, mi ez a készítmény, de jobban lettünk tőle. Voltak más egészségügyi problémáink is – hasfájások, láz, sérülések, idegesség, hisztéria, érzelmi zavarok, idegösszeomlások, többek között öngyilkosságok. Egyes lányok

berúgtak, mindent összehánytak és összevizekelték, és mamasan büntetésként növelte adósságukat. Mások a gyógyszer hatására agresszívek lettek. Folyamatos nyomás alatt éltünk, gyakran kiabáltunk, veszekedtünk és megöklöztük egymást. Voltak olyanok, akik között szoros baráti kötődés alakult ki, hiszen egymásra voltunk utalva, és csak egymásra támaszkodhattunk.

Az egyik lány depresszió és alkohol hatására egy törött palackkal vágta fel ereit, de a vágás szerencsére nem volt mély. Megőrült a szorosan kontrollált körülményektől, nagyon kevés vendége volt, és úgy gondolta, élete végéig a bárban kell dolgoznia ahhoz, hogy visszafi zethesse adósságát. Gyakran voltak hisztérikus rohamai. Megpróbáltuk gyógyszerrel lenyugtatni, adtunk neki enni-ivót és kevés japán tudásunkkal megpróbáltunk klienseket szerezni neki. A másik épületben egy lány kiugrott az ablakon és azonnal meghalt. A mamasan és a lányok elhagyták a helyszínt, és nem tudjuk, mi történt ezután.

Időnként voltak razzia, a rendőrség ellenőrizte, vannak-e lányok lejárt vízumokkal. A tulajdonost beépített emberei az esetek többségében előzetesen figyelmeztették. A lejárt vízumokkal rendelkező lányokat elrejtették, vagy buszra dobták és elbújtatták egy közeli szállodában a rendőrség távozásáig. Más alkalmakkor a bár egy-két napra bezárták. Voltak olyan esetek is, amikor csak az érvényes vízumokkal rendelkező lányokat mutatták meg a rendőröknek, akiket megvesztegettek.

A bárban dolgozó harminc lány közül négyen próbáltak megszökni, ebből kettőnek sikerült a kliensek segítségével. A másik kettőt elkapták és a rendőrség visszahozta őket a bárba, ahol a tulajdonos kegyetlenül elverte őket. A mamasan azt mondta, hogy a két lányt, akinek sikerült megszöknie, el fogják kapni és megölik őket. Mindenki a menekülésről álmódott. Számosan közülünk terveztük a szökést, de féltünk cselekedni.

Miután kifi zettük az adósságokat, a mamasan visszaszolgáltatta útleveleinket, és mi szabadon dönthettünk arról, hogy elmegyünk vagy maradunk még egy-két hónapig, hogy keressünk egy kis pénzt. A mi bárunkban a nők többsége azonnal vissza akart térni Thaiföldre, de maradniuk kellett, hogy megkeressék a pénzt az útiköltségre, és megtakarítsanak egy kevés pénzt visszatérés előtt. Thai kereskedők az éttermekben fi zetség ellenében elintézték papírjainkat és a repülőjegyet. Túlságosan féltünk elmenni a thai követségre, mert azt hallottuk, hogy a követségi tisztviselők levágják hajunkat és börtönbe zárnak bennünket, mint illegális bevándorlókat. Sok lányt, akik az adósság visszafi zetését követően el merték hagyni a bár, hogy önállóan dolgozzanak, a rendőrség letartóztatott, megbírságot, börtönbe zárt, majd arra kényszerítették őket, hogy szexuális szolgáltatásokat nyújtsanak a rendőröknek, végül pedig kiutasították őket az országból. Érdekes, hogy bennünket önhibánkon kívül büntettek, ezzel szemben a bárak tulajdonosait, a korrupt rendőröket és a bennünket csúnyán bántalmazó ügyfeleket soha sem büntették.

Tíz hónap alatt fi zettem vissza adósságomat. Volt némi pénzem a borralalókból, ez azonban nem volt elegendő ahhoz, hogy megvásároljam a repülőjegyet

a visszautazáshoz. Még két hónapon keresztül dolgoztam a bárban. Az egy év alatt felszedett japán szókincsemmel megpróbáltam a motelek előtt leszólítani klienseket. Volt egy barátom, akivel együtt éltem. Rájöttem, hogy nincsenek velem komoly szándékai, és nem fog feleségül venni. Nem volt semmilyen végzettségem, nem volt munkám, nem volt hol laknom, lejárt a tartózkodási engedélyem, de nem térhettem azonnal vissza Thaiföldre valamennyi megtakarított pénz nélkül. Ezért aztán a barátomnál maradtam és eljártam kliensekkel, hogy megtakarítsak valamennyi pénzt.

Egy szép napon bementem egy thai vendéglőbe, ahol találtam egy szórólapot a következő szöveggel: »Ha egy thai barátira van szüksége, akivel beszélgetni szeretne, hívja ezt a számot...« Feltárcsáztam a számot, és egy japán apáca vette fel a telefont. Elmeséltem neki a történetemet és kértem, segítsen, hogy visszatérhessek Thaiföldre. Ő elintézte a szükséges formákat és elküldött engem egy thaiföldi civil szervezethez. Öt év harc után 30 000 baht megtakarított pénzzel tértem vissza.»

Megkértem Nút, értékelje a prostitúció során szerzett tapasztalatait, mondja el, mi az, amit nyereségként könyvelhet el, és mi az, amit a legjobban megutált benne. Ezt válaszolta:

„Tekintettel arra, hogy nincs semmilyen iskolai végzettségem, kereshettem egy kis pénzt és túléltem, sőt, tudtam venni magamnak néhány ruhát. A világon senki sem képes túltenni magát azon, hogy az egyik idegen férfi val háljon a másik után, akik nem szeretnek minket. Ezek a férfiak el akarnak jönni hozzánk, de nem szeretnek bennünket és nem vesznek minket feleségül. Csak használnak bennünket. A bártulajdonosokat, a kerítőket és az ügyfeleket soha senki sem vonja felelősségre azért, amit velünk tesznek. Nem bízom sem a rendőrségben, sem a nagykövetségben. Japánban gyűlöltem, hogy mennyire kontrolláltak. Szégyellem, hogy prostituált vagyok, de nem tudom megváltoztatni a múltamat. A jelenlegi barátomnak nem meséltem Japánról. Rosszul érzem magam, ha az emberek megbámulnak. Mindig azt hiszem, azért néznek így rám, mert tudják, hogy prostituált voltam. Hangosan és durván beszélek. Most is drogoznom kell, mivel ennyi időt töltöttem el a prostitúcióban. Erősnek érzem magam tőle.»

Miután visszatért Japánból, Nu rövid időre visszatért a prostitúcióba, annak ellenére, hogy talált magának munkát: téstát árult egy utcasarkon. Megkérdeztem: miért?

„Több pénzt kellett keresnem, amikor rosszul ment az üzlet. Nagyon nehéz leszokni az éjszakai életről, ha az ember ennyi időt töltött el a prostitúcióban. Megszoktuk ezt a rutint. A társadalom nem fogad be bennünket. Csak a prostitúcióban dolgozó nők nem néznek le engem, ők megérteneik.»

Megkérdeztem, mit kérne a társadalomtól a nők számára.

„Iskolákat és tisztességesen fizető munkát a nők számára, hogy ne kerüljenek be a prostitúcióba, és ugyanezt kívánom a prostitúcióban dolgozó nőknek, hogy kikerülhessenek; olyan központokat, amelyekbe csak úgy be lehet menni, mint amilyenben most is

vagyok; büntessék a kerítőket és a bordélyházak tulajdonosait, ne pedig minket. Japánban azt mondták nekünk, hogy ha elmegyünk a thai követségre, bebörtönöznek bennünket. Ezért soha sem fordultunk segítségért sem a követséghez, sem a rendőrséghez. A nőknek tudniuk kell, hová fordulhatnak segítségért.”²

AZ EMBERKERESKEDELEM, A PROSTITÚCÍÓ ÉS A BELEEGYZÉS ELEMZÉSE

Nu tapasztalata prototípusa mindazon milliók tapasztalatának, akik számára a prostitúció és emberkereskedelem létezésük és személyük legmélyebb megsértése, meggyalázása. Nu nem illeszthető a „naiv, ártatlan és érintetlen” lány sztereotípiájába, akit elrabolnak és prostitúcióra kényszerítenek. Inkább a strukturális nélkülözés halmazati tapasztalata, az erőszak kultúrája és a túlélésért folytatott harc, amely már csecsemőkorában elkezdődött és végigkísérte az egész életét, tette őt sebezhetővé és szolgáltatá ki a prostitúciónak. Ez ösztönözte őt a kivándorlásra, okozta azt, hogy manipulálhatták, becsaphatták, visszaélhettek vele még a prostitúció előtt, aztán a Japánba való költözése közben, és végül a prostitúcióban is. Döntései minden ponton a strukturák által közvetített – természeti erőkként működő – körülmények termékei és manifesztációi voltak; ugyanez jellemzi – bár különböző mértékben – a prostitúcióban lévő nők tömegeinek életét.

Ezek az egymásra ható társadalmi-gazdasági, politikai strukturák, folyamatok és kapcsolatok – melyeket csak még jobban aláhúz az egy adott osztályhoz, nemhez és etnikumhoz való tartozás – strukturálják Nu és más emberkereskedés során eladott nők tapasztalatait, méghozzá a következőképpen. A **kínalati oldal** felől nézve:

- A társadalmi nemek által meghatározott folyamatok következményeként – amelyek kölcsönhatásban állnak a patriarchális környezettel, melyek következményeként a nők kiszorulnak az oktatásból és a munkapiacról –, fokozódik a nők egyenlőtlensége és elnőiesedik a szegénység. Ezt a helyzetet tovább súlyosbítja a globalizáció és annak szabályozatlan piacfejlődési modellje. A társadalmi-gazdasági, illetve érzelmi szempontból sebezhető nők és gyermekek óriási tömegei kerülnek be a könnyebben fellelhető munka, a migráció és prostitúció körforgásába, saját maguk és családjuk túlélése érdekében.
- Akut gazdasági, politikai és/vagy szociális szétesés – gazdasági válság; a Szovjetunió és a kelet-európai társadalmak összeomlása; a politikai instabilitás és konfliktusok körülményei, az emberi jogok megsértése, amelyek hatására nők tömegei kényszerülnek menekülésre és hagyják hátra közösségüket és hazájukat.
- Bizonyos közösségek társadalmi kirekesztése és emiatt fokozott sebezhetősége. Ilyen csoportok a nemzeti kisebbségek, a törzsi közösségek, az okmányokkal nem rendelkező bevándorló munkások, a hontalanok és a menekülttáborokban élők.
- Diszfunkcionális családok – szülők és gyámok halála, gyermekek sérelmére elkövetett visszaélések, családi viszályok és családok felbomlása, gyermekeiket kiárusító családok, miután a szexualitás piaci értékre tesz szert.
- A szexuális erőszak gyakran eleve kiszolgáltatottá

teszi a nőt és gyermeket a prostitúciónak. Egy olyan társadalmi összefüggésben, amelyben a test tisztasága, érintetlensége és a szexuális integritás az ideális nő meghatározó jegyei, a nemi erőszak és a szexuális visszaélések egyéb formái megbélyegzést eredményeznek és az önbecsülés teljes elvesztésével járnak. Azok a nők, akik belsővé teszik ezeket az értékeket, gyakran úgy gondolják, hogy számukra a prostitúció a túlélés egyedüli módja.

- A fogyasztási kultúra és a családi értékek lezüllesztése, amelyek manipulálják a család szükségleteit és aspirációit. A nőket és lányokat gyakran manipulálják, hogy teljesítsék a család kötelezettségeit, vagyis hogy segítsék a család szükségleteinek kielégítését és család fogyasztási szokásait. Arra kényszerítik őket, hogy úgy fejezzék ki hálájukat családjuk iránt, hogy prostituáltakká válnak, illetve engedik, hogy eladják őket prostituálnak.
- A globalizáció hatására megnyitják a határokat, ezáltal a távoli térségeket is kitesznek a gyors szociális átalakulásnak, az emberkereskedelem és a prostitúció hatásainak.

Az alábbi strukturális tényezők fokozzák a prostitúció iránti **igényt**:

- A prostitúció globális szexiparaggá való átalakulása, egyre erőteljesebben nőkre irányuló kereslettel, melyet a femininitás társadalmi nemi konstrukciója határoz meg.
- Elszegényedett és elszegényítő politikai folyamatok, úgymint gyenge vezetés és irányítás; gazdasági és politikai kiegyezések az emberkereskedők és köztisztviselők között; a politikai akarat hiánya szankciók alkalmazására az emberkereskedőkkel és a gátlástalan, lelkiismeretlen köztisztviselőkkel szemben.
- A prostitúció férfi centrikus ideológiai feltevései, amelynek értelmében a szex a férfi ak ejjoga, a szex és a nők teste árucikk, amely a férfi biológiai fantáziájának és hegemoniájának működéséhez tartozik hozzá.
- A kultúra és a szellem elszegényedése, ami az élet, az emberi lények és emberi kapcsolatok fokozott elidegenedésében és áruvá válásában mutatkozik meg. Elidegenedett emberi lények, összetört érzelmi világgal és pszichével, elidegenült szexualitást termelnek. Ez teremt igényt a szex elidegenedett formái iránt, a stimuláció újabb és újabb módzatainak szükségletére új és különböző szexuális partnerekkel – feketékkel, barnákkal, meghatározott etnikai csoportokból származó nőekkel, gyermekekkel – akiket mind egzotikusnak képzelnek el, a határtalan, kötetlen szexuális izgalom ígéretével.

Nu döntései és más nők döntései – amelyeket meghatároznak a fent leírt strukturális tényezők – nem valódi választások, hanem végső túlélési stratégiák, melyeket súlyos kényszerek és az alternatívák hiánya diktál. Ezt a valóságot csak így lehet leírni, ez a valóság nem nyújt olyan választási lehetőséget, amely válogatást – kiválasztást – jelent egy sor lehetséges megoldás között.

A PROSTITÚCIÓ ÉS AZ EMBERKERESKEDELEM ÚJ ISMERTETŐJEGYEI

A prostitúció és az emberkereskedelem – beleértve prostitúciót szolgáló emberkereskedelmet – riasztó

méreteket öltött Ázsiában. Az emberkereskedés formái és mechanizmusai rengeteget változtak, mivel az emberkereskedés céljaiban és a célállomásokat megtestesítő intézményekben is végbement egy nagyfokú diverzifikálódás az intézmények számának növekedésével együtt.

A thaiföldi „szexszolgáltatások” iparosodását, globális kapcsolatainak kiépülését jelentős diverzifikáció, szofi sztikálódás, és „termékének” azaz „szexszolgáltatásainak” specializálódása jellemzi. Ugyanez jellemzi a szex vállalkozásokat, piacokat, és eladási stratégiákat is. Az iparág különböző szakosított szórakozóhelyek létrehozásával igazodik a kliensi kereslet széles spektrumához, és csábító eladási stratégiákkal igyekeznek felkelteni a potenciális vevők figyelmét.

A prostitúció intézményi megoldásai között szerepelnek az utcai prostitúció mellett, a nyilvánosházi prostitúció, a masszázsszalonok, a go-go bárók, a sörbárók, a karaoke bárók, a pornózlettek, a sztriptízsínházak, szextelefon klubok, escortszolgáltatások, élő szexshow bárók és az internetes szolgáltatások. A legális vendéglátóiparhoz szorosan kapcsolódó szexbárókban nyújtott szolgáltatások között Délkelet-Ázsia bizonyos részeiben szerepel a rutin heteroszexuális szex, az azonos neműek prostitúciója, a go-go, vagy ölben történő tánc, ahol a nő félíg vagy teljesen meztelenül táncol egy emelvényen, vagy ahol a táncoló nő beül a férfi ölébe, körben tekergetve és testét csavargatva nyíltan stimulálja a férfit; léteznek rendkívül költséges perverz szexbemutatók és élő showk. Ez utóbbi események között vannak a közönség szórakoztatását szolgáló specializált és veszélyes mutatványok, például különböző tárgyak, pengék, üvegpalackok, dobonyilak, cigaretták, kígyók és madarak behelyezése a női genitáliákba, majd ezek kilökése a vaginális és alhasi izmok kontroljának segítségével; nyilvános szex állapotokkal; dupla mutatványok heteroszexuális és homoszexuális közönsülésekkel. Az iparág növekedése, a szexszolgáltatások diverzifikációja és egyre bizarabbá válása fokozza a nők bántalmazását, illetve az ellenük elkövetett erőszakot.

Az élő szex eladásához alkalmazott, a korábnál lényegesen korszerűbb és hatékonyabb technológia az élő videókonferencia, amelyben élő hang- és videó anyagokat továbbítanak videóról a számítógépre. Lehetőség van valós idejű kommunikációra, ily módon az egyén személyesen figyelheti vagy irányíthatja az élő szexshowkat, miközben azt számítógépén nézi. Voltak olyan dokumentált esetek, amikor élő videó konferencia eszközével gyermekeket vontak be erőszakos nemi közönsülésekbe (Hughes, 1999).³

A globális szexipar több szinten szerveződik. Az egyik szinten különféle módokon, a világ tetszőleges helyszínén megszervezik a szexuális szórakoztatást, a határokon keresztül eladott nőkkel és gyermekekkel, és így a kliensek könnyen eljuthatnak a világ legkülönbözőbb szexuális célállomásaihoz. (D’Cunha 1998a). Egy másik szinten, internetes technológia alkalmazásával kliens az egyik földrésről irányíthatja és szemlélheti a másik kontinensen folyó élő vetkőző show-t, vagy gyermekek és nők sérelmére elkövetett szexuális visszaélést, bántalmazást.

A tiszta és biztonságos szex iránt megmutatkozó kereslet, a közhiedelem, hogy egy érintetlen lánnyal

való szexuális érintkezés növeli a potenciát és lassítja az öregedés folyamatát, valamint az ártatlanság, a kis testek és a kis, szűk vagina által okozott stimuláció és kielégülés azzal járt, hogy nőtt a kereslet az iparágba bekerülő egyre fiatalabb gyermekek iránt (UNICEF, EAPRO, 1995). A „másság, egzotikum és misztérium” hangsúlyozása következtében a különböző etnikai csoportokhoz és nemzetiségekhez tartozó nőket és kisgyermeket fokozott mértékben kebelezi be a szexipar (D’Cunha, 1998a).

A csillogó kiadványokon, szórólapokon, az idegenforgalmi programfüzetekben elhelyezett direkt vagy indirekt reklámhirdetéseken túl az internet a legújabb és a legnagyobb mértékben igénybevett eszköz az ilyen kizsákmányolás megvásárlásának ösztönzésére. Ügynökök kínálnak olyan prospektusokat, amelyekben részben szexutazásokat reklámoznak, részben viszont postán lehet megrendelni a „mennasszonyt”, akik alig 13 éves kislányok. Férfi ak cserélnek ki egymással információkat arról, hol és hogyan lehet prostituált nőket és gyermeket találni; információk cserélnek gazdát szállodai árakról, telefonszámokról, taxiköltségekről, az alkohol áráról, a megvásárolható szexuális aktusokról és azok árairól, vannak, akik leírják nők küllemét, teljesítményét, osztályozzák, mennyire hajlandóak egyes nők eleget tenni a férfi ak különböző kívánságainak, és leírják a szexuális aktusok pornográf részleteit. A nőket teljes mértékben tárgyiasítják és értékelik, osztályozzák a bőrszín, forradások és a hús keménysége alapján. Egy ilyen gyors elektronikus médium lehetővé teszi, hogy férfi ak rövid időn belül és rendkívül olcsón elegendő információhoz jussanak konkrét nőkről, akiket aztán megkeresnek, hogy visszaéljenek velük (Hughes, 1999).

A nők szexuális kizsákmányolását támogató legrégebbi internetes fórum az alt.sex.services hírcsoport, amelynek új neve alt.sex.prostitution. A „szexszolgáltatások piacának átláthatóságát” szolgáló kívánó hírcsoport (Atta és M. World Sex Guide, 1996. július) híreit egy World Sex Guide nevű honlapon archiválják, amely „átfogó szexuális vonatkozású információkkal szolgál a világ minden országáról”. A legterjedelmesebb beszámoló Bangkokról, azaz Thaiföldről szól. A férfi ak információkkal szolgálnak mindenről, a valutaárfolyamoktól a bárok szolgáltatásainak igénybevételén keresztül azoknak a szállodáknak a felsorolásáig – neveikkel, címeikkel és telefonszámokkal –, ahol férfi ak kényelmesen fogják érezni magukat (baguio@netcom.com, 1995. március). Az internet felsorolja és leírja a város összes negyedét és az ezekben található specialitásokat: masszázsszalontokat, diszkókat, escortszolgáltatásokat, hölgyházakat, japán klubokat, szupóbarok.

Színes fotókkal ellátott honlapok reklámozzák a különleges bemutatókat Bangkokban, ahol a férfi ak fi-zetség fejében vaginájukkal dohányszó nőket nézhetnek, vagy borotvapenge showkat, amelyben egy nő táncol aztán tucatnyi, zsinórra felfűzött borotvapengét húz ki a vaginájából. Egy másik honlapon egy férfi ecseteli azt a Bangkokban bemutatott show-t, amelyben egy nő táncol két pitonnal, majd bedugja az egyik piton fejét a vaginájába (Anonymous, 1995. január 15.). Vannak olyan férfi ak, akik elég nyersen és nyíltan számolnak be saját nőgyűlöletükről és szadizmusukról, és ezt az információt kirakják

az alt.sex.prostitution hírcsoport honlapjára. Mások „kellemetlen tapasztalataikról” számolnak be, amikor nem kapták meg a pénzüket, amit vártak, vagy a nő nem tudta elég hosszan megjátszani, hogy élvezze az együttléteket, és a nő fájdalma, undora, zavarodottsága és kívülálló állapota láthatóvá vált.

Férfi ak információkat cserélnek egymással a gyermekprostitúcióról. Az egyik férfi meséli, „Bangkokban létezik gyermekprostitúció. Nekem egy 9 éves gyermeket kínáltak, de a 14 éves teljesen általános.” Az általa javasolt megoldás: „Ha lelohaszt a gyerekprostitúció, légy óvatos, amikor kiválasztod a lányt” (Anonymous Bangkok, dátum ismeretlen). Ezen a szájon a férfi ak elmesélik egymásnak, hogyan lehet szadista aktusokra felhasználni a nőket és lányokat.

„A szállodában dolgozó lányok általában fiatalabbak a Bangkokban »kapható« legtöbb lánynál. Teljesen mindennapi, hogy a lányok 14-15 évesek. Ők valójában a szálloda »tulajdonában« vannak, ami azt jelenti, hogy a vendég gyakorlatilag azt csinálhat velük, amit akar – és sok férfi ezt meg is teszi. Az ilyen szállodák mennyországot jelentenek közülünk azoknak, akik szeretjük a szado-mazo szexet (Anonymous, Bangkok, dátum ismeretlen).”

Végül elmondható, hogy az iparág rendkívül szervezett és jövedelmező. A multinacionális vállalkozásokhoz hasonlóan a szexipar a maga globális kapcsolataival jól szervezett és jól felépített. Oda-vissza, horizontális és vertikális kapcsolatokkal rendelkezik az emberkereskedelem-prostitúció kereskedelmi lánc különböző szegmensei között, amelybe beletartoznak a helyi és nemzetközi bűncsoportok is. Az iparágak kapcsolatai vannak a helyi és nemzetközi bűnözői csoportokkal, politikai erőközpontokkal és a rendőri szervekkel, amelyek nyíltan vagy hallgatólagosan segítik az iparág működését. Mindezeket túl a törvényes vállalkozásokkal is vannak kapcsolataik.

A szexüzérkedés szorosan kapcsolódik bűnözői hálózatokhoz, többek között a kábítószer- és fegyverkereskedelemhez, az autólopásokhoz, betörésekhez, az illegális bevándorlók törvénytelen foglalkoztatásához, a korrupcióhoz, a bevándorlással kapcsolatos bűnözéshez, a vízumok és útlevelek hamisításához és a pénzmosáshoz (International Center for Migration Development Policy; 1999).

A szexipar terjeszkedését és konszolidációját elősegítette, hogy a vállalati szektor törvényes ágazatai gyakorlatilag bekebelezték azt, méghozzá transznacionális kapcsolataival együtt. A szexipar beágyazódott az idegenforgalom, a szórakoztatóipar és szabadidős szolgáltatások, az utazási irodák és szállítási ágazat, a földalatti kábítószer-kereskedelem és szervezett bűnözés rendszerébe. Például a szervezett szexuális szórakoztatás elválaszthatatlan részévé vált annak az idegenforgalomnak, amely az 1970-es évektől kezdve iparként fejlődött Délkelet-Ázsia bizonyos részeiben, és az egyik legjelentősebb forrásává vált a nyolcvanas években némely régióbeli ország devizabevételeinek. A reklámstratégiáik nemcsak a lélegzetelállítóan gyönyörű tájakra való menekülés ígértét adták el, de emellett hangsúlyt helyeztek a női misztikumra is – a nők egzotikus és szexuális vonzerejére, mint az ország turistaiparának egyik legfontosabb előnyére (UNICEF, EAPRO, 1995). A nagy iparvállalatok pihenő és szórakozó utakat ajánlottak fel

dolgozóiknak teljesítmény ösztönzés céljából és jutalomként, hogy a vállalati harcosok megújodhassanak. A német Egészségügyi Minisztérium által 1995-ben megjelentett német tanulmány szerint 1990-ben a Thaiföldre látogató német turisták 30 százaléka, vagyis 50 000 fő kizárólag szexuális szórakozás céljából utazott oda (Németország, Egészségügyi Minisztérium, 1995).

Más országokhoz hasonlóan, a szexipar inkább terjeszkedik, semmint zsugorodik. A munkaerő és tőke belső, regionális és régiók közötti mozgása – amely burkolt és nyílt intézményi struktúráknak köszönhetően viszonylag akadálytalan – fenntartja az ipart. Az ágazatban képződő rendkívül jelentős nyereség nagyságrendjét tekintve nagyjából annyi, mint a fegyver- és kábítószer-kereskedelemben képződő jövedelem. A tőkének ez a jelentős felhalmozása nők és gyermekek testének, szexualitásának és egész emberi lényének fokozatosan növekvő kisajátításán és megtévesztésén keresztül megy végbe.

AZ EMBERKERESKEDELEM ÉS PROSTITÚCIÓ TAPASZTALATA: HALMOZÓDÓ ÁRTALOM ÉS ERŐSZAK

Attól a pillanattól kezdve, hogy a nőket és gyermekeket sikerült beszervezni a prostitúcióba, különösen a zárt és ellenőrzött intézmények esetén, elkezdik betörni őket a „szakmába”. A betörés része, hogy megváltoztatják nevüket, megtagadják az utazáshoz szükséges pénzt, elveszik utazási okmányait; a nyilvánosház/bár tulajdonosa megfenyegeti az ellenszegülő nőket, hogy feljelenti őket a rendőrségen, átadja őket a gengsztereknek, vagy ismételt eladja őket, ami az adósságállomány megduplázódásával jár. Ezeket a praktikákat még keményebb módszerekkel párosítják – ilyen a szóbeli megfélemlítés, elkülönítés, éheztetés, kábítószerrel való visszaélés, verés, égési sebek okozása cigarettával, késsel okozott sebek, nők hóba helyezése, csoportosan elkövetett nemi erőszak. Ezekkel a módszerekkel megtörik a nő akaratát, eltávolítják őt korábbi életétől és új erkölcsi világgépet erőszakolnak rá. A nők betörése az ellenőrzés hatékonyan intézményesített módszere, amely biztosítja a tőkéletes engedelmességet és a rabszolgaság állapotának elfogadását. A betörés folyamata arra kényszeríti a nőket, hogy azonosuljanak a bordélyt üzemeltetőikkel illetve a futtatókkal, és alávetődjenek nekik. Ez az elembertelenítés egyik legszörnyűbb formája, hiszen a szabadság teljes elvesztését jelenti. A nő ettől kezdve csak a jelennek él, miközben tudja, hogy nincs semmilyen hatalma saját gazdasági, érzelmi, fizikai és szexuális élete felett (D’Cunha, 1991; Interviews with Indian, Thai, Filipina Women in Prostitution, 1991, 1998, 2001).

Az emberkereskedelemben gazdát cserélő nők és gyermekek életükben először konfrontálódnak az emberrablással, csalással és visszaéléssel nyílt terrorjával. Igyekeznek felmérni, mi is történik velük, és kitalálni, milyen módon szökhetnének meg, de megfosztják őket azonoságtudatuk megőrzéséhez nélkülözhetetlen szükséges külső tájékozódásai pontjaiktól. Ráébrednek, hogy nincs menekvés. Fizikai értelemben el vannak zárva a külvilágtól, rejtegetik őket, cselekvéseiket és mozgásukat szigorúan ellenőrzik. Nem ismeretlen a nyilvánosházakat körülvevő szögesdrót

és elektromos kerítés, továbbá az ágytámlához láncolás a menekülés megakadályozására.⁴ A transznacionális emberkereskedelem esetén az úti okmányok eltulajdonítása az emberüzérek által, továbbá a nők illegális státusza is nehezíti a menekülést, hiszen félnek a letartóztatástól, a bebörtönzéstől és a kínzásoktól. A nyilvánosház vezetése fizikai és mentális kínzásokkal fenyegeti meg a nőket, szökés esetére pedig megölésüket is kilátásba helyezik.

Az elzárás általánosan elterjedt gyakorlat, különösen a kiskorúak és újoncok esetében. A szexuális intézmények tulajdonosai csak akkor engedik, hogy a nők kíséret nélkül hagyják el az intézményt, ha már betörték őket, vagy megöregedtek és amikor keresőképességük csökkent, vagy a nők vételára számottevő profittal megtérült. Nők beszámolóí szerint Japánban és Szingapúrban akkor engedik szabadon őket, ha ledolgozták adósságukat, vagy amikor a kliensek kivásárolják őket (D’Cunha, 1991; Interviews with Thai Women Trafficked to Japan and Singapore, 1991, 2001).

Amikor a nő bekerül a prostitúcióba, kénytelen felismerni, hogy nem választhatja meg a klienst, nem kontrollálhatja a munka ütemét vagy díjazását, vagy a szexuális tevékenység módját. A nő közös tulajdonos bármelyik férfival, aki képes megfizetni testének és szexuális tevékenységének árát. A kliens vagy maga választja ki a bárban az általa preferált nőt, vagy a tulajdonos/üzletvezető küldi a férfit az épp nem elfoglalt nőkhöz. Thiem, akit egy Pattayában működő bárban adtak el Szingapúrba prostituáltként, a következőket mondta el: „Szingapúrban a tulajdonos telefonon vette fel a rendeléseket. Két vagy három nőt, akik megfeleltek a kliens kérésének, autóban vitt át a szállodába. Az kliens alaposan megvizsgált bennünket és aztán választott” (Thiem interjú, 2001). A nőknek szórakoztatniuk kell a klienseket, akik fizikailag nem vonzóak, piszkosak, ittasak, betegek vagy erőszakosak. Ennek megtagadása szóbeli és fizikai bántalmazást von maga után, amit a bordély vezetője intéz el. (Beszélgetések indiai, thai, filippínó prostituált nőkkel, 1991, 1997, 2001).

A nők csak ritkán tudják kontrollálni a kiszolgáló kliensek számát. Egy 1998-as ügyben, amelyben thai nőket adtak el Melbourne, Ausztráliába. Az egyébként törvényes nyilvánosház olyan szexgyáráként működött, ahol a nőket arra kényszerítették, hogy fizetség nélkül szolgáljanak ki 500 klienst, hogy ezzel törlesszék le 40 000 dollár adósságukat; mely összeget a tulajdonos egyoldalúan megemelhette. A visszafizetést követően a nők 40-50 dolláros fizetést kaptak kleinszenként (The Age 11.05.1999; Maltzahn, 2001). A teljes rabszolgaság körülményei között élő nőket arra kényszerítették, hogy napi 12 órát dolgozzanak a hét minden napján ahhoz, hogy teljesíteni tudják a rájuk rótt adósságot, és végre pénzt tudjanak maguknak keresni (The Age 21.08.1999). A rendőrség elismerte, hogy Melbourne városában legalább három nyilvánosház foglalkoztatott nőket úgy, hogy a nőknek fejérenként 700 vendéget kellett kiszolgáltatniuk fizetség nélkül, hogy teljesítsék a „szerződési” feltételeket. Szexipari adatok szerint Sydney városában több mint egy tucat olyan bordélyház található, amely részt vesz ebben az üzletben (The Age; 06.06.2001). A nőket arra hajtják, hogy a lehető legtöbb klienst szolgálják ki, hogy hamarabb fizessék meg adósságaikat.

Thai nyilvánosházakban napi 7 kliens az átlag, hétfé-
geken ennek majdnem kétszerese (UNICEF, EAPRO,
1995), míg Kamatiapuraban, (Mumbai, India) egy
ismert vöröslámpás negyedben, a nők napi átlagban
5-7 klienszt szolgálnak ki. A nőket időnként egy-egy kli-
ens kiviszi a bordélyból éjszakára és a kliens számos
barátja előzetes megegyezés nélkül csatlakozik hoz-
zájuk. Még a thai szórakoztató szektorban működő
bárokban is, amelyek állítólag kevésbé korlátozóak,
mint a thai nyilvánosházak, a nőkre nyílt vagy burkolt
nyomást gyakorolnak annak érdekében, hogy elmen-
jenek a klienssel. Choy, aki egy go-go bárban dolgozik
Pattayában, a következőket mondta el: „Havonta
legalább 6 vendéggel kell elmennem, és amennyiben
ezt nem teljesítem, csökkentik a béremet. Idegen-
vezetők és utazási irodák is küldenek ügyfeleket a
bárokba, és a szabály az, hogy a jobb üzleti forgalom
érdekében, valamint azért, hogy az utazási irodák
elégedettek legyenek, el kell menni a kliensekkel. Ha
nem megyünk el, megkockáztatjuk, hogy kirúgnak.”
(Interjúk nőkkel 1991-ben, 1998-ban és 2001-ben).
Ausztráliában a szerződött nők körülményei, a magas
adósság hosszú távú törlesztése függő helyzetbe
lakatolja a nőket, és fokozza sebezhetőségüket a
prostitúció gengszterivel szemben.

A nők fizikai vagy mentális állapota nem érdekli a
tulajdonosokat. A nőknek akkor is el kell menniük
kliensekkel, ha betegek, depresszióban szenvednek,
menstruálnak vagy terhesek. Choy erről így beszélt:

„Egyszer csúnyán megsérültem, amikor az egyik kli-
ens vasrudat dugott fel a vaginámba, és ez 10 napon
át tartó erős vaginális vérzést, gyulladást és fájdal-
maz okozott. Az orvos arra kért, hogy pihenjek egy
hetet. Nem engedhettem meg magamnak, hogy eny-
nyi pénzt elveszítsek, hiszen csökkentik a bére-
nket, ha betegen otthon maradunk. A fájdalom, a rosszul-
lét és vérzés ellenére dolgoznom kellett, tudva azt, hogy
ez fokozta a fertőzések veszélyét. A kliens váltig
állította, hogy ez menstruációs vérzés, és panaszt tett
ellenem a tulajdonosnak. A tulajdonos hitt nekem, de
semmit sem tett a férfi ellen” (2001).

Egy másik nő, Tik, akit Pattayában egy szex-show
intézményben foglalkoztattak, a következőket mondta
el: „Egy alkalommal megvágtam magam, miközben
a pengéket húztam ki a vaginámból. Véreztem és
nagy fájdalmaim voltak. Azon túl, hogy ki kellett fi-
zetnem az orvosi költségeket, a tulajdonos azt mondta,
csökkentik a béremet, ha másnap nem megyek be
dolgozni. Beteget jelentettem.” (Beszélgetés 2001-
ben). Patricia Green, a Rahab Rendek Igazgatója
Bangkokban a következőkről számol be: „Meginter-
júvoltam olyan lányokat, akiket az eszméletlenségig
összeverték azért, mert a menstruáció alatt megta-
gadták a munkát.” Az intézmény előírásaihoz való
alkalmazkodás megtagadását erőszakkal büntetik.

Fontos elmondani, hogy a prostitúcióban biztosított
szexuális „szolgáltatás” nem egyszerű rutinszex, ha-
nem perverz, brutális szex, amelyre a férfi ak vagy
nem képesek feleségükkel, barátnőjükkel, vagy ve-
lük ilyen aktusokat nem kívánnak folytatni. A „szol-
gáltatások” között szerepel egy kliens és több nő
szexuális viszonya, a nő testének összekaszabolása
borotvapengéekkel, a nők szíjjakkal való kikötése az
ágytámlákhoz, ostorral való megvesszőzésük mind-
addig, amíg hurkák nem keletkeznek testükön, a nők
melleinek brutális harapdálása, a nő kényszerítése,

hogy mindaddig vesszőzze a klienszt, míg az el nem
kezd vérezni, vagy hogy rávizeljen és ráúritkezzen a
férfi ra. Eőfordul, hogy veszélyes tárgyakat helyeznek
fel a nő vaginájába, vagy egy vödör vízbe nyomják
a nő fejét és élvezik hogy a nő fulladozik és köpköd
(D’Cunha, 1991; beszélgetések thai és fülöp-szige-
teki nőkkel, 1991-ben és 2001-ben).

A prostitúcióban részt vevő nőket gyakorta „munka
közben” erőszakolják meg, vagy olyasmire kényszer-
ítik őket, amelyek túllépnek a klienssel kötött meg-
állapodáson. Például, ha a nőnek egy klienszt kell ki-
szolgáltatnia, ezzel szemben a kliens számos barátjával
együtt csoportos erőszakot követ el rajta; előfordul,
hogy egyáltalán nem fizetnek, vagy nem az előzete-
sen kialkudott összeget fizetik meg; orális vagy egyéb
típusú szexet követelnek, miközben a megállapodás
csak hagyományos szexről szólt. A nők többsége
nem vesz igénybe semmilyen segítséget, nem tesz
rendőrségi feljelentést nemi erőszak esetén, mivel
tudják, azt mondanák nekik, hogy csak azt kapták,
amit megérdemeltek.

A nők jellemző reakciója a kliensre az undor, a féle-
lem, a harag, a közöny, a jókedv és a szex élvezet-
ének megjátszása, szerepjátszás és a kliens alanta-
sabb vágyainak kiszolgálása. Eőfordul, hogy a nők
kigúnyolják a klienseket, akik bedőlnek a megjátszá-
saiknak. A nők jövedelemforrásnak tekintik a klienszt.
Egyes nők vonzóknak találnak bizonyos ügyfeleket,
és szerelmesek lesznek. „Azok a prostitúcióban részt
vevő lányok, akikkel beszéltem, torz elképzelésekkel
rendelkeznek a szexről” – mondja Patricia Green.
„A nemi aktust gusztustalannak tartják, és a megté-
vesztéssel, fájdalommal és erőszakkal asszociálják.
A szexuális tevékenységet kevesen azonosítják be a
szerelemmel és gondoskodással, és szimplán gazda-
sági csereként tekintenek rá.”

A nők megalázva érzik magukat, amikor úgy kezelik
őket mint egy darab húst. Tehetetlennek és kiszol-
gáltatva érzik magukat. „Még akkor is, ha tudatosan
vállalod a prostitúciót, vagy nincsenek rendszeresen
brutális klienseid, nagyon nehéz megszokni, hogy
minden nap egy csomó idegen férfi tapogatja és dő-
ködi a testünket. Ezenkívül az állandó behatolással
járó szexuális érintkezés kényelmetlen és fájdalmas.
Ezért ki kell találnunk a saját módszereinket, amelyek
ezt kibírhatóvá teszik” – állítja Thiem (2001).

A kliensztől és a szexuális aktustól való disszociá-
ció a prostitúcióban levő nők által nagyon gyakran
alkalmazott túlélési technika. „Minden szexuális kö-
zösülés előtt rettegek az ügyfél brutalitásától vagy
attól, hogy felszedek valamilyen betegséget. Megpró-
bálom kizárni ezeket a gondolatokat és a családom
nehéz helyzetére gondolok, különösen anyámra, aki
egy idegromcs és arra a jövedelemre, amely szüksé-
ges ahhoz, hogy fenntartsa a családomat” – mondja
Choy. „Arra a napra gondolok, amikor meg akarom
a célösszeget és hazatérhetek” – mondja Mon (2001,
1998). A túlélés egyéb módszerei az alkohol és a
kábitószerek, továbbá a kísérlet arra, hogy elkerüljék a
mély csókot, a behatolással járó és az orális szexet.
Sr. Supaporn, Fountain of Life Center, Pattaya, min-
dehhez hozzáteszi, hogy „Egyes lányok ragaszkod-
nak az óvszer használatához, vagy kidolgoznak olyan
módszereket, amelyek segítségével a kliens tudta
nélkül csúsztatják fel az óvszert, és ezt nem csupán
a betegség vagy terhesség megelőzéséért teszik, de

azért is, hogy elkerüljék a bőrérítkezést. Ily módon biztosítják a fi zikai és érzelmi elkülönülést valamint személyük integritását” (Interjú, 2001). Dah megerősíti mindezt: „amikor egy óvszer elszakad, rohanok mosakodni, nemcsak azért, hogy védjem magam a betegség és terhesség ellen, hanem azért is, mert úgy érzem, fi zikailag és morálisan is bemocskoltam magam.”

Sr. Supaporn leszögezi:

„Vannak, akik úgy védekeznek, hogy jól öltöznek, hogy jól érezzék magukat, és jobban nézzenek ki, mint az egyszerűbben öltözködő nők. A klienseik számáról és a tőlük kapott bókokról dicsekszenek, arról álmodoznak, mit fognak csinálni a megkeresett pénzzel, és igyekeznek megfelekedezni a fájdalomról. A megkeményedett nő, aki azt a látszatot igyekszik kelteni, hogy élvezzi a prostitúciót és ő a legkeményebb az utcán, nem kevésbé áldozat. Reakciói valójában a védekező és túlélési mechanizmus része, mindez csupán mankó az egónak és az önbecsülésnek” (2001).

„A lányok gyakorta válnak érzéketlenné” – jelenti Patricia Green. „Olyanokat mondanak, hogy »Nem érdekel többé, mi történik velem, vagy ennél rosszabb most már nem történhet velem«. Csak arról beszélnek, mi történik másokkal. Sokan azok közül, akik már kikerültek a prostitúcióból, gyakran nem képesek felidézni életüket a prostitúcióban és nem emlékeznek egyes eseményekre, amelyek abban az időszakban történtek” (2001).

A NŐK EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁBAN ÉS KÖZÉRTETÉBEN BEKÖVETKEZŐ VÁLTOZÁSOK

A munkában eltöltött hosszú órák, a pihenés hiánya, a nem megfelelő táplálkozás, a nem megfelelő higiénia, a szadizmus és brutalitás állandó jelenléte prostitúcióban levő nők és gyermekek életében fogékonnyá teszi őket számos egészségügyi és közérzeti problémára. A gyakran előforduló betegségek a tbc, a vérszegénység, a hepatitis-B, valamint a nemi úton terjedő betegségek (STD), többek között a krónikus szifilisz, gonorrhoea, herpesz, nőgyógyászati betegségek, például medencegyulladás, méhgyulladás, fehérfolyás, hüvelygyulladás és irritáció, hüvelyi vérzés, amelyet érzékenység és a túl sok szexpartner okoz, méhnyakrák; fi zikai sérülések, például vágások, zúzódások, horzsolások, mozgásszervi sérülések, szélsőséges esetekben csonkolások és gyilkosságok (D’Cunha, 1991; beszélgetések prostituált nőkkel, 1991, 2001; valamint Sr. Supaporn, Fountain Life Center és Khun Anong, Pattaya Rak Medical Center, 2001).

Prostituált gyermekek esetében végbélrepedés, belső és külső sérülések, elégtelen záróizom-működés, szétzaggatott, szétrepedt hüvely és méh, perforált anális és hüvelyfalak, hashártyagyulladás, nemi betegségek, szétszagotott és megcsonkított testrészek, a kankós mandulagyulladás okozta krónikus fulladás, és a bekövetkező halál azok a problémák, amelyek nagyrészt a felnőttek gyermekekkel létesített szexuális kapcsolatából fakadnak. Azok a kislányok, akik teherbe esnek, gyakorta nem bírják kihordani a magzatot vagy megszülni a gyermeket. Több napon keresztül vajúdnak, aztán meghalnak (D’Cunha 1991).

A fi atal lányok különösképpen ki vannak téve a HIV-fertőzés kockázatának. Nem képesek tárgyalni a szex feltételeiről. Az előzetes egészségügyi vizsgálatok is arra engednek következtetni, hogy minél fi atalabb egy kislány, annál vékonyabb a genitália nyálkahártyája a felnőtt nőkéhez képest. A hártya ily módon nem tud elegendő védelmet nyújtani a vírusokkal szemben, és kevésbé hatékony a nyálkatermelésben is, amelynek pedig külön immunfunkciója van (UNDP, dátum nélkül).

Illegális státuszuk miatt a nők nehezen férnek hozzá az egészségügyi szolgáltatásokhoz, amit még jobban nehezít az őket foglalkoztató intézmény illegális státusza, a költségek, valamint a hajsza a folyamatos szexuális aktusokra, az egészségügyi személyzet megvető magatartása, és a nők egészségügyi tudatosságának hiánya. Általában saját magukat kezelik vagy kuruzslóhoz fordulnak. Azok, akik nagyobb szabadságot élveznek, olcsóbb egészségügyi központokba, magánorvosi rendelőkbe, valamint állami kórházakba járnak. A nők rutinszerűen beveszik azokat a pirulákat, amelyeket az intézményben kapnak vagy recept nélkül megvehetnek a gyógyszerárban, hogy elnyomják a menstruációjukat és elkerüljék a terhességet, hogy folyamatosan dolgozhassanak, rövidebb időn belül fi zethessék meg az adósságaikat, pénzt takaríthassanak meg és hogy elkerüljék a tulajdonosok haragját. Gyakran teszik ki magukat nem biztonságos és saját maguk által előidézett vetéléseknek magzatelhajtó gyógyszerek használatával, de előfordul a megtaposás és hasuk öklözése is (Interjúk Japánba szállított thai nőkkel, 1991, 1998, 2001). Thiem elmondása szerint: „Bevettem néhány gyógyszert, melyek 14 óra alatt részleges vetélést okoztak. Végül elmentem egy klinikára, ahol az orvos leszívást alkalmazott. Az abortusz után három nappal álltam munkába, de két héten belül kórházba kerültem súlyos alhasi fájdalmakkal. Az orvos azt mondta, hogy méhgyulladásom volt” (2001). Sr. Supaporn szerint: „Az abortuszt követően számos nő akut belső vérzésben szenved, és tudok egy olyan nőről, aki meghalt, miután megkísérelte elindítani a vetélést a terhesség ötödik hónapjában”. (2001)

A nők többsége rendkívül felületes ismeretekkel rendelkezik a nemi úton terjedő betegségekről és ezen belül az AIDS-ről. Tudják, hogy bele lehet halni az AIDS-be, és hogy a védekezés egyik lehetséges módja, hogy ragaszkodjanak a kliens kondomhasználatához, esetleg női kondomot használjanak. A férfiak többsége nem használ kondomot, mivel ragaszkodnak ahhoz, hogy ez csökkenti a szexuális élvezetet. A nők, beleértve a vendéglátóiparban dolgozó nőket, állítják, hogy nem elég jók az alkupozícióik a kondomhasználat biztosítására, és az intézmények működtetői nem teszik kötelezővé a klienseknek az óvszerhasználatot. Nagyon magas a kondom szakadásának az aránya, aminek a gyenge minőség és a szakszerűtlen használat az oka. A női kondomokat ritkán használják, mivel ezek kényelmetlenek és drágák (Interjú prostituáltakkal, 1991, 1998, 2001).

A nőket nemcsak az HIV-fertőzés veszélyének vannak kitéve a kliensek viselkedése miatt, hanem másfajta sérelmeket is el kell szenvedniük, vélt vagy valós HIV-állapotuk miatt. Ezek közül néhány:

- A HIV-fertőzött, illetve teljesen kifejlődött AIDS-es nők és gyermekek megbélyegzése.

- A kötelezővé tett HIV-szűrés vagy a szűrésbe való tájékozott beleegyezés hiánya. Mindkettő erőszakos és egyáltalán nem hatékony eszköz a fertőzés terjedésének megfékezésére.
- A kötelezővé tett szűrés diszkrimináció a prostitúcióban levő nőkkel és gyermekekkel szemben. A kötelező szűrés hivatalos indoklása nem más, mint a kliensek higiénikus nőkkel való ellátása a közegészség érdekében. Közben azonban a klienseket, a szexuális intézmények tulajdonosait és vezetőit nem vetik alá a kötelező szűrésnek, holott a férfi től a rőnek átadott fertőzés előfordulása sokkal gyakoribb, mint a fertőzés nőtől a férfinak átadott változata (Human Rights Watch, Global Report on Women's Human Rights, 1995).
- A teszteredményeket vonakodnak kiszolgáltatni pácienseknek, még akkor is, amikor a páciensek ezt kifejezetten igénylik.
- Nem megfelelő szűrés előtti/utáni tanácsadás, vagy ennek teljes hiánya.
- Eltérő standard alkalmazása nőkre és férfiakra az adatok bizalmas kezelése tekintetében. A bizalmas adatkezelés hiánya és köztisztviselők könnyű hozzáférése a nők adataihoz azzal a következménnyel jár, hogy a nyilvánosházak üzemeltetői tudomást szereznek a szűrések eredményeiről. Ezeket az ismereteket kihasználva, kirúgják a fertőzötteket, és profit maximalizálás céljából „tisztá lányokat” hoznak be, akikért magasabb árat számolnak fel. Az HIV-pozitív és ezért a thai bordélyokból kirúgott burmai lányok és nők vészőfutása folytatódik a határ burmai oldalán. A burmai kormány megbünteti őket az engedély nélküli kivándorlásért, a prostitúcióban való részvételért, valamint azért is, mert HIV/AIDS-fertőzötté váltak (Human Rights Watch, 1993).

A prostitúcióban levő nők és gyermekek súlyos pszichológiai traumákat is elszenvednek, ami a stressz, a depresszió, a túlzott emocionális kötődés tüneteiben, valamint fi gyelemfelkelő viselkedésben és tájékozódási zavarban mutatkozik meg. Csökkent tanulási képességek, a fi gyelem és emlékezet rövid távra való korlátozódása, feledékenység és a koncentráció hiánya a legegyszerűbb feladatok elvégzése során, az álomba vagy fantáziálásba menekülés, motiválatlanság az alternatívák végiggondolására, döntéshozatalra, vagy erőfeszítésre annak érdekében, hogy megtervezzék a jövőt, annak ellenére, hogy tanulni és dolgozni kívántak – ezek a dezorientáció megmutató jelei. Úgy tűnik, hogy kevésbé érzékelik a múltat és jövőt, és kizárólag a jelenhez kapcsolódva tudnak létezni, ami a menekülés egy formája is lehet és súlyos trauma eredménye (Interjú, Patricia Greenel, 2001).

A pszichológiai zavarok megnyilvánulásának egyéb lehetséges formái az álmok, a hisztéria, rémlátomások arról, hogy ismételt eladják, megtámadják, üldözik a személyt, továbbá az álmatlanság, a józan gondolkodás képességének elvesztése, viszolygás a férfi aktól és a szexuális aktustól, félelem az erőszaktól, félelem attól, hogyha pénz nélkül tér haza, megverik és ismételt eladják, félelem az új gondozóktól és hatósági emberektől, bizalmatlanság és gyanakvás az emberi kapcsolatokban, a másikkal való megbízás nehézségei, agresszió, harag azokkal szemben, akik becsapták, bántalmazták, eladták,

erős vágy ezeknek az embereknek a megbüntetésére, végül pedig destruktív magatartás és öngyilkosság. Szépitőszerekkel, ruhákkal és ezek kiegészítőivel, valamint általában a fizikai megjelenéssel kapcsolatos obszesszió; a férfi ak alantasabb indulatainak folytonos kiszolgálása, az állandó sóvárgás a férfi aktól kapott elismerésre, szerelemre és házasságra; az identitás rutin váltakoztatása: a nappali „egyenes, tiszteletre méltó anya” szerepéből az éjszaka leple alatt nyilvánosházakban „titokban prostituált nő” szerepébe – mindez folyamatos nyomást jelent, amely károsan befolyásolja a prostitúcióban részt vevő nők egészségét és közérzetét (Beszélgetések prostituáltakkal; 1991, 1998, 2001; Sr. Supaporn, Fountain of the Center; Sr. Meg Gallagher, Catholic Commission for Migration; Patricia Greene és munkatársak, Rahab Ministries, 2001).

Patricia Green jelentése szerint „A gyermekeknél az értékek és a családi kapcsolatok összezavarodnak, és a gyermekek többsége az elutasítottság, és a családjukkal szemben érzett belső konfliktus jegyében nőnek fel. Nem képesek összeegyeztetni a szülői szeretetet azzal, hogy a szülők eladták őket a pokolba”. Gyakran hallani a következőket: „Ha a szüleim szerettek engem, hogyan fordulhatott elő, hogy eladtak engem ebbe az életbe. Ezek a lányok elvesztették gyermekkorukat, ezeket a lányokat belekényszerítették egy a felnőtt életbe, elvesztették ártatlanságukat, testüket, énjüket – elvesztettek mindent, és nincs jövőjük.” Ahogy azt Ah Sor fejezte ki: „Úgy érzem, mintha a szívem kiment volna belőlem.”

A SZEK ÉS SZEKUALITÁS A PROSTITÚCIÓBAN

Hogy teljes egészében megérthessük a prostitúció és szexüzerkedés egészségre és közérzetre gyakorolt hatását, és azt, hogy az erőszak hogyan tartozik belsőleg hozzá a szexiparhoz, szükség van annak megértéséhez is, hogy mit jelent a szex és szexualitás a prostitúcióban, és mi az, ami meghatározza ezeket.

A szexualitás hagyományos társadalmi konstrukciói különbséget tesznek a férfi és női szexualitás között. Ezeket a különbségeket biológiai meghatározotaknak tekintik, és ezért egyúttal természetesnek és elkerülhetetlennek, azaz eleve elrendeltnek tartják. Ezekben a konstrukciókban a férfi testét és szexualitását erővel, nemzőképességgel, tisztasággal és kreativitással ruházzák fel, míg a női testet és szexualitást passzívnak, befogadónak, szennyezőnek és funkcionálisnak tartják.

A prostitúciót ideológiailag a férfi szexualitás egyetemességének, elkerülhetetlenségének és társadalmi szükségszerűségének patriarchális alaptézisre építik fel. A prostitúció létezésének hagyományos igazolásai úgy érvelnek, hogy az elfojthatatlan férfi szexualitás, melyet akadályoznak az önkifejezésben, végül ártatlan nők megerőszakolásához és a családi struktúra szétrombolásához vezethet. A férfi szexuális potencia ezért megköveteli a fi zetett, nyilvánosan szexualizált nők külön kategóriáját, annak érdekében, hogy megfékezzük azt, amit nem lehet beteljesíteni a szexuális önkifejezés társadalmilag törvényes keretei között, mint amilyen például a házasság is. A nők azért léteznek tehát szexualizált, áruvá változtatott

testként a prostitúcióban, hogy a férfi biológia érdekei és szükséglete a változatosságra, szexuális fantáziára és hegemoniára, beteljesedhessen a nők kisajátításában, boncolgatásában, szétszedésében, használatában és rongálásában. A prostitúció és a benne létező nő konstrukciója szentesíti a nők ellen elkövetett intézményes erőszakot – ezek azok az eszközök, amelyek szükségesek ahhoz, hogy kielégítsék a férfi szexualitásnak ezt az úgynevezett „megkerülhetetlen” jellegét. (D’Cunha, 1998b).

A prostitúcióban levő nők állítása szerint még a prostitúció standard aktusát is – különböző idegen férfiakkal való közösülést – erőszakként élik meg. Ezért kell érzelmileg disszociálni magukat, és ezért bocsátkoznak komplex eltérítő taktikákba, amely segít nekik megbirkózni a helyzettel és túlélni. Az ilyen jellegű szexuális tapasztalat, amely magába foglalja egy fi zikai és pszichés lény legintimebb részeinek különválasztását emócióitól és teljes személyétől, jellemzője a prostitúcióban levő nők tárgyiasításának és személytelenítésének. A nő a prostitúcióban elidegenedik saját szexuális intimitásától, szexuális élvezetétől, továbbá a teste és szexualitása feletti kontrolltól. Ugyanakkor a nő szempontjából a disszociáció lehet egy eszköz a férfi arrogancia és -uralom ellen, továbbá annak kivédése, hogy a nő összekapcsolja érzelmi életét a prostitúcióval.

A végső elemzésben a szexualitás a prostitúcióban végül is egy férfi tapasztalat. A férfi az, aki élvezi a pénz hatalmát, a hódítást, az ego és szexuális kielégülést; a férfi az, aki büntetlenül kiéli rögyűlletét. A férfi az, aki azzal álltatja magát, hogy ő a nő vagy számos nő szubjektív választottja. A férfi ak többféleképpen igazolják a nőknek ezt a fajta bántalmazását, beleértve azt is, hogy a prostitúciós szex része a férfi ak biológiai hajtóerejének, a férfi asság kifejezője, két személy belegegyezésével történik, és mindez része a velünk született kultúrának, egy olyan szexuális tapasztalat, amely a nők kérésére történik, akik élvezik ezt. A szexért való fi zetség szintén a lelkiismeret megnyugtatását szolgálja (Beszélgetések férfi vevőkkel egy Patpong és Pattaya bárban, 1991).

A férfi szocializáció és a -szexualitás társadalmi konstrukciója gyakran kölcsönhatásban van a férfi ak elidegenítő élet- és munkakörülményeivel, és ennek terméke egy atomizált, szétaprózott személyiség, szétört pszichével és érzelmekkel. Ez segíti az elidegenült szexualitás létrejöttét, és az egyre újabb fajta szexuális igények jelentkezését: újabb szexuális partnerek, a szex új formái, beleértve a perverz és erőszakos szexet, amellyel a férfi nemcsak a rőket sújtja, hanem amelyet saját magán is kipróbál (D’Cunha, 1997).

A férfi ak által követelt szexuális tevékenység bizonyos módozatai azt jelezhetik, mintha a férfi szeretne visszavonulni az elől a társadalmi nyomás elől, amely előírja, hogy alkalmazkodjon az agresszív férfi sztereotípiákhoz. Egy férfi még azokban a sadomazohista aktusokban is domináns szerepben érezheti magát, amikor a prostitúcióban levő nőknek kell szadista, erőszakos cselekményeket kimérnie a férfi ra. A kliens mindenhatóan érezheti magát, hiszen a maga által elrendelt fájdalomban és szenvedésben demonstrálja azt a mártíromságot, amelyet maga választott (Barry 1979). Az esetlegesen érzett büntudatot eltörli a kifizett összeg, amely rámutat a férfi ak emocionális és

szexuális szegénységére. A nők beszámolnak a saját viszonyulásukban bekeverkedő változásról, a kliens brutalizálásával szemben érzett kezdeti ellenállást és viszolygást felváltja a cselekmény élvezete. Egy Fülöp-szigeti prostituált nő a következőket mondta el: „A férfi aknak kijár egy alapos verés, az én testi sértettségem viszont megmarad” (D’Cunha, 1998b). A prostitúció elidegenedett és elszegényedett szexualitása mellett – amelyet a nőknek eleve meg kell tapasztalniuk – a kliensen gyakorolt erőszak élvezete a nő szellemének és pszichéjének további és másfajta eróziójáról is tanúskodik.

A prostitúcióban tapasztalható erőszak másik dimenziója a nők prostitúcióban való elértéktelenedésében látható. A feltevés szerint a női szexualitásnak pusztán funkcionális szerepe van a férfi szexuális élvezetében, a prostitúción kívül pedig a nemzésben is csak funkcionális szerepe van. Ugyanakkor azonban a női szexualitás jelentőségét leicsinyülésen keresztül megtagadják. A nők a prostitúcióban a férfi ak társadalmi és szexuális szükségleteként vannak bemutatva, és mégis úgy démonizálják őket, mint a szükséges, nem kívánatos rosszat, mint a társadalmi gonoszt, mint mételyt a társadalom testén. Ezért a prostitúcióban részt vevő nők azok, akiknek viselni kell a társadalmi elutasítás terhének legjavát, és akik igaztalanul vannak kinevezve a bűn és promiszkuitás letéteményeseiként, olyanként, akik veszedelmet jelentenek a fennálló hitvesi és családi normákra, eltérnek a nők számára előírt társadalmi és szexuális szabályoktól, korrumpálják a köz morális érzékenységét és végül a mocskok, a szenny, a fertőzés és a betegség hordozói.

A prostitúcióban levő nő „veszélyes, szennyező és fenyegető rossz”, akinek testét és szexualitását a szélesebb közösség és a társadalom érdekében ellenőrizni és szabályozni kell. Mialatt hangsúlyozzák a prostituált nő funkcionálisitását, és létezését bizonyos értelemben ösztönzik és tolerálják, a létevel járó kényelmetlenséget oly módon kezelik, hogy a prostituáltat a társadalmi lét szélére igyekeznek helyezni, hátsó sikátorokba és zárt ajtók mögé számúzik, ahol a nyilvánosság tekintetétől távol ellenőrizhetik, szabályozhatják és tehetik láthatatlanná (D’Cunha, 1998b).

Ily módon a nőket két, különböző kategóriába sorolják, amelyek egymással ellentétben állnak: létezik az otthonhoz kötött feleség, aki a társadalmi és biológiai reprodukcióért vállal felelősséget, és a nyilvánosan szexualizált nő, aki egyszerre szexuális csábító és a szexuális élvezetek biztosítója. Ezek a merev szerkezetek áthatják a nők és férfi ak egyéni és kollektív tudatát, ily módon teremtve nagyon korlátozott és torz értelmezést arról, hogy a szex és test vonatkozásában mit jelent a tiszta és tisztátalan, erkölcsös és erkölcstelen, természetes és offenzív.

Az állami struktúrák, a törvények és az állami politika megerősítik a nőkre és a női testre vonatkozó fent leírt társadalmi felfogást, amint az látható a prostitúció törvényi szabályozásában, amelyben csak a prostitúcióban lévő nő kriminalizálódik mint szexuális elkárhozott, aki megsérti az ideálisnak tekintett női lét társadalmi előírásait (D’Cunha, 1987, 1991, 1992). A prostitúcióban levő nőkről kreált sajátos felfogás, láthatatlanságuk, szociális, erkölcsi, jogi kirekesztésük és elszigetelésük, oly módon fonódik össze, hogy

fokozza elnyomásukat és az elrejtésükre való törekvéseket. Ez fokozza a nő függőségét és a szexipar szervezőinek és kontrollálóinak való kiszolgáltatottságát.

A nőknek ez a fajta személyi, társadalmi és szexuális ellehetetlenítése többféle következménnyel jár:

- A prostitúcióban levő nők negatív azonosságadata és öntudata abból fakad, hogy az alárendelődés kultúrájában szocializálódnak és így nehéz magukat értékes, túlélésre érdemes emberekként felfogniuk (D’Cunha, 1998b).
- A gazdasági, civil, politikai, társadalmi, fizikai és szexuális jogok megsértése, amelyek az uralkodó szexista értékeken alapszanak, amelyek szerint a kereskedelmi célú szexuális tevékenységet végző nőnek nincs joga elutasítania a férfi szexuális igényeit, vagy meghatározni a nemi közösülés feltételeit, ily módon a prostitúcióban részt vevő nő ki van téve a férfi büntetlen nemi erőszakának. Azok a nők, akik állítólag „igent” mondtak a prostitúcióra, nem jogosultak arra, hogy „nemet” mondjanak a nemi erőszakra, és az elszenvedett erőszakért őket hibáztatják (D’Cunha, 1998b).
- Történelmileg a prostitúcióban részt vevő nőket szokták a fertőző nemi betegségek és napjainkban ezen belül az AIDS terjesztőiként megnevezni. Az ehhez kapcsolódó félelem lényege az, hogy a betegséggel fertőzött női test diszfunkcionálissá teszi a férfit, így támadva a termelékenységet és rongálva a társadalom szövetét. Ennek következtében a kormányok az évek során közegészségügyi intézkedésként igazolták a prostitúcióban lévő nők társadalmi és törvényi kontrollját, míg könnyed érdektelenséget mutattak a prostitúcióban lévő nők másfajta egészségügyi problémái iránt. (D’Cunha, 1998b).
- Korlátozza a nők erőfeszítéseit, hogy megszervezzék saját jogaikért való harcukat.

AZ ENGEDÉLYEZETT PROSTITÚCÍÓ KEDVEZŐTLEN HATÁSA AZ EMBERI KÖZÖSSÉGEKRE: MÁS ORSZÁGOK TAPASZTALATAINAK TANULMÁNYOZÁSA

A PROSTITÚCÍÓ TÖRVÉNYESÍTÉSE ÉS DEKRIMINALIZÁLÁSA: HASONLÓSÁGOK ÉS KÜLÖNBBSÉGEK

A történelem folyamán a kormányok a világ különböző országaiban több lábon álló stratégiákat dolgoztak ki az emberkereskedelem és prostitúció kezelésére, ezek közül a legáltalánosabbak a törvényi stratégiák. A prostitúció törvény által történő normalizálása – a törvényesített prostitúció vagy a közelmúltban a prostitúció dekriminalizálásának liberális követelése – vitatott kérdés. A törvényesített prostitúció a társadalom legitim szegmenseként intézményesíti a prostitúciót, egyúttal az állam szabályozásának és ellenőrzésének hatálya alá vonja azt. Ebben a rendszerben a prostitúcióban levő nőknek be kell jelentkezniük a kijelölt hatóságoknál és engedélyt kell kérniük a prostitúció gyakorlásához. Rendszeres és kötelező egészségügyi vizsgálatokon kell részt venniük, a nemi úton terjedő betegségek kiszűrésére. A prostitúcióban levő nőknek tartaniuk kell magukat az egyéb helyi szabályokhoz és ellenőrzésekhez, például csak meghatározott területeken működhetnek.

Az állami szabályok megsértése büntetésekkel jár. A nyilvánosházak működéséhez ugyancsak engedély kiváltása szükséges, amelyek meghatározott feltételekhez kötöttek.

A történelemben a törvényesített prostitúciót közegészségügyi intézkedésként igazolták a nemi úton terjedő betegségek megakadályozására. Mivel a nőket tették felelőssé a betegségek terjedéséért, ellenőrzésükre úgy tekintettek, mint a megfékezés eszközéire. Továbbá a törvényesített prostitúció arra a patriarchális előfeltevésre alapozza érveit, miszerint a prostitúció egy szükséges, egyetemes, elkerülhetetlen társadalmi rossz, hozzátartozik a férfi biológiájához, és ezért elkerülhetetlen az ártatlan nők szexuális integritásának megóvása, a családi struktúra megőrzése, a nemi úton terjedő betegségek és ezen belül az AIDS kontroll alatt tartása érdekében. A törvényesítést azzal is szokták igazolni, hogy ez kényelmes módja a prostitúció szegregációjának – a szemet bántó látvány felszámolásának – oly módon, hogy a nőket törvényes nyilvánosházakban gettósítják. A törvényesítés melletti további érvként szokták felhozni, hogy gátolja a szexipar terjeszkedését, csökkenti a prostitúció és a prostitúcióban levő nők stigmatizálást, és végül kiküszöböli szexiparban tevékenykedő szervezett bűnözést (D’Cunha, 1991; 1992).

A dekriminalizált prostitúció egy a közelmúltban kialakított pozíció, amely részben a törvényesített prostitúció korlátaira való válaszként merült fel, annak érdekében, hogy kiküszöböljék az állami ellenőrzéseket, amely a törvényesítés következménye. Gyökerei a liberális feminizmusban találhatóak, amely a nők tudatos, ésszerű választásaként kezeli a prostitúciót egy patriarchális, diszkriminatív módon strukturált munkaerőpiacon, és egyenlőségjelet tesz a prostitúció és az olyan, kifejezetten női „munkák” között, ahol jellemzően nőket foglalkoztatnak. A prostitúció dekriminalizálása mellett azzal érvelnek, hogy ily módon prostitúció értékes munkaként lesz elismerve, és a női autonómia, az önmeghatározás és az emberi jogok kifejezőjévé válik; ennek érdekében a prostitúciós vállalkozásokat és a nők harmadik személyek által történő foglalkoztatását ki kell vonni a büntetőjog és az állami rendelkezések hatálya alól, és ehelyett más vállalkozásokkal egyező módon a munkajog hatálya alá kell vonni ezeket; a fentiekhez hasonló módon kell eltörölni a nők állami ellenőrzését is. A dekriminalizáció mellett érvelők különbséget tesznek a szabadon és a kényszer hatására választott prostitúció, a felnőtt- és a gyermekprostitúció, továbbá a prostitúció és az emberkereskedelem között, és szükségesnek tartják az emberkereskedelem elleni, emberkereskedőket büntető törvények bevezetése mellett, azt hogy ezeket a törvényeket külön kell választani a prostitúciót összességében szabályozó munkaügyi törvényektől.

A prostitúció törvényesítése és dekriminalizálása által felvetett alábbi kérdések érdemelnek külön megfontolást.

- A prostitúció normalizálása mindkét megközelítésben – törvényesítés illetve dekriminalizálás – jóváhagy, szentesít egy olyan kizsákmányoló és elnyomó intézményt, amelynek forrása a nők történelmi sebezhetősége és alárendeltsége, és a férfi ak történelmi joga arra, hogy a tárgyként áruuljak

- őket szexuális használatra (D’Cunha, 1991, 1992; Sullivan és Jeffreys, 2000).
- A prostitúciónak iparként való normalizálása a termékek, szolgáltatások és piac fokozott expanzióját, diverzifikációját, és a kizsákmányolás újabb, brutálisabb és bizarrabb formáinak megjelenését eredményezik. A törvényesített szexipar – például Ausztráliában – nagyon gyorsan felismerte, hogy a nő hüvelye és ánusza mellett a nő összes reprodukív képessége is értékesíthető termék. A Prostitute’s Collective Australia c. folyóirat 1999-ben megjelentetett egy A dolgozó leendő anya c. cikket, amelyben ismertette a terhesség előnyeit a prostitúcióban dolgozó nők számára. „A terhes nők az ügyfelek új csoportjával találkozhatnak, olyanokkal akik számára a terhesség izgató. Ezenkívül, amennyiben ez a szolgáltatás rendelkezésre áll, a férfi ak meglepően magas száma találja izgatónak vagy megnyugtatónak az anyatej fogyasztását” (Sullivan és Jeffreys, 2000).
  - A normalizált iparágat nem lehet egykönnyen ellenőrizni, és a prostitúcióban levő nők sem változnak „tiszteletre méltó szakmunkásokká”, illetve nem csökkennek az őket érő káros hatások. A normalizálás egyszerűen elfogad egy intézményt, amelynek az a működési feltétele, hogy rendelkezésre álljanak olyan nem „háztartásbeli” nők, akiket szexre lehet használni, illetve arra, hogy a férfi ak bántalmazza őket és visszaéljenek velük. A normalizálás aláír egy intézményt, amely a szex és a női test kizsákmányolásából keletkező tőkefelhalmozás növekedésén alapszik. Minél brutálisabbak és bizarrabbak a szexuális aktusok, annál magasabb az ár és nagyobb az iparág nyeresége. Ugyanakkor erőteljesebb lesz az ellenállás a nyereségcsökkentő büntetéssel és az olyan intézkedésekkel szemben is, amelyek minimalizálni kívánják a káros következményeket. A visszaélések elkövetői tiszteltre méltó, nagyhatalmú vállalkozókként fogják újrafogalmazni magukat, és amint ezek a normalizált struktúrák megerősödnek, elsáncolódnak, gyakorlatilag lehetetlen lesz megszüntetni a törvényesített vagy dekriminalizált prostitúciót (Sullivan és Jeffreys, 2000).
  - A dekriminalizálás nem kezeli megfelelő módon azokat a strukturális erőket, amelyek megszabják a nők prostituálódásának és prostitúcióban maradásának feltételeit, és végül a szabad/kényszerített prostitúció megtevesztő kategóriáit erőlteti. A szabad és kikényszerített prostitúció, a gyermek és felnőtt prostitúció, és az emberkereskedelem és prostitúció közötti különbségtétel mesterséges. Elmosódnak az összefüggések a prostitúció vállalására vonatkozó döntés és az ilyen „választást” közvetítő körülmények között (D’Cunha, 1997)
  - A prostitúció kortól függetlenül sérti az emberi jogokat, a nemek egyenlőségét, és károkat okoz a személyiségben. Létezhetnek azonban bizonyos különbségek az okozott kár mértékét és intenzitását illetően egyes személyek között, illetve a gyermekek és felnőtt nők között. Ezért korérzékeny intervenciókat kell tervezni. Azonban egy merev felnőtt-gyermek különbségtétel megerősíti azt a hibás nézetet, hogy a gyermekprostitúció kényszerített és káros, ezzel szemben a felnőtt prostitúció kölcsönös beleegyezésen alapuló tudatos vállalás és nem káros. A prostitúcióban maradás mellett „döntő” nők jogait úgy is meg lehet védeni, ha nem teszünk
- különbséget gyermek és felnőtt között (D’Cunha, 1997).
- Az emberkereskedelem és a prostitúció szorosan kapcsolódnak egymáshoz, hiszen az emberkereskedelem a nők és gyermekek prostitúcióba szállításának fő eszköze. A törvényesített prostitúció XIX. századi európai tapasztalata azt mutatja, hogy a prostitúció legalizálásával nő az emberkereskedelem. Ez pedig az emberkereskedelemre és a prostitúcióra vonatkozó törvények különválasztását – a dekriminalizált prostitúció körülményei között – neveltségessé teszi (D’Cunha, 1997).
  - A prostitúció törvényesítése meghiúsítja a kölcsönös, egyenlő, igazságos és erőt adó férfi–nő kapcsolatokat, és visszafogja az emberi közösségek fejlődését. Több fiú és férfi szocializálódik úgy, hogy számukra már normális gyakorlat lesz a nővel szembeni rossz bánásmód, és ez egyre inkább dehumanizálja a férfi akat. Egyre több lány és nő kerül be a prostitúcióba, válik erőszak áldozatává, és sérülni fognak a nők egyéni és közösségi jogai. Mi lesz az értelme, az értéke és a kimenetele a családban, a munkahelyen vagy utcán elkövetett szexuális zaklatás és erőszak elleni harcnak, ha a férfi ak megvásárolhatják a jogot ugyanezen a cselekmények elkövetésére a prostitúcióban levő nővel szemben? Mindaz, ami egy bizonyos környezetben, pénzcsere nélküli erőszaknak minősül, az egy másik környezetben ironikusan munkaként, élvezetként, az autonómia és önmeghatározás eszközeként normalizálódik, pusztán azért, mert sor kerül egy pénzügyi tranzakcióra.
  - A prostitúciót törvényesítő országok és államok tapasztalatai megmutatják hogy a normalizálás megfogalmazott célkitűzései nem tudnak teljesülni. A nők még szorosabb és szigorúbb ellenőrzés alá kerülnek, míg a nyilvánosházak menedzsmentjei a törvényesítés igazi nyertesei. A nevadai Mustang Ranch, amely ennek az államnak egy olyan megyéjében működik, ahol a prostitúciót törvényesítették, és amely az Egyesült Államok legnagyobb nyilvánosháza, megjelenését tekintve inkább hasonlít egy börtönre. A nőket továbbra is futtatók közvetítik abba a nyilvánosházba, ahol napi 12-14 órát „dolgoznak”, nincs joguk megválasztani a klienseiket, és erőszaknak és visszaéléseknek vannak kitéve. Hasonló a helyzet Németországban, ahol a prostitúció törvényesítése fokozta a regisztrált prostituált nők kiszolgáltatottságát, mivel fokozódott rendőri zaklatásuk. A nőket a tevékenységre kijelölt területen kívül akkor is letartóztatják, ha éppen nem a szóban forgó tevékenységet végzik. Az emberkereskedelem, a futtatás, a nők és gyermekek prostitúciója pedig tovább folytatódik (D’Cunha, 1991, 1992).
  - A törvényesített prostitúció Ausztráliában a szexipar terjeszkedésével járt, különösen az illegális prostitúció tekintetében. A Victoria állambeli Age c. napilap által végzett tényfeltáró riport megállapította, hogy a törvényes nyilvánosházak száma 40-ről 94-re emelkedett tíz év alatt, és ezzel egyidejűleg 84 escortügynökség is létrejött. A helyzet ironiája, hogy az igazi növekedés az illegális szektorban következett be. 1999-ben a több mint 100 engedély

nélküli működő nyilvánosház meghaladta a törvényes intézmények számát, mennyiségük tehát megháromszorozódott egy év alatt. A gyermekprostitúció, a nagyvállalkozások által prostituált nők sérelmére elkövetett visszaélések, a szervezett bűnbandák által folytatott nőkereskedelem – különösen a szegényebb országokból Ausztrália területére – egyre növekszik. Elítélt bűnözők – akiknek tiszteletre méltónak tekintett emberek falaznak – folytathatják üzleti tevékenységüket (Sullivan és Jeffreys, 2000).

DILEMMÁK GYAKORLATI KEZELÉSE

Miközben bíráljuk az emberkereskedelmet és a prostitúció intézményét, különbséget teszünk az egyén és az intézmény között és felismerjük annak szükségességét, hogy figyeljünk a prostitúcióban levő nők aggodalmaira – egy dilemma közepette találjuk magunkat. A dilemma lényege azokban a feszültségekben és komplexitásokban található, amelyeket az iparág kriminalizálása okoz – ez a kritika egyik gyakorlati megnyilvánulása –, valamint azokban a módszerekben és eszközökben, amelyekkel konkrétan lehet segíteni a prostitúcióban maradó nők jogainak védelmét. Alapszinten a problémákat az alábbiakban lehet összefoglalni:

- A kapcsolatfelvétel lehetőségének megteremtése az illegális intézményekben elzárva és rabszolgasorban tartott nőkkel, valamint jogaik védelme érdekében történő szerveződés ösztönzése.
- A kizsákmányoló harmadik fél büntetésének dilemmája: az intézmények bezárása egyfelől, a prostitúcióból kiugrani kívánó nagy számú nő által igényelt azonnali és kézzelfogható szociális-gazdasági alternatívák biztosításához szükséges erőforrások hiánya másfelől.
- A kizsákmányoló harmadik fél büntetésének dilemmája: az intézmények bezárása egyfelől, és számos oknál fogva a prostitúciót folytatni szándékozó, de harmadik személy ellenőrzését elfogadni nem kívánó nők aggodalmainak kezelése másfelől.
- A növekvő szexipar, a prostitúció és a szexuális kizsákmányolás egyre sokfélebb intézményi megnyilvánulásának – különösen az új információ- és kommunikáció-technológiákhoz kapcsolódó problémák – kezelése.

Nincsenek könnyű, mindenre kiterjedő megoldások. A válaszok keresése során azonban számítunk a prostitúcióban levő nők szervezeteinek és a prostituáltakkal foglalkozó civil szervezetek meglátásaival és kreatív gyakorlataival a különböző országokban, amint azt a következőkben leírták és elemezték (A megbeszélések résztvevői: Prerana, Saanlap és a Joint Women's Programme, India, 2001).

AZ ELLENŐRZÖTT NYILVÁNOSHÁZAKBAN LEVŐ NŐK MEGSZERVEZÉSE JOGAIKÉRT A PROSTITÚCIÓ INTÉZMÉNYÉNEK BÍRÁLATÁVAL EGYIDEJŰLEG

A Prerana, a Saanlap és a Joint Women's Programme (JWP) három olyan civil szervezet, amely Indiában Kamathipura (Mumbai), Sonagachi és Kallighat (Calcutta) és G.B. Road (Delhi) piroslámpás negyedeiben prostitúcióban levő nőkkel foglalkozik.

A Prerana sikeresen kezdeményezte egy prostituáltakból álló szervezet létrejöttét, melynek magja 20-30 főből áll, és a nagyobb közvetlen megmozdulásokban közel 200 főt képesek mozgósítani. A fent megnevezett három szervezet ellenzi a prostitúció legalizálását és dekriminalizálását, és a gengszterek által ellenőrzött nyilvánosházak negyedeiben rabszolgakörülmények között tartott nőkkel (és a prostitúcióban levő nők gyermekeivel) foglalkoznak. Mindhárom civil szervezet 15 éves történetre tekinthet vissza, és azóta dolgoznak kijelölt területeiken. Annak idején azért vágtak bele ebben a tevékenységbe, hogy a prostitúcióban levő nők gyermekeinek gondjait kezeljék, az alábbi okok miatt:

- A gyermekek rendkívül sebezhetőek.
- A szigorúan ellenőrzött nyilvánosházi prostitúcióban csak arra volt lehetőség, hogy a gyermekekkel foglalkozzanak – a nőkkel nem tudtak. Tizenöt évvel ezelőtt gondolni sem lehetett arra, hogy nyilvánosházakban tartott nők között szervezkedjenek.
- A gyermekekkel való foglalkozást nem tekintik fenyegetőnek a nyilvánosházakat működtető személyek.
- A gyermekekkel végzett munka a második generációs prostitúció megelőzésének egyik lehetséges módja.
- A nőket csak a gyermekeken keresztül lehetett megközelíteni, ha erre egyáltalán volt mód.

A gyermekekkel végzett munkába beletartozott a gyermekek beiratása a helyi iskolába, napközitthonok működtetése számukra, valamint gyermekek elhelyezése ifjúsági szállókon, amennyiben ez szükséges. A nyilvánosházak tulajdonosait meggyőzték, hogy a nőket arra ösztönözzék, hogy iskolába küldjék gyermekeiket. A nőket egyenként közelítették meg a gyermekeken keresztül, ennek eredményeként fokozatosan kiépült egy bizalmi kapcsolat. A nők fokozatosan elkezdtek beszélni szükségleteikről, problémáikról és törekvéseikről. A legnagyobb gond számukra a gyermekek jóléte.⁵ A JWP ezenkívül még egészségügyi kérdésekkel is foglalkozik, többek között a nemi úton terjedő betegségekkel, többek között az AIDS megelőzésével, méghozzá a biztonságos szex gyakorlatának elősegítésével, amelyhez igyekeztek megnyerni a nyilvánosházak menedzsmentjének együttműködését. Ezeknek az intervencióknak egyik nem szándékos, de pozitív eredménye, hogy a nyilvánosházakat működtető menedzsment napjainkban már elismeri és tiszteletben tartja ezeknek a civil szervezeteknek a munkáját, és azt is felismeri, hogy a közvélemény jól ismeri ezeket a szervezeteket, amelyek kiterjedt kapcsolatokkal rendelkeznek.

Noha a gyermekekkel megkezdett munka folytatódik, a prostitúcióban levő nők szervezete, amely már megerősödött és egységesebbé vált, felvetett számos emberjogi kérdést és fellép a nyilvánosházak működtetőivel és a bürokráciával szemben.

- Olyan élelmiszerjegyek beszerzése, amelyek hozzáférést biztosítanak az olcsó állami rizs, cukor, üzemanyag megvásárlásához. A nők azt is követelték, hogy ezeket a kártyákat kizárólag az ő nevékre állítsák ki, és töröljék róluk a férfi futtatók és ingatlanulajdonosok nevét (Prerana és JWP).
- Tiltakoznak a nőkkel szembeni rendőri erőszak ellen, melyek a legkülönbözőbb formában nyilvánulhatnak meg: kenőpénz elfogadása panaszos ügyek

ejtésére, bírságok kivetése, verések, szexuális szívessegek kényszerítése, prostituáltak verbális bántalmazása. A tiltakozások a bántalmazókkal történő közvetlen konfrontálódás formáját öltötték, csoportos demonstrációkat szerveztek a rendőrökön, panaszt nyújtottak be a bántalmazók ellen (First Information Report). A tiltakozások eredményeként a rendőrség óvatosabban viszonyul ezekhez a kérdésekhez, nyilvánosan kértek bocsánatot az áldozattól és megtérítették az elszervedett sérülések orvosi költségeit, és új rendőröket helyeztek a szóban forgó helyszínekre (Saanlap és Prerana).

- A nők holmijainak és pénzének visszaszerzése a nyilvánosházak tulajdonosaitól. Kezdetben a fair play és igazság nevében próbálták meggyőzni a tulajdonost, hogy adjon vissza 8000 rupiát és minden holmiját egy nőnek, aki elhagyta a bordélyt. Miután kérésük nem talált meghallgatásra, csoportos demonstrációkat szerveztek. Ennek eredményeként a nyilvánosházak tulajdonosainak egy csoportja találkozott a civil szervezetek tisztségviselőivel, hogy tiltakozzanak a nők akciói ellen. A tisztségviselők úgy érveltek, hogy senkinek sem áll jogában visszatartani mások keresetét és mások tulajdonát. A civil szervezetek minden tekintetben támogatták a nőket. Végül az összes holmit és 6000 rupiát visszaadták. Az fennmaradó összeget kicsivel később szolgáltatották vissza (Prerana).
- Tiltakozásokat és panaszokat jelentettek be a rendőrségen a nyilvánosház-tulajdonosok és működtetők ellen a nyilvánosházakban tartott nők sérelmére elkövetett konkrét bántalmazások, valamint a gyermekprostitúció miatt.
- A prostitúcióban levő nők Kamathipurában információt kapnak (vagy segítenek panaszokat benyújtani) a nyilvánosházak menedzsmentje által elkövetett konkrét erőszakos cselekményekről vagy gyermekek nyilvánosházakban történő használatba vételéről. Ezen cselekmények miatt panaszt tettek a rendőrségen konkrét elkövetők ellen a nyilvánosházak működtetőinek soraiból. A Saanlap tagjai prostitúciótól mentes családok fiataljaiból álló csoportokkal dolgoznak és igyekeznek növelni a tudatosságot körükben az emberkereskedelemtől és prostitúcióról. Ezek a csoportok fi gyelemfelkelő bizottságokként is működnek, tájékoztatják a rendőrséget a nők ellen elkövetett erőszakos cselekményekről, gyermekek nyilvánosházakba való bevezetéséről, valamint azokról a nőkről és lányokról, akik szeretnék elhagyni a nyilvánosházakat (Saanlap és Prerana).
- Csatlakozás a nőmozgalmak megmozdulásaihoz az alapvető árucikkek árának indokolatlan emelése ellen. Kamathipurából közel 200 prostitúcióban levő nő csatlakozott az áremelés ellen szervezett demonstrációhoz – mely eseményt határkő átlépésnek nevezhetjük, hiszen olyan nők mutattak szolidaritást egymással, akik konvencionálisan polarizáltak. A Mumbai nőcsoportok hasonlóképpen támogatták a prostitúcióban lévő nők tiltakozásait a rendőrségi brutalitás ellen.
- A prostitúcióban levő nők jogi képzése (Prerana). Vannak olyan nők, akik kiléptek a prostitúcióból és személyzetként dolgoznak más Prerana projekteken Mumbaiban. A nyilvánosházakat működtetők minderre vegyesen reagáltak. Vannak, akik egyszerűen megengedték, hogy a nők részt vegyenek az összejöveteleken. Mások bántalmazták a nőket,

vagy tiltakoztak a civil szervezetek tisztségviselőinél a prostituált nők új öntudatossága miatt.

A reakciók egyelőre visszafogottak tűnnek. Ennek lehetséges oka, hogy miután a nyilvánosházak működtetői visszanyerték a nőkért kifejtett eredeti véltelát és jelentős nyereségre tettek szert, az ellenőrzés enyhül. Továbbá Indiában, ahol nagy becsben tartják a női érintetlenséget és súlyosan megbélyegzik a prostitúcióban részt vevő nőket, azok a nők, akik már eltöltöttek pár évet a prostitúcióban, nem tudják egykönnyen hátrahagyni azt. A nyilvánosházak működtetői pontosan tudják, hogy ezek a nők nem fognak könnyen kilépni. Egyelőre nem voltak olyan követelések, hogy zárják be a nyilvánosházakat vagy egy bizonyos nyilvánosházat, ami valódi kihívást jelentene a működtetők számára. Más működtetők napjainkban pragmatikusabbak, és engedtek azoknak a követeléseknek, hogy a nők gyűlésekre és piknikre járhassanak.

A helyzet azonban dinamikusan változik, és nem lehet tudni, mikor következik be egy erőszakos viszály.

A nyilvánosházak körzeteiben működő civil szervezetek sikeres működését az alábbi tényezők segítik:

- A területen folytatott sokévi munka, kézzel fogható eredményekkel.
- Nők és egyéb érdekcsoportok, többek között a térségben levő nem prostituált családok bizalmának megnyerése.
- Stratégiai közelítési pont a gyermekeken keresztül.
- A szervezeti vezetés és tagság a prostitúcióban levő nőknek jut, és nem pedig a nyilvánosház menedzsmentjének.

Az ilyen civil szervezetek tevékenysége a stratégiai gondolkodáson és politikai célszerűségeen alapszik, amely a prostitúció összetett és bonyolult realitásának lényegi megértésén nyugszik. A szervezetek különbséget tesznek a rövid és hosszú távú stratégiák között és egy folyamat részeként tekintik a különböző struktúrákat, kapcsolatokat és változásokat. Ezeknek a stratégiáknak egy része – mint például együttműködés keresése a nyilvánosházak menedzsmentjével abban, hogy a gyermekek iskolába járjanak, vagy hogy foglalkozzanak a nők egészségügyi problémáival, a menedzsment tevékeny részvételének keresése bizonyos kérdésekben, mint például az áremelések elleni tiltakozásban – úgy vette kezdetét, hogy a menedzsment és az egyes nyilvánosház tulajdonosok puhább érdekei ellen indítottak támadást. Ezek a rövid távú stratégiák, valamint tartózkodás az egyes konkrét nyilvánosházak bezárásának követelésétől (kivéve a törvényben szabályozott általános makroszintet) kompromisszumnak tűnhetnek. Ezekre azonban mindenképpen szükség van a szervezés kezdeti lépéseinél és szükségesek a hosszabb távú stratégiáknál, amelyeket erősebb kormányzati és civil szervezeti fellépésre és jobb kormányzati és civil szervezeti megelőzési, védelemből és reintegrációs tervekkel kell építeni, azon nők érdekében, akiket könnyebb beszippantani és kiszolgáltatni a prostitúcióban.

A NYILVÁNOSHÁZ BEZÁRÁSÁT KÖVETŐEN A PROSTITÚCIÓBAN MARADÓ NŐK AGGDALMAINAK KEZELÉSE

Indiában van néhány példa arra, hogy a prostitúcióban levő nők kisebb közösségekben élnek és folytatják működésüket külső kontroll és menedzselés nélkül, miután bezárták azokat a nyilvánosházakat, amelyekben ezek a nők korábban tevékenykedtek. További vizsgálatokat igényel, hogyan is működik ez a gyakorlatban. A gondjaik kezelésének egyik lehetséges módja olyan szervezetek létrehozása, amelyek jobb ellenőrzést és önmeghatározást biztosítanak saját életük és jólétük felett. Ez azonban nem térítheti el a prostitúció intézménye és a prostitúció létrejöttét és reprodukcióját előidéző számos és komplex erő elleni további harcot.

A FOLYAMATOSAN NÖVEKVŐ ÉS EGYRE INKÁBB ERŐSÖDŐ SZEXIPAR ELLENI FELLÉPÉS NEHÉZSÉGEI

Az állampolgárok bizottságainak nyomást kell gyakorolniuk nemzeti kormányokra és önkormányzatokra annak érdekében, hogy kemény lépéseket tegyenek a szexipar ellen, és hatékony megelőző, védelmi, támogató és reintegrációs intézkedéseket tervezzenek és léptessenek életbe a prostitúciónak kiszolgáltatott gyermekek és felnőttek érdekében. A prostitúció iránt jelentkező keresleti factor kezelése is nagyon fontos. Az ezen a területen alkalmazott kreatív módszerek közül említést érdemel a vevők tájékozottságának növelése és oktatása, ilyen például a SAGE által működtetett a Büntetlen Előéletű Program; a SAGE a prostitúcióban levő nők által és érdekében szerveződött San Franciscóban. A Hotline Foundation Bangkokban, Thaiföldön működtet egy telefonos segélyvonal szolgáltatást, ahová olyan férfi ak telefonálhatnak, akik erőszakot – beleértve a szexuális erőszakot – követtek el. Az alapítvány házon belüli tanácsadást nyújt, valamint átirányítási szolgáltatást, továbbá működtet egy TV programot, amelynek minden héten 1,5 millió nézője van. A műsorok meghatározó témája a nők elleni erőszak: ennek okai, a mítoszok, amelyek fenntartják az erőszakot, az erőszak hatásai, a sérelmek orvoslásának mechanizmusai, a nemek közötti humánusabb kapcsolatok iránti szükséglet.

Az internetes szexuális kizsákmányolás ellenőrzésének és szabályozásának egyik technológiai megoldása az a szoftver, amelynek használata lehetetlenné teszi a pornográf oldalak elérését. Egy ennél fenntarthatóbb megoldás azonban a gyermekek és fiatalok nem nemi jellegű tanításának biztosítása – tanítás az értékekről, a társadalmi nemekre érzékeny öntudat felébresztése, olyan szex és szexualitás oktatás, amely hangsúlyozza az érzékenységet, a kölcsönös tiszteletet és emberi tartást, és érdeklődést egymás gondjai iránt – otthon, oktatási intézményeken és a különböző médiákon keresztül.

Ezek olyan kísérleti kezdeményezések, amelyek a prostitúció normalizása nélkül célozzák meg a prostitúció bonyolult kérdéseit.

EGYÉB, TÖBB LÁBON ÁLLÓ BEAVATKOZÁSI FORMÁK, MELYEK MEGERŐSÍTÉSRE ÉS KONSZOLIDÁCIÓRA VÁRNAK

A prostitúció és emberkereskedelem komplex társadalmi-gazdasági és politikai háttere szorosan kapcsolódik a nagyobb regionális és globális fejlődési folyamatokhoz. Ezeket nem lehet pusztán „ragtasszal” és „szociális” problémaként, ad hoc mikro kezdeményezésekkel kezelni, mivel ezek nem célozzák meg stratégikusan és fenntartható módon a szegénységből és más ehhez kapcsolódó okokból fakadó sebezhetőséget, amely kiszolgáltatja az embereket a prostitúciónak és emberkereskedelemnek. Épp ellenkezőleg, a fentiek létrehozzák és megerősítik a prostitúciónak és emberkereskedelemnek való kiszolgáltatottságot.

A válasz erre:

- A fejlődés problémájaként kell tekintenünk a prostitúcióra és emberkereskedelemre, és a velük való foglalkozást a nemzeti, regionális, nemzetközi teendők napirendjére kell tűznünk.
- Biztosítanunk kell az egyensúlyt a prostitúciót és emberkereskedelmet követő azonnali segítségnyújtó beavatkozás és a hosszabb távú megelőző intervenciók intézkedések között.
- Integrálniuk kell a társadalmi nemek és emberi jogok perspektíváját az összes fejlesztésbe, minden prostitúcióhoz és emberkereskedelemhez kapcsolódó intervencióba.
- A prostitúcióba és emberkereskedelemben való beavatkozások elfogadtatása és bevezetése a nemzeti és helyi politikába, programokba, méghozzá integráltan és sok szektort összefogó módon. Ez a feladat érinti a kormány összes minisztériumát és osztályát, beleértve a nemzeti nőszervezeteket, amelyek vezető szerepet játszhatnak.
- Olyan mechanizmusok kifejlesztése szükséges, amelyek lehetővé teszik a programok végrehajtásának megerősítését és nyomon követését.
- Regionális és nemzetközi szinten összehangolt intézkedések szükségesek, melyek egy sor érdekcsoportot céloznak meg a származási, tranzit- és célországokban.

SAJÁTOS BEAVATKOZÁSOK

Az emberkereskedelem elleni beavatkozó intézkedéseknek olyan problémákat kell kezelniük, mint a prevenció, a védelem és támogatás, beleértve a visszavétést és letelepedést. Az alábbi megelőző stratégiák bírnak stratégiai jelentőséggel:

PREVENCIÓ: A NŐK ÉS LÁNYOK GAZDASÁGI MEGERŐSÖDÉSE, ÖNÁLLÓSODÁSA

A nők gazdasági érdekeit és gazdasági lehetőségeinek megteremtését szolgáló intervencióknak kezelni kell azokat nőket marginalizáló viszonyokat, amelyek a társadalmi nemek közti egyenlőtlenségekből fakadnak. Erősíteniük kell a nők hozzáférést a termelői erőforrásokhoz és piacokhoz, és gondoskodni kell a nők biztonságos, fenntartható és felfelé ívelő gazdasági mobilitásáról. A nők és lányok gazdasági megerősítésének biztosítania kell a nemek egyenjogúságát

a családban, a közösségben és a társadalom egészében. A jellegzetes beavatkozások a következőket tartalmazzák:

- A társadalom minden szintjén a nők által végzett fizetett és nem fizetett munkának a férfiak által végzett munkával egyenlő értékelése és elismerése.
- A makrogazdasági folyamatok és eljárások hatása – a társadalmi nemek vonatkozásában – a nők foglalkoztatására és üzleti tevékenységére és ezek elemzése.
- A nők bizonyos célcsoportjai által megfogalmazott speciális aggodalmak - melyek társadalmi nemi szerepeikből és a társadalmi nemek sztereotípiáinak hatásaiból fakadnak – integrálása a politikába, törvényhozásba és programokba.
- Piaci trendeknek megfelelő, és a nem hagyományos ágazatokban, az eddiginél jobb foglalkoztatási és üzleti lehetőségek biztosítása.
- Az intézményi szolgáltatásellátók szabályainak, eljárásainak, normáinak és gyakorlatának megreformálása annak érdekében, hogy a nők jobban hozzáférhessenek a tulajdonhoz és a gazdasági erőforrások feletti ellenőrzéshez, például földhez, hitelekhez stb.
- A magánszektor, a kormány, a civil szervezetek és egyéb intézményi szolgáltatásellátók közötti együttműködés kialakítása komparatív előnyök alapján. Bár a kormányok és civil szervezetek motiváltak arra, hogy a nők célzott csoportjait szolgálják, mindehhez hiányzik a piaci orientáció.
- Női termelők és vállalkozók képességeinek erősítése a termékfejlesztés, termelési folyamat, üzlet- és pénzgazdálkodás, információ-hozzáférés és marketing területén, beleértve a piac változásaira való hatékony válaszlépés képességét.
- A női érdekcsoportok megerősítése annak érdekében, hogy felismerjék és követeljék gazdasági jogukat, beleértve a foglalkoztatás révén fenntartható megélhetést, a szakismerethez, információhoz és piachoz való hozzáférést, a nemzetközi gyakorlat előírásaival összhangban, tiszteletben tartva az ILO egyezményeket és egyéb emberi jogi eszközöket.
- A területi társadalmi felelősségre és jó munkagyakorlatra vonatkozó irányelvek fejlesztése és érvényre juttatásának biztosítása, az emberi jogi szabványok és normáknak megfelelően.
- A családok és közösségek megfelelő tájékoztatása a társadalmi nemekről és jogokról, hogy átalakítsuk a nemi szerepekhez és a nők jogaihoz való viszonyulást, annak érdekében, hogy a nők fizetett és nem fizetett gazdasági hozzájárulásait elismerjük és támogassuk, továbbá, hogy csökkentsük a nők nem fizetett munkaterheit a házimunka megosztásának támogatásával.
- Olyan makropolitikai intézkedések, amelyek biztosítják az alapvető infrastruktúrát, mint például a biztonságos, tiszta és megfelelő vízellátást, a szociális szolgáltatásokat, amilyen például az ingyenes vagy támogatott gyermekgondozás, egészségügyi szolgáltatásokat stb., és olyan megfelelő és anyagilag megengedhető munkatarkékos technológiák alkalmazása, amelyek csökkentik nők háztartási-munka-terheit.

POLITIKAI ÖNÁLLÓSODÁS, MEGERŐSÖDÉS

- nők bejuttatása a fő társadalmi áramlatokba, oly módon, hogy delegáljuk őket a különböző szintű

formális és informális döntéshozó testületekbe; nők felkészítése politikai döntéshozó szerepek felvállalására.

- a vezetők és a bürokrácia képességeinek fejlesztése a transzformáló vezetés és irányítás irányába.
- a szavazók azon képességének fejlesztése és építése, hogy támogassanak egy ilyen vezetést, továbbá hogy számon kérjék a vezetőket és a végrehajtó hivatalos szerveket.

OLYAN OKTATÁS BIZTOSÍTÁSA, AMELY SEGÍTI A FENNTARTHATÓ MEGÉLHETÉS MEGTEREMTÉSÉT ÉS A RUGALMAS ÉLETSTRATÉGIÁKAT

- a nők, lányok és fiúk számára minden szintű formális és nem konvencionális oktatási lehetőségekhez való hozzáférés könnyítése és szélesítése.
- a jobb oktatás és a rendelkezésre álló munkavállalási lehetőségek összehangolásának biztosítása.
- a társadalmi nemekkel és emberi jogokkal kapcsolatos gondok és ezek kezelésének beépítése az iskolai és egyetemi tantervekbe (beleértve az emberkereskedelemmel kapcsolatos kérdéseket).
- Az életfenntartáshoz szükséges képességek és a rugalmas reagálás tanítása, amely határozottságra nevel és önvédelemre képez, és amely növeli a tudatosságot az emberkereskedők trükkjeinek, valamint a prostitúció és emberkereskedelem okozta károk felismerésére.

NEHÉZ KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT ÉLŐ NŐK ÉS GYERMEKEK SZOCIÁLIS BIZTONSÁGA ÉS VÉDELME

- Foglalkoztatási garanciarendszerek bevezetése.
- Támogatott vagy ingyenes gyermekgondozás, egészségügyi ellátás és oktatás biztosítása.
- Védelmi intézkedések, például tanácsadói támogatás, oktatás, alternatív intézményes, illetve otthonokban történő gondozás, közösségi támogatás veszélyben levő gyermekeknek.

JOGI STRATÉGIÁK

A törvényhozásnak kezdeményeznie, védelmeznie és érvényesítenie kell a prostitúcióban levő és az emberkereskedelem áldozatává vált személyek, különösen a nők és a gyermekek jogait, és ily módon hozzá kell járulnia a társadalmi nemek egyenlőségét megvalósító, jogokon alapuló kultúra megteremtéséhez. A futtatók és emberkereskedők hatékony felelősségre vonása visszatartó erővel bír és védelmezi az emberkereskedők hálójába került emberek jogait.

A szükséges teendők:

- A nemzetközi előírásokkal, adott esetben az ENSZ emberkereskedelemről szóló Jegyzőkönyvével összhangban módosítani kell a prostitúcióra és emberkereskedelemre vonatkozó nemzeti törvényeket, illetve be kell vezetni a hiányzó törvényeket.
- Ki kell alakítani az emberkereskedelem áldozatává vált személyek gyors azonosításának irányelveit.
- Szükség van a prostitúcióban levő személyek dekriminalizálására.
- Dekriminalizálni szükséges az emberkereskedelemben bekerült személyeket, különös tekintettel a tiltott határátlépés kényszerített voltára, az engedély nélküli

tartózkodás vagy az emberkereskedelem következményeként folytatott tevékenységekre. Az emberkereskedelem áldozataivá vált személyeknek lehetővé kell tenni, hogy helyzetükhöz kapcsolódóan elkövetett törvénysértő cselekmények esetén védekezésül felhasználhassák eladott státuszukat.

- Meg kell erősíteni a jogorvoslati intézkedések, valamint a fi zikai és pszichológiai felépüléshez szükséges társadalmi és gazdasági támogatás igénybevételeire vonatkozó lehetőségeket.
- Gondoskodni kell a megfelelő tanúvédelemről, amikor vádat emelnek a törvényszegőkkel szemben.
- Kutatni kell a célországban való letelepedés vagy harmadik országba történő áttelepítés lehetőségeit, hogy megelőzzék a megtorlás, illetve az újbóli eladás lehetőségét, amennyiben ennek veszélye fennáll.
- A gyermekek jogairól szóló egyezmény és az ENSZ emberkereskedelemről szóló Jegyzőkönyv rendelkezéseivel összhangban, különleges intézkedéseket kell biztosítani a gyermekek érdekében.
- Kriminálizálni szükséges a futtatókat és emberkereskedőket, büntetni kell a prostitúcióban, az emberkereskedelemben és a kapcsolódó tevékenységekben részt vevő köztisztviselőket.
- A törvényhozás eszközeivel gondoskodni kell a prostituáltak futtatásából és az emberkereskedelemből származó vagyontárgyak elkobzásáról.
- A törvényhozásba be kell építeni intézkedéseket a jogérvényesítés eredményesebbé tételéhez, nevezetesen:
  - (a) jogi ismeretek bővítése, különösen a sebezhető közösségekben, valamint a megfi zethető jogi segítségnyújtás elérhetőségének jobbítása;
  - (b) telefonos segélyszolgálatok és hatékony információs hálózati rendszerek kialakítása, nemzetközi összehangolás és együttműködés a támogatás igénybevételének megkönnyítésére, továbbá a futtatók és emberkereskedők felelősségre vonásában (beleértve a biztonságos tanúvédelmi programokat, és a tanúkat ösztönző innovatív eszközök bevezetését, a bizonyítékok biztosítása érdekében);
  - (c) fenntartható módon és eszközökkel jogi ismeretfrissítő tanfolyamok szervezése a törvényi végrehajtás alkalmazottainak, a társadalmi nemekkel kapcsolatos kérdésekre vonatkozóan, továbbá jogi továbbképzés, az emberkereskedők által eladott áldozatok azonosítására, az emberi jogi elvekkel és előírásokkal összhangban;
  - (d) a civil társadalom részvétele (beleértve az emberkereskedelem áldozatait) a törvényhozás előkészítésében, végrehajtásában és ellenőrzésében, és a kapcsolódó tevékenységek ellátásában oly módon, hogy ennek során az emberkereskedelem áldozatainak szükségleteire összpontosítanak;
  - (e) Számonkérés lehetőségét biztosító intézményi mechanizmusok bevezetése, amelyben részt vesz a civil társadalom is.

BIZTONSÁGOS MIGRÁCIÓ ÉS ÁLLAMPOLGÁRI JOGOK NŐK ÉS FIATALKORÚ LÁNYOK SZÁMÁRA

Ennek a kérdésnek két dimenziója van, az első olyan nemzeti fejlesztési stratégiákhoz kapcsolódik, amelyek tisztességes és fenntartható megélhetést és életlehetőségeket kínálnak, bővítik a közösség, különösen a lányok és nők számára kínálgató választási lehetőségeket. Ebbe beletartozhat a migráció,

a prostitúció és az emberkereskedelem veszélyének mérséklése. A második a társadalmi nemeken és jogokon alapuló olyan intervenciók csomagja, amely biztonságossá teszi a migrációt, és ez által megfékezi az emberkereskedelmet. Ezek a következők:

- A migrációra vonatkozó olyan nemre, korra, etnikumra stb. lebontott adatbázisok fejlesztése, amelyek információt nyújtanak az ágazatok munkaerő iránti keresletéről, kínálatáról, és a kifizetett pénzátutalásokról.
- A migráció költségeinek és hasznának tudatosítása a társadalmi nemek jogainak szempontjából az indulási állomás helyszínén, tájékozott döntéshozás érdekében.
- A nők felkészítése a potenciális kizsákmányolás elleni fellépésre, a társadalmi nemek és emberi jogok alapján történő orientációja és képzése elindulás előtt, amely az elérhető szolgáltatásokról és jogairól informálja őket, valamint arról, hol és hogyan lehet ezeket szükség esetén igénybe venni.
- A munkaerő-toborzó és utazási irodák tevékenységének szabályozása és számonkérésük mechanizmusainak fejlesztése, beleértve azokat, amelyek garantálják azokat a biztonságos élet- és munkafeltételeket, amelyek megfelelnek az emberi tisztelet és méltóság követelményeinek.
- Gondoskodás arról, hogy emberek, többek között az emberkereskedelem áldozatai jogosultak legyenek arra, hogy a menekültekre vonatkozó nemzetközi jogi előírásokkal összhangban menedékjogot kérjenek és kapjanak, többek között az újraszélesztés elkerülési-elvének hatékony alkalmazásával.
- A bevándorlási törvények és politika felülvizsgálata és harmonizációja a nemzetközi emberi jogi szabványokkal összhangban, valamint a bevándorló női munkaerő iránti igények felmérése a különböző ágazatokban.
- Bilaterális és multilaterális egyezmények létrejöttének támogatása bevándorló munkavállalók, különösen nők védelmében.
- Minimális nemzeti foglalkoztatási munkaügyi szabványok kötelezővé tétele hazai és külföldi bevándorló munkavállaló nők érdekeinek védelmében.
- Születésre, állampolgárságra és házasságkötésre vonatkozó megfelelő jogi okmányok biztosítása.

FÉRFIAKRA ÉS NŐKRE, TESTÜKRE ÉS NEMISÉGÜKRE VONATKOZÓ FÉRFIKÖZPONTÚ MEGGYŐZŐDÉSEK, ATTITÜDÖK ÉS GYAKORLAT ÁTALAKÍTÁSA

A prostitúció és az emberkereskedelem a keresletkínálat által meghatározott realitások. A prostitúció és emberkereskedelem áldozataivá vált emberek iránti kereslet csökkentése érdekében azokat az intézményeket kell megcélolni, ahová ezeket az embereket szállítják. A kereslet csökkentése érdekében eddig elsősorban visszatartó erővel bíró intézkedéseket kezdeményeztek a büntető és igazságszolgáltatási rendszeren keresztül; ezen belül szigorúbban ítélték meg a gyermekek szexuális kizsákmányolása és pedofília céljából folytatott emberkereskedelmet. Összességében hiányoznak azok a törekvések, melyek átalakítanák azokat a társadalmi nemekkel kapcsolatos sztereotípiákat, a férfi és női szexualitásról alkotott férfi elképzeléseket, attitűdöket és gyakorlatot, amelyek megteremtik és megerősítik a nők iránti keresletet a szexiparban és egyéb iparágakban.

Az ilyen szektorokban kialakuló kereslet befolyásolására alkalmas eszközök közül említést érdemel a társadalmi nemek és emberi jogok iránti érzékeny információ szolgáltatása, elemzés, szocializáció, tudatosító tájékoztatás, tanácsadás, a különböző szegmensekben és populációkban szervezett terápia, az alábbiak megkérdőjelezésére:

- A női létről a háziasság és függés függvényében való gondolkodás, míg a férfi létől aktív közszolgálati szereplőként való elképzelések uralma.
- A férfi nemiségől elfojthatatlan potenciaként, és a nőkről, mint a férfi szexuális önkifejezését jól kiegészítő tárgyáról való gondolkodás.
- A nő szexualitását passzívként leíró és szerepüket pusztán a házasságban történő szaporodásra, illetve a prostitúcióban betöltött szexuális szolgáltatásra korlátozó, széles körben átható konstrukciók.
- Az emberi szellem elidegenedése és elszegényedése kifejeződik az emberek és emberi kapcsolatok áruvá válásában és a növekvő mennyiségű emberi jogi sérelmekben. Ennek helyébe az emberi méltóság, az emberi jogok, a kölcsönösség és az érzékenység tiszteletének kell lépnie, minden emberi kapcsolatban.

A PROSTITÚCIÓBAN LÉVŐK VÉDELME ÉS TÁMOGATÁSA

Többek között: egyezmény az emberkereskedelem és mások prostituálásának kizsákmányolásáról és ezek felszámolásáról, 1949; kiegészítő egyezmény a rabszolgaság, rabszolga-kereskedelem és rabszolgatartáshoz hasonló cselekmények felszámolásáról, 1956. Nemzetközi egyezmény a civil és politikai jogokról, 1966; valamint egyezmény a nők elleni diszkrimináció minden formájának eltörléséről, 1979.

- Kormányközi bilaterális megállapodások szükségesek az emberkereskedelem áldozatainak védelmében. Thaiföld és Kambodzsa egy egyetértési memorandumot fogalmazott meg, amely megköveteli mindkét kormánytól a bevándorló munkavállaló nők jogainak védelmét/előmozdítását, továbbá biztonságos hazatelepítésükhöz való segítségnyújtást. Amennyiben aláírják, ez a megállapodás megteremt a két ország közötti jogi kereteket az emberkereskedők büntetőjogi üldözéséhez, illetve a bilaterális együttműködés egyesített munkacsoportjának felállításához (ECPAT Newsletter, 2001).
- Az emberkereskedők által eladott nőket úgy kell kezelni, mint az emberi jogok megsértésének áldozatait és túlélőit, és nem pedig mint „törvénytelen” bevándorlókat. 1999-ben Thaiföldön a Miniszterelnöki Hivatal, a Népjóléti Minisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság és civil szervezetek aláírtak egy egyetértési memorandumot (MOU) a nő- és gyermekkereskedelemmel foglalkozó hivatalok részére a gyakorlat közös irányelveiről. A követendő gyakorlatra vonatkozó irányelvek áldozatként határozzák meg az emberkereskedők által forgalmazott személyeket. Védelmeyezik, előmozdítják az ilyen személyek jogait, és ennek megfelelően kezelik őket. A MOU ugyanazokat a jogokat biztosítja a külföldi nőknek és gyermekeknek, mint a thaiföldieknek. A határ menti tartományokban a rendőrség és kórházi alkalmazottak, továbbá a népjóléti hivatalokban dolgozó szociális munkások és ügyéségi dolgozók számára tanfolyamokat szerveznek

a MOU rendelkezéseiről és azok alkalmazásáról (ECPAT Newsletter, 2001).

- A külföldön működő nagykövetségeken fókuszpontok létesítése az emberkereskedelem és prostitúció ügyeinek kezelésére.
- Alternatív megélhetési programok kezdeményezése ahhoz, hogy a nők valós lehetőségekkel rendelkezzenek a prostitúcióból való kilépéshez.
- A piaci keresletnek megfelelő képzés és képességfejlesztés biztosítása.
- Óvodai, oktatási, egészségügyi, jogi, tanácsadói szolgáltatások biztosítása a prostitúcióban levő nők gyermekeinek és a prostitúcióban lévő gyermekeknek. A Centre for the Protection of Children's Rights Foundation (CPCR) Bangkokban felállított három multidiszciplináris szakmai csoportot – orvosokból, ügyvédekéből, pszichiáterekből, tanácsadókból és jogászokból –, hogy foglalkozzanak a gyermekbántalmazási esetekkel. Ezek a szakmai csoportok rendszeresen találkoznak, hogy megbeszéljék az eseteket, és megosszák egymással az információkat és tapasztalatokat. A Dél-Thaiföldön megszervezett CPCR képzést követően a helyi gyermekgondozásban dolgozók nagyobb együttműködési készséget mutatnak a szociális esettanulmányaik során. Remélik, hogy ezeknek a tapasztalatoknak az alapján a multidiszciplináris együttműködést intézményesíteni fogják államilag irányított programok keretében az ország egész területén.
- Egészségügyi felvilágosítás és általános egészségügyi szolgáltatások megszervezése a prostitúcióban levő nők részére.
- A prostitúcióban levő nők körében a biztonságos szex gyakorlatának népszerűsítése.
- A kötelező HIV/AIDS-vizsgálatok betiltása.
- Az egyén egészségi állapotára vonatkozó adatok bizalmas kezelésének fenntartása. Ezeket az adatokat csak azoknak a nőknek szolgáltatás ki, akikre az adatok vonatkoznak.
- Önkéntes vizsgálat előtti és utáni konzultáció biztosítása.
- AIDS-gondozó központok létesítése nőknek.
- Olyan, bármikor szabadon látogatható központok létrehozása, amelyekben a nők megoszthatják egymással információikat, megbeszélhetik problémáikat és törekvéseiket, és konkrét támogatásban részesülhetnek.
- Reflexiók csoportmegbeszélések szervezése ezekben a központokban levő nőkkel a szexiparról és a nyilvánosházak szerkezetéről, tapasztalataikról a bordélyházakban, tevékenységeikről, élettelfogásukról, a testről/szexuálisról, megtakarításokról, pénzügyi tervezésről, megtakarítások befektetéséről.
- A társadalmi nemek problémái iránti érzékenységre nevelés.
- Önkéntes tanácsadás biztosítása nőknek, amely segít nekik újra meghatározni tapasztalataikat, meg hozzá a kizsákmányolás és túlélés felől, és nem pedig morálisan elítélhető cselekedetekként.
- Jogi segítségnyújtás és tájékoztatás a prostitúcióban levő nőknek olyan nyelven, amely mindenki számára érthető; a prostitúciónak áldozatul esett személyek kilétének és magánéletének védelme, tájékoztatása a bírósági és adminisztratív eljárásokról; annak lehetővé tétele, hogy a prostituált nők a büntetőeljárások során elő tudják adni saját vallomásaikat.

- Annak lehetővé tétele, hogy civil szervezetek a prostitúcióban levő nők nevében vallomást tegyenek.
- Biztosítani az egyén fi zikai biztonságát azokban az országokban, amelyekbe a nőket eladták.
- Kompenzáció biztosítása az elszenvedett károkért az emberkereskedők és egyéb elkövetők lefoglalt értékeinek felhasználásával.

HAZATELEPÍTÉS ÉS VISSZATÉRÉS

Az ENSZ emberkereskedelemről szóló jegyzőkönyve számos ilyen rendelkezést tartalmaz. Lásd az ENSZ Jegyzőkönyv az emberkereskedelem, különösen nő- és gyermekkereskedelem megelőzéséről, felszámolásáról, valamint az ezzel foglalkozó személyek felelősségre vonásáról, amely kiegészíti az ENSZ egyezményét a nemzetközi szervezett bűnözés ellen, 2000.

- A repatriálás legyen önkéntes.
- A repatriálás felelősségét annak az országnak kell viselnie, amelynek az illető személy állampolgára, vagy ahol az emberkereskedelem elkövetésének időpontjában állandó tartózkodási engedéllyel rendelkezik. Az országoknak biztosítaniuk kell a biztonságos és gyors repatriáláshoz szükséges költségeket.
- A repatriálásért felelős országoknak lehetővé kell tenni, hogy időben lehessen gondoskodni az utazási okmányok kiállításáról azok számára, akik nem rendelkeznek megfelelő okmányokkal.
- A repatriálás idején az országoknak megfelelő módon kell figyelembe venniük bármely törvényi eljárás státuszát, mely a személy eladott helyzetéből fakad.
- Azok az országok, ahová az emberkereskedők az illető személyt eladták, kötelesek gondoskodni a az emberkereskedelem áldozatainak elhelyezéséről és létfenntartásáról mindaddig, amíg azok repatriálásra/visszatérésre várnak.
- A repatriálásért felelős országoknak biztosítaniuk kell azt, hogy a repatriált nőket ne vegyék törvénytelenül őrizetbe, vagy ne kényszerítsék STD vagy HIV vizsgálatokra, illetve ne büntessék bármely más módon.

FELÉPÜLÉS ÉS REINTEGRÁCIÓ

- Kormányzatoknak és civil szervezeteknek gondoskodniuk kell megélhetési programokról, hitelezési konstrukciókról, egészségügyi szolgáltatásokról, tanácsadói és jogi szolgáltatásokról, hogy támogassák azoknak a megmentett nőknek és gyermekeknek a felépülését és reintegrálódását, akik segítséget kérnek a prostitúció elhagyására, illetve a prostitúció utáni élethez.
- A kormányzati és civil szervezeteknek együtt kell működniük azokkal a családokkal és helyi közösségekkel, ahonnan az emberkereskedelem áldozataivá vált személyek származnak, ily módon segítve elő a reintegráció folyamatát. A bangkoki Centre for the Protection of Children's Rights Foundation szociális dolgozói meglátogatják a prostitúcióból, illetve más súlyos körülmények közül kimentett gyermekek családjait, hogy felkészítsék őket gyermekeik elfogadására és megértésére, és ezáltal megkönynyítsék reintegrációjukat. A családokat szociális támogatásban is részesítik. Azokban az esetekben, ahol nincs mód arra, hogy a gyermekek visszatérjenek a családba, civil szervezeteken keresztül gondoskodnak a nevelőszülőkről, az intézményi

elhelyezéséről és a gyermekek formális/informális oktatásáról és szakképzéséről.

KUTATÁS ÉS JOGVÉDELEM

- A kormányzatoknak pénzügyi támogatást kell nyújtaniuk a kutatáshoz és jogvédelemhez, amelyek az alapját képezik az emberkereskedelem elleni eljárásmodoknak és programtervezésnek.
- Kormányzatoknak és nem kormányzati szervezeteknek időszakos értékeléseket kell készíteniük a projektek megvalósításáról, hogy segítsék növelni az eljárások és programok hatékonyságát.

Jegyzetek

¹Az STDs a szexuális úton terjedő betegségek angol kifejezésének elterjedt rövidítése: Sexually Transmitted Diseases. – a fordító megjegyzése

²1998-ban emberkereskedelem révén Melbourne eladott thai nőknek a Project respect dolgozói által egy meghallgatás során rögzített és lefordított vallomásai.

³Az hivatkozásban nem nevezik meg nyíltan Thaiföldet az elő videókonferenciás, gyermekek elleni szexuális bántalmazással kapcsolatban.

⁴1984-ben négy fi atal lányt adtak el emberkereskedők a Phuket városi nyilvánosházba, Dél-Thaiföldön. Mind a négyet az ágyukhoz láncolták, hogy ne tudjanak megszökni. Egy tűzvész során, amelyben leégett az egész ház, mind a négy lány szénné égett az ágyhoz láncolva. Személyes beszélgetések thai nőmozgalmi aktivistákkal az ISIS által a szegénységről és prostitúcióról szervezett nemzetközi kulturális csereprogram során 1991-ben.

⁵Az indiai prostituált nők egyik rendkívül fontos törekvése és igénye gondoskodni arról, hogy gyermekeik lehetőséget kapjanak egy másik életre, amely különbözik attól az élettől, amelyet nekik kellett elszenvedni. Tekintettel arra, hogy Indiában és Dél-Ázsia legtöbb országában nagy becsben van a női szüzesség, és a társadalom súlyosan megbélyegzi a prostitúcióban levő nőket, a nők feladják a reményt és belenyugszanak sorsukba.

Referenciák

Bangkok Post; 1991, More Thai Staff Held in Vice Racket, 20th February Thailand.

Bangkok Post; 1991; Thai Staff Members Arrested, 17th August; Thailand. Bangkok Post; 2001; Foreign Girls Undercut Thai Rivals; 11th February; Thailand.

Bangkok Post; 2001; European Prostitutes Lured into Drug Trafficking Sideline; 11th February; Thailand.

Barry, K., 1981, Female Sexual Slavery, Avon Books, New York.

Chutikul, S.; 1995; Women and Commercial Sex Trade in Thailand; Canadian Women's Studies Vol 15, No 2 and 3, Spring Summer.

Coalition Against Trafficking in Women, Asia Pacific; 1996; Trafficking in Women and Prostitution in the Asia-Pacific.

D'Cunha, J.; 1987; Prostitution in a Patriarchal Society: A Critical Review of the Suppression of Immoral Trafficking in Women and Girls Act (1956), Economic and Political Weekly, 7 November.

1991; The Legalization of Prostitution: A Sociological Enquiry into the Laws Relating to Prostitution in India and the West, Wordmakers, Bangalore.

- 1992; Prostitution Laws: Ideological Dimensions and Enforcement Practices, *Economic and Political Weekly*, 25 April.
- 1997; Prostitution: The Contemporary Feminist Discourse, in *Embodiment: Essays on Gender and Identity*, ed Meenakshi Thapan, Delhi, Oxford University Press.
- 1998a; Feminist Perspectives on Prostitution and Trafficking for Prostitution, in *Violence Against Women, Women Against Violence*, (eds) Kuchedkar and Al-Issa, Pencraft International, Delhi.
- 1998b; Women and Female Children in Prostitution: Their Health from the Perspective of the Political Economy of Women's Reproductive Labour and Sexuality; Paper Presented at the Tata Institute of Social Sciences- ILO Workshop on Women's Occupational and Reproductive Health, Research Evidences and Methodologies, TISS, 23-25, February, Mumbai.
- 1999; Prostitution and Sex Trafficking in Asia: Contentious Issues and Strategies for Action, Paper Presented at International Conference on Asian Dialogue on Trafficking in Women and Children: Toward the Strengthening of Intra-Regional Cooperation, 21-23, March, Tokyo, Japan.
- 2001; Trafficking from a Human Rights Perspective; Unpublished Paper presented by UNIFEM East and Southeast Asia Regional Office, Bangkok at meeting of the United Nations Working Group on Trafficking; UN Inter-Agency Project on Trafficking in the Mekong Sub-region; May.
- 2002; Gender Equality, Human Rights and Trafficking: A Framework of Analysis and Action; Paper Presented at Seminar on Promoting Gender Equality to Combat Trafficking in Women and Children organized by The Swedish Ministry for Foreign Affairs, The United Nations Development Fund for Women, in cooperation with United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, 7-9 October 2002, Bangkok.
- ECPAT Newsletter, June 2001.
- German Health Ministry; 1995; AIDS, Sex und Tourismous, Ergebnisse eine Befragung Deutcher Urlauber und Sex Touristen.
- Green P; 1994; Prostitution: Children The Victims, The Effects of Prostitution and Sexual Exploitation on Children and Adolescents; Unpublished Paper presented at a Conference on Women, Sexuality and Development, Sydney, Women's Studies Centre, Sydney University, November.
- Hughes D, 1999; The Internet and the Global Prostitution Industry, in *Making the Harm Visible: Global Sexual Exploitation of Women and Girls* (eds Hughes D and Roche C), Coalition Against Trafficking in Women, Kingston, Rhode Island.
- Human Rights Watch; 1993; A Modern Form of Slavery: Trafficking of Burmese Women and Girls into Brothels in Thailand; Asia Watch and the Women's Rights Project; Human Rights Watch; New York, Washington, Los Angeles, London.
- Human Rights Watch; 2000; Owed Justice: Thai Women Trafficked into Debt Bondage in Japan; Human Rights Watch, New York, Washington, London, Brussels; September.
- ILO-IPEC; 1998; Framework for Action to Combat Trafficking in Children for Labour Exploitation in the Mekong Sub-region, ILO-IPEC discussion paper, Sub-regional consultation, 22-24 July, Bangkok Thailand.
- International Centre for Migration Policy Development; 1999; The Relationship between Organized Crime and Trafficking in Aliens; Study prepared by the Secretariat of the Budapest Group; June; Wien, Austria.
- Lim L, 1998; The Sex Sector, International Labour Office, Geneva.
- Maltzahn K; 1999; Notes from Attendance at Glazner Committal Proceedings; Melbourne Magistrates Court; 30th November, Melbourne, Australia.
- Mekong Study Centre and IOM; 1998; Return Home: Thai Women. Experiences in Migration through International Trafficking Networks to Japan and Reintegration to their Villages in Phayo and Chiengrai Provinces, Research Paper funded by IOM, Bangkok.
- Payne C; 1997; The Slave Traders of Sydney, Australian Federal Police Association Journal; Autumn.
- Phongpaichit, P.1981; Bangkok's Masseuses: Holding up the family sky, *Southeast Asia Chronicle*, Issue No. 78.
- Raymond J; 2001 Guide to the New UN Trafficking Protocol: Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime; 2000; Coalition Against Trafficking in Women International.
- Sullivan M and Jeffreys S; 2000; Legalizing Prostitution is Not the Answer: The Example of Victoria, Australia; Coalition Against Trafficking in Women (Australia).
- The Age; 1999; Our Secret Slave Trade; 21st August; Australia.
- The Age; 1999; Pub Boss Pimp Charges; 5th May, Australia.
- The Age; 2001 ALP Wants Action on Slavery Trade; 6th June; Australia.
- The Human Rights Watch Global Report on Women's Human Rights, (1995), Trafficking of Women and Girls into forced Prostitution and Coerced Marriage.
- The Nation; 1995; Rescued Girls call Brothel Owned by Police a Living Hell, 10th August; Thailand.
- The Nation; 1999; Sex Trade Threatens New Zealand Visa Rights; 6th May; Thailand.
- UN Document E/CN.4/1995/42 Preliminary Report submitted by the Special Rapporteur on Violence Against Women and its Causes and Consequences, Geneva, November 22, p50.
- UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime; 2000.
- United Nations Economic and Social Council; 2000; Integration of the Human Rights of Women and the Gender Perspective: Violence Against Women; Report of the Special Rapporteur on Violence against Women; its Causes and Consequences; Ms Radhika Coomaraswamy, on Trafficking in Women, Women's Migration and Violence against women, submitted in accordance with the Commission on Human Rights Resolution 1997/44.
- UNICEF, EAPRO; 1995; Preliminary Survey on Regional Child Trafficking for Prostitution in Thailand, Commissioned by UNICEF, EAPRO August-November, 1995, to Center for the Protection of Children's Rights (CPCR), Bangkok Thailand.
- UNDP, Young Women: Silence, Susceptibility and the HIV Epidemic, undated, p3 UNIFEM, UNDP and Southeast Asia Watch; 1998; Trafficking in Women and Children in the Mekong Subregion.
- Yayori. M, 1991, Women's Asia, London and New Jersey, Zed Books Ltd

A prostitúció és a körmönfont patriarchátus – lépés egy új felfogás irányába

Jenny Westerstrand
nemzetközi jog doktori hallgatója,
Uppsala University, Svédország

A PROSTITÚCIÓ SÜRGETŐ PROBLÉMÁJA

Európában évente több százezer nőt zsákmányolnak ki a szexiparban. A szexipar gyorsan növekvő piacán rendkívül mobil és jövedelmező konstellációkban kapcsolódik össze a bűnözés az új technológiával. Az elmúlt években az egyre súlyosbodó kelet-európai szegénység – nem utolsósorban a nők között – hozzájárult a határokat átlépő, Európai Unióba (EU) irányuló női rabszolga-kereskedelem kiszélesedéséhez. Az európai kormányok immár kénytelenek elismerni és bevallani, hogy mi is igazából a szexpiac: égető szociális, gazdasági és politikai probléma. Az európai törvényhozóknak mindenütt dönteniük kell arról, miként viszonyuljanak ahhoz, hogy nők testét árucikként adják és veszik. Ez a piac a legtöbb országban mindeddig szabályozatlanul maradt, más szóval nem kezelték *per se* bűnözésnek, de nem is tekintették teljesen legálisnak.

A szexipar bővülésével párhuzamosan egyre erősödik a jogi szabályozás követelése. A terebélyesedő szexipar és a súlyos bűnözés most úgy tűnik, együttesen új hátszelet ad azoknak az érveknek, amelyek szerint a prostitúciót „elfogadottnak” kell tekinteni. E nézet képviselői szerint a szexiparhoz kapcsolódó szociális problémák megoldása a prostitúció legalizálásában keresendő, míg a nőkereskedelmet büntetni kell. Ezzel párhuzamosan az Európai Unió belül az fi gyelhető meg, hogy jelentősen csökken a nemek egyenlősége iránti érdeklődés. Ennek riasztó illusztrációja, hogy a kérdést „kifelejtették” az Európai Unió konventje által készített, s az európai jövőre vonatkozó új uniós alkotmány szövegtervezetből. A prostitúció kapcsán hasonló álláspontot képviselnek azon furcsa, szexuálisan erősen liberális politikai áramlat képviselői, mely a prostitúció szabad piacát követeli, s ehhez a szexualitásról és a társadalmi nemekről alkotott feminista elméletekből kölcsönöz érveket. Más szóval nehéztűzéség indult meg azok ellen, akik a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolásának megszüntetéséért küzdenek.

E fejlemények fényében a svéd parlament (Riksdag) és a svéd kormány kivételes éleslátásról és merészségről tett tanúbizonyságot, amikor úgy döntött, hogy jóváhagyja a szexuális szolgáltatások betiltásáról szóló törvényt. Ezzel azt üzenik, hogy nem hajlandók elfogadni a nők kereskedelmi árucikké való lealacsonyítását, és nem hajlandók kapitulálni az állítólagos gazdasági kényszer előtt: ahelyett, hogy elfogadottá tennék az egyre bővülő szexipart, a prostitúciót politikai problémaként definiálják. A svéd törvény szembeszáll az európai prostitúciós törvények nagy részére jellemző rezignáltsággal.

A törvény egyben hadat üzen olyan mélyen gyökerező, a társadalmi nemekkel kapcsolatos kulturális beidegződésnek is, amelyek szerint például a nőtől elvárható, hogy rendelkezésre álljon a férfi szexuális igényei és kívánságai kielégítése céljából. E fogalmi beidegződéseket el szokta homályosítani az, hogy a prostitúciót általában egyoldalúan tárgyalják, kizárólag a gazdasági helyzet szempontjából. A svéd kormány és a parlament tehát e tekintetben is bebizonyította bátorságát és éleslátását.

Habár nagy tisztelettel viseltetek a svéd álláspont iránt, felszólalásom elején egy másik vonatkozást szeretnék körüljárni, és a törvényt övező viták gyenge pontjaira szeretnék rávilágítani, melyek a svéd törvény bevezetése óta zajló belső feminista kapcsolódnak. E vitában fontos részt venni, különös tekintettel arra, hogy Európa-szerte a nőmozgalomban aktívan résztvevő feministák támogatásával zajlott a prostitúcióról szóló törvények megalkotása. Jó példa erre Németország és Hollandia. Svédországban a feministák részéről megfi gyelhető bizonyos ambivalencia a törvényekkel szemben, még akkor is, ha azok ugyanakkor erős támogatottságnak is örvendenek. Véleményem szerint ezt az ambivalenciát fontos komolyan venni, tekintve, hogy a világon egyedül Svédország tiltotta be a szexuális szolgáltatások vásárlását. Kitérek a törvényt ért kritikákra is, és megpróbálom megválaszolni ezeket. Végezetül felvázolok egy új megközelítést a prostitúcióról folyó vitához, amely alkalmas lehetne egy új felfogás megalapozására.

BIZONYTALAN ALAPOKON ÁLLÓ, DE JÓSZÁNDÉKÚ TÖRVÉNY?

A svéd álláspont szerint a prostitúció a nők elleni erőszak egyik formája; ha férfi ak megvásárolhatnak nőket, ez akadályozza a nemek közötti egyenlőségen alapuló társadalom kialakulását. Általánosságban szólva ezen az alapon tiltották be a szex megvásárlását. A svéd lakosság nagy része elfogadja ezt a megközelítést, és elfogadják az ország közismert feministái is. Ez a nézet eltér a holland vagy a német megítéléstől: ott a kormány és a nőmozgalom egyaránt foglalkozásnak tekinti a prostitúciót.

A kérdés az, hogy mi itt, Svédországban milyen alapon minősítjük a prostitúciót a nők elleni erőszaknak? A kérdés tűnhet feleslegesnek is, de ha határozottan ki akarunk állni a prostitúció büntethetősége mellett, akkor pontos ismeretekre és széles körűen alátámasztott elemzésre van szükségünk. Ellenkező esetben könnyű dolga lesz a jelenlegi törvény bírálóinak, könnyen teret nyernek egy másik fajta törvény mellett szóló érvek, ahogy ez más európai államokban is történt. Én ezért azt mondanám, kissé provokatívan, hogy a svéd törvényt támogató állásfoglalások nagy

része sokkal inkább a nők iránti szolidaritás kifejezésének – tagadhatatlanul jóakarató – politikai szándékán alapul, semmint a bennünket körülvevő patriarchátus teljesen átgondolt megértésén. Az alábbiakban bemutatok néhány példát, amelyben a törvény melletti érvek különösképpen csábítóknak tűnnek, ám rendkívül bizonytalan lábakon állnak.

NŐK ELLENI ERŐSZAK – A SZÉTTÖREDEZETT FELFOGÁS

Először a nők elleni erőszakról ejtenék néhány szót. Ha a svéd törvényhez hasonlóan mi is abból a premisszából indulunk ki, hogy a prostitúció a nők elleni erőszak egyik formája, akkor kulcsfontosságú a kérdés, hogy mit értünk erőszakon. Nem hiszem, hogy a Svédországban, illetve ezen belül a hivatalos kutatásokban, a politikában és a főbb feminista elméleti vonulatokban egyaránt érvényesülő erőszakfelfogás – mert immár kialakult egy ilyen felfogás – biztos alapként szolgálhatna a szex megvásárlásának kriminalizálásához.

Az általánosságban kialakult és uralkodóvá vált erőszakfelfogás arra épül, amit Nea Mellberg szociológus „distinkciós diskurzusnak” nevez. Ez a distinkciós diskurzus különbséget tesz az erőszak különböző formái közt. A fi zikai erőszakot megkülönbözteti egyfelől a fenyegetéstől, másfelől a szexuális erőszaktól, és így tovább. Határozott különbséget tesz a nemi vonatkozású erőszak különböző formái között is: megkülönbözteti a kapcsolatokon belül erőszakot, az ismeretlen támadó által elkövetett megerőszakolást, a gyermek elleni erőszakot, a bevándorló asszonyok elleni erőszakot, a pedofiliát, a prostitúciót, stb. A distinkciós diskurzus tehát az erőszak széttöredezett látásmódján alapszik.

Ez a megközelítés az erőszakot elkövető férfi akat is bizonyos értelemben deviánsnak tekinti – például azért, mert munkanélküliek, alkoholisták, elmebetegek, krízisben lévők vagy patriarkális társadalmakból érkező bevándorlók. Ebben az összefüggésben az erőszak női áldozatai is tekinthetők „speciálisnak”, például ha sok alkoholt fogyasztanak, vagy a múltban is gyakran estek már támadások áldozatául.

A distinkciós diskurzusban tehát a nők elleni erőszak a társadalom kulturális értelemben vett peremterületeire jellemző jelenségként tárul elénk, csupán bizonyosfajta nőket érint, és csupán bizonyos típusú férfi ak követik el. Az ilyenfajta megkülönböztetés elveszi a nőknél azt a lehetőségét is, hogy az erőszak áldozataként azonosítsák magukat, elvégre az elkövető és az áldozat egyaránt ilyen vagy olyan értelemben vett deviáns személy.

A különböző erőszakformák megkülönböztetésének következménye az is, hogy az egyes formákat könnyen összevetik „a legrosszabb” eshetőséggel. Például így: „Ó, ez csak egy kis fenyegetés volt...”. Ilyen módon csökkentik, bagatellizálják a nők az erőszakkal kapcsolatos élményeik jelentőségét: egy kis fenyegetés vagy pofon nem is olyan nagy ügy, ha meggondoljuk, hogy más nőket megerőszakolnak, prostitúcióra kényszerítenek vagy foglyul ejtik és eladják a tengerentúlra; még gyerekeket is érnek szexuális támadások, prostitúcióra kényszerítik őket, és vannak olyanok, akiket meg is ölnek stb.

Azáltal, hogy az erőszakot megkülönböztetjük, összehasonlítjuk, vagyis „fragmentáljuk”, könnyen eltűnik az erőszakcselekmény – úgy társadalmi összefüggéseiben, mint az egyes nők életében. Ahelyett, hogy együttesen és egymással kölcsönös összefüggésben látnánk a nők különböző erőszakkal kapcsolatos tapasztalatait, a distinkció merev elhatárolódásokat szül az erőszak különféle formái és szintjei között.

... A PROSTITÚCIÓRÓL SZÓLÓ VITÁT IS A TÖREDÉKES MEGKÖZELÍTÉS JELLEMZI

Ha közelebbről megvizsgáljuk a prostitúció legalizálása mellett felhozott érveket, világossá válik, hogy a distinkciós diskurzus nem pusztán a tudományos diszciplínákon – orvostudományon, jogon, pszichológián – belül befolyásolja az erőszak megközelítését, hanem áthatja a nyilvánosság előtt zajló vitát is. A fragmentációs szemlélet szerint a férfi ak nem rőt, hanem szexet vásárolnak. E szemlélet képviselői normalizálni kívánják a prostitúciót, de a nőkereskedelemtől viszont el kívánnak határolódní; nem szeretik az utcai prostitúciót, de támogatják a nyilvánosházakat, elutasítják a gyermekprostitúciót, de nem utasítják el a felnőtt nőekkel folytatott szexkereskedelmet. Megkülönböztetik tehát egymástól a prostitúciót mint olyat (*per se*) és a szexiparban a szexiparral együtt járó erőszakot, támadást, atrocitást stb. Ugyanez az attitűd hatja át azt a levelet, amelyet nemrégiben kaptam egy férfi tól, aki „38 éves fogorvosként és pedofi l-ként” azonosította magát. Mint írja, „különbséget kell tenni az igazi pedofi l érzelem és az emberkereskedelem (emberkereskedők), illetve bordélyházak között. Ugyanez vonatkozik azokra, akik bármiféle támadást hajtanak végre. Az igazi pedofi l nem rokonszenvezik ezekkel a csoportokkal”.

A distinkciós diskurzus eltünteti előlünk azt a szélesebb perspektívát, amelyben a prostitúciót egy olyan arénaként látnánk, amelyben a társadalmi nemek egyenlőtlensége generálódik, és amely egyben hűen tükrözi is ezeket az egyenlőtlen viszonyokat. Ha beleragadunk a fragmentumokba, megfosztjuk magunkat a pontosabb, átfogó megértés lehetőségétől. És ami különösen fontos: ilyen módon eltűnnek az elemzésből azok, akik vásárolnak, a vevők – vagyis a férfi ak. E distinkcióra később még visszatérek.

Talán nem különösen meglepő, hogy a prostitúció védelmezői a distinkciós diskurzusból, a fragmentált értelmezésből indulnak ki. De miként lehetséges, hogy azok, akik a szex megvásárlásának kriminalizálását akarják, hasonló alapokon érvelnek? Ezt a kérdést úgy fogom körbejárni, hogy megvizsgálom a *Leütött királynő (Captured Queen)* című előfordulási tanulmányt, amely a férfi ak rőt elleni erőszakát taglalja az „egyenlőség” Svédországában, majd a nők ellen a szexiparban elkövetett erőszak „megkülönböztető” és aztán „koherens” megközelítésének lehetőségét vetem össze, ezeket pedig összehasonlítom a szexiparban lévő nők nézeteivel.

AZ ERŐSZAK KOHERENS MEGKÖZELÍTÉSE

A férfi ak által rök ellen elkövetett erőszakcselekményekről 1999/2000-ben Svédországban készített egy úgynevezett elterjedtségi tanulmányt (prevalence study). A kormány a bűnözés áldozatainak kártalanítására és támogatására hivatott hatóságot (Crime Victim Compensation and Support Authority) bízta meg a tanulmány elkészítésével, amely aztán az Uppsalai Egyetemen dolgozó Eva Lundgren professzornak és Gun Heimer egyetemi docensnek adott megbízást a végrehajtásra. Én koordináltam a projektet, és a Leütött királynő című jelentést 2001-ben hozták nyilvánosságra. A 10 000 svédországi nő körében szétosztott kérdőívre 70 százalék válaszolt, aminek eredményeként új és koherens kép alakult ki az erőszakról.

A Leütött királynő című jelentés szerint Svédországban széles körben elterjedt az erőszak, különösképpen a fiatal nők közül szedi áldozatait. A 18 és 24 év közötti nők körében öt közül több mint egy szenvedett el erőszakot az elmúlt évben, és az összes nő közel 50 százaléka ellen követett el tizenötödik születésnapja óta erőszakot férfi. A választ adó nők több mint egyharmada tapasztalt erőszakot már a tizenötödik születésnapja előtt is (bár ez a szám a nők által elkövetett erőszakcselekményeket is magában foglalja). Joggal merülhet fel a kérdés, hogy a tizenötödik születésnap miért szolgál választóvonalként a békés és az erőszakkal jellemezhető élet között.

A nők által tapasztalt erőszakcselekményekről kiderült, hogy nem elszigetelt jelenségek. Azok a nők, akiket korábbi férjük vagy élettársuk részéről ért erőszak, kétharmad részben az erőszakos incidensek ismétlődéséről számoltak be. A tanulmány egyértelmű összefüggést mutatott ki az erőszak különböző formái között, azaz a fenyegetés, a fizikai erőszak és a szexuális erőszak között.

Annak ellenére, hogy a svéd nők ilyen nagy arányban számoltak be férfi ak által elkövetett erőszakos eseményekről – vagy talán éppen ezért – a jelentést kétkedés, sőt, elég nagy csönd fogadta. A jelentés bírálói érdektelennek bélyegezték az eredményeket, azt állítva, hogy túlságosan sok mindent vontunk be az erőszak fogalmába; erőszak-definíciónk túlságosan tág. Főként az keltett ellenérzéseket, hogy a fenyegetést is belefoglaltuk az erőszak fogalmának definíciójába. A sajtó is ilyen formán vélekedett a jelentésről: túl tágan értelmezzük az erőszakot, írták, ennél fogva az eredmény érdektelen.

Hadd mondjam el röviden, hogy az általunk használt erőszakdefiníció, amelybe igyekeztünk különböző bűncselekményeket belevenni, elég szoros korlátok közé szorított, specifikus leírásokat tartalmazott a fizikai erőszakról, fenyegetésekről és szexuális erőszakról. Az általunk használt erőszakfogalom az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) által használt definíciók határain belül van a nők elleni erőszak vonatkozásában. A mi definíciónk még szűkebb is, mint amit egy nemrégiben kiadott brosrúrában találtunk (Útmutató a fizikai erőszak elkövetőinek és áldozatainak” – 26. old.). A brosrút a nők erőszakkal szembeni védelmével foglalkozó országos tanács (National Council for the Protection of Women Against Violence) adta ki közösen a „Man slår! Vad gör man?” nevű, férfi ak részére létrehozott tanácsadó

szolgálattal. Számos más európai országban készített vagy tervbe vett előfordulási tanulmánnyal összevetve is azt látjuk, hogy definíciónkat meglehetősen szűk korlátok közé szorítottuk. A férfi ak által rök ellen elkövetett erőszakról szóló, éppen most tervbe vett német elterjedtségi tanulmány például számos olyan cselekményt is tartalmaz, amit mi vagy meg sem említünk, illetve ha említjük, „alávető típusú magatartásnak” (controlling behaviour) nevezzük.

Mindent összevetve valószínűsíthető, hogy nem az általunk használt erőszakdefiníció hatott zavaróan, hanem az eredmény és a hozzá kapcsolódó elemzés kombinációja. Ugyanis összefüggő, koherens képet alakítottunk ki az erőszakról, és ettől a dolog hirtelen túl „forróvá” vált.

Rengeteg erőszakkal találkoztunk. Mint említettem, az összes nő 46 százaléka számolt be arról, hogy tapasztalt már erőszakot, és számos újságíró állításával ellentétben ezek egyáltalán nem elszigetelt esetek voltak. Lezárt kapcsolatokban például – melyek vonatkozásában több mint minden harmadik nő számolt be erőszak elszívéséről – csupán minden ötödik mondta azt, hogy az erőszak elszigetelt incidens volt. Ez egybevág a nőknek a közelmúltban tapasztalt erőszakra vonatkozó válaszaival; majdnem minden negyedik fiatal nő azt mondta, hogy az elmúlt egy évben szenvedett el erőszakot.

Szemben azzal, amit korábban hittünk, az erőszak nemcsak a szexuális kapcsolatokon belül, hanem jelentékeny arányban a szexuális kapcsolatokon kívül is tapasztalható. A Leütött királynő eredményei szerint Svédországban az összes nő 25 százaléka szenvedett el erőszakot szexuális kapcsolaton kívül, és az incidenseknek több mint a fele minősíthető durvának. Úgy mint megerőszakolás, megerőszakolási kísérlet, szexuális kényszerítés alkalmazása vagy annak kísérlete, szexuális kizsákmányolás stb.

Az előfordulási tanulmány eredményeinek összesítése és az eredmények kiértékelése megvilágította azt, hogy ilyen mennyiségben elkövetett erőszakcselekménynek nem lehet pusztán néhány szociálisan kívülrálló vagy kirekesztett férfi az elkövetője a társadalom peremén. A nők válaszaiból kiderült az is, hogy az erőszak sokféle szociális és kulturális kontextusban létezik.

Azok a nők is érintettek, akik személyesen nem szenvedtek el erőszakcselekményt, hiszen egy olyan társadalomban élnek, amelyben ennyire gyakori a nők elleni erőszak előfordulása. A svéd nők az erőszak közegében, illetve az erőszak közelében élnek. A Leütött királynő eredményei arra mutatnak, hogy a nők félnek attól, hogy erőszak áldozatává váljanak – a 18 és 24 év közötti nők 85 százaléka fél attól, hogy megerőszakolják és/vagy félnek sötétedés után kimenni. Ugyanebben a csoportban majdnem minden negyedik nő szenvedett el erőszakot az elmúlt egy évben.

A TUDÁS ÉS ANNAK KÖVETKEZMÉNYEI

A Leütött királynő eredményei azt jelzik, hogy másképp kell megközelíteni az erőszak kérdését, mint eddig tettük. A férfi ak által rök ellen elkövetett erőszakot nem tekinthetjük marginálisnak, illetve a régi idők sajnálatos maradványának. Olyan látásmódra

van szükség, amely láthatóvá teszi az erőszak jelenvalóságát a svéd társadalom egészében, ezáltal a svéd nők életében. Svédországban az erőszak mind a nők, mind a férfiak számára mindennapi életkörnyezetet jelent; mindenütt jelen van, amikor nők és férfiak megvizsgálják az életüket.

A Leüött királynő című tanulmányból szerzett ismeretek lehetővé tették, hogy a nők elleni erőszakról folytatott korábbi minőségi kutatásokat új, mennyiségi eredményekkel egészítsük ki. Svédországban társadalmi nemek kultúrájának arénája azt mutatja, hogy a férfi felsőbbrendű pozíciót és szabad interpretálási előjogokat élvez a nőkkel szemben, ami az erőszak gyakorlásában is megnyilvánul (csakúgy, mint a magasabb bérekben, jobb előmeneteli lehetőségekben stb.). Ennek kapcsán érdemes megemlíteni azt a disszertációt, amelyet Stina Jeffner szociológus írt a nők megerőszakolásának megítéléséről (Lik-som v ldtäkt – typ / „Tudják, a megerőszakolás”). Jeffner kutatásai azt illusztrálják, hogy fiatal svédok undorítónak és megvetendőnek tartják a nők megerőszakolását, ha beszélnek róla. Amikor azonban a dolog a valóságban megtörténik, akkor hirtelen gyakorlatilag semmi sem számít megerőszakolásnak. A férfiak számára mindig találnak mentséget, miközben a nőket teszik felelőssé mindazért, ami történt. A Lány és a hibáztatás (Flickan och skulden) című írásában Katarina Wennstam újságíró leírja, miként vizsgálják meg a bíróságok – mélyen gyökeredző, szexista fogalmakon alapuló megközelítéssel – a nő öltözetét és szexuális előéletét, ha az illető megerőszakolásáról van szó. De említettem Lena Berg disszertációját is, melynek címe Åkta kärlek (Igaz szerelem). Berg azt mutatja be, hogy Svédországban a fiatal nőknek minként kell egyensúlyozniuk a könnyedén rájuk ragasztott „prűd” és „ribanc” jelzők között. Egyetlen eset elég ahhoz, hogy kurvának bélyegezzék, és ettől a bélyegtől lehetetlen megszabadulni. Ha viszont elterjed valakiről, hogy prűd, akkor rögtön kirekesztik a társasági és heteroszexuális kapcsolatokból. Berg szerint az „éppen jó” lány a nőiességnek az a kategóriája, amelybe minden fiatal nő kénytelen beleilleszteni magát, ha meg akar felelni a környezetének. Ehhez a „pozitív nőiességhez” mindig külső elvárás szolgál alapul, a lány mindig kívülálló megítéléséhez kénytelen alkalmazkodni – ahhoz, hogy nagy valószínűséggel mit fognak gondolni róla a barátai.

Berg kutatása fényt vet arra, hogy a férfiak szigorúan fenntartják maguknak a definiálás, és a nők fölötti ellenőrzés jogát. Röviden fogalmazva olyan kultúra ez, amelyben a társadalmi nem létrehozása számára a nők férfiak általi megkaphatósága szolgál alapul, továbbá a férfiaknak azon joga, hogy ők interpretálhassák a női magatartást. Ennek a fent leírt egyenlőtlen viszonynak az erőszak a mindennapi jellemzője.

A kérdés az, hogy az erőszak elterjedtségéről szerzett tudásunk miként befolyásolja a prostitúcióról szóló elemzésünket. Egy pillanatra rá szeretném irányítani a figyelmet arra a gyakran hangzott gondolatra, amely szerint olyanok válnak prostituálttá, akik maguk is erőszak áldozatai voltak gyermekkorukban. E nézetet gyakorta hallani a prostitúció bírálóitól. Szeretném leszögezni, hogy ez az elképzelés az erőszak azon hagyományos, régi megközelítésén alapul, amelyben az erőszakot marginális jelenségnek könyvelik el, az erőszakot elszenvető nőket és

az elkövetőt egyaránt valamilyen értelemben deviánsnak tekintik, de legalábbis valószínűsítik, hogy a két félnek valamilyen szociális problémája van. Ez az a nézet, amely megkülönbözteti és elhatárolja egymástól az erőszak különböző formáit.

Ha Svédországban a nők 30 százaléka tizenöt éves kora előtt elszenvedett erőszakot, és ha Svédországban a nők több mint 10 százaléka elszenvedett már súlyos szexuális erőszakot, akkor itt nem az erőszak elszenvedése predesztinálja a nőket prostitúcióra. Ez nem elégséges magyarázat a valóságos helyzetre. Tegyük még hozzá azt is, hogy temérdek olyan nő akad, aki gyermekkorában elszenvedett valamilyen erőszakot, s mégsem végzi a szexiparban.

Ha a nők gyermekkori tapasztalatai helyett (melynek tárgyalása könnyedén torkollik abba a kérdésbe, hogy a nő áldozatként lett prostituált, vagy szabad akaratából került-e oda) inkább arra a nemi kultúrára irányítjuk rá a figyelmünket, amely a prostitúció táptalajaként funkcionál, s amely minden egyes nő életét meghatározza, akkor világossá válik az az alapvető kulturális imperatívusz, hogy a férfi nagyobb érték, mint a nő.

Férfinak lenni például azt jelenti, hogy az embernek késztetése van, és joga van cselekedni ezek ösztökélésére. Nőnek lenni azt jelenti, rendelkezésre állsz ezen férfi szükségletek kielégítésére (említettem már az idevágó kutatásokat, de ha megvizsgálnánk a reklámokat, akkor végtelenül hosszú listát állíthatnánk össze). Országunkban részben ez a kulturális környezet – benne a nők ellen rendszeresen elkövetett erőszakkal – alkotja a nők közös életkörnyezetét.

Természetesen fontos szempont, hogy a szexiparban szereplő egyes nőknek nehéz és egymástól sokban különböző tapasztalataik vannak. Ezekből az egyéni tapasztalatokból sokat megtudhatunk arról, hogy milyen közönyösen kezelik a férfiak a nőket, amikor szexvásárlással elégitik ki saját szükségleteiket. Mindazonáltal azt állítani, hogy az egyes prostituáltak életháttere és tapasztalata általánosságban rosszabb és nehezebb, mint más nőké, és ezt használni érvként a szexipar elítélésére, véleményem szerint helytelen.

Ez pontosan az előtt nyitja meg a kapukat, ami Európában történt. Ahol ugyanis, ha valaki egy „rendes, normális, értelmiségi középosztályból származó és baloldalra szavazó svéd nő” szolgáltatásait vásárolja meg, akkor az illető társadalmi jóváhagyásban részesül, s ettől hirtelen az ipar törvényessé válik.

Ez a gondolkodásmód ráadásul távolságot teremt a prostitúcióban burjánzó erőszak és a prostitúción kívül zajló „normális”, állítólagosan nem erőszakos élet között. Ám – mint láttuk – ez a fajta felosztás illúzió. A nők erőszakról szerzett tapasztalatai átlépik ezeket a határokat, s behatolnak mindennapi életükbe a társadalmi élet minden színterén. Mialatt elismerjük, hogy a szexiparban a nők a striciktől és a szexuális szolgáltatást vásárló személyektől egyaránt gyakran szenvednek el súlyos erőszakot, azt is tudjuk, hogy a férfi erőszak alkalmazása és a nő kontrollálásának igénye mindenütt jelen van.

A PROSTITÚCIÓ „PER SE”

Sajnos a prostitúcióról szóló vita gyakran végzi az egyén szintjén, ahová a törvényi szabályozás szószólói irányítják, s ahol a téma – az erőszak fragmentált felfogása miatt – általában le is ragad. A nők egyéni tapasztalatai ugyanúgy érvként szolgálnak a prostitúció ellen, mint a prostitúció mellett, a szabad szexkereskedelem szószólói élni szoktak a distinkciós diskurzus adta lehetőségek egész tárházával.

Ha megvizsgáljuk a prostitúció legalizálását támogató svéddek érveit, teljesen világossá válik az igyekezet, hogy éles vonalat húzzanak egyfelől a prostitúció és a prostituálódottak, másfelől a nők erőszakra vonatkozó tapasztalatai, a szexiparban történő megbélyegzés (stigmatizálás) és kábítószer-használat között. Más szóval külön akarják választani a prostitúciót *per se* és az azt „körülvevő” körülményeket. Úgy tűnik, hogy ez az elválasztás a szexipar legalizálása melletti érvelés nélkülözhetetlen előfeltétele. A legalizálás pártolói úgy vélik, hogy valójában csak a „környező” körülmények – kábítószer, stigmatizálás, erőszak – károsak társadalmilag, s nem maga a prostitúció (*per se*), ennél fogva elégséges, ha szabályozzuk a piacot.

A svéd Expressen című lap – amely lap különben kitartó hadjáratot folytatott a prostitúció legalizálása mellett – egy tavalyi cikksorozatban teret biztosított Rosinha Sambónak, a szexmunkások jogaiért küzdő mozgalom (Sex Workers' Rights Movement) egyik aktív tagjának, aki írásában kifejtette, hogy „nem maga a szexmunka veszélyes – vagyis nem az, hogy le kell feküdni valakivel –, hanem a munkakörülmények”. Ugyanebben az újságban Alexander Bard azt írja, hogy „egy utcán kóborló női kábítószeres elsősorban nem prostituált, hanem főként a kábítószer rabja, aki a lehető leggyorsabban akar hozzájutni a kábítószer árához. A drogfüggése miatt van szüksége segítségre, és nem pedig azért, mert prostituálja magát”. Henrik Hirseland azt írja az Arbetaren hasábjain lezajlott vitában, hogy „a szexiparban dolgozni egy heteroszexista, homofób és patriarchális társadalomban számos kockázattal jár”. El lehet-e választani a szexmunkát ezektől a kockázatoktól?

A prostitúció *per se* elválasztása a környezeti feltételeitől annyit jelent, hogy fi gyelman kívül hagyjuk a férfi aknak a szexiparban betöltött szerepét. Ezek után többnyire csak látszólag szexmentes problémakörök maradnak, mint például „veszélyes ügyfelek” vagy a „kábítószer-fogyasztás”, de sehol sem jelennek meg többé a vevők, a férfi ak, akik folyamatosan rőt vásárolnak, függetlenül a nő érzéseitől, függetlenül attól, hogy vajon a nő kábítószerfüggő-e vagy szenvednek-e az elszenvedett bántalmazástól.

Ha láthatóvá tennénk a férfi akat, azonnal világossá válna, miként használják a nőket a férfi ak kielégítésére a prostitúcióban. Ha egyszer végre felhagynánk azzal, hogy csökönyösen kizárólag a nőkre összpontosítunk, ha egyszer végre nem választanánk el a prostitúciót az adásvételt körbevevő körülményektől, akkor kiderülne, hogy a prostitúció a kulturális közpályán – egy a társadalmi nemi szerepek alakítását szolgáló központi szintéren – megnyilvánuló magatartásforma, ahol a női nemiség kereskedelmi árucikké válik, amely árucikk a férfi ak számára pénzért rendelkezésre áll. Ez rendelkezésre állás, az

igénybevétel és az igénybevétel látens lehetősége alapvetően befolyásolja képzetünket arról, hogy mit is jelent – illetve mit kell jelentenie – férfi nak vagy nőnek lenni, más szóval alapvetően befolyásolja a nemekről alkotott képünk kialakulását és fenntartását.

SZEXMUNKÁSOK – A (KIMONDOTT) SZÓ HATALMA

A prostitúció legitimizálásának sokáig volt központi témája a „boldog kurva”, aki az önmagával szemben rendkívül elnőző, önkényeztető férfi társa, egy olyan nő, aki másmilyen mint a többség, elsősorban bűnös, és képtelen másfajta életet vezetni. Amikor a feminista kutatás kiegészített ezzel a patológikus nőképpel, kialakult egy másik kép is: a nő, aki legitimizálja a szexipart, a dolgozó lány, a szexmunkás.

A szexmunkást mint kifejezést jó ideje használják nemzetközi szinten, de eredetileg Svédországban találták ki a prostitúció legalizálásának szószólói. Néhány éve a kifejezés használata még elképzelhetetlen lett volna a prostitúcióról szóló svéd vitában, de ma már sokan használják. Ugyanakkor a vitából fokozatosan kikoptak azok a kérdések, amelyek a társadalmi nemek kultúrájának szempontjából vizsgálják a prostitúció következményeit, és a vitázók ma már a női prostituáltak szakszervezeteire összpontosítják fi gyelmüket, vagyis egy elfogadott szakma modellje lebeg a szemük előtt. A megkülönböztetés lényege, hogy ne beszéljünk prostitúcióról, amikor a prostitúció feltételeiről van szó. Henrik Hirseland szerint a prostituáltak szakszervezetek kérdésének semmi köze a prostitúcióhoz való viszonyuláshoz.

És szárba szökken egy szó. A „szexmunkás” kifejezés elfogadottá válása nem jelentéktelen hódítás. De hogyan lehetséges, hogy egy szó, amely alig néhány éve még önmagában vett ellentmondásnak számított, most hirtelen teret nyert a svédországi vitában?

Úgy vélem ennek egyik oka a svéd szexuális liberalizmusban keresendő. A „szexmunkás” kifejezésben benne van a svéd szexuális liberalizmusnak az a felfogása, amely szerint a szex valami „természetes” dolog, és inkább pozitív, semmint megkérdőjelezhető. Svédországban a „szexfóbiás” a legrosszabb jelző, amit valakire ragaszthatnak, és gyakorlatilag minden vitában, amely a szexuális bűncselekmények súlyosabb büntetéséről, a pornográfi a bírálatáról vagy a szexista reklámokról szól, megjelenik ez a típusú vád. A hatvanas és hetvenes években nyíltan hirdettek egy olyan nézetet a vérfertőzésről (vagy ahogy akkor nevezték „generációk közti szexről”), melyben a gyermeket fenyegető veszély volt a tabu – és nem pedig a szexuális aktus. A szex és a meztelenség nem ügy a svéddek számára. Christina Aguilera meztelenkedő és szexuálisan explicit videójáról, a Dirrtyről például a következő kommentár jelent meg az Expressen című lapban: „... boldog, izzadt testek vonaglanak körülötte előre és hátra, mint akik sosem akarják abbahagyni. Olyan, mint egy karnevál.” Más szóval jó szórakozás!

Ez az attitűd, amely a szexet természetes és szórazható dolognak tekinti, amelyben a probléma gyökere az a szemlélet, amely tabuizálja a szexuális kontaktust – nos, ez is része a svéd kulturális kontextusnak. A „szexmunkás” kifejezés által felidézett

komplex képzetekben ez a szexuális liberalizmus párosul a feminizmus fontos mérföldköveire utaló célzásokkal, amilyen például a modern, beleváló dolgozó nő. A „beteges hajlamú boldog kurvával” ellentétben a szexmunkás nem a (kiegyensúlyozatlan) asszonyi természet következménye, hanem olyan személy, aki aktívan választja mesterségét, csakúgy, mint bármely más modern, dolgozó nő annak alapján, hogy ő mit akar vagy mi az, amit a körülmények kívánnak tőle. Ez a nő tudja, hogy kereshet adottságaival, cselekvő szereplő, nem áldozat. Halad a korral.

A szexuális liberalizmus és a „természetes” szexualitás svéd hagyományának háttere előtt így bontakozik ki a feminista ihletésű retorika, amely a prostitúciót összeköti a dolgozó nő képzetével (mely utóbbi szintén a svédek kedvenc képzeletének egyike). Mindez ráadásul egy szociáldemokrata eszmei hagyomány keretében történik, ahol a nemek közti egyenlőséget majdnem száz éven át a munka világával kapcsolták össze, ahol mindig a munka világa szempontjából hangsúlyozták a nemi egyenlőtlenségeket, miközben a társadalmi nemek kultúrájának szempontja kevesebb érdeklődést váltott ki.

Ebben az összefüggésben a „szexmunka” szóösszetétel könnyen értelmezhető a női pozíciók megerősödéseként, annak egyik különösen merész módjaként. Ehhez tegyük még hozzá azt a posztmodern eszmei légkört, amelyben az „áldozatot” mint olyat, fogalmilag megvetik. A szexmunka hirtelen felforgató hatású kategóriává válik, olyan megjelöléssé, amely a „marginális helyzetű nőt” reflektorfénybe állítja, aktív szereplővé teszi. Így lesz a megaláztatásból csoda. Milyen kényelmes megoldás.

A boldog kurváról szóló hit boldogan él még ma is, de a szexipar fő mítoszaként és igazolásaként most inkább a szexmunkással helyettesítik. A freudi kép helyett – amelyben az éjszakai pillangót még természete tette prostituálttá, a férfi igénytelen társává – van egy még inkább (poszt)modern mítoszunk, amely híven tükrözi napjaink kulturális légkörét, de a célja ugyanaz: a nőt a szexipar elsődleges szereplőjeként és hajtómotorjaként azonosítani, s elterelni a diskurzust a férfi akról és általában arról, hogy a prostitúció a nemek közti egyenlőtlenség megteremtésének számos színtere közül az egyik.

KINEK VAN JOGA MEGMONDANI?

A szexmunkás így lett olyan fi gurává, akinek feminista szempontból nehéz ellenállni, és aki – ha hinni lehet a vita egyes résztvevőinek – legitim módon sokkal tágabb lehetőségeket követel magának a világ defiálására. Petra Östergren szavaival élve: „Hadd döntsenek a szexmunkások saját maguk (...). Ha Svédországban a szexmunkások azt akarják, hogy foglalkozásukat dekriminalizálják és legitimizálják, akkor (...) ám legyen. És ha a női szexmunkások úgy érzik, hogy joguk van saját testük felett rendelkezni, akár csak más nőknek, akkor ezt meg kell nekik engedni.”

Csábítónak tűnő érvek. Nem egy közülük arra a feminista reflexre épít, amely szerint nagyon fontos a nők véleményét hallatni, és joguk van döntenie a saját testükről. A prostitúciót támogató hangok abból a

szempontból ábrázolják a szexipar társadalmi-nemikulturális vonatkozásait, mely szerint a nő alárendeltsége abban jut kifejezésre, hogy fi gyelman kívül hagyják őt, s megtagadják tőle a fi zikai önrendelkezés jogát. Röviden kitérek erre a két gondolatra.

A nők elleni erőszakról szerzett ismereteink nagy része kvalitatív kutatásokból származik. Ezekben a kutatásokban a nők hangja az az empirikus anyag, melyre a kutatók elméleteiket alapozzák. Ebben az összefüggésben sürgetően felmerül a női „hangokkal” szembesülő kutató felelősségére vonatkozó fontos kérdés: miként értelmezzük azt, ahogy a nők saját tapasztalataikat interpretálják? Tekintsük a nők válaszait – ahogy ezt Jacobsson, Östergren és sokan mások tették – igaznak? Vegyük olybá hogy ez az „igazság” nyújtja a leghűbb képet a nők tapasztalatairól és élethelyzeteiről? Avagy képesek – esetleg kötelesek – vagyunk, a feminizmus által kidolgozott elemző és interpretáló eszközök segítségével igénybe venni, és annak a fényében megérteni a női válszakot, hogy a nők is részei a saját életük interpretálásának, saját tapasztalataikat az adott kulturális és szociális kontextusban élék meg és színezzik ki, őket magukat és egész életüket alapvetően befolyásolják a társadalom nézetei a nemekről, szexualitásról és erőszakra? Eva Lundgren szociológus így ír erről a felelősségről:

„Nem hiszem, hogy minden fontos dolog elhangzik, nem hiszem, hogy minden lényegeset megértünk, ha a kutató arra szorítkozik, hogy reprodukálja a szereplő interpretációját (vagy kizárólag arra épít). Ha így tennénk, akkor a kutató a kommentálás jogától megfosztott újságíróhoz válna hasonlatossá.”

Nea Mellberg, akit már korábban is említettem, tanulmányt írt ezzel a címmel: *Amikor a valóság el akarja válni: az anya helyzete, amikor a gyermek ellen az apa követ el szexuális erőszakot*. Mellberg kimutatja, hogy a nő a maga és gyermeke által elszenvedett bántalmazást annak függvényében interpretálja, hogy – Mellberg kifejezésével élve – „belül” van még az adott kapcsolaton, vagy „kívül”. A nő csak akkor látja tisztán, hogy gyermekének milyen bántalmazást kellett elszenvednie, ha már „kívül” került a kapcsolaton. Ilyenkor gyakran kiderül, hogy a nő maga is áldozatává vált a férfi bántalmazásainak. A nők elleni erőszakra folytatott korábbi kutatások ezekre az újrainterpretálásokra is ráirányították a fi gyelmet. Ezeket a megfi gyeléseket erősíti meg a „Leütött királynő” is.

Az elszenvedett erőszakra szóló női beszámolók jelentősen különböznek egymástól – annak függvényében, hogy még viszonyban vannak-e az erőszak elkövetőjével. A „Leütött királynő” erőteljes eltéréseket mutatott ki abban, ahogy nők a még meglévő, illetve a már lezárt kapcsolataikat interpretálják. A nők háromszor annyi erőszakos eseményről számoltak be a már lezárt kapcsolatokra vonatkozóan. A gyerekek elleni erőszakcselekmények száma is attól függően változott, hogy vége volt-e már a kapcsolatnak; a gyerekekről az derült ki, hogy már lezárt kapcsolatokban kétszer annyi erőszakcselekményt követtek el ellenük, mint a még nem lezárt kapcsolatokban. A tanulmány mindent összevetve kimutatja, hogy a nők sokkal rózsaszínebb képet festenek még meglévő kapcsolataikról, mint lezárt kapcsolataikról; a férjzett/partnerrel élő nők kilencven százaléka jónak vagy nagyon jónak minősíti kapcsolatát. Vajon ez azt

jelent, hogy Svédországban temérdek fantasztikusan jó női élet zajlik jelen idejű heteroszexuális kapcsolatokban, míg a *volt* férfi partnerek erőszakos elnyomók voltak? Vagy a jelenség inkább a kapcsolatban „benn” és „kinn levés” effektusát tükrözi, amelyről már korábbi feminista kutatások is beszámoltak?

Ha a Lundgren szerinti értelemben véve felelősen járunk el a „női hangokkal”, akkor fel kell tennünk magunknak a kérdést, miként reagáljunk azokra a kutatási eredményekre, melyek szerint a nők másként értelmezik saját tapasztalásaikat, amikor belül vannak egy erőszakos kapcsolaton, s másként, ha már kiléptek belőle, mit történik akkor, ha mindezt a prostitúcióhoz viszonyítjuk. Szabad-e a kutatónak, a politikusnak, a vita résztvevőjének – vagy bárkinek – e tudás birtokában egyszerűen és primer módon arra támaszkodnia, amit a „nők hangjának” nevezünk? Kinek az érdekeit fogja szolgálni az, ahogy a női prostituált interpretálja a szexipart? És mindeneke-lőtt: a szexipar léte nem a társadalom egészét érintő kérdés?

A SAJÁT TESTHEZ VALÓ JOG?

A prostitúció legalizálásának szószólói – azon kívül, hogy kizárólagos jogot követelnek a női prostituáltaknak a szexipar defi niálására – feminista szempontból számos problematikusnak mondható feltételezéssel élnek a saját testhez való jog vonatkozásában. Tizenkét vitatkozó egy közös újságcikkben így ír: „Ha meg akarjuk változtatni a társadalmilag konstruált női szexualitást, akkor intézkednünk kell, és törvényeket kell alkotnunk, hogy nagyobb szabadságot biztosítsunk a nőknek saját szexualitásukkal, testükkel, életfenntartási eszközeikkel kapcsolatos döntésekben. Ez most, a szexuális szolgáltatások vásárlásának tilalmáról szóló törvény utáni helyzetben is feladatunk.” A feltételezés tehát az, hogy ha több jogot biztosítunk a nőknek a saját testük feletti döntés vonatkozásában, akkor megváltozik a „társadalmilag konstruált női szexualitás”, és ez a változás javítani fog a nők helyzetén. Mi több, ha a nőknek rendelkezési joguk van saját testük felett, nem lesznek többé a férfi alárendeltjei, hanem szabadok lesznek.

Ez az érv is csábító. Mutassanak nekem egy feministát, aki nem szeretne javítani a világ nőinek sorsán? És mutassanak nekem egy feministát, aki nem értene egyet azzal, hogy a nő teste patriarchális ellenőrzés alatt áll?

Doktori jogi disszertációm írása közben közelebbről is megvizsgáltam a szexuális szolgáltatások vásárlásának tilalmáról szóló törvény ideológiai alapjait. Jogelméleti tanulmányt végeztem a saját test fölötti rendelkezési jogról, feminista szempontból, valamint a prostitúcióra vonatkozó törvény alapján. Nem bocsátkozom részletekbe, de néhány szót szeretnék szólni arról az érvről, amely szerint a nőnek szabadon kell tudnia rendelkezni saját teste fölött, s ha ezt nem engedjük meg a női prostituáltaknak, akkor elnyomjuk őt. Sok érv párhuzamosnak tűnik az abortuszvitában felmerülő érvekkel. Ott szintén azt a jogot követelik a nőnek, hogy szabadon rendelkezhesen a testével, és ezt az érvet könnyű is elfogadni, anélkül, hogy alaposabban megvizsgálánánk az implikációt.

Megvizsgáltam más területeket is, amelyek a saját

test fölötti szabad döntés jogát szabályozzák, s ezen belül megvizsgáltam azokat az érdekeket, amelyek e jog korlátozásakor mérlegre kerülnek. Mert lehetséges, hogy a fi zikai integritáshoz való jog alkotmányos jog és számos nemzetközi konvencióban is lefektették, mégsem állíthatjuk egyszerűen azt, hogy az egyén jogilag a saját testének tulajdonosa. Az ember nem lehet ugyanúgy a testének tulajdonosa, mint egy tárgynak; a törvény sem helyezi egy szintre a testet a tárgyakkal. Az a személy, aki embert rabol vagy más módon hatalmába keríti más személy testét, nem a tulajdon ellen vét, nem is lopást követett el, vagy más ehhez hasonló, hanem emberrablásban, jogtalan fogva tartásban bűnös, vagy pedig az elrabolt személy szabadsága ellen másfajta bűncselekményt követ el. Egy halott test sem lehet a tulajdonunk (legfeljebb kivételes esetekben a múzeumé).

Ahhoz sincs jogunk, hogy testünket tetszőleges bánásmódnak vessük alá, például nem lehet súlyos támadást engedélyeznünk ellene. Testünkre nem ugyanazok a tulajdonosi jogok vonatkoznak tehát, mint tárgyainkra, mely utóbbi esetben a tulajdonosnak teljes körű döntési joga van a tárgy fölött (megsemmisítheti, eladhatja, átengedheti, lemondhat róla stb.). Súlyos támadásba például nem lehet beleegyezni, mert törvénykezésünk alapvető elveivel kerülnénk konfliktusba: az emberi testtel szemben tiszteletet kell tanúsítani, s ha tolerálnánk az emberek közötti súlyos támadást, ezzel aláaknáznánk e tiszteletet.

Az ember tehát nem hagyhat jóvá saját teste ellen sem súlyos támadást, sem gyilkosságot, mert a törvényhozók felfogása szerint a veszélybe kerülő értékek kívül esnek az egyén jogi szféráján. A törvényhozó érvelése szerint veszélybe kerülne az emberi testtel szembeni tisztelet, ha a társadalom elnézné a súlyos támadást. És mivel e tisztelet, mint olyan, fontos értéknek számít, az egyénnek nem adatik meg az a jog, hogy beleegyezzen a szóban forgó érték támadás általi megkérdőjelezésébe.

A svéd és a nemzetközi jogban egyaránt kerestem további olyan területeket, ahol felmerül az egyén saját teste fölötti döntésének a joga. Úgy éreztem, logikus közelebbről megvizsgálni az egészségügy és a gyógyítás területét, ezen belül a szervek adományozására vonatkozó szabályozásokat. Megvizsgáltam, miként szabályozták a szervek adományozását és a szervekkel való kereskedelmet az európai országok, beleértve Svédországot is. Utóvégre ez a terület is összefügg az egyénnek azon jogával, hogy forrásként kezelje saját testét.

Mint kiderült, igen széles körű közmegegyezés uralkodik a tekintetben, hogy a szervekkel való kereskedelem elfogadhatatlan. Ez egyetlen európai országban sem megengedett. A szerv adományozása – azaz ingyenes átadása – sem megengedett, kivéve, ha közeli hozzátartozó kapja. Ez is jelzi, mennyire félünk attól, hogy a szervekkel való kereskedelem általánossá váljon.

A svéd törvény összhangban van a WHO és az Európai Tanács elveivel. Előkészítő dokumentumaiban a következőt olvashatjuk: „A szervekkel való kereskedelem betiltása fontos jelzés arra vonatkozóan, hogy sem az élő ember fi zikai integritása, sem a halott ember iránt tanúsítandó tisztelet nem lehet alku tárgya”.

Az alapgondolat, mely szerint az emberi test olyan érték, mely megérdemli a kizsákmányolástól és kommercializálástól való védelmet, azt eredményezte, hogy az európai országok teljes körű tilalmat vezettek be a biológiai anyagok kereskedelmére (kivételek az anyatej, a bőr és a haj) és a szervek adományozására – kivéve, ha közeli hozzátartozó kapja. Tudomásom szerint sehol sem emelték fel lobbisták a hangjukat, s nem követelték hangosan a szabad szervadományozás jogát. Senki sem gondolta úgy, hogy jobb, ha a szegény törökországi asszony eladhatja egyik veséjét a gazdag norvéginak, hogy – a határokon átívelő elkötelezettség és posztmodern lázadás szellemében – gyengítse és destabilizálja az Észak és Dél, szegény és gazdag, férfi és nő között húzódó határokat. Senki sem állt elő azzal, hogy súlyos jogcsorbítás, ha nem adhatjuk el a szaruhártyánkat, pedig az árából kényelmesen eltarthatnánk a gyerekeinket. Az egyén fizikai integritásának értéke tehát erős támogatottságot élvez. Ha azonban a prostitúció kerül szóba, a helyzet átszap az ellenkezőjébe. Hirtelen nagyon fontos lesz női test kommercializálásának a joga.

Svédország a világ egyetlen országa, amely – a szervkereskedelemhez hasonló megfontolásból – a szexuális szolgáltatások vásárlását is megtiltotta és büntetendővé, üldözendővé tette. A nők testéhez való hozzáférést nem szabad kommercializálni; a női testet mint értéket védenie kell a társadalomnak. Senkinek sincs joga megvásárolni a másik testéhez való hozzáférést saját szükségletei kielégítésére.

Európában azonban nem sikerül a kérdésben meggyezésre jutni. Folyton szembesülünk az érvvel, miszerint a nőknek meg kell adni a „jogot”, hogy a testéhez való hozzáférést áruba bocsássa. Gyakran hivatkoznak arra is, hogy a történelem folyamán a nőktől mindig megtagadták a saját testük fölötti rendelkezés jogát, s ennek most végét kell vetni.

Véleményem szerint a prostitúcióról szóló törvények és a szervkereskedelem nemzetközi tilalmának összehasonlítása rávezet minket arra, hogy a szexuális szolgáltatások vásárlásának tilalmával szembeni ellenállást új szempontból közelítsük meg. Figyelembe kell vennünk a szabadság fogalmának komplexitását, és azt szembe kell állítanunk az uralkodó szexuális normákkal, továbbá azzal, hogy miként élnek az életüket a férfiak és a nők – a mindennapi gyakorlatban.

Nemzetközi viszonylatban egyfelől létezik tehát egy nézet, amely szerint igen fontos jog az emberi testnek a kommercializálástól való védelme, másfelől meg létezik egy másik nézet, amely szerint rendkívül fontos a női test prostitúció általi kommercializálásának joga. Ez ellentmondásos. És ez az ellentmondás csak akkor válik igazán világossá, ha a kérdést a kultúránkat átható társadalmi nem normák fényében vizsgáljuk meg. Azon normák fényében, amelyek azt írják elő, hogy a nőiség egyenlő a hozzáférhetőséggel, s a férfiaknak joga van a hozzáféréshez, jelen esetben a nők testéhez. A szervkereskedelem és a szexipar között lényeges különbség, hogy a szervek kereskedelme nem valamely specifikus nem tagjai felé irányul. Az idevágó szabályozások olyan piacra vonatkoznak, ahol nők és férfiak egyaránt lehetnek eladók. A szexiparban azonban nem is kétséges, hogy az eladásra kínált női test. A nő fizikai integritása válik alku tárgyává.

Ahelyett, hogy beleragadnánk a prostitúciót támogató diskurzusba – amely szerint a nőket a törvényhozók jogok megtagadásával kívánják ellenőrzésük alatt tartani – sokkal fontosabb lenne alaposan megvizsgálni, hogy mely esetekben kap hangsúlyt a szabadság tematikája (v.ö.: európai prostitúciós törvények), s mely esetekben a védelem kérdése (v.ö.: az emberi szervek adományozásáról szóló európai törvények). Ahelyett, hogy hagynánk, hogy a női szabadság- és önrendelkezési jogokról való beszéd elcsábítson minket, jobban tennénk, ha kritikus módon feltennénk a kérdést: hogy fest a társadalmi nemek viszonya azokon a területeken, ahol a szabadságjogokat kell gyakorolni.

A jogi normák talán a szabad választás és az önrendelkezés jogát írják elő a nők részére, de ha a normákat a nemek közti gyakorlati viszony fényében vizsgáljuk, akkor kiderül, hogy ugyanezen normák burkoltan mintegy a nő feladatává teszik a nemek közti társadalmi egyenlőtlenségek „menedzselését”. Európában manapság egyre terjed a szegénység a nők körében, különösen a keleti területeken. Ezzel egyidejűleg növekszik a prostitúcióban a nők aránya. Akkor most kinek a testhasználati szabadságáról van itt szó tulajdonképpen?

AZ EURÓPAI UNIÓ – KINEK A BELSŐ PIACA?

A legalizálás egynemely következménye látszik felszeleni az Európai Közösségek Bíróságának tavalyi döntésében, amely azon lengyel és cseh nőkről született, akik Hollandiában kívántak megtelepedni prostituáltként. A bíróságnak arról kellett ítélnie, hogy a prostitúció keresőfoglalkozásnak tekinthető-e. Az EU belső piacának szabályai az áruk a szolgáltatások, valamint a munkaerő áramlását hivatottak szabályozni.

A jog kölcsönösen összefüggő rendszer, melynek számos területét bizonyos értékeket és gyakorlatokat védelmező alapvető elvek foglalják egységbe. Bizonyos értékek a többinél nagyobb súllyal szerepelnek, és ez akkor tesz szert jelentőségre, amikor vizsgálatnak vetjük alá a megjelenő érdekeket. Ez nyilvánvaló számos előfeltételezésben és bizonyítási szabályban is.

Például ha az önálló vállalkozás, üzletalapítás jogáról beszélünk, a cselekvési szabadság fogalmának más értelmezése kerekedik felül, ahhoz képest, mint amikor az emberi jogok és polgári szabadságjogok büntetőjogi vagy nemzetközi jogi védelméről van szó. Ha a prostitúciós tevékenység a munkaügyi törvénykezés alá tartozik – mint ahogy Hollandiában a vonatkozó törvény bevezetése óta ez a helyzet –, akkor számos olyan kérdés, amely korábban az emberi jogokról és polgári szabadságjogokról szóló alkotmányos és nemzetközi joghoz kapcsolódott, most a munkaügyi törvények alá sorolják. Az eltulodás nagy horderejű következményekkel jár, mivel a fizikai integritáshoz való jog alapvető kérdései most a foglalkoztatási feltételek köré csoportosulnak.

Az ítéletben a holland bíróság azt kérdezi az Európai Közösségek Bíróságától, hogy a prostitúciót mentesíteni kell-e az unió munkaügyi szabályozásai alól, mivel a prostitúció bizonyos nehéz problémákat vet fel, tekintettel a prostituált cselekvési szabadságára és

függetlenségére (paradox módon a holland kormány kérdezi ezt, amely legalizálta a prostitúciót). A holland kormány érvelése szerint nem lehet tudni sem azt, hogy a nők önként utaztak-e a vendéglátó országba, sem azt, hogy ebben az országban függetlenül végzik-e tevékenységüket.

Úgy tűnhet, hogy ez a kérdés kapcsolatban áll a kényszerrel és az erőszakkal, melyekről tudjuk, hogy a szexiparban jelen van. Az Európai Bíróság azonban nem hivatkozott a szexiparban jelenlévő erőszak és kényszer problémáira. Álláspontja az, hogy miután Hollandia legalizálta a prostitúciót, az ilyen irányú tevékenység elfogadottnak tekintendő. Ennél fogva a munkaügyi jogszabályok alkalmazandók. Mint tudjuk, sok nő számára mindennapi valóság a prostitúcióba való belekényszerítés. Ez lehet abszolút értelemben vett kényszer, amely fi zikai bántalmazással esetleg halálos fenyegetéssel jár. Tudjuk azt is, hogy sok férfi annak ellenére vásárol szexuális aktust, hogy tisztában van a nő kiszolgáltatott helyzetével. De ebben az esetben ez nem emberi jogi kérdésként merült fel, hanem a munkaügyi törvények és versenytörvények problematikájaként egy olyan gazdasági közösségben, amely „a felek közötti egyre bővülő kereskedelmet és harmonikus gazdasági kapcsolatokat kívánja elősegíteni”.

Mint az ítélet kimondja, „elvileg helytelen lenne a prostitúciós tevékenységben részt vevő bizonyos emberek kölcsönös függését munkáltatói viszonyként kezelni”, de nem azért, mert a viszony a női test – gyakran kegyetlen körülmények között zajló – kiszákmányolásán alapul, hanem azért, mert „olyan gazdasági tevékenységhez vezet, amely kívül kerül a szabad letelepedés, illetve önálló üzletalapítás rendszerén, mely rendszert a (Lengyelországgal és a Cseh Köztársasággal kötött) társulási megállapodást hozott létre”.

A fi gyelem központjának eltolódása nyilvánvaló. A gazdasági érdek lesz irányadó a női testhez való kommercializált hozzáférés területén, egy olyan területen, ahol mindennapos az erőszak, a fenyegetés és a kényszer jelenléte. Az ítéletből látnivaló, hogy a holland prostitúciós törvényen keresztül egy igen elterjedt, kulturálisan integrált és elfogadott jelenség – a prostitúció – elfoglalhatja helyét a jogrendszerben, áthelyezve ezzel a nők emberi jogainak kérdését a gazdasági küzdőterre. Európában a súlyos gazdasági igazságtalanság körülményei közt élő nőknek a politikai hatalom a következő cinikus választ adja: „aranybányán ülsz; rajta, kezdj magaddal valamit a belső piacon!” És közben készül az Európai Unió új „alkotmánya”, az a szerződés, amelyből – a szövegtervezet jelenlegi állása szerint – maradéktalanul kivágták a férfi ak és nők közti egyenlőségre – mint az unió kiemelkedően fontos céljára – való utalásokat.

ÚJ FELFOGÁS

A prostitúcióról folyó vita napjaink talán egyik legfontosabb vitája Európában. A fentiek fényében hangsúlyozni szeretném a prostitúció alapos és világos elemzésének fontosságát. Csakis egy ilyen elemzés szolgálhat alapul az érdemi állásfoglaláshoz. Óriási

erők dolgoznak a szexipar normalizálásán, ugyanakkor egyre csökken a nemek viszonya, a férfi ak és nők közti egyenlőtlenség iránti érdeklődés.

Nézetem szerint a feminista vita egyes részei – a szexuális szolgáltatások vásárlását tiltó törvény pozitív megítélése ellenére – megrekedtek a törvény kritikusainak kezdeti érveinél: annál a fragmentált, egyéni szinten tájékozódó nézetnél, amely elhomályosítja a kérdéskör komplexitását, és a társadalmi nemek kérdésének politikai dimenzióit. El kell tehát mélyítenünk ismereteinket a prostitúcióról és a társadalmi nemek kultúrájáról. Hátat kell fordítanunk annak a fragmentált distinkciós diskurzusnak, melyben az erőszakot különválasztják és függetlenül kezelik a nők és férfi ak élethelyzeteitől, és amely szerint a prostitúcióra lehet úgy tekinteni, mint ami „önmagában” nem veszélyes. Ezen túlmenően szembe kell szállnunk a szexmunkások jogaiért küzdő mozgalom által táplált hiedelemmel, hogy a szexipar csak a női prostituáltakat érinti.

Az, hogy tiszteljük-e a nő testét, s e tiszteletnek milyen hatása van annak megítélésére, hogy mit jelent nőnek lenni, mit jelent férfi nak lenni, s milyen jogok következnek ebből, teljes mértékben attól függ, hogy megkaphatók-e a nők pénzért. A prostitúció létezése és a társadalom erre adott reakciója tehát nem pusztán egy egyszerű kérdés, amelyről mindenki, ha akar, véleményt formálhat – hanem ez mindannyiunknak szinte kötelessége.

Összefoglalva tehát a prostitúció kérdésének újfajta megközelítését javaslom, amely (a) a nő elleni erőszakot nem marginális jelenségnek, a múlt maradványának tekinti, hanem a nő elleni erőszakot a nők és férfi ak életkörülményeként kezeli; és (b) a prostitúciót nem szigeteli el „önmagában”, nem tekinti élesen körülhatárolt demarkációs területnek, hanem a társadalmi nemek kulturális színterének tekinti. Ily módon nem lehet majd megkülönböztetni egymástól a prostitúciót és az emberekkel való üzérkedést, mert ez a fajta gondolkozás zsákutcába vezet. Továbbá síkra szállok egy olyan nézet mellett, amely (c) nem összpontosít a prostituáltra, mint a szexipar legitim interpretálójára, hanem amelyben mindenki felelősen foglal állást a szexiparral kapcsolatban, és a politikusok elsőrendű felelősségének tekintjük a szexipar alaposabb megismerését (sokféle szempontból, beleértve a nők prostitúcióval kapcsolatos tapasztalatait), és megfelelő intézkedések bevezetését a nők jogainak megerősítésére.

Végezetül remélem, hogy (d) a prostitúcióról szóló vita hangsúlya a saját testhez való jog és a nő választási szabadságának kérdéséről a törvénykezés védelmi vonatkozásaira irányítja a fi gyelmünket, és így tehát azokra az összefüggésekre, melyek a nőknek a nehéz élethelyzetek kezelésében tanúsított személyes felelőssége és a férfi ak és nők közti strukturális egyenlőtlenségek között van.

Ezért javaslom, hogy helyezzük új alapokra a prostitúcióról szóló vitát. Olyan megközelítést javaslom, amely

- a nők elleni erőszakot, mint a nők és férfi ak életkörülményét, és nem mint marginális múltbeli maradványt hangsúlyozza
- a prostitúciót *per se* prostitúció helyett a társadalmi nemek kulturális színterének tekinti

- hangsúlyozza a nők hangját, és a köz, a politikusok és a kutatók felelősségét
- a prostitúcióval kapcsolatban kiemeli az egyén jogát a védelemre a test kommercializálása ellen, a választás szabadságának kérdésével rávilágít a nők személyes felelősségére a társadalmi nemek közötti egyenlőtlenségek fenntartásában.

A MEGÉRTÉS ALAPJA

A patriarchátus körmönfont, dinamikus és folyamatosan változik. A szexipar normalizálására törő erők rendkívül erőteljesek, olyan kapcsolatokkal rendelkeznek, melyek átívelnek a hagyományos politikai határokon. Ezért nem elégedhetünk meg elemzésünkkel, pusztán azért mert egy bizonyos stádiumban helyállónak mutatkoznak. Társadalmunk állandóan változik, a nők elnyomói feminista retorikát használnak akkor, amikor arról van szó, hogy fenntartsák a társadalmi nemek egyenlőtlenségén alapuló kultúráját. Olyan eszközöket és megközelítéseket kell kidolgoznunk, amelyek követik e változásokat.

Szeretnék itt egy nagy futballjátékost idézni, aki egyben híres sportriporter is volt: Glenn Strömberg a neve. Ő mondta mindig, hogy „ébresztő!”. Sose felejtsünk el ébren lenni! A szexipar koherens és kontextusba helyezett elemzésére van szükségünk. Ezen belül részletesen és átfogóan kell megértenünk a nők elleni erőszak természetét, szem előtt tartva a választás szabadságának koncepcióját, megvizsgálva a társadalmi nemek kapcsolatát és ennek hatását a társadalomra. Csak így láthatjuk tisztán azt, hogy a törvény hogyan mérlegeli az érdekeket, a felelősségek szétválasztása hogyan változtatható meg, s ez aztán miként használható a nemek egyenlőtlenségén alapuló társadalomban élő nők és férfi ak érdekében. Ezen a területen a svéd kormány és a svéd parlament fontos lépéseket tett előre. Az új megközelítés ráirányítja a fi gyelmünket arra, hogy a nők ténylegesen mely jogokkal rendelkeznek, milyen jogokkal kellene rendelkezniük, és melyekre fognak még szert tenni. Nem hiszem, hogy az önmagunk prostituálásához való jogot fontosnak kell tekintsük ebben a vitában.

Prostitúciós célú emberkereskedelem Olaszországban: A bordélyok legalizálására vonatkozó kormányjavaslatok lehetséges következményei Olaszországban

Esohe Aghatise
Associazione Iroko Onlus elnöke, Olaszország

Tanulmányom áttekinti az prostitúciós célú, szervezett emberkereskedelem és a leánykereskedelem ágazatainak működését Olaszországban, az eladott nők származási országa szerint. Röviden felvázolom az emberkereskedelem néhány társadalmi, gazdasági és kulturális vonatkozását, majd kitérek a lányokat érő különböző lélektani, orvosi és társadalmi hatásokra. Aztán ismertetem a fejleményeket, majd rátérek az emberkereskedelem áldozatait segítő olasz kormányzati és civil szervezetek tevékenységére. Szó lesz a nőkereskedelem elleni küzdelmet támogató olasz törvényi keretéről, valamint a legutóbbi kormányjavaslatról, amely a bordélyházak legalizálását tűzi ki célul. Ezt kritikai elemzés alá veszem, végezetül pedig stratégiai és programjavaslatokat teszek a leánykereskedelem leküzdésére.

Amíg egy globális patriarchális társadalomban elfogadott a női testek eldobható áruként való használata, addig ellentmondásos és következetlen volna, hogy kifejezzük felháborodásunkat a fiatal nőkkel és gyermekekkel folytatott emberkereskedelem miatt, vagy követelni mindezek megállítását: előbb a női test áruba bocsátásának kell véget vetnünk.

Előadásomban elsősorban az Olaszországba eladott nigériai lányokra fókuszálok majd.

ELŐZMÉNYEK

A nemzetközi emberkereskedelem – különösen a nők és gyermekek prostitúciós vagy egyéb célú adása-vétele – a világ egyik legalattomosabb és legnehezebb problémája, amelynek nők és gyermekek prostitúciója az egyik legkézzelfoghatóbb megjelenési formája. A női test áruba bocsátását régóta tolerálja a társadalom, sőt, a férfi szexuális, szexuális identitásbeli és párkapcsolati problémáinak megoldásaként bátorítja is. Amíg a prostitúciót a „legősibb mesterségként” emlegetik és a férfi–női társas kapcsolatok velejárójaként eltűrik, addig a vele járó erőszakot és elnyomást tagadják, így állandósítják. A prostitúció romboló és egészségtelen társadalmi következményeit a törvényhozás szintjén eddig még soha sem tárgyalták. Ehelyett a társadalmi rend egészséges velejárójának tartják, amit elégséges volna megfelelően szabályozni, és máris biztosítani, hogy továbbra is fennmaradjon, és használható legyen a nők és gyerekek – vagyis a legkiszolgáltatottabb áldozatok – elnyomására.

A világ számos országában – élen a politikai és gazdasági értelemben legfejlettebb államokkal – egyre erőteljesebben jelenik meg a prostitúció a női munkavállalás egyik alternatívájaként. Sok országban javasolják szervezett formában való szabályozását, és mindezt a szociális és gazdasági előnyökkel is összekapcsolják.

Jelen tanulmány a prostitúció alattomos oldaláról nyújt képet; alapvető állítása az, hogy mivel a patriarchális világ legitimálja a nők testének eldobható áruként való használatát, nem lehetséges eredményesen szembeszállni az emberkereskedelemmel. Mindaddig ellentmondásos és következetlen volna felháborodnunk, valamint a fiatal nőkkel és gyerekekkel való emberkereskedelem leállítását követelnünk, míg véget nem vetünk a női test kiárusításának. Amíg a prostitúciót kormány szinten tolerálják, valamint „legális és érvényes” foglalkozási alternatívaként engedélyezik, addig nem leszünk képesek felszámolni se a nők elleni erőszakot, se az emberkereskedelmet.

AZ OLASZ LEÁNYKERESKEDELEM

Olaszországban kiskorúakat, munkásokat, fiatal nőket és lányokat adnak- vesznek az emberkereskedők. A kiskorúakat törvénybe ütköző cselekmények elkövetésére használják – például lopásra, koldulásra, illegális nemzetközi örökbefogadásra –, és félő, hogy a pornográf tevékenységekbe, és a szervkereskedelemben is bevonják őket. A munkásokat emberhez méltatlan körülmények között zsákmányolják ki, és gyakran bűncselekmények elkövetésére is kényszerítik. Semmi reményük sincs arra, hogy jogi státuszuk valaha is rendeződjék, s a legtöbb esetben könnyen beszippantják őket a bünszervezetek is. A fiatal nőket és lányokat pedig a prostitúcióban zsákmányolják ki. A külföldi lányok és fiatal nők eladása ma már köztudott és hírhedt jelenség Olaszországban, különösen, ami az afrikai és kelet-európai lányok megjelenését illeti az Olasz városokban. A prostitúciónak különböző válfajai vannak, amelyek erősen függenek a származási országtól. Afrikában és az iszlám világban a prostitúció szigorúan tilos, ezért csak nagyon ritkán, egy-egy rejtkehelyen fordul elő. A korábban prostituált nőket tehát Olaszországba hozzák, mert otthon nem tevékenykedhetnek nyíltan. Persze azt ígérik nekik, hogy új hazájukban többet fognak keresni. Más esetekben, például a Kelet-Európából, Ázsiából, Thaiföldről, Indiából, vagyis az olyan területről érkezők, ahol a prostitúció nyíltabban folyik, sokkal magasabb keresetre kapnak ígéretet. Azt hiszik, hogy „éjszakai klubokban” fognak dolgozni „táncosnőként” vagy „szórakoztató kísérőként”.

A prostituáltak eladott lányok fő származási helye Nigéria (bár ritkábban Kenyából, Ghánából, Elefántcsontpartról is jönnek afrikai lányok). A Nigériából Olaszországba áramló prostituáltak száma a legmagasabb és számuk egyre nő. A többi származási ország (fontossági sorrendben): Románia, Moldávia, Albánia (az Albániából jövő lányok száma csökken, ennek okairól majd később), Oroszország és Bulgária.

A lánykereskedelem jelentősen eltér attól függően, hogy Afrikából vagy Kelet-Európából indul ki.

PROSTITÚCIÓS CÉLÚ EMBERKERESKEDELEM NIGÉRIÁBÓL

Nigériai nők és fiatal lányok Olaszországba csempészése a nyolcvanas évek második fele körül kezdődött meg, azt követően, hogy az akkori nigériai kormányra a Nemzetközi Valutaalap rendelkezései nyomán nagyszabású szerkezetátalakítási programok indítása hárult, és ennek következtében nehéz gazdasági helyzet alakult ki. Tömegesen kezdték elhagyni az országot olyanok, akiket jól fizető állásokkal kecsegtettek Európában – gyárakban, irodákban és farmokon. Olaszországba érve azon kapták magukat, hogy eladták őket szexuális rabszolgának, és arra kényszerítették őket, hogy fizessék ki – úgymond – „tartozásukat”, azok felé, akik „segítettek” nekik Európába jönni. Az első időszakban érkezők közül többen időközben „madámok” lettek, vagyis az üzletek fenntartói és fiatalabb honfi társaik kizsákmányolói.

Azonban hangsúlyoznom kell, hogy az elmúlt néhány évben, 1995–96 óta az Olaszországba érkező lányok többsége tudja már, hogy valószínűleg nem rendes állást kap, hanem prostituált, ám fogalma sincs arról, hogy ez mit is jelent valójában. Legtöbbjük írástudatlan, nem ismeri a városi életet, s mikor egyik pillanatról a másikra Torino, Milánó vagy Róma hatalmas városközpontjaiban találja magát, halvány fogalma sincs arról, hogy mit is jelent a prostitúció, mert többségük nem volt még prostituált. Tehát meg kell birkóznuk az új világgal, az új országgal, az új társadalmi környezettel, amelyben nincs se baráti, se családi támogató hálójuk, van viszont erőszak és kizsákmányolás, és mindenekfölött egy olyan új világ, amelyet a legrémezebb álmaikban sem tudtak volna elképzelni.

A nigériai lányokkal elhitetik, hogy egy Nigériában élő „madám” szponzorálja Olaszországba költözésüket és munkavállalásukat, s aki Olaszországban fogadja őket és szállást ad nekik, az csak a „madám” segítője. Az igazság az, hogy a nigériai „madám” és az olaszországi „szállásadó” cinkosok. A lányok azt hiszik, hogy valaki segíteni akar rajtuk, hogy kizsákmányolóik segítők kezét nyújtanak feléjük, kihúzván őket a nyomorból, amelyben addig éltek. Ebben addig hisznek, amíg nem szembesülnek az erőszakkal, a rájuk kényszerített élethelyzettel. El kell viselniük a méztelenséget, a verést, a hideget, és azt is, hogy nem kapják meg a pénzt, amiért áruba bocsátják magukat. Rá kell ébredniük, hogy az otthoni nyomor sokkal elviselhetőbb volt, mint az erőszak, a megaláztatás és a nyomorúság, amit itt kell elszenvedniük.

Maguk a kereskedők általában férfi ak, akik a „madame” megbízásából hozzák be a lányokat, vagy saját szakállukra, hogy eladják őket annak, aki a legtöbbet ajánlja értük. A lányokat „madámoknak” adják el, és különleges, mágikus „juju” rítusoknak vetik alá. Ennek során meg kell esküdniük, hogy sosem árulják el a lánykereskedőt és a madámot a rendőrségnek, és akadékoskodás nélkül kifizetik „tartozásukat”. Ennek a rítusnak igen nagy a jelentősége, mert a lányok komolyan hisznek benne, így az üzérek és madámok elég jó hatékonysággal tudják beszédni a „tartozások” felé. Különleges jelenségként tartja számon az olasz rendőrség, hogy a nigériai lányokat más nemzetiségű prostituáltakhoz képest fi zikailag sokkal kevésbé ellenőrzik kizsákmányolóik.

Nincs rá szükség, mert a rítus által megfelelő lélektani ellenőrzés alá kerülnek.

Érkezésük után a kereskedők nagy összegű „tartozásokat” neveznek meg, a kevésbé „nehéz” esetekben hatvanmillió lírát (kb. 30 000 amerikai dollárnak megfelelő összeget), ami felmehet százhuszmillió líráig is (60 000 amerikai dollár körüli összeg). A „tartozásokat” néhány hónap alatt kell törleszteni, mert ha ez nem történik meg, a lányok súlyos bántalmazásnak teszik ki magukat, vagy Nigériában hátramaradt családjukat. Megjegyzem, hogy a prostituáltak átlagosan 20-30 ezer lírát (10-15 amerikai dollár) kérnek egy-egy ügyféltől, de előfordul, hogy megelégednek tízezer lírával (5 dollárral) is. Havi előlegfi zetésre is kötelezik őket, aminek összege minimum egymillió líra (500 dollár), ez az úgynevezett „bérleti díj” út menti „placcukért”. Ezen kívül heti hetvenezer lírát kell fizetniük (35 dollár) a kosztért, a drága, kihívó munkaruháért (amit általában a madám vagy barátai árulnak) és a madámnak járó drága ajándékokért.

Az elmúlt néhány évben folyamatosan nőtt a nagyon fiatal lányok száma; velük elégtik ki az ügyfelek egyre különlegesebb igényeit. Ezek a lányok általában kiskorú, ártatlan és jámbor gyerekek, gyakran félig írástudatlanok, akiknek a legtöbb esetben még arra sincs módjuk, hogy hozzászokjanak az urbánus környezethez, hanem egyenesen olyan óriási városokba csöppennek, mint Torino, Milánó vagy Róma.

Figyelembe kell venni a leánykereskedelem pszichológiai és pszichiátriai hatásait is. Valósággal elárasztanak bennünket az olyan esetek, amikor a lányok az említett rítusok, a testi és lelki bántalmazás miatt súlyos pszichológiai, s bizonyos esetekben pszichiátriai problémákkal küzdenek. Elhitetik velük, hogy rajtuk valójában „segíteni” akar az a kereskedő, aki behozza, és az európai szexpiacra dobja őket, majd rá kell döbenniük, hogy segítségről szó sincs, állítólagos „segítőik” valójában a lehető leggonoszabb módon kizsákmányolják őket. Mindez súlyos lelki megterhelést, mérhetetlen szenvedéseket okoz. Az erőszak különféle formákat ölt: ha egy lány nem hajlandó prostituálni magát, tüzes vassal égetik; akkor is kiküldik az út szélére, ha beteg, menstruál vagy terhes; érzéstelenítés nélküli abortuszokra és életveszélyes, védekezés nélkül közösülésekre kényszerítik; a gyermekeiket elkobozzák tőlük, s ettől kezdve a gyerekkel is zsarolják; illetve nigériai családtagjaikat támadják meg ahhoz, hogy kellően aláztatos prostituáltakká tegyék őket. A megaláztatások és bántalmazások soha nem érnek véget, de minden egyes alkalom újabb, súlyos lelki traumát okoz az áldozatoknak. Közben például olyan hazugságokkal etetik őket, hogy az olasz rendőrség lelővi a tartózkodási engedély nélküli lányokat. Hasonló hajmeresztő történeteket mesélnek, hogy rettegésben tartsák és engedelmességre kényszerítsék őket.

Világosan le kell szögezmem azonban, hogy ezek a lányok nem mind gazdasági kényszerből jönnek el Nigériából. Egy tanulmányból egyértelműen kiderül, hogy a legtöbb esetben nem feltétlenül a szegénység távozásuk oka. A reménytelenül szegény lányok túlnyomó része nem hajlandó külföldre menni. A kérdés tehát messze túlmutat a nyomor és a létfenntartás problémakörén. Tanulmányunk megerősítette azt a feltételezést, hogy egyes családoknak a leánygyermek külföldre küldése egyfajta státuszszimbólum. Ez

a társadalmi és kulturális értékek válságából, a hagyományos családi szerkezet szétbomlásából következik, hiszen a régiek helyét át újabb, érvényes és hatékony társadalmi normák, amelyek biztosítékul szolgálhatnak. A legtöbb család a prostitúciót hallgatólagosan elfogadja a nyomorra adott válaszként. Igaz, sokkal kevésbé voltak elfogadóak, mikor értésükre adtuk, hogy a prostitúció erőszakkal és megaláztatással jár. Így a szegénység elnöiesedése a legátütőbb formában a lánygyerekekkel folytatott prostitúciós kereskedelembe ölt testet.

KULTURÁLIS SZEMPONTOK

A nigériai leánygyerekekkel folytatott nemzetközi kereskedelem egyik jellemzője, hogy többségük az ország közép-déli területeiről, az edo (benin) etnikai csoportból származik. Ez azért különös, mert ez az etnikai csoport hagyományosan tiltotta a prostitúciót. Eredetileg bármilyen promiszkuitásnak tartott viselkedés a nő vagy leány családi és társadalmi kiközösítésével járt. Társadalmi stigmája olyan erős volt, hogy a kiközösített nő soha többé nem mehetett férjhez a saját társadalmi rétegén belül, s ha nem hagyta el faluját, egész életében *persona non grata* maradt.

A férjzett asszonyok számára pedig tabunak számított a férjükön kívüli férfi ak érintése még a legártatlanabb formában is. Ha egy férjzett nőt otthonán kívül véletlenül megérintett egy férfi, az esetet hazaérése után azonnal jelentenie kellett a férjének, és kötelessége volt speciális, tisztító rítusokat elvégezni, hogy megtisztítsa magát az idegen férfi „átkos” cselekedetétől. Meglepő tehát, hogy a külföldre prostituáltak eladott nők többsége ilyen hagyományokkal rendelkező társadalmi környezetből érkezik. Ebben az összefüggésben kell tehát elemeznünk prostituálásukat és otthonuk elhagyását, hiszen az új környezetben egy világ választja el őket hagyományos értékeiktől, szabályaiktól és tilalmaiktól.

A nigériai lányokkal folytatott kereskedelem másik kulturális vonatkozása a „juju” beavatási szertartás a „tartozás” kifizetésének biztosítására. Hatásai miatt ez a szertartás talán a leglényegesebb szempont. Rítusokba vetett hitük és a „jótevők” iránti túlzott kötelességtudatuk később súlyos félelemmel alakul át. A rettegés olyan méreteket ölt, hogy még ha ki is tudják fizetni „tartozásukat” kizsákmányolóiknak, a lányok továbbra is aggódnak attól, hogy valamilyen szörnyű szerencsétlenség éri őket vagy családjukat. Minden egyes csapást, ami életükben éri őket, a „juju” szertartásnak tulajdonítanak. Érthető, hogy a legrosszabb esetben mindez komoly pszichés zavarokat okoz, vagy még súlyosabb esetben a lányok megrendült mentális egyensúlyának teljes megbombolásához, pszichés rendellenességekhez vezet.

TÁRSADALMI SZEMPONTOK

Nigéria egy olyan fejlődő ország, amely bár a fejlődés útjára lépett, félúton elakadt anélkül, hogy bármilyen jelentősebb színtemelkedést ért volna el az infrastruktúrában, szolgáltatásokban, forrásokban, ezért képtelen a fejlesztési tervek és projektek kudarcának következményeit tompítani vagy megállítani. De nem ez a legmegfelelőbb fórum a nigériai gazdasági álmok és törekvések kudarcának megvitatásához. Röviden

azonban megemlíteném a rossz gazdaságirányítást, a rövidlátást, a krónikus korrupciót, a nepotizmust és a törzsi ellentéteket, továbbá a nemzeti identitás teljes hiányát – a több százezer halottat követelő és nyomorékot hátra hagyó négyéves polgárháborúról nem is beszélve –, a katasztrofális katonai diktatúrákat és a még katasztrofálisabb első polgári kormányzatot a polgárháború után. Mindez együttesen okozta a nigériai álom halálát. Az első polgári kormány óriási hiteleket vett fel, Nigéria hitelmérlege gyökeresen megváltozott, csekély tartozásai óriásira duzzadtak.

A nigériai olajdollárokból eredő gazdasági fellendülés évei kellemetlen örökséget hagytak hátra: a nép belekóstolt a jómódba és a fogyasztói társadalomba, s később nem volt képes azzal szembesülni, hogy magas igényeit nem tudja kielégíteni. Bár az ország gazdag emberi és ásványi forrásokkal rendelkezik, mégse volt képes megvetni a megfelelő és fenntartható életszínvonal alapjait polgárai számára.

A nigériai kormány fejlesztési törekvéseinek kudarcát és a kőolaj árának zuhanását a valós gazdasági nehézségek, a rossz vezetés és a korrupció miatt felhalmozódott óriási adósságteher okozta. Az adósság átütemezéséhez ráadásul teljesíteni kellett a Nemzetközi Valutaalap feltételeit is, s mindez végső kétségbeesésbe ejtette a lakosságot. Elszabadult az infáció, és az egyre gyengébb Naira valóban nagyon nehezítette a mindennapi életet Nigériában.

A nehéz gazdasági helyzet és a zavaros politikai élet általában ki szokta kezdeni a családi és a társadalmi struktúrát. A pénzügyi nehézségek a szociális rendszerre, tehát az egészségügyre, az oktatásra és közművekre is megtették a hatásukat. A gyerekeket gyakran kiíratják a szülők az iskolából, mert nem bírják fizetni a tandíjat. A bűnözési ráták egyre rosszabbak, a megszokott, informális társadalmi háló és az informális, önszerveződő rendszer összeomlott. A család már nem szolgál referenciapontként, a pénz diktál a hagyományos értékek helyett. A fiatalok példaképei felszínes pénzrabzolgák lettek, akik azt üzenik nekik, hogy a pénz mindennél többet ér. Ilyen környezetben egyáltalán nem meglepő, hogy a társadalmi összetartás megszűnt. Az áldozat megregulázásához gyakran korrump rendőröket használnak a kizsákmányolók, akik zaklatják vagy letartóztatják az áldozatok családtagjait.

Az edo etnikai csoport sajátos társadalmi felépítésében gyakori a poligámia, s ha egy férfi nem tudja eltartani a családját, feleségeire bízta ezt a feladatot. Ha a férfinak van is munkája, a fizetése nem elég az egész család eltartására. Ez teremtette meg azt a helyzetet, hogy a nők maguk gondoskodnak gyermekeikről, mert a családfő feleségeire testálja a kenyérkereső szerepét. A poligám család patriarchális felépítése folyamatos konfliktus- és versengésszforrás. A feleségek szakadatlan harcban állnak egymással, mindenki igyekszik nagyobb elismerést kivívni magának és gyermekének, s minél nagyobb részt megkaparintani a családi forrásokból.

A konfliktusból a gyerekek se maradhatnak ki, ők is belekényszerülnek a forrásokért folyó családi pozíciókért folyó versengésbe. Ebben a hatalmi harcban természetesen mindig a nők húzzák a rövidebbet, ők a családi hierarchia leggyengébb láncszemei. Felismerték azonban, hogy ha eladják a testüket, gyorsan megkeresik a

pénzt maguk és családjuk eltartásához. A férjek szemmel hunynak, és készek a hagyományos értékek és szabályok szőnyeg alá söprésére, amíg ők is hasznot húznak feleségeik kereső tevékenységéből. Hagyományosan az edo nők tartják össze a családjukat. A család egyéni vagy közös vállalkozásainak sikerét, illetve kudarcát általában a nőnek tulajdonítják. Ilyenformán valójában a nőké a nagyobb felelősség.

Míg eleinte többnyire olyan férjhez, illetve férjüktől külön élő nigériai nőt szállítottak prostituálnak Olaszországba, akik a családjukat szerették volna eltartani, addig a későbbi szállítmányok már sokkal fiatalabb lányokból álltak, akik elhatározták, hogy családjuk megsegítése végett „munka” után néznek. Úgy tervezik, hogy elmennek külföldre néhány hónapra „szenvetni”, rengeteg pénzt keresnek, majd diadalmasan hazatérnek, hogy kihúzzák családjukat a szennyből és nyomorból. A valóság természetesen egészen másképp fest. Megjegyzem, hogy a lelki kinszenvedéseknek az a fő oka, hogy amikor a lányok végre megszabadulnak kizsákmányolóiktól, és egyik szociális otthonból a másikba kerülnek, nem tudnak gyorsan pénzt szerezni, amit hazaküldhetnek a családjuknak. Amikor egyértelművé válik, hogy terük kudarcba fulladt, súlyos lelki válságba kerülnek. Az is előfordul, hogy a lány úgy dönt, visszatér a „mamához”, hogy meg tudja valósítani eredeti tervét.

LÉLEKTANI SZEMPONTOK

Az emberkereskedőktől elszenvedett fi zikai, mentális és pszichés stressz miatt nem egy nő pszichoterapeutához, vagy még rosszabb esetben elmegyógyintézetbe kerül. Gyalog, kocsival, hajón, majd repülőn utazva már Európa felé megjelenik az erőszak, s attól kezdve folyamatosan jelen van. Ezek közé tartozik verbális és fi zikai bántalmazás, megeőszakolás, az érzéstelenítés nélküli kényszerabortusz, a félelmetes rítusokkal gerjesztett kényszerprostituáció (a mágikus rítus során előfordul, hogy halottmosó vízből kell inni, s eközben kell megesküdni a tartozás visszafizetésére).

A kulturális sokk csak ráadás. Sok lány képtelen beilleszkedni abba az idegen társadalmi és kulturális környezetbe, amelybe kényszerítik, s ez sok esetben még gyermekkori traumákkal is keveredik, súlyosbítva az amúgy is elviselhetetlen helyzetet.

A pusztán tény, hogy komolyabb kérdezősködés nélkül hajlandóak elmenni Európába „dolgozni”, gyakran abból ered, hogy a lányok öntudatlanul is menekülni akarnak bizonyos pszichés nehézségek elől, amelyek talán nem is tudatosulnak bennük, vagy tagadják őket. Ez tehát az egyik oka annak, hogy ezek a lányok még most is folyamatosan érkeznek, és semmilyen változás nem várható.

A fentiekből egyértelműen látszik, hogy felettébb ösztetett helyzettel állunk szemben, ahol elég nagy a kockázata annak, hogy az áldozat ellenségként, és nem barátként tekint ránk. Legtöbbjük számára a „madám” a jötevő, aki „segített” kilépniük a nyomorból és nélkülözésből, amelyben korábban éltek. Ha meg azt mondja nekik az ember, hogy ne fizessék ki a „tartozásukat”, úgy reagálnak, mintha arra kérné őket, hogy haljanak fertelmes kínhalált, hiszen úgy hiszik, hogy a varázsszertartás miatt utoléri őket az

átok. Igen óvatossá kell lenni, rendkívüli tapintattal és körültekintéssel kell megközelíteni őket.

PROSTITÚCIÓS CÉLÚ EMBERKERESKEDELEM KELET-EURÓPÁBÓL

A kelet-európai lányokkal folytatott emberkereskedelem sok szempontból hasonló, különösen, ami a fi zikai és lelki bántalmazás hatásait illeti. A leánykereskedelem dinamikája azonban igen különbözik.

Az albán lányok szállítói például többnyire bűnözők; itt nem található meg a nigériaiaknál tapasztalható, ipari futószalag-jellegű folyamatosság. A lányok a vasfüggöny megszűnése óta érkeznek a volt kelet-európai országokból Nyugatra. Sok albán lány gátlástalan férfi ak házassági ajánlatai miatt, gondtalan élet reményében indul el Nyugat-Európába. Nagy részük hagyományos, patriarchális társadalmi csoportokból származik, ahol még ma is a családi tisztesség és a leány tisztasága fontos érték a házasságkötéskor. A gazemberek a család bizalmába férkőznek, és a könnyű kereseti lehetőségekkel kecsegtetik őket, hogy a szebb élet reményében önként elengedjék leányukat. Ugyanaz a férfi prostituálja és dobja placra, amelyik eljegyezte Albániában és elhitette vele, hogy Olaszországban nőül veszi. A férfi ak elhitetik, hogy hirtelen pénzügyi gondjaik lettek, és a pénzkeresés egyetlen módja a prostituáció. És a lányok „leendő férjük” iránti szeretetből az utcán kötnek ki. Gyakran ugyanaz a férfi három-négy másik lányt is fogva tart más lakásokban. Őket is ugyanazzal a történettel csalta el. Ez esetben a férfi hoz fűződő érzelmi kapcsolat válik a kizsákmányolás eszközévé. Gyakran rosszul értelmezett lojalitásuk és szerelmük miatt nehéz meggyőzni a lányokat, hogy jelentsék fel a férfit a rendőrségen.

A kelet-európai nők prostituációjának másik típusa pedig vegyes. Ezeket a nőket bárókban, toplessbárókban toborozzák, ahol már amúgy is félig-meddig prostituáltak voltak, azzal a különbséggel, hogy nagyon keveset kerestek. A „fejvadászok”, akik Olaszországba hozzák őket, mindig azt ígérik nekik, hogy rövidebb idő alatt sokkal többet fognak keresni. Itt gyakran azért lázadnak föl a lányok, mert míg azzal hitegették őket, hogy napi félmillió lírát is meg tudnak keresni, addig a valóságban tetemes szállodai és egyéb számlák miatt alig tudnak félretenni egy-két lírát.

A Kelet-Európából ideszállított prostituáltak másik típusa az, akit úton hazafelé vagy iskolába menet egyszerűen elraboltak. Sok ilyen történetünk van bolgár és ukrán lányokról. A velük kereskedő bűnbandák sokkal agresszívabbak és erőszakosabbak, mint a nigériai lányokat szállítók. Itt az elraboltakat szigorúan testi fenyegetésekkel kontrollálják, őrizet alatt tartják, és könnyűszerrel továbbpasszolják őket más bandáknak. Ebben általában ismerős nők segítkeznek, akik maguk is prostituáltak, vagy azok voltak korábban. Fő feladatuk a többi lány vagy az új lányok ellenőrzése az utcán munka közben. Súlyos bántalmazásokról is beszámolnak, lányokat például bőrszíjjal vernek, vagy jeges vízbe ültetnek.

Ismét más a helyzetük a Romániából érkezőknek, mert másfajta bandák foglalkoznak velük. Az emberablók főként román, néha pedig olasz férfi ak. Ezek a nők megállapodnak a futtatókkal a pénzről, így keresetük egy részét megtarthatják. Kevésbé erőszakos

tehát a szervezet, és jut egy kis mozgástér az utcára kivezényelt lányoknak is. A nigériaiakkal ellentétben egyik nemzetiségnél sem jelölnek meg egy fix, fixetendő összeget, így az idő sem játszik szerepet. Valószínűleg arról van szó, hogy ezek a futtatók jobbnak látják, ha a lányok haza tudnak vinni egy kis pénzt, mert így kedvesebbek, engedelmesebbek, és készségesebben dolgoznak nekik hosszútávon.

KULTURÁLIS SZEMPONTOK

Sok kelet-európai – főként albán – lány esetében a legfontosabb, bár nem általánosítható kulturális szempont a tisztesség, amely azt diktálja, hogy még haláluk árán se alázzák meg családjuk becsületét. Sokuk nem hívhatja fel a családját, hogy elmondja, hol van és mi történik vele. Gyakran a házasság reményében hagyják el otthonukat, aztán ugyanaz a férfi tartja szexuális rabszolgaságban, aki házassággal kecsegtette őket. A férfi ak nem egyszer visszamennek a családhoz, s elpanaszolják, hogy a lány megszökött és homályos ügyekbe keveredett. Amikor a lány végül összeszedi a bátorságát és hazatelefonál, megtudja, hogy a férfi otthonában járt, bemocskolta őt és családját, s botránytól tartva saját családját nem engedi soha többé haza. Az örök szerelmet ígérő férfi val kötött házasságról szőtt álma semmivé lett, becsületét pedig tönkretették társadalmi hátterében: nincs visszaút, mert sokukat még azzal is megfenyegetnek, hogy a család valamelyik férfi tagja megöli őket a család tisztességének lejáratása miatt.

LÉLEKTANI SZEMPONTOK

A trauma pszichés hatásai nem sokban különböznek a nigériai lányokétól. A különbség inkább alkati eltérésekből adódik: attól függ, ki hogyan reagál a traumára, és hogyan képes feldolgozni. Különösen nagy lelki tortúrát okoz, hogy családtagjaikkal nem beszélhetnek többé, főleg a gyerekes anyáknak, hogy nem találkozhatnak otthon maradt gyerekeikkel.

A LEÁNYKERESKEDELEM ÁLDOZATAIT SEGÍTŐ OLASZ STRATÉGIÁK ÉS PROGRAMOK

1998-ig nem volt jogi kerete az áldozatok megsegítését célzó programoknak. Az emberkereskedelem áldozatainak társadalmi védelméről rendelkező jelenlegi 18. Cikket megelőzően a törvényi felhatalmazás alapján kiadott 477/96 számú rendelet 5. Cikke rendelkezett rendkívüli, egyéves tartózkodási engedély kiadásáról súlyos veszélynek kitett, nem európai állampolgárok részére azon az alapon, hogy az illető állampolgár büntetőjogi eljárás előkészítése vagy a per tárgyalása során együttműködik a nyomozóhatósággal vagy nyilatkozatokat tesz. Vagyis az áldozatok kaphattak tartózkodási engedélyt jogi okokból, ahogy ezt akkor mondták azért, hogy lehetőségük legyen együttműködni az emberkereskedéssel gyanúsított személyek elleni nyomozásban és büntetőeljárársban. Ez a tartózkodási engedély nem nyújtott olyan szociális védelmet és általános segítséget az áldozatnak, mint a jelenlegi bevándorlási törvény 18. Cikke.

Régebben különféle egyházi és világi szervezetek segítettek az emberkereskedelem áldozatainak. E különböző szervezetek több mint tíz éve minden lehetséges forrást mozgósítanak, hogy megkönnyítsék

azoknak az áldozatoknak az életét, akik meg tudtak szökni kizsákmányolóiktól. Akkoriban főként osztályvezetők esetenkénti ad hoc döntései alapján sikerült – elsősorban az egészségügy területén – legalább a legszükségesebb orvosi ellátást biztosítani a megmenekült áldozatoknak. Vallási szervezetek – mint a Caritas – és világi szervezetek – mint a Gruppo Abele –, amelyeknek már korábban is voltak menhelyei szociális vészhelyzetbe kerültek számára, megnyitották kapuikat az áldozatok előtt. Ezekben a menhelyeken korábban egyedülálló, hajléktalan olasz nőket, vagy gyermeküket egyedül nevelő, utcára került anyákat szállásoltak el. Idővel számos szervezet alakult a probléma megoldására. Az Európai Unió TAMPEP projektje azt a célt szolgálta, hogy információk terjesztésével megelőzze a nemi betegségek terjedését és prostituáltak nem kívánt terhességét. A projekt fő mozgatórugója a közegészség védelme volt. A torinói önkormányzat külön irodát nyitott bevándorlási ügyek, pontosabban a legális státusz nélkül tartózkodó személyek kezelésére. Természetesen foglalkoztak a prostitúciós célú emberkereskedelem áldozataival is. Ez az iroda állt az áldozatok támogatását szolgáló programok élére.

A bevándorlási törvény 1998-es jóváhagyásával, a törvény 18. Cikkének rendelkezései alapján megszületett a jogi keret az emberkereskedelem áldozatainak támogatásához. Három éve fut a minisztériumi szintű Szabadság-projekt, amelynek kezdeményezője és egyben illetékes végrehajtója a külföldiek ügyeiben, különösen az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben illetékes hivatal. A projektet alapvetően a torinói városháza támogatja, de a konkrét feladatokat olyan helyi közösségek, egyházi és világi szervezetek, valamint önkéntes csoportok végzik, amelyek csatlakoztak a Szabadság-projekt-hez. Ez az emberkereskedelem áldozatainak segítségét szolgáló legátfogóbb globális program, amelyet valaha elindítottak. Jelenleg 150 lányt támogatnak a Szabadság-project keretében, hogy sikerüljön visszailleszkedniük a társadalomba. A városháza koordinálja azokat a szervezeteket, szövetségeket, vállalási és más önkénteseket, akik szállást, társasági és különféle egyéb szolgáltatásokat nyújtanak az emberkereskedelem áldozatainak. Az emberkereskedelemmel kapcsolatos esetek többsége a torinói városháza irodáján fut át, és természetesen minden akciót egyeztetnek a civil szervezetek hálójával. Néha előfordul, hogy egy helyi közszolgáltatási hivatal – például a társadalombiztosítási hivatal – is követi egy-egy áldozat sorsát. Ez azért ritka, mert amikor megtalálják a lányokat, se papírjaik, se tartózkodási engedélyük nincs, ezáltal nincsenek meg a szükséges törvényi feltételeik ahhoz, hogy a szociális szolgáltatásokat igénybe vehessék.

A Szabadság-projektet több mint hatéves áldozatvédelmi munka előzte meg. A program az emberkereskedelem áldozataival kapcsolatos kérdéseket kezeli, az áldozatok rehabilitálását és társadalmi reintegrációját támogatja. Így az első vészhelyzettől kezdve szállást nyújt nekik, majd ideiglenes foglalkoztatási programokba irányítja őket. A cél az, hogy az áldozatok idővel rendes munkához és saját lakáshoz jussanak. Olasz nyelvtanfolyamokra és szakmai tanfolyamokra irányítják a lányokat egyéni igényeik szerint. Ezeket a tevékenységeket a szolgáltatást nyújtó csoportokkal és egyesületekkel együtt szervezik.

A program keretében elviszik az áldozatokat a rendőrkapitányságra is, hogy részletesen beszámoljanak kizsákmányolásukról, s ezt követően ideiglenes tartózkodási engedélyt kapnak.

Jogi szempontból tehát a 18. Cikk által biztosított eszközök segítségével sikerült elérni, hogy egyre többen jelentsék fel kizsákmányolóikat. Ez sokat segített a legfontosabb feladatban, a lányok reintegrációjában. Korábban ugyanis mihelyt a hatóság megkapta a vallomást, a lány meg a tartózkodási engedélyt, magára hagyták, s ezzel visszakerült abba a helyzetbe, amelyben érkezésekor volt. A 18. Cikkhez kapcsolódó programok átfogó, globális segítségnyújtást írnak elő, az áldozatot az önállóságig és autonómiáig segítik.

Az emberkereskedelem elleni küzdelemre és az áldozatok támogatására a Civil Szervezetek Országos Jegyzékében szereplő szervezetek jogosultak. Közük a torinói városháza Szociális Segélyhivatalának tanácsosa alá tartozó, Külföldiek és Nomádok Irodája a főszereplő, de számos szervezet, civil és önkéntes csoport is segíti a munkáját.

A rendőrség is szorosan együttműködik a többi szervezettel, mivel a rendőrség tudja közvetlenül ellenőrizni és segíteni a lányok beilleszkedését. Azonban csak akkor adnak nekik tartózkodási engedélyt, ha a szociális munkások segítségével előterjesztenek egy közös, személyére szabott, integrációs programot. Ezt a programot ismertetik a rendőrséggel. Az első félév után áttekintik, hogy mi valósult meg a programból. Ha a lány már függetlenné vált, s nem igényli tovább a támogatást, akkor az adott szervezetnek a lánnyal közösen írt levélben kell tájékoztatnia a rendőrséget a program lezárásáról. A rendőrség csak ekkor adja ki – az ideiglenes helyett – a részleges munkavállalásra is feljogosító tartózkodási engedélyt, és a lány ettől kezdve teljesen függetlennek számít, senki sem ellenőrzi, és azt kezdi az életével, amit akar – a törvény betartása mellett. A rendőrség rendszeresen ellenőrzi a lányokat. Ha szociális munkások problémát jeleznek, a rendőrség megkeresi a lányt, és megpróbálja kideríteni, hogy miért nem halad megfelelően a programban. A helyzet mérlegelése után felhívhatják a lányt a gyelmét arra, hogy amennyiben a magatartása nem összeegyeztethető a törvény 18. Cikkének rendelkezéseivel, és ez veszélybe sodorhatja a programban való részvételének jogát, elveszítheti tartózkodási engedélyét.

A rendőrség részvételének másik oka az, hogy a jelenlegi kormány fel kíván lépni a társadalom „erkölcsi züllése” ellen, amiért a külföldi, utcai prostituáltak okolják. A rendőrség egyre nagyobb nyomást fejt ki: összeszedik és hazaküldik azokat a lányokat, akik nem működnek együtt a hatóságokkal, nem hajlandók vallomást tenni, nem adnak átfogó tájékoztatást kizsákmányolóikról, vagy kint maradnak az utcán. A rendőrség elismeri, hogy kegyetlenségnek tűnhet az áldozat büntetése, de nézőpontjukból bünszervezetek „dolgozóinak” eltüntetéséről van szó. A rendőrség tudja, hogy a lányok egy része rövidesen visszatér – az albánok akár néhány napon belül is –, de a kizsákmányolóknak ez akkor is veszteség: kiesik a lány legalább egy heti keresete, és a visszaszállítás is külön költségekkel jár. A rendőrség megkülönbözteti a valódi áldozatokat azoktól, akik áldozatnak adják ki magukat, de valójában másokat is kizsákmányolnak. A rendőrség szerint igen széles körben

ismertté váltak az új törvényi rendelkezések, tehát azok, akik Olaszországban szeretnének maradni, ám nem hajlandók feljelenteni kizsákmányolóikat, valószínűsíthető, hogy kényelemből teszik, tehát nem is valódi áldozatok. A rendőrség gondolatmenetének az a gyenge pontja, hogy az áldozat nem minden esetben képes helyesen azonosítani a kizsákmányolóit. A rendőrség sajnos fi gyelmen kívül hagyja az eljárás kedvezőtlen következményeit. Sajnos az áldozatok nem kapnak lehetőséget helyzetük elmagyarázására, és – a bevándorlási törvény 18. Cikkében foglaltakkal ellentétesen – nem tájékoztatják őket arról, hogy van egy program, amelynek keretében segítséget kaphatnának, hanem egyszerűen kitoloncolják őket, mégpedig úgy, hogy a rajtuk lévő ruhán kívül semmit, még minimális ingóságukat se vihetik magukkal. A tragédia az, hogy ezeket a lányokat kizsákmányolóik újra visszacsempészik, és másodszor is beszedik tőlük a „tartozást”, vagyis ezeknek az áldozatoknak kétszer kell megfi zetniük kizsákmányolóik sápiját.

Az utóbbi időben az olasz rendőrség keresni kezdte az együttműködési lehetőségeket a nigériai hatóságokkal az emberkereskedelem területén, Nigériában és Olaszországban egyaránt folytattak erről tárgyalásokat.

Ami a bűnüldözést illeti, az olasz jogrendszer és a büntetőjog túl enyhe ítéleteket szab az emberkereskedelemért, így az elítéltek gyorsan kiszabadulnak, az enyhítő körülmények és alkuk miatt. Ez a probléma nehezen áthidalható, ugyanis Olaszországban léteznek olyan intézmények, amelyek összességükben lehetővé teszik, hogy emberek könnyen kiszabaduljanak a börtönből. Ha elérik a „kettős előnyt”, vagy büntetésük feltételes felfüggesztését – ami azonos a kettős előnnyel –, akkor az ítélettel kapcsolatban alku köthetnek a feltételekről, aminek az eredménye mindig az, hogy két évnél rövidebb időre ítélik őket, és ez lehetővé teszi az ítélet végrehajtásának feltételes felfüggesztését. Ha valaki eléri büntetése felfüggesztését, de közben új bűncselekményt követ el, a felfüggesztések halmozódásának logikája szerint le kell töltenie azt a büntetését, amelyet elsőnek fűggesztettek fel. Ha már a felfűggesztett büntetést tölti, és újabb olyan bűncselekményt követ el, amelyért két évnél rövidebb börtönbűntetést szabnak ki, akkor úgy tekintik, hogy még az előző fűggesztett büntetés alatt áll. Vagyis dupla fűggesztett büntetést kap két különböző bűncselekményért. A legtöbb ember ezzel tisztában van, s ezért a bűnözők gyakorlatilag büntetlenül maradhatnak. Ha később mégis bebörtönzik őket, még mindig kérvényezhetik szabadlábra helyezésüket, ez úgy működik, hogy kérvényt nyújtanak be a Szociális Jóléti Hivatalnak kísérleti alapon. Ha jól viselik magukat – márpedig többségük elég okos ahhoz, hogy jó legyen –, akkor szabadlábon maradhatnak, és nem kell letölteniük a börtönbűntetést. Tehát még a legnagyobb odaadás és jó szándék ellenére is nagyon nehéz elérni az emberkereskedők bebörtönzését. Az egész büntetőjogi eljárási rendszer alapvetően nehezíti meg az igazságügyi végrehajtó rendszer dolgát, és ezt sajnos nem lesz könnyű megváltoztatni.

Ha az áldozat a hazatérést választja, a Nemzetközi Migrációs Szervezet (International Organization for Migrations/IOM) támogatását élvezheti. Az IOM programjának keretében származási országban keresőtevékenységet biztosítanak az áldozatnak, kifizetik

útiköltségét, és még egy évig támogatják, hogy sikerüljön megkezdenie és tartósan folytatnia keresőtevékenységét. Érthető módon nagyon kevés áldozat él ezzel lehetőséggel. Általában azért, mert túl veszélyes volna a hazatérés, vagy a családjuk zárkózik el visszafogadásuktól. Sokan vannak olyanok is, akik „dolgavégezetlenül” nem képesek hazatelepülni, mert nincs erejük a kudarc beismeréséhez. Sokféle, összetett okra vezethető vissza az, hogy a segélyek ellenére is csak kevesen vesznek részt az IOM hazatelepülési programjában.

Az olasz szociális segélyprogram mindenesetre az egyik legjobb gyakorlat, amit érdemes lenne más országoknak is átvenniük.

EMBERKERESKEDELEM ELLENI KÜZDELEM JOGI KERETEI OLASZORSZÁGBAN

A prostitúció Olaszországban nem számít bűncselekménynek: a prostitúció mint kizsákmányolás számít bűncselekménynek. A büntető törvénykönyv 535., 536. és 537. Cikke értelmében büntetendő a nőkkel és kiskorúakkal folytatott emberkereskedelem (535. Cikk), a nők és kiskorúak emberkereskedelme erőszak, fenyegetés és zaklatás által (536. Cikk), a nők és kiskorúak külföldön folytatott emberkereskedelme (537. Cikk). A 600-604. Cikk bünteti emberek rabszolgasorba való lealacsonyítását. 1958-ban a 75/1958. sz. törvény rendelkezett a bordélyok felszámolásáról (Abolizione della Regolamentazione della Prostituzione e Lotta Contro lo Sfruttamento della prostituzione Altrui, a kezdeményező Merlin képviselő után Merlin-törvény). Ugyanez a törvény mondta ki, hogy a prostitúció nem büntetendő, minden felnőtt nő törvényesen „választhatja” a prostitúciót. Az olasz prostitúció dekriminalizálásához a nők úgynevezett alkotmányos és emberi jogait vették alapul, melyek alapján „szabadon lehetnek prostituáltak, és szabadon rendelkezhetnek önmagukkal és szexualitásukkal mindaddig, míg másokat nem zsákmányolnak ki erre a célra”. A bordélyházakról megállapították, hogy a prostituált nők elnyomásának fő helyszínei. Igen sok volt a bántalmazás, és – a feltételezésekkel ellentétben – a szexuális úton terjedő betegségek áldozatainak száma sem csökkent a bordélyokban, sőt itt volt a fertőzés esélye a legnagyobb. A bordélyokat nehéz volt ellenőrizni; lehetetlen volt végrehajtani az orvosi és szociális szabályozásokat, amelyek arra szolgáltak volna, hogy jobban kézben lehessen tartani őket.

Ezért joggal állapították meg, hogy a bordélyok megalázóak, különösen a nők számára. Annak idején azt remélték, hogy a prostitúció dekriminalizálásával és a bordélyok bezáratásával a nők a prostitúcióhoz fűződő érdekeit védik: megóvják őket a rendőri zaklatástól és egy harmadik személy általi kizsákmányolástól. A törvényhozók azt hitték, hogy képesek ellenőrzésük alá vonni a prostitúciót, megvédhetik a nők testét a futtatóktól, és elérhetik, hogy a prostituáltak rendelkezhessenek saját sorsuk és testük felett. Azt hitték, hogy ez nagyobb autonómiát biztosít majd a nőknek. A szabad önrendelkezés elve és a prostitúció szabad választásának lehetősége igen erős bástyákkal rendelkezik Olaszországban – minden homlokgyenest ellentmondó bizonyíték ellenére.

Mindez természetesen csupán mítosz volt. Az úgynevezett szabad önrendelkezés és a saját test fölötti döntés jogával nemigen lehetett élni, mert ha az utcán valakit elkaptak kéjfélsért, azon nyomban megvádolták nyilvános helyen folytatott obscén magatartással vagy közszeméremérsértéssel. Ha lakásán fülették le a prostituáltat, azzal vádolták meg, hogy vét a bordélyházak tilalmáról szóló törvény ellen – miközben a nők többségének nem volt más lehetősége, mint a lakásán prostituálnia magát. Az olasz nőnek tehát valójában nem volt ezután sem „szabad választásuk”, nem gyakorolhatták a szexualitásuk fölötti szabad rendelkezés jogát. E törvény kihirdetését követően rendkívül nehézé vált a prostitúció gyakorlása az olasz utcákon. A nőknek az állami elnyomás számos formájával kellett számolniuk: letartóztatással, fogva tartással, kitoloncolással, kényszerlakhelyre szállítással, rendkívüli őrizettel, jogosítványuk bevonásával és más rendőri zaklatások és megaláztatások sorával. Addig, amíg meg nem kezdődött a külföldi utcai prostituáltak özönlése, Olaszországban a prostituáltak túlnyomó része olasz volt és nő. A nyolcvanas évek végén és a kilencvenes évek elején a külföldiek megjelenésével megváltozott a helyzet. Az olasz prostituáltak a szigorú hatósági fellépés nyomán visszahúzódtak a lakásokba, az úgynevezett masszázsszalonokba, és az éjszakai lokálokba. Többnyire csak a drog-függők maradtak az utcán, hogy a kábítószer-vásárláshoz szerezzenek pénzt. A többiek ma már szinte kizárólag afrikaiak és kelet-európaiak. A külföldiek részvétele a prostitúcióban a nyolcvanas évek elején kezdődött. Elsőként Latin-Amerikából és Délkelet-Ázsiából érkeztek transzvesztiták. Hullámukat a nyolcvanas évek végétől még nagyobb migrációs hullámok követték Kelet-Európából – elsősorban Albániából és Romániából –, majd Afrikából – főként Nigériából és Ghánából. 1992 és 1994 között nagyon sok nigériai és albán nő érkezett Olaszországba. Ezután megváltozott a helyzet: manapság a külföldiek között sokkal több a nigériai, és kevesebb az albán. Egyre több kiskorú érkezik Kelet-Európa más országaiból is. Ma már az utcai prostituáltak több mint 95 százaléka külföldi. Ez sokkal láthatóbbá tette a prostitúciót – abból a nyilvánvaló okból, hogy az utcai prostituáltak legnagyobb része Afrikából, elsősorban Nigériából származik. A tájkép megváltozása és a külföldi nők „láthatóvá válása” nyomán újra felerősödtek a bordélyházak legalizálását és az utcai prostitúció szabályozását követelő hangok. Egyre többen azonosítják a bevándorlást az emberkereskedelemmel és bűnözéssel, ezért a külföldi nőket hibáztatják az olasz városok „erkölcsi zülléséért”, amelynek legszembetűnőbb megnyilvánulása az utcai prostitúció.

Válaszként az utcai prostitúció elburjánzására nyíltan követelni kezdték a bordélyházak visszaállítását. A kilencvenes évek közepén számos észak-olaszországi városban a nők szerveztek tiltakozó felvonulásokat a külföldi prostituáltak ellen. A jelenlegi jobboldali kormány meghirdetett – konszenzusteremtő – céljai között szerepelt a nőkereskedelem és az utcai prostitúció ellenszerének vélt bordélylegalizálás. A nyilvánosházak újrainyitása mellett a következő érveket sorakoztatják fel:

- a. Jobban képviselhetők a prostituáltak érdekei.
- b. Könnyebben biztosítható a prostituáltak megfelelő orvosi ellátása.

c. A prostituáltak kevesebb erőszaknak lesznek kitéve.
d. A prostituáltak szakszervezeteket alakíthatnak „munkavállalói” érdekeik védelmére.
e. Eltűnnek a futtatók és a nők kizsákmányolói, mert a nők szervezeteket alapíthatnak szolgáltatásaik értékesítése céljára.

Az Ausztráliához hasonló országok tapasztalatai azonban – ahol egyes államokban már régebben engedélyezték a bordélyok működését – azt mutatják, hogy mindez hiú ábránd. A bordélyok legalizálása hozzájárul a nők és gyerekek kizsákmányolásához, és a valóságban a prostitúciós célú emberkereskedelem terjedését segíti elő. Ráadásul számos további problémát termel a nők, a gyerekek és általában a társadalom számára.

Ezt a javaslatot elemezni kellene a nőkkel és leányokkal Olaszországban folytatott nemzetközi kereskedelem és az olasz kormány nemzetközi szinten vállalt nőkereskedelem elleni kötelezettségeinek fényében is.

Az emberkereskedelem és mások prostitúciója kihasználásának elnyomásáról született 1949-es egyezmény bevezetőjében kifejezetten leszögezi, hogy „a prostitúció és az azt kísérő rossz, a prostitúció céljait szolgáló emberkereskedelem az emberi méltósággal összeegyeztethetetlen”. A konvenció 6. Cikke kifejezetten tiltja „prostitúcióval gyanúsított személyek elleni különleges ellenőrzési vagy bejelentési előírásokat.”

Az olasz kormány – igazolhatatlan késéssel – 1980-ban ratifikálta az 1949-es egyezményt. Az aláírás óta Olaszországra is érvényes az egyezmény, ami azt jelenti, hogy immár kölcsönösen függ a nemzeti és nemzetközi büntetőjog egymástól. Az olaszországi prostitúció legalizálása tehát az egyezmény 6. Cikkében foglaltak alapján ellentmond Olaszország nemzetközi kötelezettségeinek. Ez még inkább vonatkozik a bordélyok újranyitására. A bordélyokkal az lenne a cél, hogy szabályozzák, ellenőrizzék és regisztrálják prostitúcióval foglalkozó vagy azzal gyanúsított személyeket. A 6. Cikkely egyértelműen megtiltja az efféle nyilvántartást vagy ellenőrzést. Egy ilyen intézkedés bevezetése tehát szöges ellentétben állna az Olaszország által vállalt nemzetközi kötelezettségekkel, s ellentmondana a hazai büntetőjogi szabályozásnak is. Olaszország ratifikálta a rabszolgaság, rabszolga-kereskedelem, valamint a rabszolgasághoz hasonló intézmények és gyakorlatok eltörlése tárgyában, Genfben, 1956. szeptember 7-én kelt kiegészítő egyezményt.

A bordélyok működésének engedélyezése a gyakorlatban azt jelentené, hogy az emberkereskedők legálisan importálhatnák a bordélyok megtöltéséhez az olaszok által „manodoperának” hivatottakat. Ettől kezdve a lányokat rendes munkavállalási szerződéssel lehetne importálni, bordélyba zární, ahol biztonságosan „dolgozhatnak”, amíg a halál vagy egy halálos fertőzés meg nem váltja őket. Ne feledjük, hogy leigázásukhoz és akarataik megtöréséhez ezek a nők a legkülönfélébb manipulációkat, lelki és testi bántalmazást szenvednek el. Ne tévesszük szem elől a bennük élő félelmet sem, amit vudurításokkal és fizikai erőszakkal táplálnak bennük. Nem nehéz elképzelnünk, hogy egy ilyen rendelkezés hogyan erősítené a nőkkel és kiskorúakkal folytatott prostitúciós célú emberkereskedelmet. Könnyű elképzelni azt is, hogy

a kizsákmányolók munkája mennyivel könnyebbé és szervezettebbé válhat, ha a kormány áldását adja rá.

A jobboldali kormánynak a bordélyok legalizálására vonatkozó javaslata még mélyebbre taszítaná az áldozatokat, akik semmiképpen nem maradhatnának kapcsolatban a társadalommal. Jelenleg, az esetek többségében bármelyik járó-kelő segítőkésznek mutatkozik, ha egy nőnek van elég bátorsága ahhoz, hogy vallomást tegyen kizsákmányolója ellen. A lányok azért értesülhettek a szökésük utáni támogatási lehetőségekről, mert kapcsolatban álltak a külvilággal. Így lehettek a 18. Cikkhez kapcsolódó szociális programok ilyen sikeresek. A bordélyházak legalizálásával a futtatók „szövetkezetekbe” szervezhetnék a nőket, s ezzel azt érnék el, hogy a lányokat szabályszerűen bejegyezzék szövetkezeti tagnak és bevezényeljék őket a bordélyba – úgy, hogy a kizsákmányolóknak semmiféle rendőri zaklatástól nem kell tartaniuk. Ne feledjük, hogy ezektől a lányoktól megérkezésük pillanatában elveszik az útlevelüket. Nem beszélnek olaszul, és senkit sem ismernek Olaszországban.

TOVÁBBHALADÁS IRÁNYA: A NŐKERESKEDELEM ELLENI HARC ÉS MEGELŐZÉSI STRATÉGIÁK

Megelőzési stratégiák: nyilvánvaló, hogy a továbblépéshez globális együttműködésre van szükség. Véleményem szerint az Olaszországban bevezetett stratégiák és programok a legjobb gyakorlatot tükrözik, ezek példaértékűek lehetnének más országok számára is. Természetesen sok minden javításra szorul az olasz rendszerben is, de kiindulási alapként megfelelő volna. A kormányzati, társadalmi szervezetek, egyházi szervezetek és rendőrkapitányságok közötti együttműködés és hálózatépítés jó példája az emberkereskedelem elleni hatékony munkának.

Ami a nyomozást és a bűnüldözést illeti, a börtönbüntetéseket túl enyhék – ez bizonyos értelemben a közösségünk arcán csattanó pofon –, látván a nőkereskedők által elkövetett bűncselekmények súlyosságát.

A lányoknak rengeteg szenvedést kell kiállniuk, és súlyos áldozatokat kell hozniuk ahhoz, hogy túltegyék magukat a félelmükön és feljелеtsék ezeket az embereket. Legnagyobb megdöbbenésükre néhány hónapon múlva az derül ki, hogy a bűnözők bizony szabad lábon maradhatnak, mert vagy vádalkut tudnak kötni, vagy kialakulják ítéletük enyhítését is. Ezen változtatni kell. Remélhetőleg idővel a lányokkal foglalkozó városi tanácsoknak vagy társadalmi szervezeteknek módjuk lesz arra, hogy a lányok nevében kártérítésre pereljék a bűnözőket – nem utolsósorban azért is, mert a hatóságoknak és a lányokkal foglalkozó szervezeteknek tetemes költséggel jár ez a munka. A kizsákmányolók tulajdonát le kellene foglalni, és ebből kellene fedezni a lányoknak nyújtott szolgáltatásokat – ez már önmagában vége is jelentős haszon lenne. Ami a támogatást illeti, az igazságügyi szerveknél túl sok időt vesz igénybe a lányok tartózkodási engedélyéről szóló végzés kiadása. Reményeink szerint ezt a folyamatot is fel lehet gyorsítani. Súlyos tévedés hagyni, hogy a bíróság elé került és elítélt futtatók olasz területen maradhassanak, miközben a lányokat, az áldozatokat kiutasítják.

Különös jelenség, hogy vannak olyan leánykereskedő

nők is, akiknek valamelyik kérvényezési körben sikerült tartózkodási engedélyt szerezniük, így Olaszországban maradhatnak, miközben áldozataik, akiknek nem sikerül megkapni az engedélyt, távozásra kényszerülnek. Ez igazságtalanság.

A megelőzés terén máris sok minden történik. Talán a nyelvezet, amit használnak, nem elég hatékony. Talán ez a magyarázata, annak, hogy még mindig ilyen a helyzet. Egyelőre még vizsgáljuk, hogy mi volna a módja az emberek meggyőzésének legjobb és leghatékonyabb módja az emberkereskedelem ellen. Kommunikációnk módját és formáját folyamatosan javítanunk kell.

Emellett ott van – például Nigériában is – a korrupció kérdése, amely tovább erősíti az emberkereskedelmet. Nagy lendületet adhatna az emberkereskedelem elleni küzdelemnek, ha sikerülne olyan együttműködéseket kiépíteni a kormányok között, amelyek alapján a nálunk megbüntetett embereket Nigériában is megfelelő és arányos büntetésekkel sújtják. Napirendre kellene tűzni e lányok szegénységének és otthoni családjának kérdését is.

Meggyőződésem, hogy a lányokat támogató olaszországi munka csak akkor lesz kellően hatékony, ha ugyanilyen szintű munkát végeznek a származási országok is. A prostitúció megelőzéséhez fontos volna, hogy az emberkereskedelem forrásait képező országok tegyenek valamit a nők nyomora ellen, hogy ne kényszerüljenek menekvésre a hazájukból. Tehát tenni kellene a szegénység ellen a származási országokban is. A bevándorlási törvények most folyó szigorítása tovább rontja az áldozatok körülményeit, de nem oldja meg a problémát. Érdemes lenne megvizsgálni a legális bevándorlás kérdését, és változtatni kellene a jelenlegi helyzeten, hiszen a Nyugatra irányuló legális bevándorlás és munkavállalás ellehetetlenülése az emberkereskedelmet élénkíti. Több projektre volna szükség a származási országokban, hogy az emberek otthon maradhassanak, ne kelljen idegenben szerencsét próbálniuk. Ha fi gyelembe vesszük, hogy mekkora a szegénység ezekben az országokban, megértjük, hogy bármilyen kínos és veszélyes ezeknek a lányok helyzete nálunk, még mindig jobb itt maradniuk, mint hazamenniük a nyomorba.

Ami a segélyhálót illeti, több menhelyre volna szükség, több támogatást kellene adni az áldozatokkal foglalkozó szervezeteknek, és a problémák megoldásához be kellene érőteljesen vonni az iskolarendszert is, mivel reintegrációjukhoz egy komoly program keretében munkát kell szerezni nekik. Ehhez nélkülözhetetlen, hogy megtanuljanak írni és olvasni tartózkodási országuk nyelvén.

Több és hatékonyabb információs kampányt kellene szervezni fi lmekkel, reklámokkal, hogy felhívjuk az emberek fi gyelmét a külföldi „munkavállalás” veszélyeire.

Svédországban a prostitúció betiltása meghozta első gyümölcsseit az emberkereskedelem elleni küzdelemben. Az emberkereskedőknek nem jövedelmező „árúkat” Svédországba vinni, tehát olyan országok felé irányítják inkább őket, ahol kevesebb nehézséggel szembesülnek, ha bordélyt akarnak nyitni és áldozataikat áruba akarják bocsátani. Reméljük, hogy más országok is követni fogják ezt a jó példát.

Mielőtt új programokat és stratégiákat terjesztenénk elő, az alábbi kérdéseket kell kritikusan megvizsgálnunk:

1. A prostitúcióban megnyilvánuló kegyetlenség; a nők helyzetével és sorsával való visszaélés; a prostitúció betiltásának szükségessége; új megoldást kell keresni a férfi ak társadalmi és szexuális identitási problémáira, valamint kapcsolatteremtési nehézségeinek megoldására.
2. Globális és egyöntetű konszenzusra kellene jutni arra vonatkozóan, hogy a prostitúció a nők emberi jogainak megsértése, és sérti az érintett személy emberi, női és anyai méltóságát.
3. A prostitúció legitímálása és alternatív foglalkozásként való támogatása a nemzetközi prostitúciós és pedofi l célú nő- és gyermekkereskedelem egyik közvetlen oka.
4. A prostitúció lényegét tekintve erőszak és bántalmazás, amelyet soha sem volna szabad nők és férfi ak közti érvényes és egészséges társadalmi viszonyként tolerálnunk.
5. A nő- és gyermekkereskedelem legfőbb okai közé tartozik többek között a szegénység és a szegénység elnőiesedése.
6. A bevándorlók és a célország gazdasági érdekeinek fi gyelembe vétele mellett lehetővé kellene tenni emberek legális bevándorlását a szegény országokból.
7. Az illegális bevándorlás és a szervezett bűnözés leküzdéséhez a nők és a gyermekek, nem pedig az államok érdekeit kellene előtérbe helyezni.
8. Szem előtt kellene tartani, hogy a prostitúció sosem történhet „kölcsönös megegyezéssel”, mert soha, egyetlen nő sem „választotta” még a prostitúciót, ha volt más lehetősége. Számos tanulmány bizonyítja ezt a rendkívül ritkán említett tény.
9. Szükség volna a stabil kulturális és társadalmi értékek felélesztésére, amelyek az úgynevezett modernitásban és urbánus civilizációban számos fejlett és fejlődő országban egyaránt erodálódtak.

Ezekkel a kérdésekkel kellene érdemben foglalkozni ahhoz, hogy objektív javaslatokat tudjunk tenni az emberkereskedelem elleni küzdelem stratégiáira és programjaira.

A szeminárium előadásainak szövegét a svéd kormány angol nyelven a következő internetcímen tette közzé:
<http://naring.regeringen.se/fragor/jamstalldhet/pdf/N3006.pdf>
A jelen gyorsfordítást a Prostitúció Nélküli Magyarországiért Mozgalom készítette. A fordítás során felhasználtuk az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal által készítettet, s rendelkezésünkre bocsátott nyersfordítást. A nyomtatást a Svéd Királyság budapesti nagykövetsége támogatja.

© Minden jog fenntartva, 2002, 2003, 2004

Prostitúció Nélküli Magyarországiért Mozgalom
honlap: prostitucio.hu
email: info@prostitucio.hu

dátum: Budapest, 2004. május 24.
felelős kiadó: Forgács Zsuzsa és Juhász Géza
példányszám: 200
szedés: L^AT_EX 2_ε